Edgar Allan Poe

Fortællinger II

1843-1849

Bibliotek 1800

Edgar Allan Poe

Fortællinger II

1843-1849

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Edgar Allan Poe: *Fortællinger II* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år. For så vidt angår oversættelsen af *Dr. Tarr og prof. Fethers system*, som er foretaget af Kim N. Jensen (f. 1955), har oversætteren givet tilladelse distribution af oversættelserne på samme vilkår som den øvrige del af bogen, jf. nedenfor:

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International. Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Edgar Allan Poe: *Fortællinger II* is based upon in the public domain in countries where copyright is

based upon Life+70 years. As for the translation of *Dr. Tarr og prof. Fethers system* by Kim N. Jensen (b. 1955), the translator has consented to distribution of his translation on same conditions as the rest of the book, as stated below:

This edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Hjertet, som sladrede

Sandt nok, jeg har været nervøs, ganske uhyggeligt nervøs, og jeg er det endnu; men hvorfor *vil* man påstå, at jeg er gal? Sygdommen havde skærpet mine sanser, den havde hverken ødelagt eller sløvet dem. Frem for alt var min hørelse skarp. Jeg hørte alt i Himlen og på Jorden. Jeg hørte meget af det, som foregår i Helvede. Og mig vil man kalde gal! Hør efter, læg mærke til, hvor normalt og roligt jeg kan fortælle hele historien.

Jeg er ude af stand til at sige, hvorledes tanken først opstod i min hjerne; men da den en gang var undfanget, forfulgte den mig dag og nat. Jeg tilskyndedes ikke af noget bestemt øjemed; jeg var ikke besjælet af en heftig lidenskab; tværtimod, jeg holdt af den gamle mand; han havde aldrig tilføjet mig noget ondt; han havde aldrig fornærmet mig; og jeg attråede ikke hans guld; jeg tror, det var hans øje; ja, det var ganske sikkert hans ene øje! Det var blegt og blåt som en gribs øje og ligesom overtrukket med en tynd hinde. Når det rettedes mod mig, frøs mit blod til is, og således skete det, at den beslutning efterhånden – ganske, ganske langsomt – modnedes i mig, at jeg ville berøve oldingen livet og derved for bestandig befri mig for øjet.

Sådan hænger det sammen. Og mig anser man for gal! Men gale folk har ikke begreb om noget som helst. Man skulle blot have set, hvor snildt jeg gik til værks, med hvilken forsigtighed, med hvilken forudseenhed og forstillelse jeg opererede. Jeg havde aldrig været så elskværdig mod den gamle mand som i den uge, der gik forud for mordet. Og hver nat, omtrent ved

midnatstid, åbnede jeg hans dør ganske, ganske sagte. Når nu åbningen var stor nok, til at mit hoved kunne slippe ind, stak jeg allerførst en blændlygte, der var så grundigt og omhyggeligt lukket, at den ikke lod det allermindste lysskær undslippe, ind gennem spalten og lod dernæst mit hoved følge efter. Det var til at le ad, så snedigt som jeg stak mit hoved ind! Jeg bevægede det langsomt, umådelig langsomt for ikke at forstyrre gamlingens søvn. Jeg var en hel time om at få hovedet så langt frem, at jeg kunne se ham ligge der henne i sengen. Hoho, ville måske en gal mand båret sig så snedigt ad? Og når jeg så havde fået hovedet ind i værelset, åbnede jeg lygten forsigtigt, åh, med en forsigtighed uden lige! – for hængslerne peb, – og jeg åbnede den akkurat så meget, at en enkelt tynd lysstråle faldt på gribbeøjet. Og det gjorde jeg i syv lange nætter – og altid ved midnatstid; men øjet var bestandig lukket, og så var det jo umuligt at udføre handlingen; for det var ikke den gamle mand, der pinte mig, det var hans onde øje. Og hver morgen ved daggry trådte jeg frimodigt ind i hans værelse, talte dristigt til ham, nævnte ham hjerteligt ved navn og spurgte, hvordan han havde tilbragt natten. Han skulle virkelig have været en meget skarpsindig gammel mand for at gætte, at jeg hver nat på slaget tolv stod og så på ham, mens han sov.

Den ottende nat åbnede jeg døren endnu forsigtigere end ellers. Min hånd flyttede sig langsommere end minutviseren på et ur. Ingensinde havde jeg som den nat følt omfanget af min energi, min klogskab. En hoverende følelse fyldte mit bryst. At tænke sig: der stod jeg og åbnede døren ganske, ganske langsomt, og han havde end ikke den fjerneste anelse om mit skjulte forehavende, om mine lønlige tanker. Forestillingen om

dette fik det til at klukke i mig. Måske hørte han det; for han rørte sig pludselig i sengen som skræmt op af søvne. Nu vil man måske tro, at jeg veg tilbage – på ingen måde! Der var bælgmørkt i værelset; skodderne var tæt tillukket af frygt for tyve; derfor vidste jeg, at han ikke kunne se, at døren blev åbnet; og jeg blev ved med at skubbe den op.

Jeg havde hovedet indenfor og skulle netop åbne lygten, da min tommelfinger gled på blikhylsteret, og oldingen fo'r over ende i sengen med råbet: "Hvem der?"

Jeg blev stående ganske stille, og ikke et ord kom over mine læber. En hel time igennem rørte jeg ikke en muskel, og i al den tid hørte jeg ikke, at han lagde sig tilbage i sengen. Han sad hele tiden oprejst i sengen og lyttede – akkurat som jeg selv havde siddet nat efter nat og lyttet til dødningeurene i væggen.

Pludselig hørte jeg en stønnen; og jeg skønnede, at denne stønnen skyldtes en dødsens rædsel. Den havde ikke sit udspring i smerte eller sorg; det var den dumpe, halvkvalte lyd, der stiger op fra sjælens dyb som vidnesbyrd om en alt overvældende gru. Jeg kendte kun alt for godt den lyd. Mangen en nat, ved midnatstide, når menneskenes børn sov, er den strømmet ud fra mit eget bryst og har ved sit frygtelige ekko forstærket de rædsler, der søndersled mig. Ja, jeg kendte den godt. Jeg forstod, hvor oldingen led, og jeg ynkedes over ham, skønt jeg kluklo indvendig. Jeg vidste, at han havde ligget vågen, lige siden han ved den første svage støj rørte sig i sengen. Og hans angst var vokset og vokset. Han havde søgt at indbilde sig selv, at der ingen grund var til ængstelse; men det var ham ikke muligt. Han havde sagt til sig selv: "Det er kun et vindstød i kaminen... Det er kun en mus, der er løbet hen over

gulvet... Det er kun en fårekylling, der har pebet." Ja, han havde søgt at holde modet oppe ved alle disse formodninger; men det havde alt sammen været forgæves. *Det havde været forgæves;* fordi den sig nærmende død havde kastet sin skygge over ham. Og det var denne dystre skygge, som han ikke sansede, men hvis nærværelse han dog sporede, der i ham vakte en følelse af, at mit hoved var inde i værelset, skønt han hverken så eller hørte det.

Da jeg havde ventet længe og tålmodigt og ikke hørt ham lægge sig ned i sengen, besluttede jeg at åbne lygten en smule, en ganske lille smule. Og nu åbnede jeg den med en forsigtighed, som ikke er til at beskrive, til en enkelt bleg lysstråle som en edderkops tråd endelig skød sig ud fra sprækken og faldt på gribbeøjet.

Det var åbent, vidt åbent, og jeg fyldtes af raseri ved synet af det. Jeg så det tydeligt og skarpt, jeg så dets blå-blakkede farve og den modbydelige hinde, der isnede mig lige til marven i mine knogler; men ellers så jeg intet af oldingens ansigt eller legeme, jeg havde rent instinktmæssigt rettet lysstrålen mod det forbandede øje.

Har jeg måske ikke sagt, at det, man fejlagtigt anser for vanvid, ikke er andet end en overudvikling af sanserne? Nuvel, her er et eksempel derpå: Jeg hørte pludselig en sagte, halvkvalt, hastigt gentaget lyd, sådan noget lignende som den lyd, man hører fra et ur, der er indsvøbt i bomuld. Også den lyd kendte jeg godt; det var oldingens hjerte, der bankede. Denne banken øgede mit raseri, som trommehvirvlen øger soldatens mod.

Men endnu lagde jeg bånd på mig og holdt mig stille. Jeg trak knap nok vejret. Jeg holdt lygten ubevægelig. Min bestræbelse

gik kun ud på at fastholde lysstrålen på øjet. Imidlertid tog hjertets infernalske banken til; den blev hurtigere og hurtigere, højere og højere for hvert øjeblik der gik. Oldingens rædsel må have været ubeskrivelig! Hjertets banken blev tydeligere og tydeligere for hvert øjeblik, siger jeg. Læg mærke til det. Jeg har omtalt min nervøsitet; jeg er nu en gang meget nervøs; og nu midt i den dybe nat, midt i den frygtelige stilhed, der herskede i det gamle hus, opfyldte denne sælsomme lyd mig med ustyrlig rædsel. Endnu i nogle minutter holdt jeg mig stille. Men hjertets banken blev højere og højere; jeg troede, det måtte briste. Men nu kom der en ny angst op i mig: sæt, en nabo hørte lyden. Oldingens sidste time var kommet! Med et hyl vristede jeg blændlygten helt åben og sprang ind i værelset. Han skreg en gang, kun en gang. I et nu havde jeg ham på gulvet og de tunge sengeklæder ovenpå ham. Jeg smilede muntert, fordi mit værk for så vidt var fuldbragt; men endnu i nogle minutter blev hjertet ved at slå sine dumpe slag; dog foruroligedes jeg ikke deraf; for lyden kunne umuligt trænge gennem væggen. Til sidst ophørte disse slag; oldingen var død. Jeg fjernede sengeklæderne og undersøgte liget. Ja, han var død, stendød. Jeg anbragte min hånd over hans hjerte og lod den forblive der adskillige minutter; pulsslaget var ophørt; han var død; hans øje ville ikke plage mig tiere.

Hvis nogen endnu anser mig for gal, så vil han sikkert høre op med det, når jeg nu beskriver de kloge forholdsregler, jeg traf for at skjule liget. Det var allerede langt ud på natten, og jeg arbejdede ilsomt, men stilfærdigt. Allerførst skilte jeg hoved, arme og ben fra kroppen. Derpå brød jeg tre af gulvbrædderne op og puttede det hele derned. Derpå lagde jeg atter brædderne

til rette, så behændigt, så snedigt, at intet menneskeligt øje – ikke engang hans! – ville have kunnet opdage noget mistænkeligt. Der var intet at vaske bort, ingen plet af nogen art, ikke mindste stænk af blod. Dertil havde jeg jo været alt for snedig. En beholder havde opfanget det alt sammen – ha, ha, ha!

Da jeg havde tilendebragt disse arbejder, var klokken blevet fire, men det var stadig midnatsmørkt. Netop som klokken slog, blev der banket på gadedøren. Med let hjerte gik jeg ned og åbnede den, – hvad havde jeg vel nu at frygte? Tre mænd trådte ind og fremstillede sig meget elskværdigt som opdagere. En af naboerne havde i nattens løb hørt et skrig; der var opstået mistanke om en eller anden ugerning; underretning var blevet sendt til stationen; og de (betjentene) havde fået det hverv at undersøge stedet.

Jeg smilede, – hvad skulle jeg vel også frygte? Jeg bød herrerne velkommen. Hvad skriget angik, forsikrede jeg dem, så var det mig selv, der havde skreget tilskyndet af en ond drøm; og jeg henledte deres opmærksomhed på, at den gamle herre var rejst på landet. Jeg førte mine besøgende rundt i hele huset; jeg bad dem undersøge alt på det nøjeste; og til sidst førte jeg dem ind i hans værelse. Jeg viste dem hans ejendele, urørte som de var og i den skønneste orden. I et overmål af tryghedsfølelse bragte jeg stole ind i værelset og bad dem tage plads der og hvile sig ud ovenpå deres anstrengelser, mens jeg selv i vanvittig triumf anbragte min stol lige oven over mit offers lig.

Betjentene var beroliget; min opførsel havde fjernet enhver mistanke. Selv var jeg besynderligt vel til mode; de tog plads, og vi talte hyggeligt og fortroligt sammen. Men før lang tid var

gået, følte jeg, at jeg blev bleg, og jeg ønskede, de var vel ude af huset igen. Mit hoved smertede, og det begyndte at ringe for mine øren; men de sad der stadig, de snakkede stadig. Denne ringen for mine øren blev ved, og den blev stærkere og stærkere. Jeg sludrede løs for at blive fornemmelsen kvit; men den beholdt sit tag i mig, den blev tydeligere og tydeligere; og sluttelig fandt jeg ud, at lyden slet ikke havde hjemme i mine øren.

Uden tvivl blev jeg meget bleg, da jeg gjorde den opdagelse; men jeg lod munden løbe, og jeg hævede min stemme. *Men lyden tiltog, – hvad skulle jeg dog gøre? Det var en dump, halvkvalt, hastigt gentaget lyd, sådan noget lignende som den lyd, man hører fra et ur, der er indsvøbt i bomuld.* Jeg snappede efter vejret; men betjentene lagde ikke mærke til det. Jeg talte hurtigere, voldsommere; men lyden blev ved at tage til. Jeg sprang op, jeg gerådede i affekt over rene bagateller, jeg råbte op med skingrende stemme; jeg gestikulerede heftigt; men lyden blev ved at tage til. Å, hvorfor gik de mennesker dog ikke! Jeg travede frem og tilbage på gulvet med lange skridt, som om jeg var forbitret indtil raseri over en eller anden bemærkning, der var faldet; men lyden blev ved at tage til. Åh Gud, hvad skulle jeg dog gøre? Jeg frådede, jeg rasede, jeg svor! Jeg svang stolen, på hvilken jeg havde siddet, og jog den skurende hen over gulvbrædderne; men lyden overdøvede alt, og den blev ved at tage til; den blev højere og højere, *højere*! Og der sad betjentene og snakkede og spøgte og smilede. Var det da muligt, at de slet intet hørte? Almægtige Gud – nej, nej! De hørte det. De havde mistanke. De vidste det. De godtede sig over min rædsel. Sådan troede jeg, og det tror jeg endnu. Men alt var bedre end denne

kval; alt var at foretrække for denne hån! Jeg kunne ikke holde ud at se på disse hykleriske smil længere! Jeg følte, at jeg måtte skrige eller dø. Og nu, nu igen, lyt – højere, højere, højere, højere!

Så skreg jeg da ud:

"I slyngler, forstil jer ikke længere! Jeg tilstår jo alt! – Riv gulvbrædderne op. Der er det, dér! *Det er hans modbydelige hjertes banken.*"

Guldbillen

What ho, what ho, this fellow is dancing mad,
He hath been bitten by the tarantula.

–*All in the Wrong*.

For mange år tilbage sluttede jeg mig nøje til en vis William Legrand. Han var af gammel huguenotfamilie og havde en gang været velhavende; men en række uheld havde gjort ham fattig. For at undgå den tilsidesættelse, der ville blive følgen af hans vanskæbne, forlod han sin fædrene by, New Orleans, og opslog sin bopæl på Sullivan-øen, i nærheden af Charleston i South Carolina.

Denne ø er meget ejendommelig. Den består næsten ikke af andet end sand, og den er omtrent tre mil lang, mens dens bredde intetsteds overgår en kvart. Den skilles fra fastlandet ved en ubetydelig vig, hvis vande piner sig gennem et uføre af slam og siv, vandhønens yndlingsopholdssted. Plantevæksten er som venteligt kun ringe eller i hvert fald forkrøblet. Træer af nogen betydelig størrelse ses ikke. Længst mod vest, hvor Moultry-fortet ligger og hvor der også findes nogle elendige træhuse, der ved sommertid bebos af folk, der er flygtet bort fra Charlestons støv og feber, vokser der ganske vist nogle tjavsede arecapalmer; men ellers er hele øen, med undtagelse af denne vestpynt og en hård, hvid kyststrækning ud mod havet, dækket med et tæt kratskov af den vellugtende myrte, der yndes så meget af Englands haveelskere. Buskene når her ofte en højde

af 15-20 fod; de danner en næsten uigennemtrængelig tykning og mætter luften med deres duft.

Dybt inde i denne kratskov, ikke langt fra øens østkyst, der lå længst borte fra Charleston, havde Legrand bygget sig en lille hytte, som han beboede, da jeg, rent tilfældigt, kom i berøring med ham. Vort bekendtskab modnedes snart til venskab, ikke uden grund; for der var meget hos eneboeren, som måtte vække interesse og indgyde agtelse. Han havde fået en god opdragelse, hans åndsevner var usædvanlige; kun var han meget menneskesky, og hans sindsligevægt blev undergravet af ideligt skiftende stemninger; snart var han begejstret over et eller andet, snart nedsænket i træg melankoli. Han ejede mange bøger, men han gjorde sjældent brug af dem. Hans hovedfornøjelse bestod i at jage og fiske eller slentre afsted langs stranden og gennem myrteskoven, hvor han søgte efter skaldyr og insekter; –hans samling af sidstnævnte var sådan, at den ville have opfyldt selve Swammerdamm med misundelse. På sine udflugter ledsagedes han sædvanligvis af en gammel neger, der gik under navnet Jupiter, og som var blevet frigivet før familiens ruin; men intet, hverken trusler eller løfter, havde kunnet formå ham til at opgive, hvad han anså for sin gode ret: at blive hos sin unge "Massa Will". Troligt nok har Legrands slægtninge, der anså ham for at have en skrue løs, gjort deres til at indpode denne halsstarrighed i Jupiter, for at han kunne have en slags opsyn med og en slags formynderskab over flygtningen.

Vintrene på den breddegrad, hvor Sullivan-øen ligger, er sjældent synderlig strenge, og der er sjældent om efteråret brug for varme i kakkelovnen. Men midt i oktober, året 18–– indtraf

imidlertid en dag, der udmærkede sig ved en højst usædvanlig kulde. Netop lige ved solnedgang banede jeg mig vej gennem myrterne til min vens hytte; der var gået adskillige uger siden jeg sidst havde besøgt ham; for jeg boede dengang i Charleston, to mil borte fra øen, og samfærdselsmidlerne den gang lod jo adskilligt tilbage at ønske. Jeg nåede huset og bankede på, men ingen svarede "kom ind", hvorfor jeg fandt nøglen, hvis gemmested jeg kendte, åbnede døren og trådte ind. En klar ild blussede på arnestedet; det var noget nyt og ingenlunde noget ubehageligt nyt. Jeg kastede overfrakken og tog plads i en lænestol henne ved de knitrende brændeknuder og afventede tålmodigt mine værtsfolks komme.

Snart efter mørkets frembrud indtraf de og bød mig på det hjerteligste velkommen. Jupiter grinede fra det ene øre til det andet og fik snart travlt med at tilberede nogle vandhøns til aftensmad. Legrand havde et af sine anfald – ja, hvad skal jeg ellers kalde det? – af begejstring. Han havde fundet en musling, som slet ikke var kendt, men måtte henføres til en hel ny art; ydermere havde han ved Jupiters hjælp fanget en skarabæ, som han ligeledes anså for hidtil ukendt; derom ønskede han dog næste morgen at indhente min mening.

"Og hvorfor ikke lige så godt i aften?" spurgte jeg, idet jeg gned mine hænder over den blussende ild og i øvrigt ønskede hele skarabæ-familien fanden i vold.

"Havde jeg blot vidst, at du var her," sagde Legrand. "Men det er så længe siden, jeg har set dig, og hvor kunne jeg vide, at du netop i aften ville besøge mig. På hjemvejen mødte jeg løjtnant G. fra fortet og var letsindig nok til at låne ham billen, så du kan umuligt få den at se før i morgen. Men bliv nu natten over, så

skal jeg sende Jupiter efter den ved solopgang. Jeg har aldrig i mit liv set noget så dejligt."

"Er det solopgangen, du mener?"

"Snak om en ting, billen! – naturligvis. Den skinner som purt guld; den er godt og vel så stor som en valnød. Ved ryggens ene ende findes to sorte pletter, ved den anden en, som er noget mere langstrakt af form. Hvad antennerne angår –"

"Der er ikke spor af tin i ham, Massa Will," afbrød Jupiter; "det vil jeg bare lade Dem vide. Det er en guldbille, helt igennem, hver stump af den, alt sammen guld på nær vingerne. Aldrig i mit liv har jeg haft fingre i så tung en bille."

"Sæt nu også, du har ret," sagde Legrand med langt større alvor end egentlig påkrævet, "så er det vel ingen grund til af lade fuglene forkulle. Farven" – her vendte han sig på ny til mig – "er virkelig sådan, at den alene næsten retfærdiggør Jupiters forestilling. Man kan ikke tænke sig en mere strålende metalglans end den, dækvingerne udstråler; men derom vil du kunne dømme i morgen. Imidlertid kan jeg give dig en forestilling om formen."

Med disse ord satte han sig til et lille bord, hvorpå der stod pen og blæk; men papir var der intet af. Han så efter i en skuffe; heller ikke der var noget. "Det gør nu heller ikke noget," sagde han til sidst; "jeg kan jo bruge dette her." Hvorpå han trak en stump snavset, hvidt papir op af vestelommen og gjorde et råt udkast på det med pennen.

Mens han var sysselsat med dette, sad jeg hele tiden henne ved ilden; for jeg frøs endnu. Da han var færdig med tegningen, rakte han den over til mig uden at rejse sig. Netop som jeg tog imod den, lød en høj knurren og en skraben på døren. Jupiter

gik hen og lukkede op, og en stor newfoundlænder, som tilhørte Legrand, fo'r ind i stuen, sprang op mod mine skuldre og overøste mig med kærtegn; jeg havde nemlig givet mig meget af med den under mine tidligere besøg. Da den var færdig med sine krumspring, kastede jeg mine øjne på papiret, og sandt at sige blev jeg ikke så lidt forbavset ved at se, hvad det var, min ven havde tegnet.

"Jeg skal gerne indrømme," sagde jeg efter i nogle minutter at have taget tegningen i øjesyn, "at det er en højst mærkelig skarabæ. For mig er den i hvert fald absolut ny; jeg har aldrig set magen – det skulle da være en hjerneskal eller et dødningehoved, som den ganske vist ligner mere end noget som helst andet, jeg har haft lejlighed til at observere."

"Et dødningehoved," gentog Legrand. "Åh ja, såmænd; den kan måske nok se sådan ud på papiret. De to forreste sorte pletter kan tage sig ud som øjne, og den bagerste, mere langstrakte, som en mund; desuden er formen jo oval."

"Det er meget muligt; men jeg er rigtignok bange for, at du ikke er nogen stor kunstner, Legrand. Jeg må nok vente, til jeg får billen selv at se, hvis jeg skal danne mig en forestilling om dens virkelige udseende."

"Det forstår jeg ikke," svarede han en smule stødt; "jeg tegner tåleligt godt, i hvert fald burde jeg gøre det, jeg har haft gode lærere, og jeg bilder mig ind, at jeg ikke er en ren klodrian."

"Kære ven," sagde jeg, "så vil du nok drive løjer med mig. Dette her er et meget respektabelt dødningehoved, lad os anlægge en populær målestok og sige, at det er et særdeles fortræffeligt dødningehoved, men så må din skarabæ også være den besynderligste skarabæ her på jorden, hvis den virkelig har

lignet dette. Vi kan såmænd få et helt gruopvækkende stykke overtro ud af den lighed. Jeg antager, du vil kalde din bille *scarabæus caput hominis* eller noget i den retning; der er mange slige titulaturer i naturhistorien. Men hvor er antennerne, som du talte om?"

"Følehornene!" sagde Legrand, der syntes at blive hed i hovedet; "dem må du da kunne se; jeg gjorde dem lige så tydelige som de er på selve insektet; jeg skulle tro, det må være tilstrækkeligt."

"Det er meget muligt; ikke desto mindre er det mig umuligt at få øje på dem," sagde jeg og rakte ham papiret uden yderligere bemærkninger, da jeg ikke ønskede at irritere ham. Jeg var imidlertid meget forbavset over den vending, samtalen havde taget; min vens slette lune foruroligede mig; men hvad tegningen angår, så indeholdt den absolut ingen følehorn, og den lignede særdeles nøje en ganske almindelig og jævn fremstilling af et dødningehoved.

Han modtog papiret med en gnaven mine og knugede det sammen i hånden, øjensynlig for at kaste det på ilden, da et tilfældigt blik på tegningen pludselig ligesom fastnaglede hans opmærksomhed. Først blev hans ansigt blussende rødt, derpå lighvidt; og han undersøgte i nogle minutter tegningen på det omhyggeligste; alt imens blev han siddende, hvor han sad. Til sidst rejste han sig, tog et lys fra bordet og gik hen og satte sig på en skibskiste i en afsides krog af stuen. Her foretog han på ny en grundig undersøgelse af papiret, idet han vendte og drejede det på alle ledder og kanter. Han sagde imidlertid ingen ting, og hans opførsel forbavsede mig meget; dog anså jeg det for klogest at tilbageholde mine bemærkninger for ikke at

ophidse ham i hans nuværende dystre lune. Pludselig fremtog han en tegnebog af inderlommen, gemte omhyggeligt papiret deri og lagde begge dele ned i en skrivepult, som han lukkede og låste. Nu faldt der mere ro over ham, men hans oprindelige oprømte stemning var og blev borte; dog syntes han mere distræt end egentlig forstemt. Som aftenen sled sig hen, blev han mere og mere fordybet i drømmerier; og mine spøgefulde udfald formåede ikke at vække ham af dem. Det havde været min hensigt at overnatte, som jeg havde gjort så mange gange før, men da min vært var kommet i det hjørne, fandt jeg det bedst at tage afsked. Han holdt heller ikke på mig; men da jeg skulle gå, trykkede han min hånd endnu hjerteligere end sædvanlig.

Der kunne vel være gået en måned (og i den mellemliggende tid havde jeg intet set til Legrand), da jeg i Charleston fik besøg af hans tjener, Jupiter. Jeg havde aldrig før set den gamle neger så modfalden, og jeg blev bange for, at der skulle være tilstødt min ven en ulykke.

"Nå, Jup," sagde jeg, "hvordan går det? Hvordan har din herre det?"

"Sandt at sige, Massa, så har han det ikke så godt, som han kunne have det."

"Har han det ikke godt; det gør mig ondt. Hvad siger han da, han fejler?"

"Han siger, han fejler ingen ting; men han er bare meget syg alligevel."

"Meget syg! Det kunne du have sagt straks. Må han holde sengen?"

"Næ, det må han ikke, næ, for han er aldrig til at finde; dér er det, skoen trykker. Å, mit sind er meget bekymret for stakkels Massa Will."

"Det ville glæde mig meget, hvis jeg kunne forstå, hvad det er, du snakker om, Jupiter. Du siger, din herre er syg, har han da ikke fortalt dig, hvad der er i vejen?"

"Nå, nå, Massa, der er vel ikke noget at blive fornærmet over? Massa Will siger, at der er ingen ting i vejen. Men hvorfor går han da altid og hænger med hovedet nede mellem skuldrene, og hvorfor er han så hvid som en gås i ansigtet? Og hvorfor tegner han sådan nogle underlige figurer på tavlen?"

"Underlige figurer?"

"Ja, netop, det er hvad han gør, de underligste tegn og figurer, som han maler op på tavlen hele dagen igennem. Det er det, der gør mig urolig. Jeg må passe vældig godt på ham nu. Men forleden dag stak han alligevel fra mig og blev borte hele den lange velsignede dag; han var jo oppe, før solen stod op. Men jeg skar mig da også en god tyk stok for at give ham en djævelsk god dragt prygl, når han kom igen; men jeg er sådan en gammel nar, jeg kunne ikke få mig selv til det; han så nu også meget dårlig ud."

"Hvad for noget! – Men tror du nu ikke, du skulle være lidt mindre streng mod det arme menneske? Lad være at slå ham, Jupiter; det kan han ikke tåle. Men kan du ikke sige mig, hvad der har bevirket denne sygelige tilstand – eller måske rettere: denne forandrede opførsel. Er der indtruffet noget ubehageligt siden sidst?"

"Nej, Massa; ikke siden. Jeg er bange for, at det indtraf før, at det indtraf selvsamme dag, som De var der."

"Hvorledes? Hvad mener du?"

"Det var jo denne hersens bille."

"Hvad for noget?"

"Billen; se, jeg er nu ganske vis på, at Massa Will er blevet bidt i hovedet af denne guldbille."

"Og hvad grund har du til en sådan formodning?"

"Den har kløer nok, Massa, og mund har den også. Jeg har aldrig i mit liv set en så nederdrægtig bille; den rev og sled i alt, hvad der kom i nærheden af ham. Massa Will fangede den først, men måtte slippe den i en fart, og så kan det jo være, han er blevet bidt. Jeg holdt nu heller ikke af at se på den mund, som billen havde, så jeg ville ikke tage den med min bare hånd, så var det, at jeg fangede den med et stykke papir, som jeg fandt. Jeg svøbte den ind i papiret og puttede en flig af det i munden på den. Se, sådan gik nu det til."

"Du tror altså virkelig, at din herre blev bidt af billen, og at biddet gjorde ham syg?"

"Jeg tror det ikke, jeg ved det. Hvorfor skulle han altid drømme om guld, hvis han ikke var blevet bidt af guldbillen? Det er nu ikke første gang, at jeg har hørt om disse hersens guldbiller."

"Hvordan ved du for resten, at han drømmer om guld?"

"Hvordan jeg ved det, fordi han snakker om det i søvne, og jeg hører efter."

"Nuvel, Jup. Måske du har ret. Men hvilken lykkelig omstændighed skal jeg tilskrive æren af dit besøg i dag?"

"Hva'?"

"Har du noget bud til mig fra hr. Legrand?"

"Nej, Massa, bud har jeg ikke; men jeg har et papir."

Og her rakte Jupiter mig en billet, der havde følgende indhold:

Kære ven!
Hvorfor har jeg ikke set dig så længe? Jeg håber da, du ikke er så dum, at du er blevet stødt, fordi jeg var en smule kort for hovedet sidst.

I øvrigt har jeg siden da haft megen grund til bekymring. Jeg har noget at fortælle dig; og dog ved jeg knap nok, hvordan jeg skal få det sagt eller om jeg overhovedet skal fortælle det.

Jeg har ikke været rigtig rask i nogle dage, og den stakkels gamle Jup plager næsten livet af mig med sine velmente påfund. Vil du tro mig, forleden dag havde han lavet sig en rigtig god tyk stok, som det var meningen at jeg skulle revses med, fordi jeg havde narret ham og ganske alene tilbragt dagen mellem bjergene ovre på fastlandet. Jeg tror virkelig, det kun var mit lidende udseende, der frelste mig fra at få en dragt prygl.

Jeg har ikke føjet noget nyt til min samling siden du sidst var her.

Hvis det på nogen måde er dig muligt, vær da så elskværdig at følge med Jupiter herover. Kom endelig! Jeg må tale med dig endnu i aften. Det er en yderst vigtig forretning. Jeg forsikrer dig, af den alleryderste vigtighed.

Din heng.

William Legrand

Der var noget i dette brev, der fyldte mig med den største uro. Stilen lignede slet ikke Legrands sædvanlige måde at udtrykke sig på. Hvad gik han nu og fantaserede om? Hvilken ny grille havde besat hans eksalterede hjerne? Hvad var det for en forretning af "alleryderste vigtighed", som han skulle have besørget? Jupiters beretning varslede intet godt. Jeg frygtede, at modgangens bestandigt vedvarende tryk til sidst havde overmandet min vens forstand. Uden et øjebliks tøven gjorde jeg mig derfor rede til at ledsage negeren.

Da vi nåede havnen, lagde jeg mærke til en le og tre spader, der øjensynlig alle var nye; de lå i bunden af den båd, i hvilken vi skulle gøre turen.

"Hvad betyder alt dette, Jup?" spurgte jeg.

"Det er en le, Massa, og spader."

"Det kan jeg godt se; men hvorfor er de her?"

"Jeg har købt dem; Massa Will sagde, jeg skulle købe le og spader i byen; og en skammelig hoben penge har de kostet."

"Men – ved alt, hvad der er forrykt – hvad skal Massa Will bruge leer og spader til?"

"Det er mer end jeg ved, og den onde må tage mig, om jeg ikke tror, at det også er mer end han selv ved af. Men det er nu alt sammen kommet af denne hersens bille."

Da jeg så, at jeg ikke kunne få nogen fyldestgørende besked hos Jupiter, hvis åndsevner ganske syntes opslugt af forestillingen om "billen", gik jeg ombord i båden og hejste sejl. Begunstiget af en stærk brise løb vi snart ind i den lille bugt nord for Moultry-fortet, og efter en spadseretur på knap en halv mils vej nåede vi hytten. Klokken var omtrent 3 eftermiddag, da vi ankom. Legrand havde ventet os, syg af længsel; og han greb

mine hænder med en nervøs heftighed, der foruroligede mig og øgede den mistanke, der allerede var vakt i mig. Hans ansigt var overordentligt blegt og hans dybtliggende øjne stirrede mig i møde med en næsten overnaturlig glans. Efter at have forhørt mig om hans befindende spurgte jeg – da netop dét faldt mig ind – om han havde fået sin skarabæ tilbage fra løjtnant G.

"Ja," svarede han og rødmede stærkt, "jeg fik den tilbage næste morgen. Intet i verden skal få mig til at skille mig af med den bille. Ved du vel, at Jupiter har fuldkommen ret med hensyn til den?"

"I hvilken henseende?" spurgte jeg med en trist forudanelse.

"I henseende til sin formodning, at den er af ægte guld," sagde han med en højtidelig alvor, der skar mig i hjertet.

"Denne bille skal bringe mig lykken," fortsatte han med et triumferende smil; "den skal gengive mig min families besiddelser. Er det da så sært, at jeg vurderer den højt? Siden Fru Fortuna nu en gang har forundt mig at komme i besiddelse af den, så er det kun min opgave at anvende den på rette måde og således komme i besiddelse af det guld, som den varsler om. Jupiter, hent mig billen."

"Billen, Massa! Hvis ikke det gør noget, så vil jeg helst lade være at ulejlige den bille. Det er nok bedst, I selv henter den."

Nu rejste Legrand sig med en alvorlig mine og bragte mig billen, som han havde lukket inde i en glasæske. Det var en meget smuk skarabæ, en art, der den gang var ukendt af naturforskerne og derfor – fra et videnskabeligt standpunkt set – yderst værdifuld. Forrest på ryggen var der to sorte pletter, bagerst en sort streg. Dækvingerne var overordentlig hårde og glansfulde, ganske at se til som blankt guld. Insektets vægt var

også påfaldende stor. Og tog man dette i betragtning, så kunne man næppe dadle Jupiter for den opfattelse, han havde dannet sig af billen. Men hvad der havde bragt Legrand til at slutte sig til den opfattelse, ja, det kunne jeg ikke regne ud, om det så skulle have kostet mig mit liv.

"Jeg sendte bud efter dig," sagde han nedladende, da jeg var blevet færdig med min undersøgelse af billen; "jeg sendte bud efter dig for at bede om dit råd og din bistand til fremme af skæbnens og billens planer –"

"Kære Legrand," afbrød jeg ham; "bare du ikke er syg. Du skulle tage lidt hensyn til dig selv. Du må hellere gå i seng; jeg vil blive hos dig et par dage, til dette er overstået. Du har feber –"

"Føl min puls," sagde han.

Jeg undersøgte den, og jeg fandt virkelig ikke det ringeste symptom på feber.

"Man kan nu også være syg uden at have feber. Tillad mig for en eneste gangs skyld at give dig forskrifter. For det første må du gå i seng. For det andet –"

"Du tager fejl," indvendte han, "jeg har det så godt, som jeg kan have det med den spænding, jeg går i. Hvis du virkelig ønsker mit vel, så hjælp mig ud af den spænding."

"Og hvordan skal jeg bære mig ad med det?"

"Det er meget let. Jupiter og jeg skal afsted på en ekspedition mellem bjergene på fastlandet, og til denne ekspedition behøver vi en pålidelig mands bistand. Du er den eneste, til hvem vi kan sætte vor lid. Og hvad enten vi har held med os eller ikke, så vil den ophidselse, som du nu finder hos mig, fortage sig."

"Der er intet, jeg hellere vil, end gøre dig en tjeneste," svarede jeg. "Men er det virkelig din mening, at denne bandsatte bille har noget at gøre med din ekspedition til bjergene?"

"Ja!"

"I så fald, Legrand, kan jeg ikke tage del i et så forrykt forehavende."

"Det gør mig ondt, meget ondt; for i så fald må vi jo forsøge det alene."

"Forsøge det alene! Du må jo være gal, mand; men hør en gang, hvor længe er du til sinds at blive borte?"

"Sandsynligvis hele natten. Vi tager afsted nu straks og er i hvert fald tilbage ved solopgang."

"Og vil du give mig dit ord på, at du, når du er færdig med dit kulrede indfald, og når hele bille-forretningen (åh, du forbarmende Gud!) er ordnet til din tilfredshed, at du da vil vende tilbage og følge mine anvisninger med blind lydighed, som om jeg var din læge?"

"Ja, det lover jeg dig. Men lad os nu bryde op; vi har ingen tid at spilde."

Med tungt hjerte ledsagede jeg min ven. Vi begav os på vej ved firetiden, Legrand, Jupiter, hunden og jeg. Jupiter bar leen og spaderne, han forlangte at have det hele – mere, tror jeg, af frygt for at hans herre skulle få fingre i noget af disse redskaber, end egentlig af tjenstiver og velvilje. Han var i hvert fald yderst knarvorn, og udtrykket: "den fordømte bille", var de eneste ord, der undslap hans læber på hele turen. Hvad mig angår, så måtte jeg tage vare på et par lygter, mens Legrand nøjedes med at bære billen fastgjort i enden af en lang tynd snor; som han gik fremad, svingede han den hid og did med sære fagter som en

troldmand. Da jeg lagde mærke til dette sidste, klare vidnesbyrd om min vens sindstilstand, havde jeg svært ved at holde mine tårer tilbage; imidlertid fandt jeg det rigtigst at føje mig efter ham, i det mindste i øjeblikket, eller indtil jeg med udsigt til held kunne bringe kraftigere forholdsregler i anvendelse. Imidlertid forsøgte jeg – men omsonst – at udfritte ham med hensyn til ekspeditionens formål. Da han først havde opnået mit følgeskab, syntes han ganske utilbøjelig til at drøfte sager af underordnet vigtighed, og til alle mine spørgsmål havde han kun det ene svar: "Vi får se!"

Vi satte over vigen i en båd, besteg den høje kyst ovre på fastlandet og vandrede derpå i nordvestlig retning gennem en vild og øde egn, hvor der ikke sås mindste spor af mennesker. Legrand viste vej med stor sikkerhed; kun nu og da tøvede han et øjeblik for at rådføre sig med, hvad han ved en tidligere lejlighed syntes at have udvalgt sig som sikre landmærker.

Således vandrede vi afsted vel i omtrent to timer, solen nærmede sig stærkt den vestlige horisont; og den egn, vi nu kom igennem var usigelig øde og vild, en slags højslette omkring et stejlt, næsten utilgængeligt bjerg, der var tæt bevokset med skov fra fod til top og oversået med uhyre klippeblokke, der syntes at ligge løse på jorden og som mange steder kun hindredes i at styrte ned i dalen ved bjergets fod af træerne, som havde standset deres fald. Dybe kløfter, der strakte sig i forskellige retninger, bidrog til at give landskabet et endnu mere barsk og alvorligt præg.

Højdedraget, som vi var nået op på, viste sig at være helt overgroet med brombærranker, som det ville have været ganske umuligt at trænge igennem, hvis vi ikke havde haft leen med.

Jupiter måtte gå forud og på sin herres anvisning rydde vejen hen til foden af et umådelig højt tulipantræ, der stod på plateauet mellem en klynge egetræer, som det ragede højt til vejrs over, ligesom det i øvrigt langt overgik alle træer, jeg hidtil havde set, så vel ved sin forms som sit løvs skønhed, sin krones vide omfang og sit imponerende udseende i al almindelighed. Da vi nåede dette træ, vendte Legrand sig mod Jupiter og spurgte, om han troede, han kunne klatre op i det. Jupiter, der ikke længere var nogen årsunge, syntes forbløffet over spørgsmålet, og der gik en stund, inden han svarede. Endelig nærmede han sig den uhyre stamme, gik langsomt rundt om den og undersøgte den på det omhyggeligste. Da han havde tilendebragt sin undersøgelse, sagde han blot

"Ja, Massa, Jup kan klatre op i alle træer, som han har set i sit liv."

"Så må du til vejrs så hurtigt som muligt; for det vil snart blive for mørkt til at se det, vi skal se."

"Hvor højt skal jeg op, Massa?" spurgte Jupiter.

"Nu klatrer du først op ad stammen, så skal jeg sige nærmere til, – men stop lidt! Du skal have billen med."

"Billen, Massa Will, guldbillen," skreg negeren og tumlede forskrækket tilbage. "Hvorfor slæbe den bille helt op i træet? Fanden ta' mig, om jeg gør!"

"Hvis du er bange, Jup, – du, en stor, tyk neger – for at røre ved en lille, uskyldig, død bille, så kan du jo holde den i snoren her, – men hvis du ikke tager den med, enten på den ene eller den anden måde, så ser jeg mig nødsaget til at flække hovedet på dig med denne spade."

"Hvad er der nu i vejen, Massa?" råbte negeren, der åbenbart skammede sig i den grad, at han var parat til at give efter. "Hvorfor gøre så meget kvalm med et gammelt øg som mig? Det var jo kun sjov fra min side. Skulle jeg være bange for den smule bille!" – Her tog han forsigtigt fat i den yderste ende af snoren, holdt insektet så langt ud fra sig, som på nogen måde muligt, og gjorde sig rede til at stige op i træet.

I sin ungdom er tulipantræet eller *liriodendron* det prægtigste af alle Amerikas skovtræer. Dets stamme er overordentlig glat og hæver sig til stor højde uden at skyde sidegrene. Men når det bliver ældre, bliver barken knudret og ujævn, og talrige korte grene skyder ud fra stammen. Derfor var vanskeligheden ved at klatre op i træet også i det foreliggende tilfælde mere tilsyneladende end virkelig. Jupiter omsluttede så vidt muligt den vældige stamme med arme og ben, fandt holdepunkter for sine hænder i enkelte små udvækster og støtte for sine nøgne tæer i andre; han var et par gange ved at falde ned, men endelig lykkedes det ham at mase sig op i træets første store gaffeldeling, og han syntes nu at betragte det hele som overstået. I virkeligheden var faren ved foretagendet også overstået, skønt den klatrende nu befandt sig 60-70 fod over jordens overflade.

"Hvad vej skal jeg nu, Massa Will?" råbte han.

"Følg den største gren – til denne side!" råbte Legrand. Negeren adlød prompte og steg uden synligt besvær højere og højere til vejrs. Snart efter kunne vi ikke se det mindste glimt af hans tykke krop, som ganske blev borte for os i det tætte løvskjul, der omgav den. Med et lød hans stemme på ny i et langt råb:

"Hvor længe skal jeg blive ved endnu?"

"Hvor højt oppe er du?" spurgte Legrand.

"Meget højt oppe; jeg kan se himlen oven over træets top."

"Bryd dig bare ikke om himlen, men hør efter, hvad jeg siger. Kast et blik ned ad stammen og tæl de grene, du har under dig på denne side."

"En, to, tre, fire, fem! – Jeg har passeret fem store grene på denne side."

"Så må du en gren højere op."

I løbet af få minutter hørtes stemmen på ny og forkyndte, at nu var den syvende gren nået.

"Nu, Jup," råbte Legrand stærkt ophidset, "nu må du arbejde dig ud på den gren så langt som muligt. Og hvis du får øje på noget besynderligt, så lad mig det vide."

Hvis jeg havde en smule tvivl tilbage med hensyn til min vens forrykthed, så forsvandt den nu; jeg kunne umuligt anse ham for andet end gal, og jeg længtes inderligt efter at få ham hjem. Som jeg nu grundede over, hvorledes det bedst lod sig udføre, lød Jupiters stemme på ny.

"Jeg er bange for at klatre ud på denne gren; den er vissen."

"Hvad siger du! Er grenen vissen?" råbte Legrand med skælvende røst.

"Ja, den er vissen, helt død og borte, det er vist."

"Hvad i himlens riger og lande skal jeg dog gøre," udbrød Legrand i bitter fortvivlelse.

"Hvad du skal gøre?" sagde jeg glad over at få lejlighed til at indføre et ord. "Du skal naturligvis gå hjem og i seng. Vær nu skikkelig. Det er sent; og desuden – du husker jo nok dit løfte."

"Jupiter," råbte han uden at tage mindste notits af mig, "kan du høre, hvad jeg siger?"

"Ja, javel!"

"Så stik i grenen med din kniv og se efter, om den er meget rådden."

"Den er rådden," sagde negeren efter et øjebliks forløb; "det er sikkert nok; men det kunne jo have været værre. Selv kunne jeg måske nok vove mig et lille stykke ud på grenen."

"Selv! – Hvad mener du med det?"

"Jeg mener billen. Den er så gruelig tung; men hvis jeg nu kastede den ned først, så kunne grenen vel nok bære vægten af en stakkels neger."

"Din infame slyngel," råbte Legrand nu i godt humør, "hvad er din mening med at fortælle mig sådan noget sludder? Hvis du lader billen falde, så knækker jeg halsen på dig. Hører du, hvad jeg siger?"

"Ja Massa; det er slet ikke nødvendigt at tiltale en stakkels neger på den måde."

"Godt; hør nu rigtig efter. Hvis du vil vove dig så langt ud på grenen, som du skønner, den kan bære dig, og hvis du ikke giver slip på guldbillen, så skal du få en dollar i sølv, når du kommer ned igen."

"Jeg er undervejs, Massa; jeg er snart helt ude på spidsen," råbte negeren.

"Ude på spidsen," skreg Legrand. "Siger du, at du er ude på spidsen af den gren?"

"Snart, snart, Massa – o-o-oh! Herre Jesus, hvad er dog det!"

"Ja, hvad er det?" råbte Legrand glædesdrukken.

"Det er lige præcis et dødningehoved. Der er en, der har glemt sit hoved oppe i træet, og nu har kragerne hakket alt kødet af."

"Et dødningehoved, siger du; godt. Hvorledes er det fæstet til grenen? Hvad holder det fast?"

"Det sidder fast nok; nu skal jeg se efter, hvad der holder det. – Et stort, tykt søm, Massa."

"Jupiter, hør nu efter og gør nøjagtig som jeg siger."

"Javel!"

"Find allerførst dødningehovedets venstre øje."

"Det har skam intet venstre øje; begge øjnene er borte, Massa."

"Åh, dit høved! Kender du din venstre hånd fra den højre?"

"Vel gør jeg det. Det er den venstre hånd, som jeg hugger brænde med."

"Ja, rigtigt; du er jo kejthåndet. Du ved jo nok, at dit venstre øje er på samme side som din venstre hånd. Find mig så det venstre øje på dødningehovedet, eller det sted, hvor det har siddet. Har du fundet det?"

Her fulgte en lang pause; endelig spurgte negeren: "Er det venstre øje på dødningehovedet også på samme side som den venstre hånd? For resten har det nu slet ingen hånd, men det er også lige meget, jeg skal nok finde øjet. – Nu har jeg fundet det; hvad skal jeg så gøre med det?"

"Du skal fire billen ned gennem øjet, så langt snoren rækker. Men pas på og giv ikke slip på snoren."

"Det er gjort, Massa Will. Det var let nok at få billen gennem hullet. De må snart kunne se den dernede."

Jupiter kunne slet ikke ses, mens denne samtale stod på; men nu kom billen til syne for enden af snoren, som han havde firet ned. Den funklede som det pure guld, belyst af den synkende sol, hvis sidste stråler endnu nåede højen, hvorpå vi befandt os. Skarabæen hang frit mellem grenene, og den ville falde lige for vore fødder, hvis der blev givet slip på den. Legrand greb nu leen og ryddede lige under insektet en kredsrund plads på vel en 5-6 alen i diameter. Da han havde gjort det, befalede han Jupiter at slippe snoren og stige ned fra træet.

Nøjagtigt på det sted, hvor billen faldt, stak min ven en kæp i jorden; derpå tog han et målebånd op af lommen, fastgjorde den ene ende til det punkt på træets stamme, der var nærmest ved kæppen, rullede derefter målet op, til han nåede kæppen, og blev ved i den lige linje, hvis retning blev angivet af træet og pinden, til han var nået et halvt hundrede fod ud fra træet, – alt imens gik Jupiter foran og ryddede vej med leen. Her blev nu en anden kæp stukket i jorden, og med den som centrum blev en cirkel på omtrent 4 fod i diameter slået. Så tog Legrand en spade og gav mig og Jupiter hver en, hvorpå han bad os grave på det eftertrykkeligste.

Ærlig talt satte jeg ikke stor pris på den slags motion, og i dette tilfælde ville jeg i hvert fald gerne have givet afkald på det; for natten var ved at bryde frem, og jeg var træt nok af den allerede overståede møje; men jeg så ingen udvej til at slippe fri; jeg ville jo nødig forstyrre min vens sindsligevægt ved et afslag. Kunne jeg blot have stolet på Jupiters hjælp, ville jeg ikke have betænkt mig på med magt at føre den afsindige hjem; men jeg kendte negerens sindelag tilstrækkeligt til at vide, at han under ingen omstændigheder ville gå med til at lægge hånd på sin

herre. Hvad Legrand angår, så var jeg nu fuldstændig på det rene med, at han var blevet smittet af en eller anden af de i syden så gængse, uhjemlede historier om nedgravede penge, og at hans fikse ide havde fået næring ved fundet af billen eller måske af Jupiters stædige påstand om, at den var af "rigtigt guld". En svag hjerne er yderst modtagelig for den slags indbildninger, især når de falder i tråd med forud nærede yndlingsideer; jeg kom nu i tanker om min stakkels vens snak om billen, der "varslede om rigdom". Alt i alt var jeg nedslået og urolig; til sidst besluttede jeg mig dog til at gøre en dyd af nødvendigheden, at grave så vidt jeg orkede, for således så meget snarere at hjælpe fusentasten til ved selvsyn at overbevise sig om, hvor grundløse og falske de forestillinger var, han nærede.

Lygterne blev tændt, og vi gik nu løs på arbejdet med en iver, der var en bedre sag værdig. Og mens lysskæret oplyste os selv og vore redskaber, kunne jeg ikke andet end tænke på, hvilken malerisk gruppe vi i grunden dannede, og hvor besynderligt og mistænkeligt vort arbejde måtte forekomme enhver, der tilfældigt var faldet over os og vor færden.

Vi gravede uafbrudt i to timer. Der blev kun talt lidt; derimod var vi meget generet af hundens gøen; den syntes overordentlig interesseret i vort forehavende. Til sidst gav den hals i den grad, at vi blev bange for, at den skulle alarmere en eller anden i nabolaget; jeg siger "vi"; jeg burde snarere sige Legrand; for hvad mig angår, så ville jeg glædet mig over enhver afbrydelse af arbejdet; jeg ville måske derved blive sat i stand til at bringe søvngængeren hjem. Til sidst gjorde Jupiter grundigt ende på spektaklet; han krøb med dyster alvor præget i alle miner op af

hullet, snørede sin ene sele fast sammen om hundens mund og vendte derpå med en grum latter tilbage til sit arbejde.

Da de to timer var forløbet, var vi nåede 4-5 fod ned i jorden; men skatten havde vi endnu ikke set noget til. Vi holdt alle sammen inde, og jeg fattede et svagt håb om, at farcen nu var forbi. Men Legrand tørrede sin pande og begyndte på ny, skønt han ganske øjensynligt var yderst forstemt. Vi havde udgravet hele cirklen; nu udvidede vi grænserne noget og gik endnu 2 fod dybere. Der var stadig ingenting at se. Guldsøgeren, som jeg havde den inderligste medlidenhed med, klatrede nu op af gruben; den bitreste skuffelse stod at læse i hans ansigtstræk; og han gav sig nølende, ligesom modstræbende til at tage frakken på; han havde taget den af ved arbejdets begyndelse. Jeg afholdt mig fra enhver bemærkning, og Jupiter begyndte på et vink af sin herre at samle værktøjet sammen. Derpå blev hunden befriet for sin mund-snøre, og vi rettede i dyb tavshed vore skridt mod hjemmet.

Vi havde vel gået en halv snes skridt, da Legrand med en barsk ed sprang løs på Jupiter og greb ham i kraven. Den skrækslagne neger åbnede øjne og mund på vid gab, tabte sine spader og faldt på knæ.

"Din slyngel," hvæsede Legrand mellem fast sammenbidte tænder. "Din infame sorte bandit, sig mig omgående og uden omsvøb, hvilket er dit venstre øje?"

"O Gud, o Gud, Massa Will – er dette her da ikke mit venstre øje?" hylede den rædselsslagne neger, idet han med hånden skjulte sit højre synsorgan og blev ved at holde det skjult, som frygtede han, at hans herre skulle rive det ud på stedet.

"Jeg tænkte det jo nok! Jeg vidste det! – hurra!" brølede Legrand; hvorpå han slap sit tag i negeren og gav sig til at danse og springe omkring på en måde, der højligt forbavsede hans tjener, som nu havde rejst sig op af sin knælende stilling og nu så målløs fra sin herre og til mig og fra mig og til sin herre.

"Kom, vi må tilbage igen. Spillet er endnu ikke tabt," sagde Legrand og førte os atter hen til tulipantræet.

"Jupiter," sagde han, da vi nåede derhen, "var dødningehovedet naglet fast med ansigtet opad eller med ansigtet ind til grenen?"

"Ansigtet var opad, Massa; sådan at kragerne rigtig kunne gøre sig til gode med øjnene."

"Godt. Var det så gennem dette øje eller dette her, at du firede billen ned?" spurgte Legrand, idet han rørte ved begge Jupiters øjne.

"Det var dette hersens øje, Massa, det venstre øje, sådan som De forlangte – akkurat," sagde negeren og pegede på sit højre øje.

"Det er godt. Vi må begynde forfra."

Min ven, i hvis galskab jeg nu skimtede eller troede at skimte en slags metode, flyttede nu den kæp, der betegnede det sted, hvor billen var faldet. Omtrent tre tommer længere mod vest. Derpå førte han atter målebåndet fra det nærmeste punkt af stammen og ud til kæppen og videre 50 fod ud i lige linje. Det punkt, han derved kom til, befandt sig adskillige favne borte fra det sted, hvor vi før havde gravet.

Omkring det nye punkt som centrum blev der atter slået en cirkel, denne gang noget større end forrige gang; og vi tog på ny fat på spaderne og arbejdet. Jeg var frygtelig træt; men uden

egentlig at gøre mig det rigtig klart hvorfor, så nærede jeg ikke længere uvilje mod arbejdet. Min interesse var blevet vakt på en ubegribelig måde, ja, jeg var ligefrem yderst spændt på udfaldet af vort forehavende. Måske der i Legrands ekstravagante adfærd alligevel rummedes en vis forudseenhed, en fast plan, der i nogen grad gjorde indtryk på mig. Jeg gravede ivrigt og spejdede virkelig nu og da med en følelse, der stærkt nærmede sig forventning, efter den skat, hvis fantasibillede havde bragt min arme vens forstand af lave. Netop som slige tanker spøgte i min hjerne, og vi allerede havde arbejdet en halvanden times tid, blev vi atter forstyrrede af hundens voldsomme gøen. Forrige gang havde dens uro været stor nok, men den havde haft sit udspring i kådhed; denne gang lød dens tuden dump og ildevarslende; og da Jupiter på ny søgte at binde munden til på den, satte den sig rasende til modværge, sprang ned i hullet og begyndte hidsigt at skrabe jorden til side med sine poter. I løbet af få sekunder havde den blottet en bunke menneskeben, der tilsammen udgjorde to skeletter, samt adskillige metalknapper og noget, der kunne se ud som henrådnet uldent tøj. Et par spadestik bragte klingen af en stor spansk kniv for lyset. Og da vi gravede videre kom nogle løse guld- og sølvmønter til syne.

Ved synet af disse kunne Jupiter næppe styre sin glæde, mens hans herres ansigt udtrykte den dybeste skuffelse. Imidlertid ansporede han os til nye anstrengelser; og hans ord var næppe døet hen, da jeg snublede og tumlede forover, fordi spidsen af min ene støvle havde fået fat i en stor jernring, der lå halvt skjult af den løse jord.

Nu arbejdede vi for ramme alvor; og jeg har aldrig i mit liv oplevet en voldsommere spænding, end den, der rummedes i

de nu påfølgende ti minutter. I løbet af dem havde vi udgravet en aflang trækiste, hvis velbevarethed og hårdhed bar vidnesbyrd om, at den i sin tid måtte have gennemgået en mineraliserende proces. Den var tre og en halv fod lang, tre fod bred og to og en halv fod høj. Den var ligesom indesluttet i et bur af stærke, smedede, fastnaglede jernbånd. Foroven var der på hver side af kisten anbragt tre jernringe, således at seks personer bekvemt kunne bære den. Vore forenede, til det yderste spændte anstrengelser, formåede næppe nok at rokke den i dens leje. Vi indså straks umuligheden af at flytte så tung en byrde; men til alt held var låget kun lukket ved hjælp af to slåer. Disse trak vi fra, skælvende og stakåndede af forventning. I næste nu funklede en skat af uberegnelig værdi os i møde. Som lysskæret fra lygterne faldt ned i gruben, mødtes vore øjne af et blændende lyshav, der strålede ud fra en uordentligt sammendynget hob af guld og juveler.

Jeg skal ikke forsøge at beskrive de følelser, med hvilke vi stirrede på disse rigdomme. Selvfølgelig var vi overvældet af forundring. Legrand var aldeles udmattet af spænding og åbnede knap nok sin mund. Jupiters ansigt var i nogle minutter så dødblegt, som et negeransigt overhovedet kan blive. Han syntes bedøvet, som ramt af et lyn. Pludselig faldt han på knæ i gruben og begravede sine nøgne arme op til albuerne i guld, ligesom badede dem i guld. Til sidst sukkede han og mumlede hen for sig:

"og alt dette er kommet af guldbillen! Den smukke, rare guldbille, den stakkels, stakkels lille guldbille, som jeg var så styg imod. Skammer du dig ikke over dig selv, væmmelige, gamle nigger?"

Til sidst måtte jeg minde både herre og tjener om, at det var på tide at bringe skatten i sikkerhed. Det var allerede sent, og vi kunne ikke ligge på den lade side, hvis vi skulle have alting bragt i hus inden solen stod op. Det var vanskeligt at sige, hvad der skulle gøres, og megen tid blev spildt med overvejelser; så forstyrrede var vi alle blevet. Vi gjorde til sidst kisten lettere ved at tage to tredjedele af dens indhold op, og nu kunne vi, om end med møje, løfte den ud af gruben. De ting, vi måtte lade blive tilbage, gemte vi under buskene og efterlod hunden for at passe på dem, idet Jupiter gav den streng ordre til hverken at røre sig af pletten eller åbne sin mund, før vi var vendt tilbage. Der på begav vi os i hast hjemad med kisten og nåede velbeholdne, men efter usigelig møje og besvær, til hytten kl. 1 morgen. Det stod ikke i menneskelig magt at udrette mere i øjeblikket, så udslidte, som vi var. Vi tog os da en times hvil og spiste til aften og begav os derpå atter afsted til bjergene, forsynede med tre rummelige sække. Lidt før fire nåede vi gruben, delte efter skøn resten af byttet imellem os og begav os atter, uden at kaste hullerne til, tilbage til hytten, i hvilken vi for anden gang nedlagde vor gyldne skat, just som dagens første svage skær glimtede frem over træernes toppe i øst.

Vi var nu fuldstændig udasede; men vor stærke ophidselse hindrede os i at finde hvile. Efter en kort, urolig søvn, der varede en 3-4 timer, stod vi alle sammen op – som havde det været en aftale – for at undersøge vor skat.

Kisten havde været fuld til randen, og vi tilbragte hele dagen og størsteparten af den påfølgende nat med en grundig undersøgelse af dens indhold, som vi forefandt kastet sammen hulter til bulter uden nogen som helst orden. Da vi havde

sorteret alt, fandt vi os i besiddelse af langt større rigdom, end vi ved første øjekast havde drømt om. I rede penge var der snarere over end under fire hundrede halvtreds tusinde dollars, når vi, så vidt gørligt, regnede pengestykkernes værdi ud efter tidens kurs. Sølvmønter var der ingen af, kun guld; og de var af gammel dato og højst forskellige: Der var franske, spanske og tyske penge; der var nogle få engelske guineas og der var en del mønter, som vi aldrig havde set magen til; desuden var der adskillige store og vægtige mønter, hvis præg var så slidt, at vi slet ikke kunne læse indskrifterne. Amerikanske penge var der ingen af. Juvelernes værdi havde vi ikke så let ved at beregne. Der var i alt hundrede og ti brillanter; nogle af dem var meget store og smukke, og ikke en eneste af dem var lille – der var atten rubiner af strålende skønhed – der var tre hundrede og ti smaragder; alle sammen meget smukke – der var en og tyve safirer samt en opal. Disse stene var alle sammen brækket ud af deres indfatninger og kastet løse i kisten. Selve indfatningerne, som vi hentede frem mellem alt det andet guld, syntes at være blevet udhamret, som for at hindre genkendelse. Foruden alt dette var der en mængde massive guldsmykker: næsten to hundrede finger- og ørenringe; kostbare kæder, tredive, hvis jeg husker ret; treogfirs meget store og tunge krucifikser; fem røgelseskar af stor værdi; en uhyre punchebolle af guld, rigt smykket med ciseleret vinløv og bakkantiske figurer; desuden to overordentligt smukt indlagte sværdfæster samt mange mindre genstande, som jeg ikke længere erindrer. Vægten af disse kostbarheder beløb sig til over 300 pund, og så har jeg i denne beregning slet ikke medtaget 197 fortrinlige guldure, blandt hvilke 3 i hvert fald var så værdifulde, at de måtte

vurderes til 500 dollars stykket. Mange af dem var ganske vist meget gamle, og værdiløse som ure betragtet. Værkerne havde lidt mere eller mindre, men de var alle rigt udsmykkede med juveler, og kapslerne var af stor værdi. Vi vurderede den nat hele kisten indhold til halvanden million dollars; og da vi senere hen skilte os af med smykkerne og juvelerne, hvoraf vi kun beholdt nogle få til eget brug, viste det sig, at vi i høj grad havde undervurderet vor skat.

Da vi til sidst var kommet til ende med vor undersøgelse, og vor stærke ophidselse nogenlunde havde lagt sig, tog Legrand sig for at give mig en forklaring; han så jo, hvorledes jeg fortæredes af nysgerrighed efter at komme til bunds i denne forbavsende gåde.

"Du husker nok den aften," sagde han, "da jeg rakte dig det dygtige udkast, som jeg havde gjort af billen. Du erindrer måske også, at jeg blev stødt, fordi du påstod, at min tegning lignede et dødningehoved. Da du først kom med den påstand, troede jeg, det var en spøg fra din side, men så kom jeg i tanker om de ejendommelige pletter, billen havde på ryggen, og jeg måtte indrømme, at din bemærkning ikke var absolut ubegrundet. Alligevel følte jeg mig irriteret af dine spotterier; for jeg bliver anset for en god tegner og derfor greb jeg pergamentstumpen, som du rakte mig, krøllede den sammen og ville kaste den på ilden."

"Du mener nok papirstumpen?" sagde jeg.

"Nej, det lignede papir; jeg troede også, det var papir; men så snart jeg kom til at tegne på det, opdagede jeg, at det var et stykke meget tyndt pergament. Du husker nok, det var ganske smudsigt. Men, som sagt, jeg skulle netop til at kaste det på

ilden, da mit blik faldt på tegningen, som du havde set på, og hvem kan skildre min forbavselse, da jeg opdagede billedet af et dødningehoved netop der, hvor jeg bildte mig ind at have tegnet billen. I første øjeblik var jeg for overvældet af forbavselse til at kunne tænke klart. Jeg vidste, at min tegning var vidt forskellig fra denne i sine enkeltheder, omend den, hvad de ydre omrids angik, frembød en vis lighed. Jeg tog da straks et lys, satte mig hen i den anden ende af værelset og undersøgte pergamentet på det nøjeste. Da jeg vendte det om, fandt jeg min egen tegning på bagsiden, netop som jeg havde udført den. Og nu opfyldtes jeg af forbavselse over den højst mærkelige lighed i omrids, og over det besynderlige sammentræf, at der, uden at jeg vidste det, fandtes et dødningehoved på den anden side af pergamentet lige under mit billede af skarabæen, og over at dette dødningehoved ikke blot i form, men også i størrelse på det nøjeste svarede til min tegning. Jeg må indrømme, at dette sælsomme sammentræf ganske overvældede mig. Sådan går det jo gerne i slige tilfælde. Forstanden søger at finde sammenhæng, en række af årsager og virkninger, og ude af stand til dette bukker den under for en slags kortvarig lammelse. Men da jeg lidt efter lidt på ny genvandt brugen af mine åndsevner, gryede der i mig en fast overbevisning, der gav mig endnu mere grund til forundring end sammentræffet. Min hukommelse forsikrede mig klart og tydeligt om, at der ingen tegning havde været på pergamentet, da jeg tegnede min skitse af billen. Det var aldeles sikkert; for jeg huskede nu, at jeg havde vendt pergamentet for at finde den reneste side. Hvis dødningehovedet havde været der, kunne jeg ikke have undgået at lægge mærke til det. Her forelå et mysterium, som det ikke

stod i min magt at opklare; – og dog glimtede allerede nu i den lønligste og mest dulgte krog af min bevidsthed – ligesom en St. Hans-orms gløden i den mørke nat – en svag anelse om den sandhed, der blev så strålende bekræftet af sidste nats eventyr. Jeg rejste mig, gemte pergamentet under lås og slå og opsatte alle yderligere overvejelser, til jeg blev alene.

Da du var gået og Jupiter lå i tryg søvn, gik jeg over til en mere systematisk efterforskning. Allerførst tog jeg måden, hvorpå pergamentet var kommet i min besiddelse, under overvejelse. Det sted, hvor vi opdagede billen, lå på fastlandet, omtrent en fjerdingvej øst for øen og kun i ringe afstand fra kystens højvandslinje. Da jeg greb fat i den, bed den mig så slemt, at jeg måtte give slip på den. Derpå flygtede den over mod Jupiter, og han, der er forsigtig af naturen, så sig om efter et blad eller lignende, hvormed han kunne gribe den. Netop da fik han, såvel som jeg, øje på pergamentstumpen, som jeg da antog for at være papir. Den lå halvt begravet i sandet, kun et hjørne af den stak frem. I nærheden af dens findested fik jeg øje på nogle vragrester, der kunne se ud til at have tilhørt en storbåd, men som i øvrigt måtte have ligget der meget længe, eftersom de næsten var helt hensmuldret.

Nå, Jupiter tog pergamentstumpen op, svøbte den om billen og rakte mig den. Straks efter vendte vi hjemad og mødte på vejen løjtnant G. Jeg viste ham insektet, og han spurgte mig, om han måtte låne det med hjem på fortet. Jeg gav mit samtykke, og han puttede straks billen i vestelommen, men uden pergamentet, som den havde været indsvøbt i; det var jeg blevet stående med i hånden, mens han besigtigede insektet. Han frygtede måske for, at jeg skulle tage mit løfte tilbage, og

skyndte sig derfor at bringe byttet i sikkerhed; du ved, hvilken entusiast han er i alt, hvad der vedrører naturhistorien. Samtidig må jeg, uden at tænke over det, have puttet pergamentet i min egen vestelomme.

Du husker nok, at jeg gik hen til bordet for at finde et stykke papir, hvorpå jeg kunne tegne billen; men jeg fandt intet; og heller ikke i skuffen var der noget, hvorfor jeg undersøgte mine lommer i håb om at finde et gammelt brev. På den måde var det, at jeg fik fat i pergamentet. Jeg fortæller dig så nøje, hvorledes det kom i min besiddelse; for alle disse ydre omstændigheder gjorde netop et stærkt indtryk på mig.

Du vil nok anse mig for en fantast, men jeg havde allerede nu fundet en vis sammenhæng; jeg havde sammenknyttet to af kædens led. Der lå en båd ved stranden, og ikke ret langt fra båden lå der et stykke pergament, ikke et stykke papir, hvorpå der var tegnet et dødningehoved. Du vil naturligvis spørge, "Hvor er forbindelsen?" og jeg svarer: At hjerneskallen eller dødningehovedet er sørøverens velkendte mærke. Flaget med dødningehovedet vajer over alle hans kampe.

Jeg har fremhævet, at strimlen var af pergament og ikke af papir. Men pergament er holdbart, næsten uforgængeligt. Sager af ringe vigtighed vil sjældent blive betroede til pergamentet, eftersom papir i almindelighed er langt mere anvendeligt til tegning og skrivning. Denne betragtning lagde en vis mening, en vis betydning i dødningehovedet. Jeg undlod heller ikke at lægge mærke til pergamentets form; skønt dets ene hjørne var blevet ødelagt, kunne man dog tydeligt se, at den oprindelige form havde været aflang. Det var netop en sådan

strimmel, men kunne have valgt til et memorandum, til en optegnelse, der skulle huskes længe og omhyggeligt bevares."

"Men," afbrød jeg, "du påstår jo, at hovedskallen ikke var på pergamentet, da du tegnede billen hvor kan der da være nogen forbindelse mellem skibsbåden og dødningehovedet, siden sidstnævnte (Gud ved hvordan og af hvem!) i følge din egen indrømmelse må være blevet tegnet, efter at du havde tegnet billen?"

"Ja, her ligger hunden netop begravet. Og dog var gåden på dette punkt ikke vanskelig at løse. Min fremgangsmåde var sikker og måtte føre til et bestemt resultat. Jeg ræsonnerede sådan: Da jeg tegnede billen, var der intet dødningehoved at se på pergamentet. Da jeg havde fuldført tegningen, rakte jeg det over til dig og iagttog dig nøje, til du leverede det tilbage. Det var altså ikke dig, der tegnede dødningehovedet; og der var heller ingen anden til stede, som havde lejlighed til det, det blev ikke tegnet af menneskehånd og dog stod billedet der.

Da jeg var nået så vidt i mine overvejelser, søgte jeg at erindre enhver omstændighed, der stod i forbindelse med det tidspunkt, vi taler om; og det lykkedes mig at erindre alt, endda særdeles nøje. Vejret var koldt – et såre lykkeligt træf – og et bål blussede på arnen. Jeg var varm af anstrengelse og sad henne ved bordet; mens du havde trukket din stol nær hen til ovnen. Netop som jeg havde givet dig pergamentet i hænde, og du skulle til at kigge på det, kom Wolf, newfoundlænderen, ind og sprang op mod dine skuldre. Med venstre hånd kærtegnede du hunden og værgede dig imod den, mens du lod din højre hånd med pergamentet synke ned mellem knæene tæt foran ilden. Jeg troede et øjeblik, at ilden ville nå det, og jeg skulle netop til

at advare dig, da du løftede hånden og gav dig til at undersøge tegningen. Da jeg tog alle disse omstændigheder i betragtning, tvivlede jeg ikke et øjeblik om, at varmen havde været det middel, der havde bragt dødningehovedet frem på pergamentet. Jeg behøver ikke fortælle dig, at der eksisterer og i umindelige tider har eksisteret kemiske forbindelser, ved hjælp af hvilke det er muligt at skrive så vel på papir som på pergament, således at det skrevne kun bliver synligt ved at udsættes for stærk hede. Safflor opløst i kongevand og fortyndet med en vandmængde, der vejer 4 gange så meget som det selv, anvendes undertiden; det giver en grøn tinktur. Kobolt opløst i salpeterspiritus giver en rød. Disse farver forsvinder, efterhånden som det materiale, hvorpå de er bragt i anvendelse, afkøles; og de viser sig på ny, når de bliver udsat for varme.

Nu undersøgte jeg dødningehovedet med omhu. Dets omrids udad mod pergamentets rand var tydeligere end tegningen indad til. Det fremgik klart heraf, at opvarmningen havde været utilstrækkelig eller uensartet. Jeg tændte straks ild og udsatte alle dele af pergamentet for stærk hede. Først opnåede jeg kun det resultat, at de svage linjer i dødningehovedet blev noget stærkere; men da jeg fortsatte mit eksperiment, viste der sig i pergamentlappens ene hjørne, modsat dødningehovedet, en figur, som jeg straks antog for at være en ged; mens en nøjere undersøgelse belærte mig om, at det skulle forestille et kid."

"Ha, ha, ha! –" udbrød jeg. "Ja, i og for sig har jeg ingen ret til at le ad dig, halvanden million dollars er en ganske alvorlig sag, men du vil vel ikke fortælle mig, at du er i færd med at føje et nyt og tredje led til din kæde, du vil vel ikke påstå, at der er

nogen forbindelse mellem dine sørøvere og en ged? Sørøvere har ikke det mindste at gøre med geder, der som bekendt falder ind under det landøkonomiske."

"Jeg har jo netop sagt, at figuren ikke forestillede en ged."

"Et kid er da noget nær det samme."

"Noget nær, men ikke ganske det samme. Du har måske hørt tale om en vis kaptajn Kidd. Jeg betragtede straks dyrebilledet som en slags rebus eller hieroglyf-underskrift. Jeg siger udtrykkeligt underskrift, fordi dets plads på pergamentet vakte forestillingen om dette. Dødningehovedet i det modsatte hjørne gjorde på samme vis indtryk af at være en slags stempel eller segl. Men jeg var jo rigtignok i stor forlegenhed, eftersom alt det øvrige manglede, hele indholdet i mit formentlige dokument, teksten til min kontekst."

"Jeg formoder, du ventede at finde et brev mellem stemplet og underskriften?"

"Noget i den retning, ja. Sagen er den, at jeg følte mig uimodståeligt gennemtrængt af forudfølelsen af en stor lykke, der ventede mig i en nær fremtid. Jeg kan næppe sige hvorfor. Måske var det mere et ønske end en virkelig overbevisning; men, vil du tro mig, Jupiters enfoldige snak om, at billen var af massivt guld, gjorde virkelig et dybt indtryk på min fantasi. Og nu hele rækken af højst besynderlige tilfældigheder og sammentræf! Tænk en gang over det rent tilfældige i, at alle disse begivenheder indtraf den eneste dag i hele året, hvor det har været koldt nok til at fyre i ovnen, og at jeg uden ilden eller uden hundens mellemkomst netop i det øjeblik, da den viste sig, aldrig ville have opdaget dødningehovedet og således heller aldrig være kommet i besiddelse af skatten."

"Javel, men gå videre; jeg brænder af utålmodighed."

"Du har naturligvis hørt de mange historier, der fortælles, de tusind vage rygter, der er i omløb om penge, som Kidd og hans staldbrødre skal have nedgravet et eller andet sted på Atlanterhavskysten. Disse rygter må have haft en grund. Og når disse rygter havde holdt sig så længe, så måtte det efter min mening tilskrives den omstændighed, at den nedgravede skat stadig befandt sig i jordens skød. Hvis Kidd kun havde skjult sit bytte for en tid og atter bemægtiget sig det, så ville rygterne næppe være nået ned til os i deres nuværende uforanderlige form. Læg en gang mærke til, at alle de historier, der fortælles, drejer sig om skattesøgere og ikke om skattefindere. Hvis sørøveren atter havde hentet sine penge, ville sagen dermed have været forbi. Mig forekom det, at et tilfælde, f. ex. tabet af en optegnelse, der angav skattens gemmested, måtte have berøvet ham midlerne til at genvinde den, og at dette var kommet til hans følgesvendes kundskab, som muligvis ellers aldrig ville hørt tale om, at en skat overhovedet var blevet skjult, og som nu fik travlt med frugtesløse forsøg på at finde den, frugtesløse, fordi nøglen var gået tabt, men tilstrækkelige til at fremkalde de rygter, der siden hen blev så gængse og almindeligt udbredte. Har du nogen sinde hørt, at en betydelig skat er fundet i nærheden af kysten?"

"Nej, aldrig."

"Men det er en kendt sag, at Kidds ophobede skatte var umådelige. Jeg anså det derfor for afgjort, at de endnu lå i jorden; og du vil næppe blive forbavset, når jeg forsikrer dig, at jeg nærede et håb, der grænsede til sikker forvisning, om at det

under så sælsomme omstændigheder fundne pergament indeholdt en angivelse af gemmestedet."

"Men hvordan gik du til værks?"

"Jeg holdt på ny pergamentet over ilden efter at have øget heden; men intet viste sig. Nu faldt det mig ind, at mit uheld muligvis måtte tilskrives det lag af smuds, der dækkede pergamentet, hvorfor jeg rensede det omhyggeligt ved hjælp af varmt vand.

Derpå anbragte jeg det med dødningehovedet nedad i en tinpande, som jeg satte over et varmebækken med glødende trækul. Da panden i løbet af få minutter var blevet fuldstændig gennemvarm, tog jeg pergamentet ud og fandt det til min usigelige glæde på flere steder oversået med mærker, der nok kunne tage sig ud som bogstaver ordnet i rækker. Jeg anbragte det på ny i panden og lod det blive der endnu et minut. Da jeg igen tog det ud, var det hele, som du nu ser det."

Legrand havde under vor samtale opvarmet pergamentet, og han rakte mig det nu til eftersyn. Nedenstående skrifttegn fandtes, temmelig plumpt udførte, mellem dødningehovedet og kiddet; deres farve var rød:

53‡‡†305))6*;4826)4‡.)4‡);806*;48†8
¶60))85;1‡(;:‡*8†83(88)5*†;46(;88*9
6*?;8)*‡(;485);5*†2:*‡(;4956*2(5*–4
8¶8*;4069285);)6†8)4‡‡;1(‡9;48081;
8:8‡1;48†85;4)485†528806*81(‡9;48;
88;4(‡?34;48)4‡;161;:188;‡?;

"Men," sagde jeg, idet jeg leverede strimlen tilbage; "alt er endnu indhyllet i det tætteste mørke for mig. Selv om alle

Golcondas juveler ventede mig som løn for løsningen af denne gåde, så ville jeg være ganske ude af stand til at fortjene dem."

"Og dog," sagde Legrand, "er løsningen slet ikke så vanskelig, som det kunne synes ved en første, flygtig betragtning af skrifttegnene. Disse skrifttegn må, som enhver let kan tænke sig, henføres til et ciffersprog: de må altså rumme en betydning. Men efter hvad der vides om Kidd, er der ingen grund til at tro ham i stand til at konstruere en synderligt indviklet lønskrift. Jeg var straks klar over, at denne hørte til de lettere af slagsen, omend den måtte forekomme sømanden, med hans uudviklede forstand, aldeles uløselig, hvis man da ikke havde nøglen til sin rådighed."

"Og du tydede virkelig skriften?"

"Med lethed. Jeg har tydet andre, der var tusindfold sværere. Omstændigheder og en vis tilbøjelighed har vakt min interesse for slige gåder, og det er vel tvivlsomt; om menneskeligt snilde formår at udpønse en gåde af den art, som ikke også menneskeligt snilde rigtigt anvendt formår at løse. Da jeg først havde fået at gøre med sammenhængende og læselige skrifttegn, skænkede jeg i virkeligheden næppe vanskeligheden ved at finde deres betydning en eneste tanke.

Her som i alle lignende tilfælde må man først spørge om, i hvilket sprog lønskriften er affattet. De principper, man bringer i anvendelse ved løsningen, er afhængige af og varierer med det anvendte tungemåls ejendommelighed. I almindelighed har man kun den udvej at prøve sig frem ved hjælp af alle de sprog, der står til ens rådighed, til man finder det rette. Men hvad den lønskrift angår, som ligger foran os, så bortfjernede underskriften enhver vanskelighed på det punkt. Dens allusion

til ordet "Kidd" kan kun tænkes anvendt i det engelske sprog. Uden denne omstændighed ville jeg først have taget min tilflugt til spansk og fransk, som de to sprog, i hvilke en sådan hemmelighed med størst sandsynlighed ville være blevet optegnet af en sørøver fra spansk Sydamerika. Nu var jeg klar over, at lønskriften måtte tydes på engelsk.

Du ser nok, at der ingen mellemrum er mellem ordene. Havde der været det, ville arbejdet have været forholdsvis let. I så tilfælde ville jeg nemlig være begyndt med en samstilling og analyse af alle korte ord, og hvis et ord på kun et eneste bogstav var forekommet (a eller I f. ex. ["a" er på engelsk den ubestemte artikel, "I" er "jeg"]), da ville jeg have betragtet opgaven som allerede løst. Men da der nu ingen mellemrum fandtes, gik jeg frem på den måde, at jeg mærkede mig såvel de talrigst som de sjældnere forekommende skrifttegn. Jeg talte dem alle og opstillede følgende liste

Af cifferet 8 findes 33
– ; – 26
– 4 – 19
– ‡ og) – 16
– * – 13
– 5 – 12
– 6 – 11
– † og 1 – 8
– 0 – 6
– 9 og 2 – 5
– : og 3 – 4
– ? – 3
– ¶ – 2

– – og . – 1

Nu er *e* det på engelsk hyppigst forekommende bogstav. Og derefter kommer i rækkefølge: *a o i d h n r s t u y c f g l m w b k p q x z; e* er i den grad fremherskende, at en længere sætning sjældent ses, uden at det er dens hyppigst forekommende bogstav. Her har vi altså straks grundlag for noget mere end blot og bar gætning. Den brug, der i al almindelighed kan gøres af listen, er indlysende, men i det foreliggende tilfælde behøver vi dog kun i ringe grad dens hjælp. Eftersom det hyppigst forekommende skrifttegn er *8*, vil vi til at begynde med antage det for *e* i det rigtige alfabet. For at bekræfte vor formodning ser vi efter, om *8* ofte forekommer parvis; for netop på engelsk fordobles *e* såre hyppigt. F. ex. i sådanne ord som "meet, fleet, speed, seen, been, agree." Vi finder nu i det foreliggende tilfælde en fordobling ikke mindre end fem gange, skønt lønskriftet kun er kort.

Lad os derfor gå ud fra, at *8* betyder *e*. Af alle ord i det engelske sprog forekommer intet så hyppigt som "the", den bestemte artikel. Lad os derfor se efter, om der ikke findes gentagelser af tre skrifttegn i samme rækkefølge, således at det sidste af dem er *8*. Hvis vi finder sådanne gentagelser, vil de efter al sandsynlighed svare til ordet "the". Ved eftersyn finder vi ikke færre end syv sådanne samstillinger, indeholdende skrifttegnene: *; 4 8*. Vi antager nu, at *;* betyder *t*, *4 h* og *8 e*, hvilket sidste nu må være hævet over enhver tvivl. Derved er vi allerede kommet et godt skridt fremad.

Nu da vi har fundet et enkelt bestemt ord, er vi nået frem til et punkt af stor vigtighed; for vi er nu i stand til at fastslå, hvor adskillige andre ord begynder og hvor de slutter. Lad os som

eksempel vælge det næstsidste tilfælde, i hvilket samstillingen *;*
4 8 forekommer ikke langt fra tekstens slutning. Vi ved, at det *;*,
der følger umiddelbart efter, er begyndelsen til et nyt ord og af
de 5 derefter følgende cifre kender vi betydningen af de 4. Lad
os da nedskrive disse tegn og erstatte dem med de bogstaver,
som vi ved, de betyder, idet vi lader en åben plads tilbage for det
ubekendte. Vi får da udtrykket:

t . e e t h

Her kan vi straks bortkaste th; disse to bogstaver kan ikke
høre med til det ord, der begynder med t; for selv om vi
gennemgår hele alfabetet, vil vi ikke være i stand til at anbringe
et bogstav på den tomme plads, således at th bliver en del af
ordet. Vi kan altså begrænse os til

t . e e

Går vi nu om fornødent hele alfabetet igennem ligesom før,
så viser det sig, at ordet tree (træ) er den eneste mulige læsning.
Derved har vi fundet et nyt bogstav, *r*, karakteriseret ved tegnet
(, samt ordene "the tree" i samstilling.

Tager vi disse ord som udgangspunkt, så finder vi lidt
længere fremme i teksten atter forbindelsen *; 4 8*; og betragter
vi nu denne som slutning, så får vi udtrykket:

the tree ; 4 (‡ ? 3 4 the

eller, hvis vi sætter bogstaver i stedet for de tegn, vi kender:

the tree thr ‡ ? 3 h the

Hvis vi nu lader pladserne for de ubekendte tegn stå blanke
eller udfylder dem med prikker, kommer vi til udtrykket:

the tree thr . . . h the

og ordet through (igennem) indfinder sig straks som det eneste
rette. Men derved har vi fundet endnu 3 bogstaver o, u og g,

udtrykte ved tegnene ‡, ?, 3.

Hvis vi nu nøje undersøger teksten for at finde forbindelser af bogstaver, som vi allerede kender, så støder vi ikke langt fra begyndelsen på følgende sammensætning:

8 3 (8 8 eller egree,

der øjensynlig er slutningen af ordet "degree" (grad) og beriger os med et nyt bogstav "d", der betegnes ved †.

Fire bogstaver længere fremme finder vi forbindelsen

4 6 (; 8 8 *

Sætter vi nu bogstaver i stedet for de kendte tegn og prikker i stedet for de ukendte, får vi

th.rtee.,

en sammenstilling der straks henleder tanken på ordet "thirteen" (tretten) og forsyner os med to nye bogstaver i og n, betegnede ved 6 og *.

Vender vi os nu til lønskriftets begyndelse, finder vi udtrykket:

5 3 ‡ ‡ † og ved omskrivning:

.good,

der fortæller os, at det første bogstav er et a. De to første ord: a good (et godt).

Det er nu på tide, at vi for at undgå forveksling så vidt muligt ordner vor nøgle i alfabetisk orden. Den kommer til at se sådan ud

5 betyder a

† betyder d

8 betyder e

3 betyder g

4 betyder h

6 betyder i
* betyder n
‡ betyder o
(betyder r
; betyder t
? betyder u

Vi har således ikke mindre end elleve af de vigtigste bogstaver, og det er unødigt at gå yderligere i detaljer. Jeg har sagt tilstrækkeligt til at vise, hvor let det er tyde en cifferskrift af den beskaffenhed og til at give dig en vis indsigt i metoden ved løsningen. Men vær overbevist om, at den lønskrift, vi har for os, hører til de mindst indviklede. Nu vil jeg give dig den fuldstændige oversættelse af pergamentets indhold. Og den lyder således:

"A good glass in the Bishops Hostel in the Devils seat forty-one degrees and thirteen minutes northeast and by north main branch seventh limb east side shoot from the left eye of the deaths head a bee-line from the tree through the shot fifty feet out." *(Et godt glas i Biskops Hotel i Djævlesædet en og fyrre grader og tretten minutter nord nordøst hovedstamme syvende gren østlig side skyder fra det venstre øje af dødningehovedet en bi-linje fra træet gennem skuddet halvtredsindstyve fod ud).*

"Gåden synes mig så vanskelig at løse som nogen sinde," sagde jeg. "Hvordan er det muligt at få nogen mening ud af al den snak om djævlesæder, dødningehoveder og biskophoteller?"

"Jeg indrømmer, at sagen stadig tager sig noget vanskeligt ud," sagde Legrand, "i hvert fald flygtigt beset. Min første bestræbelse gik derfor ud på at inddele skrivelsen i de led, som den skrivende må have haft for øje."

"Du mener at interpunktere den?"

"Noget i den retning, ja."

"Og hvordan lod det sig praktisere?"

"Jeg gik ud fra, at den skrivende med forsæt havde skrevet ordene ud i et for derved at gøre løsningen så meget des vanskeligere. En ikke alt for kløgtig mand, der stiller sig en sådan opgave, gør sig næsten altid skyldig i overdrivelse. Når han kommer til et sted, hvor det vil være naturligt at gøre et ophold eller anbringe et skilletegn, vil han netop der føle sig fristet til at pakke ordene tæt sammen. Hvis du vil se efter i manuskriptet, vil du let opdage, at skriftegnene på fem steder er usædvanlig sammentrængt. Dette tog jeg mig til efterretning og inddelte teksten således:

"A good glas in the Bishops Hostel in the Devils Seat – forty-one degrees and thirteen minutes north-east and by north – main branch seventh limb east side – shoot from the left eye of the death head – a bee-line from the tree through the shot fifty feet out."

"Selv denne inddeling gør mig ikke det mindste klogere," sagde jeg.

"Ja, det gik mig lige sådan nogle få dage," sagde Legrand, "og den tid anvendte jeg til at udforske Sullivan-øens nabolag for om muligt at finde en eller anden bygning, der gik under navnet "Bishops Hotel"; for naturligvis tog jeg ikke hensyn til den gammeldags form for ordet: hostel. Min efterforsken var resultatløs, og jeg stod netop i begreb med at udvide området for min undersøgelse og gå mere systematisk til værks, da det en morgen ganske pludselig faldt mig ind, at dette "Bishops Hostel" muligvis kunde stå i forbindelse med en gammel

familie ved navn Bessop, som i umindelige tider havde besiddet en gammel herregård en mils vej nord for øen. Jeg tog da over til plantagen og udspurgte de ældste af negrene. Og endelig sagde en af de allerældste af kvinderne, at hun havde hørt tale om noget, der hed Bessops Castle, og nok kunne vise mig vej dertil, men det var for resten hverken noget slot eller nogen kro, men en høj klippe.

Jeg tilbød at betale hende godt for hendes ulejlighed, og efter nogen tøven indvilligede hun i at ledsage mig derhen. Vi fandt med lethed stedet, hvorpå jeg lod hende gå og begyndte at anstille mine undersøgelser. Bessops Castle bestod af en uregelmæssig samling klipper og klinter, og blandt de sidste lagde jeg særlig mærke til en, der overgik de andre i højde og udmærkede sig ved sin isolerede beliggenhed og sit besynderlige udseende. Jeg steg op på toppen af den, og nu vidste jeg så i øvrigt ikke, hvad jeg videre skulle gøre.

Mens jeg spekulerede over dette, fik jeg øje på en smal afsats på klippens østlige væg omtrent halvanden alen under toppen, hvorpå jeg stod. Denne afsats sprang omkring atten tommer frem, og den var ikke mere end en fod bred, men en niche i klippen ovenover gav den en vis flygtig lighed med en af de hulryggede stole, som vore forfædre brugte. Jeg tvivlede ikke am, at jeg her havde det djævlesæde, hvortil der hentydedes i skrivelsen, og det forekom mig, at jeg nu havde gådens løsning i hænde.

"Et godt glas", vidste jeg, kunne ikke betyde andet end en kikkert; for ordet glas anvendes sjældent af søfolk i anden betydning. Jeg indså da straks, at her var brug for en kikkert, og på samme tid, at den retning, i hvilken den skulle bruges, på

det nøjeste var angivet; for der var jo ingen tvivl om, at ordene "en og fyrre grader og tretten minutter" og "nord nordøst" måtte hentyde til kikkertens retning. Henrykt over disse opdagelser skyndte jeg mig hjem, skaffede mig en kikkert og vendte tilbage til klippen.

Jeg steg ned på afsatsen, og det viste sig umuligt at komme til sæde på den undtagen i en ganske bestemt stilling. Denne omstændighed bestyrkede mig i den anskuelse, jeg allerede havde dannet mig. De "en og fyrre grader og tretten minutter" kunne selvfølgelig kun hentyde til kikkert-højden, siden den horisontale retning klart angaves af ordene "nord nordøst". Sidstnævnte retning fandt jeg straks ved hjælp af et lommekompas, og derpå anbragte jeg kikkerten så vidt muligt efter det blotte skøn i en højde af en og fyrre grader og bevægede den varsomt op og ned, til min opmærksomhed fangedes af en cirkelrund åbning i løvet på et stort træ, der langt borte ragede op over adskillige andre træer. Midt i denne åbning fik jeg øje på en hvid plet uden straks at kunne skelne, hvad det var. Jeg indstillede imidlertid kikkerten, så på ny efter og opdagede nu, at det var en menneskelig hovedskal.

Denne opdagelse gjorde mig så sangvinsk, at jeg allerede betragtede gåden som løst; for udtrykket "hovedstamme, syvende gren, østlig side" kunne kun hentyde til hovedskallens anbringelse på træet, mens ordene "skyde fra det venstre øje af dødningehovedet" måtte indeholde en bestemt anvisning til at søge efter en skjult skat. Jeg forstod, at man skulle lade en kugle falde fra hovedskallens venstre øje, og at en bi-linje eller med andre ord: en lige linje trukket fra stammens nærmeste punkt og gennem "skuddet" (det sted, hvor kuglen faldt) og derfra

forlænget til en afstand af halvtredsindstyve fod ville angive et bestemt punkt; og jeg anså det i hvert fald for *muligt*, at der på det sted lå en skat begravet."

"Alt dette," sagde jeg, "er overmåde klart og om end sindrigt dog simpelt og ligetil. Men hvad foretog du dig, da du forlod "Bishops Hotel" ?"

"Jeg mærkede mig nøje træets beliggenhed og vendte derpå hjem. Men i det øjeblik jeg forlod "djævlesædet" , forsvandt den kredsformede åbning, og jeg kunne ikke opfange det mindste glimt af den, i hvilken retning jeg så end vendte mig. Og denne kendsgerning (for gentagne forsøg overbeviste mig om, at det var en kendsgerning), at den omtalte cirkelrunde åbning ikke var synlig fra noget som helst andet tilgængeligt punkt, men alene fra den smalle afsats på klippens side, forekommer i øvrigt mig at være det snildeste ved hele dette påfund.

På min udflugt til "Biskops Hotel" var jeg blevet ledsaget af Jupiter, der åbenbart havde lagt mærke til min besynderlige opførsel i de sidste uger og lod sig det være magtpåliggende ikke at tabe mig af syne. Men næste dag stod jeg meget tidligt op, og det lykkedes mig at smutte fra ham, hvorpå jeg begav mig afsted til bjergene for at søge efter træet. Efter megen møje og besvær fandt jeg det. Da jeg kom hjem ved aftenstid havde min tjener sat sig i hovedet, at jeg skulle have en dragt prygl. Resten af eventyret kender du lige så godt som jeg selv."

"Jeg antager," sagde jeg, "at du forfejlede stedet ved det første forsøg, fordi Jupiter var dum nok til at lade kuglen falde ned fra dødningehovedets højre i stedet for dets venstre øje?"

"Netop. Fejltagelsen betød en forskel på hen ved halvtredje tomme i "skuddet", det vil sige: ved den pind, der stod nærmest

ved træet. Hvis skatten nu havde befundet sig under "skuddet", så havde afvigelsen været uden betydning; men da "skuddet" samt det nærmeste sted på træet kun var to punkter, der angav retningslinjen, så øgedes afvigelsen mere og mere, hvor ringe den end var i begyndelsen, og da vi var nået de halvtredsindstyve fod ud, bragte den os helt bort fra sporet. Hvis min overbevisning om, at skatten virkelig var begravet et sted i vor nærhed, ikke havde været så rodfæstet, ville al vor møje have været spildt."

"Men din forvirrede tale og den sære måde, hvorpå du gik og svang billen! Du må jo have været gal. Og hvorfor var du så opsat på at lade billen falde ned fra dødningehovedet i stedet for en kugle?"

"Åh, jeg var ærlig talt en smule stødt over din mangel på tillid til min forstand, og så besluttede jeg i al ro og mag at straffe dig, ved en smule velberegnet mystifikation. Af den grund gik jeg og svingede med billen, og af den grund lod jeg den falde fra træet. En bemærkning, som du selv kom med om dens betydelige vægt, gav mig i øvrigt ideen om det sidste."

"Nu er jeg med. Så er der kun en ting, som jeg ikke rigtig kan klare. De skeletter, som vi fandt i hullet, hvor stammer de fra?"

"Det ved jeg lige så lidt besked om som du. Og dog synes der kun at være en naturlig forklaring på deres tilstedeværelse, får så være at den vækker mindre hyggelige forestillinger. Det er klart at Kidd, hvis Kidd da skjulte denne skat, hvilket jeg i øvrigt ikke nærer tvivl om; det er klart, at han må have haft hjælp til sit arbejde. Men da arbejdet var tilendebragt, kan han have anset det for praktisk at blive alle andre delhavere i hemmeligheden kvit. Måske krævedes der kun et par slag med en hakke til dette,

da hans hjælpere var travlt optaget i gruben, måske krævedes der en halv snes slag, – hvem kan vide det?"

Den sorte kat

Jeg hverken venter eller kræver, at nogen skal fæste lid til den historie, jeg nu nedskriver; så forrykt klinger den, skønt den tillige er så hverdagsagtig jævn. Jeg ville være gal, hvis jeg ventede det; jeg fæster jo knap nok lid til mine egne sansers vidnesbyrd. Og dog er jeg ikke gal, og jeg er sikker på, at jeg heller ikke drømmer. Men i morgen skal jeg dø, og i dag vil jeg befri min samvittighed for en stor byrde. Mit formål er at meddele – led for led og uden kommentarer – en række af et hjems små begivenheder. Disse begivenheder har trukket følger efter sig, der har fyldt mig med rædsel, pint mig, tilintetgjort mig. Jeg vil ikke prøve på at forklare dem. For mig rummer de lidet andet end gru; andre vil måske finde dem mere barokke end rædselsfulde. En klog mand vil måske træde frem og reducere min fantastiske historie til en blot og bar hverdagsbegivenhed, en mand, hvis forstand er mere rolig, mere logisk og fremfor alt mindre let påvirkelig end min, og han vil ikke se andet i de begivenheder, jeg nedskriver med forfærdelse, end en såre naturlig rækkefølge af årsager og virkninger.

Lige fra jeg var barn udmærkede jeg mig ved villighed og følsomhed. Min hjertens godhed var endda så overdreven, at jeg blev en fabel i mine legekammeraters øjne. Især holdt jeg meget af dyr, og mine forældre tillod mig at holde mange forskellige yndlingsdyr. I disses selskab tilbragte jeg næsten al min tid, og det var min største fornøjelse at fodre og kærtegne dem. Min tilbøjelighed voksede med årene og forskaffede mig

min manddoms største glæder. De, der har næret hengivenhed for en klog og trofast hund, behøver jeg næppe gøre mig nogen ulejlighed med at forklare, hvor stor tilfredsstillelse kærligheden til dyr kan berede en. Der er noget i et dyrs uselviske og opofrende kærlighed, der taler til dens hjerte, der har haft rig lejlighed til at lære menneskers sølle venskab og spindelvævsskøre trofasthed at kende.

Jeg giftede mig tidligt; og min tilbøjelighed blev til min store glæde delt af min hustru. Og da hun så, hvor meget jeg holdt af husdyr, forsømte hun aldrig nogen lejlighed til at anskaffe sådanne. Vi havde fugle, guldfisk, en smuk hund, kaniner, en lille abe og en *kat*.

Sidstnævnte var et sjældent stort og smukt dyr, fuldstændig sort og i besiddelse af en forbavsende klogskab. Når vi talte om dens kløgt, kom min kone, der på bunden af sit hjerte slet ikke var så lidt overtroisk, ofte med hentydninger til den gamle almue-opfattelse, der går ud på, at alle sorte katte er hekse. Naturligvis var det ikke hendes alvorlige mening; jeg omtaler det også kun, fordi det netop nu falder mig ind.

Pluto, således hed katten, var mit yndlingsdyr, og jeg holdt meget af at lege med den. Jeg fodrede den altid selv, og den fulgte mig overalt, hvor jeg gik og stod i huset, ja det var kun med stort besvær, at jeg kunne hindre den i også at følge mig på gaden.

Dette vort venskab varede i adskillige år, og i denne tid forårsagede drukkenskabens djævel en fuldstændig omvæltning i min karakter. Jeg blev dagligt mere og mere lunefuld, irritabel og hensynsløs overfor andres følelser. Jeg tillod mig at bruge hårde ord mod min hustru; til sidst lagde jeg endog voldelig

hånd på hende. Mine dyr kom naturligvis også til at lide under mit forandrede sindelag. Jeg forsømte dem ikke blot, jeg behandlede dem ilde. For Pluto havde jeg imidlertid stadig så meget til overs, at jeg ikke mishandlede den, mens jeg ikke gjorde mig nogen skrupler med at tilføje kaninerne, aben, ja selv hunden overlast, når de kom mig i vejen, enten det nu skete tilfældigt eller af hengivenhed for mig. Men min sygdom – og eksisterer der vel en værre sygdom end alkohol? – vandt mere og mere herredømme over mig, og til sidst fik Pluto, der nu var blevet gammel og noget sær, virkningerne af mit onde lune at føle.

En nat, da jeg stærkt beruset vendte hjem fra en af mine udflugter i byen, forekom det mig, at katten undgik min nærhed. Jeg greb fat i den, og da kom den af frygt for min voldsomhed til at tilføje mig et let sår i hånden med tænderne. Et dæmonisk raseri opfyldte mig. Jeg kendte mig ikke selv. Min oprindelige sjæl syntes at flygte bort fra legemet, mens en mere end djævelsk, brændevinsfostret ondskab gennemtrængte hver trevl af mit legeme. Jeg tog en lommekniv op af min vestelomme, åbnede den, greb det arme dyr i struben og borede med koldt blod et af dets øjne ud af dets hule. Mine kinder brænder af skam, nu da jeg nedskriver hin forbandelsesværdige grusomhed!

Da nattens svir var dampet bort, og fornuftens fulde brug vendte tilbage med den kommende dag, følte jeg både samvittighedsnag og afsky for den handling, jeg havde begået, men det var kun en svag og lidet oprigtig følelse, som holdt sig på overfladen af min sjæl. Jeg hengav mig til nye udskejelser og

druknede snart enhver erindring om min slette handling i spiritus.

Imidlertid kom katten sig lidt efter lidt. Hulheden, hvor øjet havde siddet, var virkelig et hæsligt syn, men katten syntes ikke længere at lide smerte; den gik rundt i huset som sædvanlig, kun flygtede den, som man kunne vente, i ubeskrivelig rædsel, så snart jeg nærmede mig. Jeg havde endnu så meget af mit gamle sindelag til, at denne lede hos et dyr, der en gang havde holdt meget af mig, voldte mig sorg. Men denne følelse gik snart over til pirrelighed, og dertil kom en tendens til perversitet, der ligesom syntes bestemt til at volde min fuldstændige og uigenkaldelige undergang. Filosofien tager intet hensyn til denne tendens; dog er jeg ikke mere sikker på, at min sjæl lever, end jeg er sikker på, at perversiteten er en af menneskehjertets grundkræfter, en af de ulidelige førstehånds evner eller følelser, der er bestemmende for menneskets karakter. Hvem har ikke mangfoldige gange begået en slet eller ussel handling alene af den grund, at han ikke måtte? Har vi ikke en stadig tilbøjelighed til på trods af vor dømmekraft at krænke loven, blot fordi vi ved, det er lov? Denne tendens til perversitet, siger jeg, bevirkede min totale undergang. Det var denne sjælens ufattelige higen efter at volde sig selv fortræd, at gøre vold på sin egen natur, at gøre det onde for det ondes egen skyld, der drev mig til at fortsætte og sluttelig til at fuldende den fortræd, jeg havde tilføjet det uskyldige dyr. En morgen slyngede jeg med koldt blod en løkke om dets hals, og hængte det på en trægren i haven, hængte det, mens tårerne strømmede ud af mine øjne og samvittighedsnag søndersled hjertet, hængte det, fordi jeg vidste, det havde elsket mig, og

fordi jeg følte, det ingen som helst grund havde givet mig til at behandle det ilde, hængte det, fordi jeg vidste, at jeg derved gjorde mig skyldig i en dødssynd, der ville bringe min udødelige sjæl i fare, bringe den – om sligt kunne tænkes muligt – udenfor den barmhjertige og forfærdelige Guds uendelige nådes rækkevidde.

Om natten, som fulgte denne ugernings dag, blev jeg skræmt op af min søvn ved råbet: Brand! Min sengs omhængsgardiner stod i flammer. Hele huset stod i lys lue. Det var kun med nød og næppe, at min hustru, en tjenestepige og jeg selv undslap fra brandstedet. Ødelæggelsen var fuldstændig; al min ejendom var tilintetgjort; og jeg hengav mig til den dybeste fortvivlelse.

Jeg er hævet over den svaghed at søge en årsagsforbindelse mellem min grusomme handling og brandulykken. Men jeg opruller en kæde af hændelser, og jeg ønsker at udelukke den mulighed, at blot et eneste led skulle mangle. Dagen efter branden besøgte jeg ruinerne. Alle murene var styrtet sammen på nær en. Undtagelsen var en indervæg; den var temmelig tynd, den stod midt i huset; og op mod den havde min sengs hovedende stået. Kalkpudset havde her gjort en ikke ringe modstand mod ilden, hvad jeg tilskrev den omstændighed, at det var frisk påstrøget. Omkring denne mur var en stor menneskemængde forsamlet, og mange af dem syntes at undersøge et bestemt sted af væggen med megen nysgerrighed. Ordene: "sælsomt", "besynderligt" og lignende udtryk vakte min opmærksomhed. Jeg nærmede mig og så billedet af en kæmpestor kat, der ligesom i basrelief var indgraveret i den hvide vægflade. Omkring dyrets hals var et reb.

Ved første øjekast fyldte dette syn – jeg kunne næppe få mig selv til at kalde det andet – mig med stor forundring og rædsel. Efter moden overvejelse faldt jeg sluttelig nogenlunde til ro. Jeg erindrede, at katten var blevet hængt i en have, der stødte op til huset. Straks, da der blev slået brandalarm, var denne have blevet fyldt af en stor menneskemængde, og en af dem måtte så have skåret dyret ned fra træet og gennem et åbentstående vindue kastet det ind i mit kammer. Dette var sandsynligvis gjort for at vække mig. De øvrige vægge var faldet sammen og havde trykket offeret for min grusomhed ind mod det friske kalkpuds, og flammerne, ådslets ammoniak og kalken i forening havde så fuldført det billede, der fyldte mig med så stor rædsel.

Skønt jeg således havde gjort min forstand – om end ikke min samvittighed – fyldest med hensyn til det foruroligende syn, så undlod det dog ikke at gøre et stærkt indtryk på min fantasi. Måneder igennem kunne jeg ikke blive billedet af katten kvit, og jeg gennemtrængtes af en vag følelse, der mindede om men ikke var samvittighedsnag. Jeg gik så vidt, at jeg beklagede tabet af dyret; og i de lastens huler, som jeg nu til stadighed gæstede, så jeg mig om efter en yndling af samme art og af lignende udseende, som kunne yde mig erstatning for den, jeg havde mistet.

En nat, da jeg sad halvt bedøvet af druk i en sådan skændselens hule, blev min opmærksomhed pludselig fængslet af en sort genstand øverst oppe på et af de umådelige oksehoveder fulde af genever eller rom, der fyldte værelset i stedet for møbler. Jeg havde i nogle minutter set ufravendt i den retning, og det forbavsede mig, at jeg ikke før havde fået øje på

den sorte ting. Jeg nærmede mig og rørte ved den. Det var en sort kat, den var meget stor, lige så stor som Pluto, som den lignede i alle henseender undtagen en. Pluto havde ikke et hvidt hår på hele sin krop, men denne her havde en stor, udflydende, hvid plet på brystet. Da jeg rørte ved den, rejste den sig straks, spandt indsmigrende, stødte hovedet mod min hule hånd og syntes glad, fordi jeg tog notits af den. Her havde jeg da det dyr, jeg søgte. Jeg spurgte værten, om den var til salg; men han gjorde ingen fordring på den, kendte den ikke, havde aldrig set den før.

Jeg blev ved med at kæle for katten, og da jeg belavede mig på at gå hjem, røbede den lyst til at følge mig. Jeg tog den med, og undervejs bøjede jeg mig nu og da ned og klappede den. Da vi nåede huset, lod den straks, som den var hjemme, og blev i en fart særdeles gode venner med min kone.

Hvad mig selv angår, så blev jeg snart opfyldt af uvilje mod dyret. Jeg havde ventet lige det modsatte. Men – hvordan det nu kunne være – så voldte dets store hengivenhed for min person mig nærmest ubehag og ærgrelse. Lidt efter lidt udvikledes disse følelser til bittert had. Jeg undgik katten, en vis undseelse og erindringen om min tidligere grusomhed afholdt mig dog fra at mishandle den. Der gik nogle uger, jeg slog den ikke, heller ikke mishandlede jeg den på anden måde, men lidt efter lidt kom jeg til at se på den med uendelig lede, og jeg undveg i tavshed dens nærhed, som jeg ville være flygtet for en pestbefængts ånde.

Utvivlsomt øgedes mit had til katten ved den opdagelse, som jeg gjorde morgenen efter at jeg havde bragt den hjem; for da så jeg, at den ligesom Pluto var blevet berøvet sit ene øje. Denne

omstændighed gjorde den imidlertid kun så meget kærere for min hustru; for hun besad, som jeg allerede har omtalt, i høj grad den medfølelse, der en gang havde været et af mine fremherskende karaktertræk og kilden til mine naturligste og reneste glæder.

Efterhånden som min uvilje mod katten blev større, syntes dens forkærlighed for mig at tiltage. Den fulgte mine skridt med en udholdenhed, som det vil være vanskeligt at gøre læseren forståeligt. Så snart jeg satte mig ned, krøb den sammen under min stol eller sprang op på mit skød og overøste mig med sine afskyelige kærtegn. Når jeg gik, sprang den mellem benene på mig, så jeg var nærved at falde, eller hagede sig med sine lange, skarpe klør fast i mine klæder og kravlede på den måde op på min skulder. Ved sådanne lejligheder længtes jeg efter at slå dyret ned med et eneste slag, og dog blev jeg afholdt fra at gøre det – dels ved mindet om min tidligere ugerning, men hovedsagelig (jeg kan lige så godt tilstå det) af ren og skær frygt for dyret.

Det var ikke ubetinget frygt for vold mod mit legeme, og dog er jeg i forlegenhed med, hvad jeg ellers skal benævne det. Jeg skammer mig næsten ved at tilstå det, ja selv her i den dødsdømtes celle skammer jeg mig ved at tilstå, at den rædsel, jeg nærede for dyret, var blevet større ved en af de vildeste kimærer, som det er muligt at tænke sig. Min hustru havde mere end en gang henledt min opmærksomhed på den plet af hvide hår, som jeg allerede har omtalt, og som udgjorde den eneste synlige forskel på denne kat og den, som jeg havde dræbt. Læseren vil erindre, at dette mærke – skønt stort – oprindelig havde haft vage, udflydende omrids, men ved

langsomme, gradvise forandringer – forandringer som min forstand længe stred for at overføre til min egen fantasis verden – havde det til sidst antaget en skarpt udpræget form. Det forestillede nu en genstand, som jeg gyser ved at nævne, og af den grund væmmedes jeg, frygtede jeg og ville have skilt mig af med utysket, *såfremt jeg havde vovet*; det forestillede nu, siger jeg, billedet af en afskyelig, en forfærdelig genstand, galgen!

Nu var min elendighed større end menneskehedens samlede elendighed. Et *umælende dyr*, hvis fælle jeg hensynsløst havde dræbt, et *umælende dyr* var nu i færd med at tilføje mig, et *menneske*, skabt i den almægtige Guds billede, de uudholdeligste lidelser. Ak, hverken dag eller nat kendte jeg nu til hvile. Om dagen lod dyret mig ikke ene et øjeblik; om natten fo'r jeg gang på gang op af de frygteligste drømme for at mærke dets hede ånde mod mit ansigt, for at føle dets umådelige vægt tynge mit hjerte som en nattemare af kød og blod, en nattemare, der ikke lod sig ryste af.

Under trykket af lidelser som disse bukkede den sidste rest af godt, der fandtes i mig, under. Onde tanker blev mine eneste fortrolige, de mørkeste og mest onde tanker. Mit sinds bitterhed udviklede sig til had mod alle ting og alle mennesker, og det blev min stakkels tålsomme hustru, der som oftest kom til at lide under de pludselige udbrud af blindt, ustyrligt raseri, som jeg nu viljeløst gav mig i vold.

En dag ledsagede hun mig i et husligt ærinde ned i kælderen til det gamle hus, som vor nuværende fattigdom tvang os til at bebo. Katten fulgte med og havde nær fået mig til at styrte på hovedet ned ad de stejle trapper. Jeg blev afsindig af raseri. Jeg glemte i min vrede den barnagtige frygt, der hidtil havde holdt

min hånd tilbage, jeg løftede en økse og rettede et slag mod dyret, der øjeblikkelig ville have dræbt det, hvis jeg havde ramt, hvor jeg sigtede. Men min hustrus hånd standsede min arm. Denne modstand tirrede mig op til et mere end dæmonisk raseri; jeg vristede min arm ud af hendes tag og begravede øksen i hendes hjerne. Hun faldt død om på stedet uden en lyd.

Da jeg havde fuldbragt dette afskyelige mord, gik jeg straks koldblodigt i gang med at skjule liget. Jeg vidste, at jeg hverken dag eller nat kunne fjerne det fra huset uden under fare for at blive iagttaget af naboerne. Jeg udkastede mange forskellige planer. Snart tænkte jeg på at partere liget og brænde stykkerne, snart pønsede jeg på at grave det ned i kælderens gulv. Derpå overvejede jeg, om jeg ikke skulle kaste det i gårdens brønd, eller om jeg skulle pakke det i en kasse ligesom en vare og så lade en drager bringe det bort fra huset. Til sidst fandt jeg en udvej, der syntes mig langt bedre end nogen af de her nævnte. Jeg besluttede at indemure det i kælderen, sådan som det fortælles, at middelalderens munke indemurede deres ofre.

Kælderen var velegnet for et sådant formål. Væggene var kun løst sammenføjet, og de var for nylig blevet overstrøget med dårlig kalk, som luftens fugtighed ydermere havde hindret i at hærdne. Desuden var der i en af disse vægge et indsnit fremkommet ved en skorsten, som man havde fyldt ud og fået til at ligne den øvrige kælder. Jeg nærede ingen tvivl om, at det ville være en let sag at løsne stenene på dette sted, anbringe liget, mure det hele op igen, så intet øje skulle kunne opdage noget mistænkeligt.

I denne beregning tog jeg ikke fejl. Det var en let sag ved hjælp af et koben at bringe stenene ud af deres leje; derpå stillede jeg liget op ad den indre mur, stivede det af og genopførte muren i dens oprindelige skikkelse. Derpå skaffede jeg mig med størst mulig forsigtighed kalk og grus og tilberedte en murkalk, der ikke var til at skelne fra den oprindelige, og overstrøg muren med denne. Da jeg var færdig, følte jeg mig forvisset om, at alt var såre godt. Væggens udseende røbede ikke i mindste måde, at der var foretaget en forandring med den, og hvad der nu fandtes på gulvet af affald, samlede jeg omhyggeligt op. Jeg så mig triumferende omkring og sagde til mig selv: "Her – i det mindste – har mit arbejde ikke været forgæves."

Derpå så jeg mig om efter katten, der havde forvoldt så stor en ulykke; for nu havde jeg endelig fuldt og fast besluttet at dræbe den, men det viste sig, at det lumske dyr havde taget varsel af min vrede og undgik at komme i min nærhed, så længe den varede. Det er umuligt at beskrive eller blot forestille sig hvilken følelse af livsalig fred, der besjælede mig, nu da det modbydelige dyr var borte. Heller ikke om natten viste det sig, og således sov jeg i det mindste én nat trygt og roligt, siden det var sluppet ind i huset, ja sov, uagtet bevidstheden om et mord tyngede min samvittighed.

Den anden og tredje dag gik til ende, og min plageånd udeblev stadig. På ny åndede jeg ud som en fri mand. Utysket havde af skræk forladt mine enemærker for bestandig! Jeg skulle aldrig se det mere! Min lykke var ubeskrivelig. Bevidstheden om min brøde voldte mig kun ringe uro. Der var blevet rettet nogle få spørgsmål til mig, og dem havde det været

let at besvare. En undersøgelse var også blevet iværksat, men selvfølgelig var intet kommet for dagens lys. Jeg anså min fremtidslykke for sikret.

Fjerde dagen efter mordet kom en politistyrke helt uventet til min bolig og begyndte at foretage en ny og grundig undersøgelse. Jeg var imidlertid fast overbevist om mit skjulesteds pålidelighed og følte ikke den ringeste uro. Politibetjentene bad mig være til stede ved deres undersøgelse. Hver krog, hvert hjørne blev taget i øjesyn. Til sidst gik politimændene – det var for tredje eller fjerde gang – ned i kælderen. Ikke en trevl i mit legeme skælvede. Mit hjerte bankede roligt som hos den, der sover de retfærdiges søvn. Jeg gik hid og did i kælderen. Jeg krydsede mine arme over brystet og gik roligt frem og tilbage. Politiet følte sig beroliget og ville atter til at gå. Min glæde var så stærk, at det var mig umuligt at lægge bånd på den. Jeg brændte af begærlighed efter blot at sige et eneste ord, der kunne lægge min triumf for dagen og gøre forvisningen om min skyldfrihed dobbelt stærk.

"Mine herrer," sagde jeg til sidst, da de gik op ad trapperne, "det glæder mig, at Deres mistanke er faldet til ro. Jeg ønsker Dem alle sammen et godt helbred og en lille smule mere høflighed. I parentes bemærket, så er dette hus særdeles solidt opført, mine herrer." (I mit rasende ønske efter at føre fri og utvungen tale vidste jeg knap nok selv, hvad jeg sagde.) "Jeg tror endda, jeg tør sige: Aldeles fortrinlig opført. Disse mure – De går vel ikke, mine herrer? – er godt sat sammen." Og her bankede jeg i et anfald af afsindig trods med en stok, som jeg havde i hånden, på netop den del af muren, bag hvilken liget af min elskede hustru stod opstillet.

Måtte Gud skærme mig og udfri min sjæl af arvefjendens klør! Ikke så snart var lyden af slagene faldet til ro, før jeg blev svaret af en røst fra graven, et skrig, der først var halvkvalt og brudt ligesom et barns hulken og derpå hurtigt steg til en langtrukken, højt lydende klynken, et hyl, der ikke kan sammenlignes med noget, der var ganske umenneskeligt, et hyl, der syntes en blanding af rædsel og triumf, som man kunne tænke sig det klingende ud fra Helvedes afgrund på en gang fra de fordømte i deres pine og fra dæmonerne, der frydede sig over deres kvaler.

Det ville være vanvid at tale om mine egne følelser. Det svimlede for mig, og jeg vaklede over mod den modsatte væg. Et øjeblik stod politibetjentene stille, lamslåede af rædsel. I næste øjeblik var et dusin kraftige arme i færd med at nedrive muren. Den faldt hurtigt sammen. Og oprejst for tilskuernes øjne stod liget, der allerede var halvt fortæret. På dets hoved sad med rød, vidt åben mund og sit brændende øje det lede dyr, hvis træskhed havde forledt mig til mord, og hvis varslende røst nu havde givet mig i bøddelens vold. Jag havde begravet uhyret sammen med min hustru! –

Brillerne

Det har i mange år været mode at drive spot med forestillingen om "forelskelse ved første øjekast"; men enhver som tænker, enhver som føler dybt, har dog altid forsvaret den; og de opdagelser, der er gjort i nyere tid, i hvad man kunne kalde etisk magnetisme eller følelsens magnetisme, gør det sandsynligt, at de naturligste, altså de oprigtigste og stærkeste menneskelige lidenskaber, er de, der opstår som ved et elektrisk stød, kort sagt: At de skønneste og varigste sjælens lænker er de, der nittes sammen i et eneste nu. Den tilståelse, jeg har at gøre, vil kun føje endnu et eksempel til de utallige, der i forvejen belyser denne sandhed.

Min historie kræver en vis nøjagtighed. Jeg er meget ung, endnu ikke fyldt de to og tyve. For tiden bærer jeg det særdeles almindelige, næsten plebejiske navn Simpson. Jeg siger udtrykkelig "for tiden"; for jeg har antaget dette navn i indeværende år for at kunne tiltræde en stor arv efter en fjern slægtning, hr. Adolphus Simpson. Testamentet indeholdt nemlig den betingelse, at jeg skulle antage testators navn – ikke hans fornavn men hans familienavn; mine egne fornavne er i øvrigt Napoleon Bonaparte.

Kun med tøven antog jeg navnet Simpson; jeg var tilgivelig stolt af mit eget efternavn Froissart, som jeg mente at kunne spore til "Krønikernes" udødelige forfatter. Siden jeg er ved navne, kan jeg lige så gerne omtale en pudsig lydlig overensstemmelse mellem min families navne. Min fader var fra Paris og hed Froissart. Hans hustru, min moder, som han

ægtede, da hun var femten år gammel, var en frk. Croissart, ældste datter af bankdirektør Croissart; og hans hustru igen, som han ægtede, da hun var 16 år gammel, var ældste datter af en vis Victor Voissart. Hr. Voissart havde, hvor utroligt det end lyder, ægtet en dame af lignende navn, en frk. Moissart. Hun var også næsten et barn, da hun førtes til alteret; og hendes moder, fru Moissart var kun 14 år gammel, da hun blev gift; sådanne tidlige ægteskaber er meget almindelige i Frankrig. Her har vi altså i lige linje navnene Moissart, Voissart, Croissart og Froissart. Mit eget navn blev imidlertid som fortalt forandret – til Simpson, hvad jeg havde så meget imod, at jeg ligefrem betænkte mig på at modtage den arv, hvortil der var knyttet en så unyttig og fortrædelig betingelse.

Hvad mit ydre angår, har jeg ingen grund til at beklage mig. Tværtimod; jeg er godt skabt, og jeg besidder, hvad ni tiendedele af mine medmennesker ville kalde et smukt ansigt. Jeg er fem fod og elleve tommer høj; mit hår er sort og krøllet; min næse antagelig; mine øjne er store og grå; deres sekraft er desværre yderst ringe, men det kan man ikke se på dem. Denne svaghed har imidlertid altid pint mig frygteligt, og jeg har tyet til alle mulige hjælpemidler imod den, kun ikke til briller. Dem kan jeg ikke lide; jeg er for ung, og jeg ser for godt ud til at gå med briller. Jeg ved virkelig ikke noget, der i den grad som de forandrer en ung mands ansigt og giver ham et sat, ja man kunne fristes til at sige højærværdigt og ældet udseende. En monokel derimod smager absolut af lapsethed og affektation. Jeg har derfor hidtil hjulpet mig såvel uden det ene som det andet. Men lad det være nok med disse oplysninger om min egen person; de er dog uden større betydning. Endnu kun

dette: Jeg er af naturen sangviniker, jeg er heftig, ubesindig og entusiastisk; og jeg har alle dage næret en brændende beundring for det smukke køn.

En aften i vinters trådte jeg sammen med en ven, hr. Talbot, ind i en loge i P.-teateret. Det var en operaaften, og da forestillingen bød på en sjælden nydelse, var huset komplet overfyldt. Vi kom tidligt for at nå frem til forreste række, der var blevet forbeholdt os, og nåede efter noget besvær vore pladser.

De to første timer helligede min ledsager, der er musikentusiast, udelukkende sin opmærksomhed til scenen; jeg morede mig imidlertid med at iagttage tilskuerne, der udgjordes – i al fald for størsteparten – af byens allerbedste selskab. Da jeg havde tilfredsstillet min nysgerrighed i så henseende, vendte jeg mit blik i retning af primadonnaen, men det fængsledes undervejs af en skikkelse i en af de private loger, som hidtil var undgået min opmærksomhed.

Om jeg så lever og bliver tusind år gammel, vil jeg aldrig glemme den heftige sindsbevægelse, der greb mig ved synet af hin skikkelse. Det var en kvinde, den skønneste jeg nogensinde har set. Hendes ansigt var vendt mod scenen og således unddraget mit blik, men dets form, hendes hoveds linjer var af guddommelig skønhed. Ja, jeg finder intet andet udtryk end ordet guddommelig, og selv det synes mig latterlig svagt, nu da jeg nedskriver det.

Det trylleri, den trolddomsmagt, som kvindelig skønhed og ynde er forlenet med, har jeg aldrig kunnet modstå; og her stod jeg overfor mine dristigste og mest sværmeriske drømmes ideal, skønheden i egen person, skønheden klædt i kød og blod. Skikkelsen var noget over middelhøjde og nærmest, hvad man

ville kalde majestætisk. Dens holdning og modenhed var uforlignelig. Hovedet kunne jeg altså kun se bagfra, men det mindede mig i sin form om grækernes psyke og dets skønhed snarere fremhævedes end tilhylledes af den lette tylls-hat, der beklædte det. Hendes højre arm lå hen over logekanten, og dens fuldendte harmoniske skønhed fik alle mine nerver til at sitre. Den var til lidt neden for albuen indhyllet i et af de åbne, vide ærmer, der er mode nutildags; og derunder bar den et stramtsluttende underærme af et sart stof, der endte med en kniplingsmanchet, som faldt ud over hånden, så kun fingrene blev synlige; en af disse bar en funklende diamantring, der måtte være meget kostbar. Håndleddets fortryllende runding fremhævedes ypperligt af et armbånd, hvis juvelsmykkede spænde talte tilstrækkelig tydeligt såvel om den skønne dames rigdom som om hendes kræsne smag.

Jeg stod vel en halv time, som var jeg stivnet til sten, og stirrede på den skønne skikkelse, og jeg følte til fulde sandheden i alt, hvad der er talt og sunget om "kærligheden ved første øjekast". Mine følelser mindede slet ikke om, hvad jeg tidligere havde følt selv overfor de mest fejrede skønheder. En ubegribelig, jeg nødes til at betragte det som en magnetisk, dragning af sjæl til sjæl syntes at lænke ikke blot mit syn, men hele min tankekraft, al min følelse, til den henrivende skabning foran mig. Jeg så, jeg følte, jeg forvissedes om, at jeg var dybt, afsindigt, uimodståeligt forelsket – og det endnu før jeg havde set min elskedes ansigt. Ja, den lidenskab, der fortærede mig, var så heftig, at jeg tror, den kun i ringe grad – om overhovedet – ville være blevet mindsket, hvis de endnu usete ansigtstræk havde vist sig at være uskønne, så lidet afhænger den sande og

rette kærlighed – kærligheden ved første øjekast – af de ydre betingelser, der synes at skabe den og råde for den.

Som jeg nu stod hensunket i beundring, opstod en let uro på tilskuerpladsen, der fik hende til at vende hovedet halvvejs om mod mig, så jeg nu fik hendes ansigt at se i profil. Dets skønhed oversteg endda mine forventninger, og dog var der noget ved det, som skuffede mig, uden at jeg bestemt kunne sige hvad. Ja, "skuffede" er måske ikke det rigtige udtryk. Mine følelser blev mere rolige, mere ophøjede. Henrykkelsen fortrængtes af rolig begejstring, af entusiastisk hvile. Måske skrev denne forvandling af min følelse sig fra ansigtets madonna-præg, dets matrone-udtryk, og dog var jeg straks klar over, at det alene ikke kunne være grunden. Der var noget andet, et mysterium, som jeg ikke formåede at udrede, en udtrykkets ejendommelighed, som i nogen grad foruroligede mig, mens den samtidig vakte min allerstørste interesse. Jeg var virkelig i en sindstilstand, hvori en ung, letvakt mand går til yderligheder. Hvis damen havde været alene, havde jeg utvivlsomt dristet mig til at trænge ind i hendes loge og tiltale hende; nu var hun til alt held og lykke ledsaget af to andre, en herre og en dame, der så ud til at være nogle få år yngre end hende selv og i øvrigt udmærkede sig ved stor skønhed.

Jeg tumlede med tusinde planer, der alle sammen gik ud på, hvorledes det skulle lykkes mig at blive præsenteret for den ældste af damerne, eller hvorledes jeg i det mindste i øjeblikket rigtig skulle komme til at nyde synet af hendes skønhed. Jeg ville have forsøgt at nærme mig til hende; men blev hindret deri af trængslen i teateret; og modens strenge krav havde for nylig nedlagt sit veto mod at anvende kikkert ved en lejlighed som

denne, selv om jeg havde haft et sådant instrument ved hånden, hvad jeg nu til min store sorg ikke havde.

Til sidst kom jeg i tanker om at henvende mig til min ledsager:

"Talbot," sagde jeg, "du har en teaterkikkert. Lad mig låne den."

"En kikkert? Nej, hvad skulle jeg vel med den?" sagde han utålmodigt og vendte sig på ny mod scenen.

"Hør nu, Talbot," sagde jeg og lagde min hånd på hans skulder, "kan du se den loge der henne? Nej, den næste. Så du nogen sinde så smuk en kvinde?"

"Ja, hun er meget smuk."

"Jeg gad vide, hvem hun er."

"I alle engles navn, ved du ikke det? Ikke at kende hende er det samme som selv at høre til de ukendte. Hun er den fejrede fru Lalande, dagens skønhed, hele byens samtaleemne. Hun er umådelig rig, tilmed enke, et enestående parti; hun er lige kommet fra Paris."

"Kender du hende?"

"Jeg har den ære."

"Vil du præsentere mig for hende?"

"Selvfølgelig, med største fornøjelse; og hvornår skal det være?"

"I morgen, ved ettiden; jeg vil komme og hente dig hos B.'s."

"Godt; og ti så stille, hvis det ellers er dig muligt."

Denne Talbots henstilling blev jeg nødt til at tage mig til efterretning; for han vendte hårdnakket det døve øre til alle mine spørgsmål og henvendelser og beskæftigede sig resten af aftenen udelukkende med, hvad der gik for sig på scenen.

Jeg blev imidlertid ved at stirre på fru Lalande, og jeg var til sidst så heldig at få hendes ansigt at se. Det var ganske overordentlig smukt, hvad mit hjerte naturligvis havde fortalt mig længe i forvejen, – men der var hele tiden dette noget, som jeg ikke forstod, og som foruroligede mig. Til sidst tænkte jeg mig, at det måtte være mine egne sanser, der var besværede af en vis tynge, et tungsind, eller snarere af en vis træthed, der betog hendes ansigt noget af dets ynde og friskhed men samtidig forlenede det med en ophøjet ømhed og majestæt, der ikke kunne andet end gøre det langt interessantere i mine romantiske og sværmeriske øjne.

Mens jeg således frydede mine øjne, opdagede jeg til sidst, at fru Lalande var blevet opmærksom på min vedholdende stirren. Og dog var jeg alt for fortryllet til blot et eneste øjeblik at kunne vende mit blik til en anden side. Hun vendte sit ansigt bort, og atter så jeg kun hendes hoveds fast mejslede omrids. Efter nogle minutters forløb vendte hun langsomt hovedet om mod mig som drevet af nysgerrighed efter at se, om jeg blev ved at iagttage hende; og atter mødte hun mit brændende blik. Hun sænkede øjeblikkelig sine store, mørke øjne, og en dyb rødme steg op i hendes kinder. Men hvor blev jeg ikke forbavset, da jeg så hende tage en lorgnet fra bæltet, hæve den, anbringe den og derpå iagttage mig flere minutter igennem med indgående og rolig opmærksomhed.

Om lynet havde slået ned for mine fødder, var jeg ikke blevet mere forbavset – men kun forbavset! – for jeg følte mig ikke i mindste måde krænket eller oprørt, skønt en sådan dristighed hos enhver anden kvinde rimeligvis ville have krænket mig på det dybeste. Men det hele blev gjort med en sådan sindsro, en

sådan overlegenhed, en så fuldendt velopdragenhed, at det var umuligt at føle sig fornærmet, kort sagt: De eneste følelser, der i det øjeblik beherskede mig, var overraskelse og beundring.

Jeg lagde mærke til, at hun, da hun løftede lorgnetten, syntes at have nok i et flygtigt overblik over min person og gjorde mine til atter at lade den falde, men at hun derpå – som grebet af en pludselig indskydelse – atter anbragte den for øjnene og stirrede vedholdende på mig hele fem minutter, tror jeg nok.

Denne – i et amerikansk teater så enestående – opførsel vakte almindelig opmærksomhed og fremkaldte stor bevægelse blandt tilskuerne. Jeg blev i første øjeblik grebet af forvirring, men fru Lalande syntes ikke i mindste måde at lade sig anfægte.

Da hun havde tilfredsstillet sin nysgerrighed – hvis det ellers var nysgerrighed! – lod hun lorgnetten falde og henvendte på ny med stor sindsro sin opmærksomhed på scenen. Hun sad nu med profilen vendt mod mig, og jeg blev ved med at iagttage hende, skønt jeg var fuldstændig klar over det upassende i min handlemåde. Og nu så jeg hende dreje hovedet langsomt, næsten umærkeligt, og det gik op for mig, at hun, mens hun lod som om hun havde sin opmærksomhed rettet mod skuepladsen, i virkeligheden interesseret betragtede mig. Jeg behøver vist ikke fortælle, hvilken sindsbevægelse den fortryllende dames opførsel hensatte mig i.

Da min lidenskabs skønne genstand havde gransket mig nøje et kvarters tid, talte hun til den herre, der var i hendes følge, og jeg kunne af deres blikke slutte mig til, at samtalen gjaldt mig.

Da den var forbi, vendte fru Lalande sig på ny mod scenen og syntes i de kommende minutter fuldt ud optaget af

forestillingen. Men derpå blev jeg på ny udsat for den heftigste sindsbevægelse, ved at se hende for anden gang åbne sin lorgnet, vende sig lige mod mig og uden at ænse tilskuernes livlige opmærksomhed bese mig fra hoved til fod med samme vidunderlige sindsro, som allerede en gang havde forvirret og fortryllet min sjæl.

Denne usædvanlige opførsel, der hensatte mig i en fuldstændig febertilstand af ophidselse, et fuldstændigt delirium af forelskelse, bidrog snarere til at højne mit mod end til at gøre mig forsagt. I min tilbedelses vildskab glemte jeg alt andet end det tilbedelsesværdige syn, der foresvævede mit blik. Jeg tog øjeblikket i agt, da jeg troede tilskuerne fuldt optaget af operaen, jeg sænkede mit blik i fru Lalandes blik og gjorde et let men umiskendeligt buk.

Hun rødmede dybt, derpå vendte hun sine øjne bort, og derpå så hun sig forsigtigt omkring, åbenbart for at forvisse sig om, hvorvidt min ubesindige opførsel var blevet bemærket eller ikke. Derpå vendte hun sig om mod herren, som sad ved hendes side.

Jeg blev nu overfaldet af brændende skamfuldhed over den dristighed, jeg havde gjort mig skyldig i; jeg ventede intet mindre end øjeblikkelig at skulle stå til regnskab, og en højst ubehagelig forestilling om pistoler i forbindelse med den kommende dag foresvævede mig. Det var mig en stor og hjertelig lettelse, da jeg så, at damen kun rakte herren teaterprogrammet uden at sige noget; og min forbavselse er slet ikke til at beskrive, min dybe forundring, den hjertets og sjælens vidunderlige forvildelse, der greb mig, da hun efter på ny at have kastet et stjålent blik omkring sig, lod sine klare øjne

hvile på mig, rettede dem mod mine og derpå med et blidt smil, der afslørede hendes perlehvide tænder, to gange hurtigt og tydeligt bøjede hovedet.

Hvorledes skal jeg kunne skildre min glæde, min betagelse, mit hjertes grænseløse henrykkelse! Hvis et menneske nogen sinde gik fra sans og samling i et overmål af lykke, så var det tilfældet med mig i det øjeblik. Jeg elskede. Dette var min første kærlighed, ja således følte jeg det. Dette var den store, den ubeskrivelige kærlighed, "kærligheden ved første øjekast", og den var blevet gengældt og besvaret ved første øjekast.

Ja, gengældt! Hvorledes kunne jeg vel tvivle derom? Hvorledes skulle jeg ellers forklare hendes opførsel? Hvad bevæggrund skulle jeg tillægge en dame, der var så smuk, så rig, så fint dannet og fuldendt velopdragen, så højtstillet i samfundet, så agtværdig i enhver henseende, som jeg følte mig overbevist om, at fru Lalande var? Ja, hun elskede mig, hun gengældte min entusiastiske kærlighed med en entusiasme, der var lige så blind, lige så ubetinget, lige så blottet for beregning, lige så sanseløs, og lige så grænseløs som min egen! Disse skønne tanker og fantasier blev nu afbrudte af tæppets fald. Tilskuerne rejste sig, og den vante larm og trængsel opstod. Jeg forlod hurtigt Talbot og søgte at bane mig vej hen i nærheden af fru Lalande. Det lykkedes mig dog ikke på grund af menneskemængden, jeg måtte opgive mine bestræbelser og vendte mine skridt hjemad. Det var mig en skuffelse, at jeg end ikke havde nået at røre ved sømmen af hendes klædning, men jeg søgte trøst i den tanke, at jeg når morgendagen kom, ville blive præsenteret af Talbot på behørig vis.

Denne morgendag indfandt sig langt om længe, den oprandt efter en lang og slidsom nat fuld af utålmodighed, og så sled de endeløse, triste timer sig afsted med sneglefjed. Men selv Stambul skal få ende, siger man, og der blev ende på dette lange intermezzo. Klokken slog et. Netop som lyden tonede bort, trådte jeg ind hos B.'s og spurgte efter Talbot.

"Han er ude," sagde tjeneren – Talbots egen tjener.

"Ude!" – jeg vaklede tilbage –, "men det lader sig jo slet ikke høre, det er simpelt hen umuligt, højstærede. Talbot er ikke ude. Hvad er meningen?"

"Meningen er bare den, at Talbot ikke er hjemme; det er det hele. Han red over til S. straks efter frokost, og han gav den besked, at han ikke ville vende tilbage før om en uges tid."

Jeg stod forstenet af skræk og raseri. Jeg ville svare, men min tunge nægtede at gøre tjeneste. Så fo'r jeg afsted, hvid af harme, mens jeg indvendig bandede alle Talbot'er ned i underverdenens dybeste afgrund. Min betænksomme ven, entusiasten, havde åbenbart glemt vor aftale, glemt den i samme øjeblik som den blev truffet. Han plejede nu ikke at tage det så nøje med sit ord. Det kunne ikke nytte noget, jeg måtte se at beherske min ærgrelse så godt som muligt, og jeg drev nu tungsindigt om i gaderne og udspurgte hver mandlig bekendt, jeg mødte, om fru Lalande. Jeg erfarede, at alle kendte hende af omtale og mange af udseende; men da hun kun i kort tid havde opholdt sig i byen, var der meget få, der kunne rose sig af hendes personlige bekendtskab, og disse få var endnu halvvejs fremmede på stedet; de kunne eller ville ikke tage sig den frihed at præsentere mig. Mens jeg nu i nedtrykt sindsstemning stod

og talte sammen med tre venner om den kvinde, der så ganske opfyldte mit hjerte, kom hun netop kørende forbi.

"Så sandt jeg lever, der er hun," udbrød den ene af trekløveret.

"Hvor er hun dog smuk," istemte den anden.

"En engel på jorden," tilføjede den tredje.

Jeg stirrede. I en åben vogn, der langsomt nærmede sig, sad den fortryllende skikkelse fra operaen. Hun ledsagedes af den yngre dame, der også havde været til stede i logen.

"Hendes ledsagerinde holder sig for resten godt," sagde den af vennerne, som først havde taget til orde.

"Forbavsende godt," sagde nr. to; "men kunsten er jo også i stand til at udrette vidundere. På ære, hun ser bedre ud nu end hun gjorde i Paris for fem år siden. Hun er endnu en smuk kvinde. Synes De ikke, Froissart –, eller hvad jeg ville sige: Simpson?"

"Endnu!" sagde jeg, "og hvorfor skulle hun ikke være det. Men sammenlignet med sin veninde er hun som et skillingslys mod aftenstjernen, en St. Hansorm mod Antares."

"Ha, ha, ha, Simpson, du har da også en forbløffende evne til at opdage ting, som andre slet ikke kan se."

Hermed skiltes vi, og en af de tre gav sig til at nynne nogle lystige vers, hvoraf jeg kun opfangede følgende:

Ned med Ninon, ned med Ninon,
Ned med Ninon de l'Enclos!

Under denne lille episode var der imidlertid sket en ting, som trøstede mig, omend mit hjertes brand øgedes yderligere derved. Da fru Lalandes køretøj rullede forbi, så jeg, at hun

genkendte mig. Og mere end det: Hun velsignede mig med det mest himmelske af alle smil.

Men hvad nu præsentationen angik, så var jeg nødt til at opgive ethvert håb, til det måtte behage Talbot at vende tilbage fra sit landophold. I mellemtiden hjemsøgte jeg ihærdigt ethvert anstændigt forlystelsessted, og til sidst kronedes mine anstrengelser med held; i teateret, hvor jeg første gang så hende, havde jeg på ny den usigelige lykke at træffe hende og udveksle blikke med hende. Men dette skete først, da der var gået fjorten dage. Og hver dag i al den tid havde jeg indfundet mig på Talbots bopæl og spurgt efter ham, og hver dag var jeg gået til af vrede ved at høre tjenerens evindelige: "Endnu ikke vendt tilbage."

Den omtalte aften var jeg derfor noget nær ude af mig selv. Jeg vidste, at fru Lalande var fra Paris, at hun for nylig var kommet derfra – kunne hun da ikke pludselig vende tilbage til Paris? Vende tilbage, før Talbot var kommet, og blive borte for mig? Tanken var uudholdelig. Siden hele min fremtidslykke stod på spil, besluttede jeg at handle med mandig beslutsomhed. Kort sagt, da forestillingen var forbi, fulgte jeg efter damen til hendes bopæl, mærkede mig adressen og sendte hende næste dag et vel gennemtænkt brev, hvori jeg lagde hele min sjæl for dagen.

Jeg udtalte mig dristigt og frit; min lidenskab førte ordet. Jeg skjulte intet, ikke engang min svaghed. Jeg hentydede til de romantiske omstændigheder ved vort første møde, til de blikke, vi havde udvekslet. Jeg sagde endog, at jeg følte mig forvisset om hendes kærlighed. Denne forvisning og min egen stærke følelse anførte jeg som undskyldning for min opførsel, der

ellers ville have været utilgivelig. Desuden nævnte jeg min frygt for, at hun skulle rejse bort fra byen, før det var lykkedes mig at blive præsenteret. Jeg sluttede det mest vildt begejstrede brev, der nogen sinde er skrevet, med en frimodig redegørelse for mine formueomstændigheder og min stilling i samfundet og med et tilbud om mit hjerte og min hånd.

I en fuldstændig vanvittig ophidselse ventede jeg på svar. Der gik en tid – et århundrede syntes det mig – og svaret kom.

Ja, det kom virkelig. Hvor romantisk det end klinger, så modtog jeg virkelig et brev fra fru Lalande, fra den smukke, den rige, den tilbedte fru Lalande. Hendes dejlige øjne havde talt hendes ædle hjertes uforfalskede sprog. Som den ægte, franske kvinde, hun var, havde hun lyttet til sin fornufts frimodige tilskyndelse, havde hun bøjet sig for sin ædle naturs impulser, lidet ænsende verdens dom.

Hun havde ikke modtaget mit forslag med ringeagt. Hun havde ikke søgt tilflugt i tavshed. Hun havde ikke sendt mit brev tilbage uåbnet. Nej, hun havde besvaret det; hun havde nedskrevet svaret med sine egne skønne fingre. Det lød således:

> Hr. Simpson vil pardonnere mig for ikke at komponere hans lands smukke tunge så godt som muligt. Det er først for nylig, at jeg er kommet, og jeg har endnu ikke haft lejlighed til at studere den.
>
> Med denne undskyldning vil jeg nu sige – ak! at hr. Simpson kun har gættet alt for rigtigt. Behøver jeg mere sige? Ak, jeg vist er alt for meget sagt!
>
> *Eugenie Lalande.*

Denne højhjertede billet kyssede jeg atter og atter, og den fik mig sikkert til at begå mange andre mærkelige ting, som nu er gået mig af minde. Men Talbot var og blev borte! Ak, hvis han blot havde haft den fjerneste anelse om de lidelser, hans fraværelse voldte mig, mon han så ikke ville have ilet mig til hjælp? Men han kom ikke. Jeg skrev. Han svarede. Det var vigtige forretninger, der lagde beslag på ham; han ville i løbet af kort tid vende tilbage. Han formanede mig til at være rolig; jeg skulle beherske mine lidenskaber, forslå tiden med læsning, nøjes med at drikke rhinskvin og søge trøst i filosofiske betragtninger. Å, den tåbe! Hvis han ikke kunne komme selv, hvorfor i alverden havde han da ikke vedlagt en anbefalingsskrivelse? Jeg skrev atter og bad ham sende mig en sådan ufortøvet. Mit brev sendtes tilbage af tjeneren med følgende blyants-indskrift bagpå – slubberten var rejst afsted til sin herre:

> Forlod S. i går, ukendt bestemmelsessted, ved ikke hvor langt fravær, anså det derfor for rigtigst at sende brevet tilbage, da jeg kender Deres håndskrift og ved, De altid har sådan et hastværk.
>
> Deres ærb.
>
> *Stubbs.*

Jeg behøver vist næppe sige, at jeg nu ønskede såvel tjener som herre al landsens ulykker. Men min vrede bragte mig intet udbytte, og mine jammerklager skænkede mig ingen trøst.

Men jeg havde endnu min medfødte dristighed i behold. Den havde indtil nu været mig til nytte, og jeg besluttede, at den

skulle tjene mig end yderligere. Desuden havde fru Lalande og jeg jo allerede vekslet breve; hun ville næppe fordømme mig, om jeg på ny brød formerne. Siden den gang jeg sendte mit brev var jeg kommet i vane med at udspejde fru Lalandes bolig, jeg vidste derfor, at hun hen ad aften plejede at spadsere i et offentligt anlæg, hvortil hendes vinduer vendte ud; hun var da kun ledsaget af en liberiklædt neger. Her mellem de yppigt skyggende træer og skærmet af midsommeraftenens hvide dunkelhed vovede jeg at tiltale hende.

For at aflede tjenerens opmærksomhed trådte jeg dristigt hen til fru Lalande som en god, gammel bekendt. Med ægte parisisk åndsnærværelse gik hun straks ind på min antydning og rakte mig hjerteligt den mest fortryllende lille hånd. Tjeneren trak sig øjeblikkelig tilbage, og nu talte vi sammen om vor kærlighed, talte ud af vore overstrømmende hjerter.

Da fru Lalande lige så lidt mestrede det engelske sprog i tale som i skrift, førtes vor samtale på fransk. I dette bløde sprog, der er så vel skikket til at tale lidenskabens sag, lod jeg nu min brændende kærlighed komme til orde og besvor hende med al den veltalenhed, jeg kunne opbyde, at give sit samtykke til snarligt ægteskab.

Hun smilede ad min utålmodighed. Hun kom med den gamle historie om det passende – dette fugleskræmsel, der kyser så mangen en fra hans lykke, til lykkens tid for bestandig er forbi. Hun anførte, at jeg havde været uforsigtig nok til at meddele mine venner, at jeg ønskede at gøre hendes bekendtskab, og således henledt opmærksomheden på, at jeg endnu ikke besad det, hvorfor det af samme grund var blevet umuligt at skjule tidspunktet for vor stiften-bekendtskab. Og

det var jo sket for ganske nylig, tilføjede hun rødmende. Det ville være upassende, hvis vi giftede os straks, det ville være usømmeligt, unaturligt. Alt dette sagde hun med en fortryllende naivitet, der på en gang henrev, bedrøvede og overbeviste mig. Hun anklagede mig endog smilende for ubesindighed og uforsigtighed. Hun bad mig erindre, at jeg jo i virkeligheden slet ikke kendte hende eller hendes forhold, hendes familieforbindelser og stilling i samfundet. Hun bønfaldt mig med et suk om endnu en gang at tage mit tilbud under overvejelse; hun kaldte min kærlighed en vildfarelse, et blændværk, et øjeblikkets lune, der snarere havde sin rod i indbildningskraften end i hjertet. Alt dette sagde hun, mens aftenens skygger svøbte sig tættere og tættere om os, og så omstyrtede hun med et blidt håndtryk i et eneste saligt nu hele den mur af argumenter, som hun havde rejst mellem os.

Jeg svarede, som jeg kunne bedst, som kærligheden indgav mig. Jeg talte indtrængende om min hengivenhed, min lidenskab; jeg talte om hendes store skønhed og min egen grænseløse beundring. Jeg dvælede ved de farer, der omringer kærligheden på dens vej, som derfor aldrig burde gøres længere end nødvendigt.

Hun syntes til sidst at vakle i sin beslutning; hun veg, hun gav efter. Men der var endnu, sagde hun, en omstændighed, som hun var vis på, jeg ikke havde taget under tilbørlig overvejelse. Det var et vanskeligt punkt at berøre – i særdeleshed for en kvinde; hun indså, at hun måtte bringe sine følelser som offer ved at omtale det, men for min skyld ville hun bringe ethvert offer. Hun hentydede til vor alder. Var jeg klar, fuldstændig klar over forskellen i vor alder? Verden betragtede det som

tilstedeligt, ja endogså som passende, at manden var nogle år – ja selv 15-20 år – ældre end sin hustru; derimod var det omvendte forhold sikkert alt andet end heldigt. Det førte desværre alt for hyppigt til ulykke i fremtiden. Nu vidste hun, at jeg ikke var mere end 22 år gammel, jeg derimod var måske uvidende om, at min Eugenie var betydeligt ældre.

Alt det, hun her sagde, var præget af en sjælsadel, en værdighed og frimodighed, der henrev og fortryllede mig og for evigt lagde mig i lænker. Jeg formåede næppe at lægge bånd på mit overmål af henrykkelse.

"Elskede Eugenie," udbrød jeg, "hvad er det dog vi står og fabler om? Du er nogle år ældre end jeg, – og hvad så? De sædvaner, der hersker blandt menneskene, er ikke stort andet end lige så mange tåbeligheder. Når man elsker, som vi elsker, hvad forskel er der da på et år og en time? Jeg er 22 år, siger du – indrømmet! Men du kan lige så godt kalde mig 23. Og du, min kære Eugenie, kan ikke være mere end, end, end –"

Jeg tøvede, jeg ventede, at fru Lalande ville nævne sin virkelige alder. Men en fransk dame går sjældent ligefrem til værks; hun har sin egen praktiske måde at besvare et ubehageligt spørgsmål på. I nærværende tilfælde lod Eugenie et lille miniaturebillede falde i græsset; jeg tog det øjeblikkelig op fra jorden og rakte det til hende.

"Behold det," sagde hun med et henrivende smil. "Behold det for min skyld, for hendes skyld, som det så flatterende gengiver. Desuden vil du måske på bagsiden finde svar på det spørgsmål, du stiller. Det er nok i færd med at blive mørkt nu, men du kan se efter i morgen. Nu kan du ledsage mig hjem. Mine venner er i færd med at foranstalte en musikaften. Jeg kan

også love dig god sang. Vi franskmænd er ikke nær så nøjeregnende som I amerikanere; det skal nok lykkes mig at smugle dig ind i selskabet som en god gammel bekendt."

Derpå tog hun min arm, og jeg ledsagede hende hjem. Det var et smukt hus, og, så vidt jeg kunne skønne, indrettet med megen smag. Derom kunne jeg dog ikke danne mig nogen bestemt mening; for det var mørkt, da vi kom; og i bedre amerikanske huse bliver der om sommeren sjældent tændt lys på denne den skønneste tid af døgnet. Omtrent en time efter min ankomst blev der rigtignok tændt en enkelt, med skærm forsynet lampe i hovedsalonen, hvorved jeg så, at dette værelse var udstyret med sjælden smag og pragt; men de øvrige værelser, i hvilket selskabet hovedsagelig opholdt sig, henlå hele aftenen i behagelig skumring. Dette er i øvrigt en fortræffelig skik, der lader gæsterne have frit valg mellem lys og skygge; den burde snarest muligt adopteres af vore venner hinsides Atlanten.

Den aften, jeg tilbragte her, var den lykkeligste i mit liv. Fru Lalande havde ikke overdrevet sine venners musikalske evner; og hvad sangen angår, så havde jeg aldrig i nogen privat kreds hørt mage til den, når jeg lige undtager i Wien. Der var mange, der spillede, alle i besiddelse af fremragende talent. De syngende var næsten alle damer, og der var ingen af dem, der ikke sang godt. Til sidst råbte man fra alle sider på fru Lalande, og hun rejste sig uden tøven og affektation fra den chaiselong, hvor hun sad ved min side, og gik ind til klaveret, som stod i den store salon, ledsaget af en eller to herrer samt hendes veninde fra operaen. Jeg ville selv have ledsaget hende, men i betragtning af den måde, hvorpå jeg var blevet indført i huset,

fandt jeg det rettest at holde mig i baggrunden. Jeg gik således glip af den fornøjelse at se hende, omend jeg ikke hindredes i at høre sangen.

Hun syntes at elektrificere hele selskabet, på mig var indtrykket naturligvis endnu stærkere, jeg ved blot ikke rigtig, hvordan jeg skal beskrive det. For en del havde det vel nok sin rod i den kærlighed, der gennemtrængte mig, men hovedsagelig skyldtes det den dybe følelse, hvormed hun sang. Det er umuligt at lægge mere udtryk i melodi og tekst, end hun gjorde. Hendes udførelse af romancen i *Othello,* den følelse hvormed hun gengav ordene: "*Sul mio sasso*" genklinger endnu i min erindring. Hendes dybe toner var vidunderlige. Hendes stemme spændte over tre fulde oktaver, lige fra det lave til det høje D. Og skønt den var mægtig nok til at fylde et stort teater beherskede hun den med den størst mulige fuldkommenhed. Den virkning, hun opnåede i slutningen af *La Somnambula,* var simpelt hen vidunderlig. Ordene er disse:

Ah, non giunge uman pensiero
Al contento ond' io son piena.

(Ej fatter et menneskes tanke
den glæde, der fylder mit bryst.]

Her efterlignede hun Malibran og afveg fra Bellinis oprindelige frasering; hun lod først sin stemme stige til det høje G., for derfra med et at hæve den endnu to oktaver højere.

Da hun rejste sig fra klaveret efter disse sanglige vidundere, indtog hun på ny sin plads ved min side, og jeg bevidnede hende min dybeste beundring og glæde over hendes sang. Om min forbavselse talte jeg ikke, og dog var jeg afgjort forbavset;

for en vis svaghed eller snarere en vis skælven i hendes talestemme, havde indgivet mig den formodning, at hun ikke ville formå at yde noget fremragende i sang.

Vi talte nu længe, alvorligt og uforstyrret sammen; og vi talte uden noget forbehold. Hun lod mig fortælle om mit tidligere liv, og lyttede med åndeløs interesse til hvert ord i min fortælling. Jeg skjulte intet, jeg følte, at jeg ikke havde ret til at skjule noget. Hendes oprigtighed med hensyn til sin alder tilskyndede mig til frimodig åbenhjertighed; jeg skriftede ikke blot mine små laster, jeg aflagde fuld tilståelse om mine moralske, ja om mine fysiske skrøbeligheder, hvad der kræver langt mere mod og netop derfor er det sikreste bevis på kærlighedens styrke. Jeg hentydede til studieårenes ubesindigheder, jeg omtalte mine ekstravagancer, sviregilder, gæld og kurmagerier. Jeg gik så vidt, at jeg omtalte en tør, ubehagelig hoste, som jeg en tid havde været plaget af, og en kronisk reumatisme, en snert af arvelig gigt, og til allersidst mine øjnes besværlige og ubehagelige svaghed, som jeg hidtil omhyggeligt havde holdt skjult.

"Ja, hvad dine øjne angår," sagde fru Lalande smilende, "så er det rigtig uklogt af dig at komme med den tilståelse; for ingen ville af sig selv komme på den tanke. Kan du for resten huske," tilføjede hun; og det forekom mig, at jeg trods værelsets mørke så rødmen skyde op i hendes kinder, "kan du huske den lille øjentjener, der hænger ned fra min hals?"

Og mens hun talte, lod hun den selvsamme lorgnet, der i teatret havde hensat mig i så stor forvirring, glide mellem fingrene.

"Om jeg husker!" stammede jeg og trykkede inderligt bevæget den fine hånd, der rakte mig lorgnetten til eftersyn. Det var en overmåde pragtfuld nipsgenstand, indlagt med sølv og prydet med juveler, der måtte være yderst kostbare.

"Nuvel, min ven," sagde hun med en alvor, der kom overraskende for mig. "Nuvel, du har udbedt dig en gunst af mig, som du selv behagede at kalde uvurderlig. Du har udbedt dig min hånd allerede i morgen. Hvis jeg nu giver efter for dine bønner – og for mit eget hjertes tilskyndelser, – er det så urimeligt, hvis jeg til gengæld fordrer en lille indrømmelse af dig?"

"Nævn den!" råbte jeg med en heftighed, der nær havde pådraget os hele selskabets opmærksomhed. "Nævn den, min elskede, min Eugenie! nævn den, og dit ønske skal blive opfyldt, endnu før det er udtalt."

"Så beder jeg dig for din Eugenies skyld, som du elsker, om at få bugt med den lille svaghed, du nys har tilstået mig. Den er jo i virkeligheden snarere moralsk end fysisk, og, forsikrer jeg dig, den stemmer slet ikke overens med din ellers så brave og oprigtige karakter, og hvis du bliver ved med at føje dig efter den, vil den sikkert før eller senere bringe dig i en slem forlegenhed. Du skal for min skyld få bugt med den affektation, der får dig til at fornægte, til at skjule dit syns svaghed; for du fornægter svagheden ved at undlade brugen af de sædvanlige hjælpemidler mod den. Du forstår, jeg ønsker, at du skal gå med briller – tys, du har allerede indvilliget i at bære dem – *for min skyld*. Du skal modtage den lille genstand, som jeg holder i hånden; for synet er den en uvurderlig hjælp, i sig selv har den ikke stor værdi. Du ser, at den ved en ringe omstilling kan

anvendes som briller, og det er således, at du for min skyld har lovet at bære den og benytte den til stadighed."

Jeg skal ikke nægte, at denne begæring i nogen grad forvirrede mig; men den måde, hvorpå den fremsattes, umuliggjorde selvfølgelig enhver tøven.

"Indrømmet," råbte jeg med al den varme, jeg i øjeblikket formåede at lægge for dagen. "Med største glæde opfylder jeg dit ønske. For din skyld vil jeg bringe ethvert offer. I aften bærer jeg denne dyrebare lorgnet ved mit hjerte, men så snart dagen gryr, da jeg bliver så lykkelig at turde kalde dig min hustru, da vil jeg anbringe den på min – på min næse og for altid bære den der på den måske mindre moderne, mindre romantiske, men afgjort ulige nyttigere måde, som du ønsker."

Vor samtale drejede sig nu om morgendagens anliggender. Jeg erfarede af min tilkommende, at Talbot netop var vendt tilbage til byen. Jeg skulle straks begive mig hen til ham og sørge for et køretøj. Selskabet ville næppe bryde op før ved totiden. På det klokkeslæt skulle vognen holde for døren. Under den forvirring, der opstod ved selskabets opbrud, ville fru Lalande let finde lejlighed til at smutte ind i vognen. Vi skulle så køre hen til den ventende præst, blive viede, tage afsked med Talbot og begive os på en kortvarig bryllupsrejse til Østen, så kunne det gode selskab hjemme imens snakke af hjertens lyst.

Så snart alt var planlagt, tog jeg afsked og begav mig hen til Talbot; undervejs kunne jeg ikke modstå fristelsen, men gik ind på en café for at tage portrættet i øjesyn. Jeg tog lorgnetten til hjælp. Hvor var det dog et vidunderligt ansigt! Disse store, strålende øjne, – denne stolte græske næse, – disse mørke, yppige krøller! "O," sagde jeg henrykt til mig selv, "dette er i

sandhed min elskedes udtrykte billede." Jeg vendte det om og læste ordene: "Eugenie Lalande, syv og tyve år og syv måneder gammel."

Jeg traf Talbot hjemme og gjorde ham delagtig i min lykke. Han blev selvfølgelig umådelig forbavset, men han ønskede mig på det hjerteligste til lykke og lovede at stå mig bi på enhver måde. Kort sagt, alt blev ordnet i overensstemmelse med vor lagte plan, og kl. 2 om morgenen, netop 10 minutter efter at vielsesceremonien var fuldbyrdet, sad jeg i en lukket vogn ved siden af fru Lalande – fru Simpson ville jeg sige; og vi kørte med stor hast bort fra byen i retning nordøst til nord.

Vi havde jo ikke været i seng den nat, og Talbot havde derfor truffet den bestemmelse, at vi skulle gøre holdt i landsbyen C. omtrent fire mil fra staden, indtage en tidlig frokost og unde os et lille hvil. Klokken 4 kørte vi op foran landsbykroen; jeg hjalp min elskede hustru ud af vognen og gav ordre til at servere frokost ufortøvet. Vi blev imidlertid vist ind i gæstestuen og satte os ned.

Nu var det næsten lyst, og som jeg sad og henrykt betragtede min tilbedte, dukkede den besynderlige tanke op i min hjerne, at dette jo i grunden var første gang efter mit bekendtskab med den skønne fru Lalande at jeg havde lejlighed til at se hendes skønhed ved dagens lys.

"Og nu, min ven," sagde hun, idet hun greb min hånd, "nu da vi er uløseligt forbundne, nu da jeg har givet efter for dine indtrængende bønner og opfyldt min del af overenskomsten, nu tænker jeg, du heller ikke har glemt, at du har en gunst at vise mig, et lille løfte, som du agter at opfylde. Lad mig se, lad mig tænke mig om; ja, nu husker jeg nøjagtig ordlyden af det

løfte, du aflagde din egen Eugenie i aftes. Hør nu, du brugte disse ord: 'Med største glæde opfylder jeg dit ønske. For din skyld vil jeg bringe ethvert offer. I aften bærer jeg denne dyrebare lorgnet ved mit hjerte, men så snart dagen gryr, der giver mig ret til at kalde dig min hustru, vil jeg anbringe den på min – på min næse og for stedse bære den på den måske mindre moderne, mindre romantiske, men afgjort ulige nyttigere måde, som du ønsker.' Sådan talte du, elskede mand, – ikke sandt?"

"Du har ret, du har en enestående hukommelse; og hvad mig angår, min skønne Eugenie, så nærer jeg ikke mindste trang til at bryde det ringe løfte, jeg gav dig. Se her! De passer mig temmelig godt – ikke sandt?"

Og nu anbragte jeg varsomt brillerne på næsen, mens fru Simpson ordnede sit hovedtøj, slog armene over kors og satte sig til rette i stolen på en underlig stiv og formel måde.

"Du forbarmende Gud," råbte jeg næsten i samme nu, som brillernes indfatning rørte min næse. "Forbarmende Gud, hvad kan der dog være i vejen med de briller?"

Jeg tog dem nu af og aftørrede dem omhyggeligt med mit silkelommetørklæde og anbragte dem på ny.

Men, hvis jeg første gang var blevet forbavset, så steg min forbavselse denne gang til forfærdelse. Ved alt hvad der er hæsligt, hvad skulle dette betyde? Kunne jeg tro mine egne øjne? Ja, det var netop sagen. Var det – var det – var det sminke, jeg så? Og havde Eugenie Lalande virkelig ansigtet fuldt af rynker? Og I guder og gudinder, både store og små, hvad var der blevet af hendes tænder? Jeg slyngede brillerne mod gulvet, jeg sprang op; jeg stillede mig midt på gulvet overfor fru

Simpson, jeg knugede hænderne i siden, jeg skar tænder, jeg frådede af raseri, og jeg var ganske ude af stand til at sige et ord, så fuldstændig overvældet var jeg af forbitrelse og rædsel.

Jeg har allerede sagt, at fru Eugenie Lalande – fru Simpson altså – ikke talte engelsk bedre end hun skrev det; og af denne gode grund undgik hun i al almindelighed at tale det. Men vrede får en kvinde til at gå til yderligheder; i dette tilfælde fik den fru Simpson til at tale et sprog, som hun ikke forstod ret meget af.

"Vel, mosjø," sagde hun efter at have betragtet mig en tid tilsyneladende med stor forbavselse. "Vel, mosjø, og vat nu? Vat er i vejen? Er det St. Veits Dans, at du fået har? Hvis ikke holde af mig, hvorfor så købe katten i sækken?"

"Å, du elendige," sagde jeg og snappede efter vejret, "du nederdrægtige gamle heks."

"Jeg gammel, jeg heks; jeg slet ikke så gammel endda, ikke en dag mere end to og firs."

"To og firs," råbte jeg og for tilbage helt hen til væggen. "To og firs hundrede tusind bavianer! På portrættet stod der syv og tyve år og syv måneder gammel."

"Dette er rigtig, men portrættet er blevet taget for fem og halvtreds år. Da jeg ægte min anden mand, mosjø Lalande, blev portrættet taget for min datter, som jeg have med min første mand, mosjø Moissart."

"Moissart!" udbrød jeg.

"Jo, Moissart," sagde hun og efterabede min udtale, der nu heller ikke var synderlig god. "Og vat så? Vat kende du Moissart?"

"Jeg kender ham aldeles ikke, dit gamle fugleskræmsel, uden for så vidt som der var en hr. Moissart blandt mine forfædre."

"Og vat er der i vejen med det navn? Det er meget godt navn. Min datter ægte en mosjø Voissart, og det meget godt navn begge to."

"Moissart og Voissart," udbrød jeg, "hvad skal det sige?"

"Vat skal det sige? Det skal sige Moissart og Voissart, og Croissart og Froissart, om jeg sige det: Min datterdatter frk. Voissart, hun ægte en mosjø Croissart, og min datterdatters datter, frk. Croissart, hun ægte en mosjø Froissart; jeg antage, du vil sige, det ikke er meget respektabel navn."

"Froissart," sagde jeg en afmagt nær. "sagde du Moissart og Voissart og Croissart og Froissart?"

"Ja," sagde hun, og lænede sig tilbage i stolen og strakte benene fra sig i deres fulde længde. "Ja netop, men denne mosjø Froissart var – vat du kalde det? – en meget tyk nar, lige som du selv, for han forlod det skønne Frankrig og rejse til dumme Amerika, og da han komme her fik han en meget dumme, dumme søn, sådan hører jeg; jeg have endnu ikke det fornøjelse at møde ham, heller ikke have fru Stefanie Lalande, min ledsagerske. Han hedde Napoleon Bonaparte Froissart, og jeg antage, du sige heller ikke det en meget respektable navn."

Enten det nu var talens længde eller dens indhold, det skyldtes, så var fru Simpson blevet ophidset til det yderste. Da hun endelig med stor møje var kommet til ende med den, sprang hun op fra stolen som forhekset og spredte forvirring og forfærdelse rundt om sig. Da hun var kommet på benene, skurede hun sine gummer mod hinanden, fægtede med armene, smøg ærmerne til vejrs, holdt mig sin knyttede næve

hen for næsen og endte forestillingen med at rive hatten og en mægtig paryk af det kostbareste og smukkeste blåsorte hår af hovedet og slynge det alt sammen mod gulvet med et hyl for derpå at opføre en sand krigsdans på ruinerne.

Jeg sank tilintetgjort ned i den stol, hun lige havde forladt. "Moissart og Voissart," mumlede jeg tankefuldt, netop som hun slog en af sine svalereder, "Croissart og Froissart," tilføjede jeg netop som hun tilendebragte en ny. "Hør en gang, du væmmelige gamle slange, Napoleon Bonaparte Froissart, det er mig. Hører du, det er mig!" Her råbte jeg så højt, jeg orkede: "*Det er mig!* Jeg er Napoleon Bonaparte Froissart; og måtte jeg blive evigt fordømt, om jeg ikke er gået hen og har giftet mig med min tipoldemoder!"

Fru Eugenie Lalande (Simpson), tidligere Moissart, var simpelt hen min tipoldemoder. I sin ungdom havde hun været meget smuk, og endnu i sit to og firsindstyvende år havde hun sin majestætiske holdning, sine smukke øjne, sit hoveds linjeskønne omrids og sin græske næse i behold. Ved hjælp heraf og ved hjælp af pudder, sminke, forlorent hår og forlorne tænder, tournure og andre toilettekunster var det lykkedes hende at hævde stillingen som en af den franske hovedstads ganske vist lidt falmede skønheder. I så henseende kunne hun tilnærmelsesvis betragtes som den berømte Ninon de l'Enclos' jævnbyrdige.

Hun var umådelig rig, og da hun for anden gang sad enke, uden børn, kom hun i tanker om mig, der levede ovre i Amerika; hun besluttede at gøre mig til sin arving og rejste i den hensigt til de forenede stater ledsaget af den overordentlig

smukke fru Stefanie Lalande, der var langt ude beslægtet med hendes anden mand.

I operaen vaktes min tipoldemoders opmærksomhed af min opførsel, og da hun betragtede mig, blev hun slået af en vis familielighed. Hun vidste, at jeg opholdt mig i byen og forhørte sig derfor hos sit følge. Den herre, der ledsagede hende, kendte mig af udseende og meddelte hende, hvem jeg var. Hun tog mig nu på ny i øjesyn, en omstændighed, der fik mig til at tage den frihed at hilse. Hun gengældte min hilsen i den formening, at jeg på en eller anden mærkelig måde havde fået at vide, hvem hun var. Da jeg narret af mit svage syn og hendes toilettes kunst ivrigt spurgte Talbot, hvem den skønne fremmede dame var, troede han selvfølgelig, at jeg mente den unge og svarede mig – som sandt var – at det var den "fejrede enke, fru Lalande".

Næste dag mødte min tipoldemoder Talbot, som hun kendte fra Paris, på gaden, og samtalen kom såre naturligt til at dreje sig om mig. Hun fik underretning om min svagsynethed, som var almindelig bekendt, skønt jeg ikke havde mindste anelse om det; og min hæderlige gamle frænke opdagede til sin store ærgrelse, at hun havde taget fejl, da hun troede, jeg kendte hende; jeg havde blot gjort mig latterlig ved i et teater at gøre åbenlys kur til en gammel, mig ubekendt dame. For at straffe mig for denne taktløshed indgik hun en sammensværgelse med Talbot. Han undgik mig med forsæt for at slippe for præsentationen. Mine forespørgsler på gaden efter den "smukke enke, fru Lalande" opfattedes selvfølgelig som gældende den unge dame, og min samtale med de tre herrer lader sig nu let forklare, såvel som hentydningen til Ninon de l'Enclos. Jeg havde ingen lejlighed til at se fru Lalande ved

dagslys, og min tåbelige uvilje mod at bruge briller hindrede mig i at opdage hendes virkelige alder den aften, jeg tilbragte i hendes hjem. Opfordringen til at synge gjaldt den unge fru Lalande, og det var hende, der efterkom den; min tipoldemoder rejste sig blot i samme øjeblik og ledsagede hende hen til klaveret for yderligere at hilde mig i min vildfarelse. Hvis jeg havde ønsket at ledsage hende, ville hun have henstillet til mig, om det ikke var mere passende, at jeg holdt mig i baggrunden; nu gjorde min egen betænksomhed en sådan henstilling overflødig. Det var fru Stephanie Lalandes sang, jeg beundrede; det var af den jeg lod mig bestyrke i forestillingen om min elskedes ungdom. Brillerne fik jeg foræret for at føje en irettesættelse til det puds, der blev spillet mig, for at give epigrammet dets pointe. De gav lejlighed til den lektion over affektation, der så højligt opbyggede mig. Det er vist overflødigt at fortælle, at glassene var blevet udskiftet med et par, der passede bedre til min alder. Ja, de passede i sandhed godt.

Den gejstlige, der foregav at smede os i hymens lænker, var en god ven af Talbot og alt andet end præst. Som kusk var han god nok; da han havde kastet præstekjolen, indhyllede han sig i en stor kappe, steg op på bukken og slog løs på øget, der førte os og vor "unge lykke" bort fra byen. Talbot tog plads ved hans side. De to banditter var således vidne til begivenhedernes gang fra nært hold. I kroen gemte de sig bag et halvt åbent vindue i den inderste gæstestue, hvor de halvdøde af latter overværede dramaets sidste akt. Jeg bliver vist nødt til at udfordre dem.

Jeg er altså imidlertid ikke gift med min tipoldemoder, og det er mig en stor trøst; derimod er jeg gift med fru Lalande – fru

Stefanie Lalande, som min kære gamle slægtning har smedet mig sammen med; for øvrigt har hun også indsat mig til eneste arving ved sin død – hvis hun da nogen sinde dør.

Endnu kun dette: Jeg skriver aldrig mere hyrdebreve, og jeg går altid med briller.

Ballon-krøniken

> **"Forbavsende nyheder med Expressen via Norfolk! Vejen over Atlanterhavet tilbagelagt på tre dage! Afgørende triumf for hr. Monck Masons flyvemaskine! Hr. Mason, hr. Robert Holland, hr. Henson, hr. Harrison Ainsworth og fire andre ankommet til Sullivanøen i nærheden af Charleston, South Carolina, i det styrbare luftskib *Victoria* efter en rejse på 75 timer fra land til land! Udtømmende redegørelse!"**

Efterfølgende historie med ovenstående "hoved" i pragtfuldt store bogstaver blev i sin tid offentliggjort som en kendsgerning i *New York Sun*, et dagblad, og udfyldte fuldstændig sin hensigt, at skabe vældig sensation blandt alle nyhedslæsere – lige til næste postdamper fra Charleston var ankommet. Efterspørgslen efter "den eneste avis, der havde nyheden", var rent ud sagt overvældende, og for resten – selv om *Victoria* (som nogle vil mene) ikke tilendebragte nævnte rejse, så vil det i al fald være vanskeligt at anføre nogen grund til, at den ikke skulle have gjort det.

"Endelig er det store problem løst! Luften er blevet betvunget af videnskaben som allerede Jorden og Havet er det; snart vil den blive en gængs og bekvem færdselsvej for menneskene. *Atlanten er passeret i ballon!* Og oven i købet uden vanskelighed, uden fare så vidt det kan skønnes, med fuldstændigt

herredømme over luftskibet, og i det ufatteligt korte tidsrum af 75 timer! Takket være vor Charlestonkorrespondents energi er vi de første, der formår at bringe publikum underretning om denne højst sælsomme rejse, der udførtes fra lørdag d. 6te ds. kl. 11 formiddag til tirsdag den 9de ds. kl. 2 eftermiddag af Sir Everard Bringhurst, hr. Osborne, en nevø af Lord Bentincks; hr. Monck Mason og hr. Robert Holland, de to velkendte luftskippere, hr. Harrison Ainsworth, forfatteren til "*Jack Sheppard*" m. m., og hr. Henson, ophavsmanden til den for kort siden forulykkede flyvemaskine, samt to sømænd fra Woolwich, i alt otte personer. Alle enkeltheder, som meddeles, er autentiske og pålidelige i enhver henseende, eftersom de med ringe undtagelse ord til andet er gengivet efter Monck Masons og hr. Harrison Ainsworths dagbogsoptegnelser; ligeledes kan vor korrespondent takke disse herrers store elskværdighed for mange mundtlige oplysninger om ballonen selv, dens konstruktion og andet af interesse. Den forandring, der er foretaget med det os tilsendte manuskript, går alene ud på at lade vor meddeler hr. Forsyths beretning fremtræde i sammenhængende og let forståelig form.

Ballonen.

To afgjort mislykkede forsøg, der er foretaget i den senere tid – hr. Hensons og sir George Cayleys – havde i høj grad svækket publikums interesse for luftsejlads. Hr. Hensons plan, der til at begynde med endog af videnskabsmænd ansås for udførlig, gik ud på anvendelsen af et skråplan, der slyngedes ud fra et højt punkt og holdtes i bevægelse af vinger, noget nær af samme form som møllevinger. Men ved alle de forsøg, der anstilledes

med modeller fra Adelaide Galleriet, viste det sig, at disse vinger så langt fra bevægede flyvemaskinen fremad, at de tværtimod hæmmede dens flugt. Dens bevægelse fremad skyldtes udelukkende skråplanets nedfart gennem luften, og denne fremfart viste sig at være større, når vingerne stod stille end når de var i gang, en kendsgerning, der tilstrækkeligt godtgør deres uanvendelighed; og da det ikke alene var deres bestemmelse at drive maskinen fremad, men også at holde den oppe, var forsøget jo totalt mislykkedes. Sir George Cayley kom imidlertid derved på den tanke at anvende drivkraft til en maskine, der i forvejen var i stand til at holde sig flyvende – med andre ord til en ballon. Tanken var jo for så vidt kun ny og sir Georges med hensyn til dens udførelse i praksis. Han fremviste en model af sin opfindelse i Polyteknisk Læreanstalt. Drivkraften var også her vinger, nemlig fire, men de viste sig ganske ude af stand til at øve nogen indflydelse på ballonens bevægelse. Forsøget måtte betragtes som totalt mislykket.

Det var på dette tidspunkt, at hr. Monck Mason, hvis rejse fra Dover til Weilburg i ballonen *Nassau* vakte så stor opmærksomhed i 1837, kom på den tanke, at drivkraften måtte baseres på den archimediske skrues princip, idet han med rette tilskrev hr. Hensons og sir George Cayleys uheld den omstændighed, at der var anvendt en brudt flade af hinanden uafhængige vinger som drivkraft. Han gjorde sit første forsøg for offentligheden i Willis Etablissement, men flyttede senere hen sin model til Adelaide Galleriet.

Hans ballon var ligesom sir George Cayleys en ellipsoide. Den var 13 fod og 6 tommer lang og 6 fod og 8 tommer høj. Den indeholdt ca. 320 kubikfod gas; hvis den fyldtes med ren brint,

ville den være i stand til at løfte en byrde på 21 pund straks efter påfyldningen, før noget af gassen endnu havde fået tid at svinde bort. Hele modellen vejede 17 pund, der blev altså en frivægt på 4 pund tilovers. Neden under ballonens midte fandtes en ramme af let træ, som på sædvanlig måde var fastgjort til ballonen ved hjælp af snore, og under rammen hang en vidjekurv eller gondol.

Skruen består af en akse, et hult 18 tommer langt messingrør, gennem hvilket der slynger sig en række stål-radier med en hældning af 15 grader. Disse radier er udvendigt forbundet med flade stålbånd, der danner som en slags hylster om skruen og igen er overtrukket med ferniseret silke, hvorved en tålelig glat overflade fremkommer. Skruens akse mødes ved hver ende med en hul messingstang, der er fastgjort til ballonringen. I de nederste ender af disse stænger er der huller, i hvilke skruens tapper drejer sig. Fra den ende af akslen, der er nærmest ved gondolen, udgår en stålstang, der sætter skruen i forbindelse med et drev, der får sin drivkraft fra en i gondolen anbragt meget kraftig fjedermekanisme. Ved hjælp af denne fjeder bringes skruen til at bevæge sig med stor hurtighed og forplanter sin bevægelse til ballonen, der af roret lod sig styre i en hvilken som helst retning. Fjederen var meget stærk i forhold til sit omfang, den formåede at løfte 45 pund 4 tommer til vejrs efter første omdrejning. Den vejede 8 pund. Roret var en ramme af rotting overspændt med silke, omtrent af form som en ketcher; det var omtrent 3 fod langt og ca. en fod, hvor det var bredest; det vejede godt 50 gram. Det kunne anbringes horisontalt og det kunne drejes så vel opad og nedad som til højre og venstre og gjorde det således muligt for luftskipperen

at flytte luftmodstanden, som det måtte møde i hvilken som helst skråstilling, efter ønske og derved bestemme ballonens retning.

Denne model, som vi af mangel på tid kun har beskrevet højst ufuldkomment, blev forevist i virksomhed fra Adelaide Galleriet; den opnåede hastighed var en mil i timen. Modellen vakte besynderligt nok ingen videre opmærksomhed, i hvert fald ingen der kan sammenlignes med den, der i sin tid blev hr. Hensons ganske anderledes komplicerede flyvemaskine til del – så indgroet er nu en gang menneskenes foragt for det, der er ligetil. Man bildte sig ind, at der for at nå al luftsejlads' store mål måtte udfoldes en ganske anderledes indviklet anvendelse af mekanikkens love.

Hr. Mason var imidlertid så fuldt og fast overtydet om sin opfindelses fortræffelighed, at han besluttede, om muligt straks, at bygge en ballon, der kunne levere beviset ved udførelsen af en længere rejse – det var oprindelig hans hensigt at sætte over Kanalen, som han jo allerede en gang havde passeret i ballonen *Nassau*. I det øjemed søgte og opnåede han sir Everard Bringhursts og hr. Osbornes protektion; disse to mænd er velkendte på grund af deres videnskabelige fortjenester og ikke mindre for den interesse, de altid har vist luftsejladsen. Efter hr. Osbornes ønske blev forehavendet holdt hemmeligt for offentligheden; de eneste, der blev sat ind i planen, var de mænd, der havde med ballonens fremstilling at gøre; den byggedes under tilsyn af d'hrr. Mason, Holland, sir Everard Bringhurst og Osborne på sidstnævntes gods i nærheden af Penstruthal i Wales. Hr. Henson og hans ven, hr. Ainsworth, fik tilladelse til at tage ballonen i øjesyn i lørdags, og

de to herrer blev efter derom fremsat ønske indlemmet i rejseselskabet. Af hvad grund de to søfolk også kom med, ved vi ikke – men i løbet af en dags tid eller to skal vi have gjort vore læsere rede for enhver nok så ubetydelig enkelthed ved denne usædvanlige rejse.

Ballonen er forfærdiget af silke og ferniseret med kautsjukfernis. Den er af vældigt omfang og rummer over 40.000 kubikfod gas; men eftersom der er anvendt kulgas i stedet for den vanskelige og kostbare brint, beløber dens bæreevne sig dog kun til 2500 pund straks efter påfyldningen. Kulgassen er jo ikke blot langt billigere; den er tillige lettere at skaffe og behandle.

Dens anvendelse i luftsejladsens tjeneste skyldes hr. Charles Green. Før hans opdagelse var den ting at fylde en ballon ikke blot en meget bekostelig, men tillige en meget usikker affære. To-tre dage er ofte gået til spilde med forgæves forsøg på at skaffe den tilstrækkelige mængde brint til at fylde en ballon, hvorfra den igen havde stor tilbøjelighed til at undslippe i kraft af sin overordentlige tyndhed og sin affinitet til den omgivende atmosfære. En ballon, der er i stand til at bevare sit indhold af kulgas uforandret med hensyn til kvalitet og mængde i et tidsrum af 6 måneder, vil ikke kunne bevare et tilsvarende kvantum brint rent i 6 uger.

Da bæreevnen vurderedes til 2500 pund og samtlige rejsendes vægt kun beløb sig til 1200 pund, så var der jo endnu til rest 1300 pund, og af disse gik de 1200 med til ballasten, der var anbragt i sække af forskellig størrelse mærket med deres respektive vægt, og til reb, barometre, kikkerter, kasser med proviant til 14 dage, vandtønder, kapper, vadsække og

forskellige andre uundværlige sager, deriblandt en kaffevarmer, der var indrettet til at varme kaffe ved hjælp af læskekalk, så ild helt kunne undværes, hvis det ansås for mest hensigtsmæssigt. Alle disse sager med undtagelse af ballasten og nogle få småting blev fastgjort til ballongjorden. Gondolen er relativt mindre og lettere end den, der er benyttet til modellen. Den er dannet af tynde vidjer og vidunderlig stærk i forhold til sin lette konstruktion. Den er 4 fod til bunden. Roret er forholdsvis stort i sammenligning med modellens, skruen er betydeligt mindre. Ballonen er endvidere forsynet med dræg og slæbeline; sidstnævnte er af overordentlig vigtighed. Af hensyn til de af vore læsere, der ikke er fortrolige med luftsejladsens detaljer, vil en kort forklaring være nødvendig.

Så snart ballonen forlader jorden, kommer den under mange forskellige indflydelser, der bidrager til at forandre dens vægt og således fremmer eller hæmmer dens stigning. Der kan f. ex. på silken afsættes et lag dug, hvis vægt beløber sig til endda flere hundrede pund; og det bliver da nødvendigt at kaste ballast over bord, i modsat fald synker ballonen. Hvis det nu bliver klart solskin snart efter, vil dugdråberne fordampe; ydermere vil gassen blive udvidet af varmen, og ballonen vil nu stige hurtigt til vejrs. Til at standse denne stigning har man kun et middel (eller havde, før hr. Green fandt på anvendelsen af slæbelinen), nemlig: At slippe gas ud gennem ventilen; men hvad man mister i gas, mister man også i stige-evne, og resultatet bliver, at selv den bedst konstruerede ballon i løbet af forholdsvis kort tid har udtømt sine hjælpekilder og derfor må vende tilbage til jorden. Dette var den store hindring for foretagelsen af lange rejser.

Slæbe-linen overvinder vanskeligheden på den simplest tænkelige måde. Den består blot i et langt tov, der slæber efter gondolen og har til opgave at holde ballonen på væsentligt samme niveau. Hvis f. ex. silken bliver overtrukket med væde og ballonen som følge deraf begynder at synke, så er det ikke nødvendigt at udkaste ballast for at modvirke vægtforøgelsen; for den modvirkes ved at et stykke reb af tilsvarende vægt nu kommer til at slæbe hen ad jorden. Hvis ballonen derimod af en eller anden grund skulle blive lettere og stige til vejrs, så vil denne stigning afbalanceres af vægten af det stykke reb, der nu løftes op fra jorden. Således bliver ballonens stigen og synken indrammet indenfor snævre grænser, og dens forråd af gas og ballast forbliver forholdsvis ubeskåret. Når rejsen går over vand, er det nødvendigt at anvende små tønder af kobber eller træ, der er fyldt med flydende ballast af lettere vægt end vand. Slæbe-linen opfylder en anden meget vigtig bestemmelse ved at angive ballonens retning. Rebet slæber efter, enten det så er til lands eller vands, mens ballonen bevæger sig frit; sidstnævnte må derfor altid befinde sig foran, såfremt der er tale om bevægelse, og det bliver da muligt ved kompassets hjælp at bestemme retningen. Og den vinkel, der dannes af slæbelinen med ballonens lodrette akse, tjener til at angive hastigheden. Når der ingen vinkel er, med andre ord: når rebet hænger lodret ned, da er der heller ingen bevægelse, ballonen står stille; men jo større vinklen er, jo mere ballonen er forud for rebets ende, desto større er hastigheden, og omvendt.

Da den oprindelige bestemmelse gik ud på at sætte over kanalen og så vidt muligt gå ned i Paris' umiddelbare nærhed, havde de rejsende været så forsigtige at forsyne sig med pas til

alle egne af fastlandet med opgivelse af ekspeditionens natur; ligesom tilfældet var da *Nassau* gjorde sin rejse, og med adkomst til fritagelse for de sædvanlige kontor-formaliteter. Uforudsete begivenheder gjorde imidlertid disse pas overflødige.

Påfyldningen begyndte i al ro og mag ved daggry lørdag d. 6. ds. i gården, der hører til Weal-Vor House, hr. Osbornes gods en fjerdingvej fra Penstruthal i det nordlige Wales, og kl. 11:07 var alt klart til afrejse og ballonen blev sluppet fri; den hævede sig langsomt men støt og tog retning mod syd; den første halve time blev hverken ror eller skrue bragt i anvendelse.

Vi skrider nu til en gengivelse af journalen, som den er ført af hr. Monck Mason og hr. Ainsworth i forening og i afskrift meddelt os af hr. Forsyth. Journalen er ført af hr. Mason og forsynet med tilføjelser af hr. Ainsworth, der er beskæftiget med udarbejdelsen af en omstændeligere og uden al tvivl såre interessant redegørelse for rejsen, der meget snart vil blive tilgængelig for publikum.

Journalen.

Lørdag d. 6. april. Vi havde tilendebragt alle forberedelser i går og begyndte i dag påfyldningen ved daggry. En tyk tåge gjorde imidlertid ballonens silke uhåndterlig, og klokken blev næsten 11, inden vi blev færdige med arbejdet. Og nu kappede vi fortøjningerne i brillant humør og steg langsomt men støt, mens en let nordlig brise førte os afsted i retning af Kanalen. Ballonens opdrift viste sig større end beregnet, og da vi var kommet et stykke til vejrs og klar af bjergene, så vi blev udsat for solens stråler, blev

stigningen meget hurtig. Jeg ønskede imidlertid ikke allerede nu at tage hul på ballonens gasbeholdning og besluttede derfor at stige indtil videre. Vi løb snart slæbelinen ud; og selv da den var løftet op fra jorden, blev vi ved at stige meget hurtigt. Ballonen bevægede sig støt og tog sig prægtigt ud. Omtrent 10 minutter efter opstigningen angav barometeret en højde af 15.000 fod. Vejret var usædvanlig smukt, og udsigten til det underliggende land, der er overmåde romantisk fra hvilket synspunkt det så end bliver betragtet, var særdeles pragtfuld. De talløse dybe dalkløfter viste sig for vore øjne som søer, fyldte som de var af morgenens tætte tåge, og de vildt sønderrevne klippemasser, der findes mod sydøst, mindede mest af alt om de østerlandske fablers tårn- og tinderige kæmpebyer. Vi nærmede os med stor hast bjergene, men vi befandt os allerede så højt oppe, at der ingen fare var for sammenstød. Få minutter senere sejlede vi hen over dem, og hr. Ainsworth og søfolkene blev meget forbavsede ved at se, hvor små de tog sig ud set fra gondolen; jordens uregelmæssigheder svinder jo ind, når de ses fra stor afstand. Vi blev ved at holde retningen mod syd, og da klokken var 11:30, fik vi Bristol-kanalen i sigte; og da der var gået endnu femten minutter, havde vi kystens brændinger lige under os; vi var gået til havs. Vi besluttede nu at åbne ventilen og sænke ballonen så meget, at slæbelinen og dens bøjer nåede vand. Vi skred straks til værket, og ballonen begyndte at synke langsomt. I løbet af 20 minutter nåede den første bøje havfladen og straks efter nr. 2, hvorpå nedfaldet ophørte. Vi var nu alle ivrige

efter at prøve skruen og roret, og vi tog dem straks i brug i det øjemed at ændre retningen og sætte kursen lige mod Paris. Ved hjælp af roret lykkedes det os straks at slå ind i den ønskede retning, og vi fik vinden noget nær på siden; vi satte nu skruen i gang, og det viste sig at den opfyldte sin bestemmelse og drev ballonen fremad. Vi istemte et nifoldigt tordnende hurra og kastede en flaske i havet med en stump pergament, der indeholdt en kortfattet redegørelse for opfindelsen. Vi var imidlertid næppe blevet færdige med vore glædesytringer, før der indtraf et uforudset uheld, der gjorde os helt betænkelige. Stålstangen, der forbandt skruen med fjederen, blev pludselig kastet ud af sit leje i gondolen og hang nu og dinglede udenfor rækkevidde (uheldet skyldtes i øvrigt en pludselig, ubetænksom bevægelse af en af de søfolk, vi havde fået med). Mens vi nu glemte alt andet for på ny at indfange stålstangen, kom vi ind i en stærk, vestgående vindstrøm, der med stedse stigende hast førte os ud mod Atlanterhavet. Det gik snart op for os, at vi drev ud over havet med en hastighed af 12-15 mil i timen, og vi befandt os allerede på højde med Cape Clear, – vi havde det en 9-10 mil mod nord –, da det lykkedes os at få fat i stangen og vi skulle til at tænke over, hvad der nu var at gøre. I dette øjeblik kom hr. Ainsworth med et dristigt, men efter min mening aldeles ikke urimeligt eller uhjemlet forslag, og han fandt straks støtte hos hr. Holland. Forslaget gik ud på, at vi skulle benytte os af den stærke blæst, opgive turen til Paris og i stedet for søge at nå over til Amerika. Efter en kort betænkning gav jeg den dristige plan min tilslutning;

pudsigt nok var de to søfolk de eneste, der kom med indvendinger. Men de måtte jo bøje sig for os andre, som var i stort flertal. Vi styrede stik vest, og da vor fart i ikke ringe grad hæmmedes af bøjerne, der slæbtes afsted gennem vandet, og da vi var fuldt ud herrer over ballonen med hensyn til stigning og sænkning, kastede vi først halvtreds pund ballast udenbords og halede derpå ved hjælp af et spil rebet til os, så vi blev klar af søen. Vor hastighed forøgedes straks ganske betydeligt; desuden tog blæsten mere og mere til, og vi fløj snart afsted med en helt ufattelig hurtighed; slæbelinen stod lige bagud fra gondolen som vimplen på et skib. Vi behøver vist ikke nævne, at vi snart tabte kysten af syne. Vi passerede utallige skibe af alle arter; nogle af dem forsøgte at krydse sig frem mod vinden, men de fleste lå underdrejede. Ombord i dem alle vakte vi den største opstandelse, til stor fornøjelse for os – og især for vore to matroser, der havde fået en snaps genever og nu gav Fanden i al frygt og fare. Mange af fartøjerne affyrede deres signal-kanoner, og vi blev hilst med høje hurraråb og svingen med huer og lommetørklæder. Vi fortsatte vor rejse dagen igennem, uden at der indtraf noget af betydning, og da nattens mulm sænkede sig om os, anstillede vi en løselig beregning af den vej, vi allerede havde tilbagelagt. Den måtte allermindst anslås til hundrede mil og sandsynligvis til meget mere. Skruen var hele tiden i bevægelse og bidrog sikkert til at øge farten betydeligt. Ved solnedgang gik stormen over til en fuldstændig orkan; vindretningen var hele tiden den samme og varslede os alt muligt held. Vi led

meget af kulde, og luftens fugtighed var os til stort ubehag; men så megen plads var der da i gondolen, at vi kunne ligge ned og indrette os det tåleligt ved hjælp af vore kapper og et par tæpper, vi havde med.

Efterskrift. *[Af hr. Ainsworth]* De sidste ni timer har uden al sammenligning været de mest interessante i mit liv. Den bedrift, der her øves for første gang, og faren, som knytter sig til eventyret, alt bidrager til at sætte mit sind i bevægelse. Give til Gud, at vi måtte have lykken med os. Jeg tænker ikke på min egen ringe person, jeg tænker på videnskabens udbytte og den triumf, det vil være for menneskeheden. Og dog synes jo bedriften så let at udføre, at man må undre sig over, at den ikke er udført før. En eneste storm, som den vi nu nyder godt af, en eneste storm, der hvirvler en ballon afsted en 4-5 dages tid (og disse storme varer jo ofte meget længere) – og den rejsende føres let i det tidsrum fra kyst til kyst. Ja, haves en sådan storm til rådighed, da bliver ikke det vældige Atlanterhav for mere end en indsø at regne. Der er intet, der i dette øjeblik gør så stærkt indtryk på mig som den dybe tavshed, der ruger over vandene, skønt de er i det voldsomste oprør. Men bølgerne er uden mæle, det grænseløse, fosforlysende ocean vrider sig i den bitreste vånde; men ingen klagelyd undslipper det. De bjerghøje bølger vækker tanken om hærskarer af stumme giganter, der modstandsløst er i dødskampens vold. En nat som denne lever et menneske et helt århundredes liv; ja, jeg ville heller ikke give afkald på en sådan nat, om der så blev tilbudt mig et helt århundredes hverdagsliv som vederlag.

Søndag d. 7. *[Hr. Masons optegnelser.]* Kl. 10 i formiddags lagde blæsten sig noget og gik over til en 8-9 knobs brise (som man ville sige ombord i et skib); den førte os afsted med en hastighed af 7-8 mil i timen eller måske mere. Den har imidlertid trukket sig stærkt over mod nord; og nu ved solnedgang holder vi kursen stik vest ved hjælp af skrue og ror, der beundringsværdigt opfylder deres bestemmelse. Jeg betragter opgaven som løst; at sejle gennem luften i en hvilken som helst retning – stik mod vinden alene undtaget – er ikke længere noget problem. Den stærke storm, det var i går, kunne vi ikke have arbejdet os op imod; men vi kunne – om fornødent – have unddraget os dens herredømme ved at gå højere til vejrs. En temmelig stærk blæst tror jeg, vi vil være i stand til at overvinde med skruen. I middags steg vi ved at udkaste ballast til en højde af 25.000 fod. Vi gjorde det i den hensigt at søge en gunstig luftstrøm – men uden held. Vi har mere end gas nok til at rejse over denne smule dam, om så rejsen skulle vare tre uger. Jeg nærer ikke ringeste tvivl med hensyn til udfaldet. Vanskeligheden er blevet stærkt overdrevet og mistydet. Jeg kan vælge den luftstrøm, der passer mig bedst; og skulle de alle vise sig kontrære, kan jeg dog bane mig vej ved skruens hjælp. Vi har intet oplevet af interesse. Natten tegner til at blive smuk.

Efterskrift. *[Af hr. Ainsworth.]* Jeg har kun lidt at meddele ud over den kendsgerning (der i øvrigt forbavsede mig meget), at jeg i en højde, der er lig med Cotopaxis, hverken frøs synderligt, led af hovedpine eller åndedrætsbesvær; og det samme var tilfældet med hr. Mason, hr. Holland og sir

Everard. Kun hr. Osborne følte en trykken for brystet, der imidlertid snart fortog sig. Vi er kommet et godt stykke afsted i dagens løb; vi må have passeret over det halve af Atlanterhavet. Vi er kommet forbi en 20-30 skibe og synes at have vakt megen og glad forbavselse. Når alt kommer til alt, er det vist slet ikke så vanskeligt at sætte over oceanet i ballon. NB. I 25.000 fods højde ser himlen på det nærmeste sort ud, og stjernerne er synlige. Man skulle tro, at havet frembød en runding for øjet, men det er ikke tilfældet, det frembyder tværtimod billedet af en hulning.

Hr. Ainsworth giver ingen forklaring på dette fænomen, som imidlertid meget let lader sig forklare. En linje fældet fra en højde af 25.000 fod lodret på jordens (eller havets) overflade vil danne den ene katete i en retvinklet trekant, hvis anden katete udgøres af linjen fra dens skæringspunkt med jordoverfladen og ud til horisonten mens hypotenusen dannes af linjen fra horisonten og op til ballonen. Men 25.000 fods højde er lidet eller intet i sammenligning med det for blikket tilgængelige rum. Med andre ord: grundlinjen og hypotenusen i den tænkte trekant vil blive så lange i forhold til den lodrette linje, at de næsten må betragtes som parallelle. Som følge deraf tager det sig for luftskipperen ud, som om horisonten er på højde med ballonen. Men eftersom det punkt, der er lige under ham, ser ud til og virkelig også er langt borte, kommer det til at tage sig ud, som om det også befandt sig under horisonten. Deraf den tilsyneladende hulhed, og indtrykket må holde sig, til højden bliver så stor, at grundlinjens og hypotenusens tilsyneladende parallelisme ophæves – og først da vil jordrundingen vise sig.

Mandagen d. 8. *[Hr. Masons optegnelser.]* I morges havde vi igen et lille uheld med stålstangen, som sikkert må indrettes anderledes, hvis der ikke en gang skal indtræffe en alvorlig kalamitet. Det har blæst stærkt fra nordøst hele dagen; vi synes således alt i alt at have held med os. Lige i dagbrækningen blev vi forskrækket af nogle sære lyde, der kom fra ballonen. De skrev sig fra gassens udvidelse med den tiltagende varme og den deraf følgende bristning af det tynde islag, der i nattens løb havde lagt sig som en skorpe om ballonens netværk. Vi kastede adskillige flasker i søen til skibene underneden. Vi så en af dem blive taget op af et stort skib – så vidt vi kunne skønne en af New Yorker paketbådene. Vi søgte at forvisse os om dens navn, men blev dog ikke helt sikre i vor sag. Så vidt vi kunne se gennem hr. Osbornes kikkert var det noget i retning af *Atalanta*. Klokken er nu 12 midnat; vi bevæger os stadig næsten stik vest og med god fart. Havet er fosforlysende.

Efterskrift: *[Af hr. Ainsworth.]* Klokken er nu 2, og det er næsten stille – for så vidt man kan have nogen mening derom, da vi jo bevæger os med vinden. Jeg har ikke sovet siden vi forlod Weal-Vor House; jeg kan ikke holde mig oppe længere, men må se at få en lille blund. Vi kan ikke være langt fra Amerikas kyst.

Tirsdagen d. 9. *[Hr. Ainsworths optegnelse.]* Kl. 1 eftermiddag. South Carolinas flade kyst ligger foran os. Problemet er løst. Det er lykkedes at rejse over Atlanterhavet i ballon! Gud være lovet! Hvem vil efter dette anse noget for umuligt!

Hermed slutter journalen. Nogle enkeltheder vedrørende nedstigningen blev imidlertid meddelt hr. Forsyth af hr. Ainsworth. Det var næsten blikstille, da de rejsende fik øje på kysten, der straks genkendtes af de to søfolk og af hr. Osborne. Da denne havde bekendte i Fort Moultrie, besluttede man at foretage nedstigningen der i nærheden. Ballonen blev styret ind over stranden; det var ebbetid, sandet lå bart, jævnt og fast, fortræffeligt til landing; ankeret blev kastet ud og huggede sig straks fast. Øens og fortets beboere strømmede naturligvis ufortøvet til for at tage luftskibet i øjesyn; men det var med nød og næppe, at nogen af dem ville tro, at rejsen virkelig var gået over Atlanten. Ankeret tog grund kl. 2 præcis; og hele rejsen var altså blevet fuldført i løbet af 75 timer – eller snarere mindre, hvis man regner fra kyst til kyst. Intet alvorligt uheld indtraf. Ingen virkelig fare truede på noget tidspunkt de rejsende. Ballonen blev tømt og bragt i sikkerhed uden besvær. Da det manuskript, som denne meddelelse skyldes, afsendtes fra Charleston, opholdt luftskipperne sig endnu i Fort Moultrie. Om deres hensigter forlyder intet, men vi tør trygt love vore læsere yderligere underretning enten på mandag eller i alt fald dagen derpå.

Dette er sikkert den mest storslåede, den interessanteste, den følgerigeste bedrift, der nogen sinde er udført af mennesker. Det ville være unyttigt allerede nu at fordybe sig i de vidtrækkende følger, den vil drage efter sig.

En historie fra de øde bjerge

I efteråret 1827 opholdt jeg mig i Charlottesville i Virginia og stiftede da tilfældigt bekendtskab med hr. Augustus Bedloe, en i enhver henseende ejendommelig ung mand, der opvakte min dybeste interesse og nyfigenhed. Jeg kunne ikke forstå ham, hverken åndeligt eller legemligt talt. Om hans familie kunne jeg ikke få noget rigtigt at vide. Hvorfra han kom, erfarede jeg aldrig. Selv hans alder voldte mig hovedbrud, skønt jeg kalder ham en ung mand. Han syntes ganske vist at være ung, og han holdt af at fremhæve sin ungdom, og dog var der øjeblikke, hvor jeg godt kunne have troet ham hundrede år gammel. Allerbesynderligst var dog hans legemlige udseende. Han var overmåde høj og slank. Han ludede stærkt forover. Hans lemmer var overordentlig lange og magre; hans pande bred og lav; hans ansigtsfarve fuldstændig gusten. Hans mund var stor og bevægelig, hans tænder var sunde, men mere uregelmæssige, end jeg nogen sinde havde set mage til. Hans smil var imidlertid slet ikke ubehageligt, som man kunne have ventet, men det var ganske stillestående; det prægedes af et dybt, uforanderligt og stedsevarende tungsind. Hans øjne var unaturligt store, og runde som katteøjne; og hans pupiller udvidede sig og trak sig sammen under indvirkning af mørke og lys på ganske samme måde som hos katteslægten. Under stærk sindsbevægelse skinnede hans øjne med en næsten ufattelig glans; de syntes at udslynge lysstråler, som var de selvlysende ligesom solen, og dog var de under sædvanlige

forhold så matte, døsige og udtryksløse, at de uvilkårligt henledte tanken på et for længst begravet ligs øjne.

Dette besynderlige udseende voldte åbenbart Augustus Bedloe megen fortrædelighed. Han kom uafladeligt med hentydninger til det; han søgte at forklare og undskylde, hvad der gjorde et meget pinligt indtryk på mig, første gang jeg hørte det. Imidlertid vænnede jeg mig snart til det, og min fornemmelse af ubehag fortog sig. Han påstod ikke ligefrem, men han antydede med sine udtalelser, at han ikke altid havde set ud som nu; han havde tværtimod udmærket sig ved stor legemlig skønhed, der var blevet offer for langvarige nervøse lidelser, der havde bragt ham i hans nuværende tilstand. For mange år siden var han blevet tilset af en dr. Templeton, en gammel herre, der vel kunne være omkring de halvfjerds. Han havde truffet ham i Saratoga og følt sig meget lindret ved hans behandling. Som følge heraf havde Bedloe, der var rig, truffet den overenskomst med dr. Templeton, at denne mod et rundeligt årligt vederlag udelukkende skulle hellige sin tid og sine videnskabelige erfaringer til omsorgen for ham.

Dr. Templeton havde rejst meget i sine unge dage; og han havde i Paris sluttet sig nøje til Mesmer. Det var magnetiske kure, der havde hjulpet ham til at lindre sin patients heftige smerter; og det heldige resultat havde naturligvis indgydt hr. Bedloe en vis tillid til de teorier, der lå til grund for lægebehandlingen. Dr. Templeton var entusiast, og han gjorde sig megen umage for fuldt ud at omvende sin lærling; og han nåede for så vidt sit mål, som den syge fandt sig i at blive gjort til genstand for talrige eksperimenter. Disses hyppige gentagelse førte til et resultat, der i vore dage er blevet så

almindelig kendt, at det vækker liden eller ingen opmærksomhed, men som vistnok den gang var fuldstændig ukendt i Amerika. Jeg mener hermed, at der lidt efter lidt opstod et stærkt udpræget magnetisk afhængighedsforhold mellem Bedloe og dr. Templeton. Jeg vil ikke påstå, at dette forhold overskred grænsen for evnen til at frembringe søvn; men denne evne var blevet udviklet til sin yderste fuldkommenhed. Det første forsøg på at frembringe hypnosen var fuldstændig mislykkedes for hypnotisøren. Ved det femte eller sjette forsøg havde han i nogen grad held med sig, men først efter store anstrengelser. Det tolvte forsøg lykkedes fuldt ud. Og siden hen bukkede patientens vilje hurtigt under for lægens; da jeg stiftede bekendtskab med de to mænd, var det et øjebliks værk at hypnotisere Bedloe; lægens vilje var tilstrækkelig dertil; patienten behøvede end ikke at ane hans nærværelse. Først nu i år 1845, da tusinder dagligt er vidne til lignende mirakler, vover jeg at anføre denne tilsyneladende umulighed som en kendsgerning, der må tages alvorligt.

Bedloe var af naturen yderst følsom, letbevægelig og entusiastisk. Han besad en særdeles stærk og skabende fantasi, hvis virksomhed sikkert yderligere næredes ved hans stadige forbrug af morfin, hvoraf han indtog store mængder, og uden hvilken han fandt det umuligt at leve. Han plejede hver morgen at indtage en stor dosis lige efter morgenmaden, eller rettere sagt: lige som han havde drukket en kop stærk kaffe; for han spiste aldrig noget om formiddagen. Derefter begav han sig alene eller kun ledsaget af en hund afsted på en lang spadseretur mellem de øde og dystre bjerge, der ligger sydvest for Charlottesville og der går under navnet "De øde Bjerge".

En varm og diset dag hen imod slutningen af november, den årstid der i Amerika har navn af den "indianske sommer", begav hr. Bedloe sig som sædvanlig afsted til bjergene. Dagen gik, og han vendte ikke tilbage.

Klokken var blevet 8 om aftenen; vi var alvorligt bekymrede over hans lange udeblivelse og havde i sinde at gå ud og søge efter ham, da han helt uformodet viste sig; han befandt sig som ellers, kun meget mere oprømt. Den beretning, han aflagde om sin udflugt og om de hændelser, der havde holdt ham tilbage, var i sandhed højst sælsom.

"I husker nok," sagde han, "at jeg forlod Charlottesville kl. 9 i morges. Jeg rettede straks mine skridt mod bjergene, og kl. 10 trængte jeg ind i en kløft, som var mig ganske ukendt. Jeg gennemvandrede dens krumninger med stor interesse. Det skue, omgivelserne frembød, kunne vel næppe kaldes storslået, men det var fuldt af et øde og en ensomhed, der tiltaler min smag meget. Ensomheden syntes fuldkommen jomfruelig. Jeg hildedes i den tanke, at det bløde grønsvær og den grå klippe, hvorpå min fod trådte, aldrig før var blevet betrådt af menneskelige skabninger. Og indgangen til kløften ligger virkelig så skjult og så utilgængelig, hvis man da ikke begunstiges stærkt af tilfældet, at det slet ikke er umuligt, at jeg er den første vandringsmand – den første og eneste – der nogen sinde er trængt ind i dens dyb.

Den tykke tåge og damp, som udmærker den indianske sommer og som nu svøbte sig om alle genstande, bidrog utvivlsomt til at forstærke det indtryk, omgivelserne gjorde på mig. Så tæt var denne behagelige tåge, at jeg på intet tidspunkt kunne se mere end 16-18 fod af stien foran mig. Stien var yderst

bugtet, og da solen ikke lod sig se, mistede jeg snart enhver forestilling om min vandrings retning. Imidlertid begyndte morfinen at virke, yderverdenen påtvang sig min stærke og udelte interesse. Et løvs skælven, et græsstrås farveskær, en bis summen, en dugdråbes funklen, vindens puslen, de svage dufte, der sneg sig ud fra skoven, vakte i mig en hel verden af lyse og brogede, løsrevne tanker og fornemmelser.

Optaget heraf vandrede jeg afsted i adskillige timer, alt imens tågen tætnede og tyknede i den grad, at jeg til sidst blev nødt til at famle mig frem. Og nu overfaldtes jeg af en ubeskrivelig uro, en slags nervøs hæmning og angst; jeg frygtede for at sætte foden til jorden for at jeg ikke skulle styrte i afgrunden. Jeg mindedes tillige sælsomme historier, som fortælles om disse forrevne bjerge og om de ugæstmilde og grusomme mennesker, der skulle bebo deres huler og skove. Et tusind vage fantasier nedtrykte mig og gjorde mig urolig, så meget mere, netop fordi de var vage og ubestemte. Pludselig vaktes min opmærksomhed af høje trommeslag.

Min forbavselse var uhyre. En tromme i disse bjerge! Jeg ville ikke være blevet mere forbavset, hvis ærkeenglens basun havde lydt i mit øre. Men jeg skulle snart få ny årsag til ængstelse og forvirring. Der lød en raslen og klirren som af et bundt store nøgler, og i samme nu fo'r en halvnøgen, mørktfarvet mand forbi mig med et skrig. Han kom så tæt forbi mig, at hans hede ånde slog mig ind i ansigtet. I sin ene hånd holdt han et instrument forfærdiget af stålringe, som han rystede kraftigt under løbet. Han var næppe forsvundet i tågen, før et stort dyr kom farende efter ham med åben, gispende mund og flammende øjne. Jeg kunne ikke tage fejl; det var en hyæne.

Synet af dette udyr øgede ikke min angst; jeg vil snarere sige, at det mindskede den; for jeg var nu klar over, at jeg drømte, og søgte at stramme mig op til vågen bevidsthed. Jeg gik rask og dristigt fremad. Jeg gned mine øjne. Jeg råbte højt. Jeg kneb mig i armen. Jeg fik øje på en lille kilde, og jeg bøjede mig ned og badede mine hænder, mit ansigt og min hals. De forvirrede fornemmelser, der havde plaget mig, syntes at svinde bort. Jeg rejste mig som et nyt menneske og gik rolig og fattet videre ad min ukendte vej.

Til sidst følte jeg mig ganske overvældet af træthed, og luften var desuden blevet meget trykkende, jeg satte mig derfor til hvile under et træ. Nu kom solen frem et øjeblik, og bladenes skygger tegnedes svagt, men dog med tydelige omrids på græsset. Jeg stirrede undrende på disse skygger; deres form indgød mig den allerstørste forbavselse. Jeg så opad. Træet var en palme.

Nu rejste jeg mig hastigt; jeg var frygtelig ophidset; for nu kunne jeg ikke længere slå mig til tåls med den forklaring, at jeg drømte. Jeg så, jeg følte, at jeg havde alle mine sanser i behold, og disse sanser bragte nu en verden af nye og besynderlige fornemmelser til live i min bevidsthed. Heden blev med et utålelig. Luften var opfyldt af en sælsom duft. En sagte, vedholdende mumlen, som den der rejser sig fra en mægtig, men langsomt rindende flod, nåede mine øren; desuden hørte jeg den summende lyd af mange menneskerøster.

Mens jeg lyttede i et overmål af forbavselse, som jeg næppe behøver gøre rede for, blev tågen strøget bort af et kort og heftigt vindstød som af en troldmands tryllestav.

Jeg befandt mig ved foden af et højt bjerg, hvorfra jeg så ud over en vidtstrakt slette, gennem hvilken en majestætisk flod snoede sig. Ved bredden af denne flod lå en østerlandsk by, således som vi finder dem beskrevne i de arabiske eventyr, kun endnu mere sælsom og besynderlig af udseende. Fra mit høje stade kunne jeg se ind i alle byens hjørner og kroge; den lå nedenfor mig som aftegnet på et kort. Dens gader syntes talløse; de var uregelmæssige og krydsede hinanden i alle retninger; de var snævre som gyder og vrimlede med mennesker. Husene var vildt maleriske. Til alle sider sås et virvar af balkoner, verandaer, minareter, altre og fantastisk udskårne karnapper. Det vrimlede med bazarer; og i dem udstilledes rige varer i uendelig mangfoldighed og fylde: silke, musseliner, blanke våben, prægtige smykker og ædelstene. Desuden sås alle vegne bannere og palankiner, bærestole med rigt smykkede, tæt tilslørede damer, pragtfuldt opsadlede elefanter, sælsomt udhuggede afgudsbilleder, trommer, gongonger, spyd, sølverne og forgyldte køller. Og midt i den larmende, forvirrede og urolige hob, midt i den uhyre mængde af sorte og gule, turbanprydede, kjortelklædte og rigtskæggede mænd løb talløse hellige, kransebehængte okser hid og did, mens uhyre flokke af snavsede, men hellige aber skrigende og sladrende klatrede omkring på moskeernes gesimser eller klyngede sig fast til minareterne og karnapperne. Fra de overfyldte gader sænkede et utal af stier sig ned til badepladser ved flodbredden; og floden selv syntes møjsommeligt at slæbe sig frem under den uhyre flåde af tungt lastede skibe, der til alle sider tyngede dens overflade. Bagved byen sås palmer og kokostræer, hyppigt samlede i mægtige grupper, samt andre

ældgamle og kæmpemæssige træer af sælsomt udseende; hist og her sås en rismark, en agerbrugers stråtækte hytte, en dam, et ensomt liggende tempel, en sigøjnerlejr, eller en enlig ung pige, der med lerkrukken på hovedet vandrede ned mod den herlige flod.

I vil selvfølgelig sige, at jeg drømte; men det gjorde jeg ikke. Hvad jeg så, hørte, følte og tænkte, rummede intet af drømmens umiskendelige egenartethed. Alt var i strengeste forstand virkeligt. I begyndelsen betvivlede jeg min vågne tilstand og anstillede en række forsøg, der overbeviste mig om, at jeg var vågen. Når et menneske drømmer og har en mistanke om, at han drømmer, da fejler det aldrig, at denne mistanke finder bekræftelse; den sovende vågner næsten altid umiddelbart efter. Novalis har derfor ret i sin påstand, "at vi er lige ved at vågne, når vi drømmer, at vi drømmer". Hvis synet havde vist sig for mig, som jeg gengiver det, uden at jeg havde mistænkt det for at være en drøm, så kunne det godt have været en drøm; men nu viste det sig for mig og blev udsat for min mistanke og underkastet min prøvelse, jeg er derfor nødt til at indordne det blandt andre foreteelser."

"Jeg er ikke vis på, at De gør uret deri," indskød dr. Templeton. "Men gå videre. De brød op og gik ned i byen?"

"Ja, jeg brød op," fortsatte Bedloe, mens han så på lægen med et udtryk af dyb forbavselse. "Jeg brød, som De siger, op og gik ned i byen. Undervejs blev jeg omringet af en umådelig menneskesværm, der alle ilede afsted i samme retning og i alle deres bevægelser forrådte den voldsomste ophidselse. Pludselig og på ufattelig vis blev jeg gennemtrængt af stærk personlig interesse for, hvad der foregik. Jeg havde en følelse af, at jeg ville

komme til at spille en betydelig rolle, hvorledes var jeg blot ikke rigtig klar over. Mod mængden, som omringede mig, nærede jeg imidlertid en følelse af bittert fjendskab. Jeg flygtede fra den og nåede hurtigt ad en omvej ind i byen. Her var alt i oprør og heftig kamp. En lille flok mænd, hvis klæder var en mellemting mellem indiske og europæiske, var under anførsel af officerer i engelsk uniform indviklet i kamp med gydernes myldrende pøbelskarer. Jeg sluttede mig til dem, væbnede mig med en falden officers våben og bekæmpede – jeg vidste ikke hvem – med fortvivlelsens raseri. Vi måtte snart vige for overmagten; vi blev tvunget til at søge tilflugt i en slags kiosk. Her barrikaderede vi os og var for øjeblikket i sikkerhed. Fra en åbning øverst oppe i kiosken så jeg en vældig, rasende folkehob, der indesluttede og angreb et prægtigt palads, der vendte ud til floden. Og nu kom en kvindagtig person til syne i et af paladsets vinduer, hvorfra han ved hjælp af sit følges sammenknyttede turbaner blev firet ned i en i floden ventende båd, der bragte ham over til dens modsatte bred.

Og nu tog et nyt forehavende min bevidsthed i besiddelse. Jeg sagde nogle få hastige men indtrængende ord til mine kampfæller; det lykkedes mig at vinde enkelte for min plan; og vi gjorde et heftigt udfald fra kiosken. Hoben veg tilbage for vort anfald; standsede og gjorde forbitret modstand og veg atter. Imidlertid var vi blevet trængt bort fra kiosken og ind i snævre, skyggemørke gader, der var lukket inde af høje, skumle huse. Pøbelen omsværmede os, gik løs på os med deres spyd og overdængede os med en regn af pile. Disse sidste var meget ejendommelige og mindede i visse henseender om malajernes slangebugtede khris. De var formet i en krybende slanges

lignelse; de var lange og sorte; og de var forsynet med en forgiftet modhage. En af dem ramte mig i højre tinding. Jeg ravede og faldt til jorden. En heftig og tilintetgørende sot fortærede mig. Jeg vred mig i smerte, jeg stønnede, jeg døde."

"Nu vil De da næppe påstå, at hele Deres eventyr er andet end en drøm," sagde jeg med et smil. "De vil da ikke påstå, at De er død?"

Jeg ventede, at Bedloe ville komme med et rask udfald som svar på min bemærkning; men til min forbavselse gik han i stå, overfaldtes af en skælven og blev frygtelig bleg. Mit blik faldt på dr. Templeton. Han sad strunk og stiv i sin stol; hans tænder klaprede i munden på ham; og hans øjne syntes at springe ud af deres huler. "Gå videre!" sagde han hæst til Bedloe, som nu fortsatte:

"I adskillige minutter havde jeg kun en følelse af mørke, en følelse af at jeg ikke var til, en bevidsthed om død. Men pludselig gennembævedes min sjæl af en voldsom rystelse, som ramtes den af et elektrisk stød. Og nu fik jeg en følelse af bevægelighed og lys. Jeg følte, jeg så ikke lyset. Jeg syntes at hæve mig fra jorden. Kun havde jeg ingen legemlig, synlig, hørlig og følelig nærværelse. Pøbelsværmen var borte. Oprøret var stilnet af. Byen var nogenlunde faldet til ro. Nedenunder mig lå mit lig; pilen sad i tindingen; og hele hovedet var stærkt opsvulmet og vansiret. Alt dette følte jeg; jeg så det ikke. Og alt var uden interesse for mig. Selv liget syntes slet ikke at vedkomme mig. Jeg havde ingen vilje, men syntes at være nødt til at bevæge mig og flagrede livligt afsted ad samme vej, som jeg havde fulgt, da jeg trængte ind i byen. Da jeg var nået til det sted i bjergkløften, hvor jeg havde mødt hyænen, modtog jeg på

ny et stød som af et elektrisk batteri; følelsen af tyngde, vilje og legemlighed indfandt sig. Jeg fik mit oprindelige jeg tilbage og skyndte mig hjemad, men det skete stod fremdeles for min bevidsthed med et præg af livets virkelighed over sig, og heller ikke nu kan jeg tvinge min forstand til at opfatte det som en drøm."

"Det var det heller ikke," sagde Templeton højtideligt; "og dog vil det falde vanskeligt at give det et andet navn. Vi tør antage, at nutidens menneske er i færd med at gøre uhørte opdagelser på sjælelivets område. Lad os indskrænke os til denne antagelse. I øvrigt kan jeg give nogen forklaring. Her er et maleri i vandfarve, som jeg ville have vist Dem før, hvis ikke en uforklarlig angst havde hindret mig deri."

Vi så på billedet. Mig forekom det alt andet end usædvanligt; men på Bedloe gjorde det et aldeles overvældende indtryk. Han så ud, som om han skulle falde i afmagt. Og dog var det ikke andet end et miniature-portræt – ganske vist et yderst vellignende portræt – der gengav hans egne letkendelige træk. Det var i hvert fald min tanke ved synet af det.

"De vil lægge mærke til, at årstallet 1780 – om end noget udvisket – står her i hjørnet. Det år blev maleriet udført. Det er et portræt af en afdød ven, en hr. Oldeb, som jeg knyttede mig meget til i Calcutta, den gang Warren Hastings stod ved roret. Da jeg første gang så Dem, hr. Bedloe, i Saratoga, var det Deres vidunderlige lighed med portrættet, der fik mig til at søge Deres venskab og tilvejebringe den overenskomst, der gjorde mig til Deres uadskillelige ledsager. Min hovedbevæggrund hertil var samvittighedsnag overfor den afdøde, men tillige

tilskyndedes jeg af en urofyldt, ikke helt angstfri nysgerrighed med hensyn til Dem selv.

Da De beskrev det syn, De havde i bjergene, beskrev De med den størst mulige nøjagtighed den indiske by Benares ved den hellige flod. Opløbene, kampene, massakren fandt sted under Cheyte Sings oprør i 1780, der bragte Warren Hastings i overhængende livsfare. Manden, der slap bort ved hjælp af turban-snoren, var Cheyte Sing selv. Den afdeling, der var indesluttet i kiosken, bestod af sepoyer og engelske officerer under Hastings kommando. Jeg var også til stede, og jeg gjorde alt, hvad der stod i min magt, for at hindre det ubesindige og skæbnesvangre udfald, der førte til officerens fald for en bengalesers forgiftede pil. Denne officer var min kæreste ven. Det var Oldeb. De vil af disse optegnelser se –" (her fremtog Templeton et hæfte, hvori sås adskillige nyligt beskrevne blade), "- at jeg her hjemme har betroet disse begivenheder til papiret på akkurat samme tid som De gennemlevede dem i fantasien der ude i bjergene."

Omtrent en uge efter denne samtale fandtes følgende notits i en Charlottesville-avis:

> "Det et vor sørgelige pligt at måtte meddele, at døden har bortkaldt hr. Augustus Bedlo, en mand, hvis elskværdige optræden og mange udmærkede egenskaber for længst havde vundet ham alles hjerter her i Charlottesville.

Hr. B. blev for år tilbage angrebet af en nervelidelse, der mere end en gang har truet med at tage en alvorlig vending; dog blev den kun indirekte årsag i hans død. Den umiddelbare årsag er højst besynderlig. På en udflugt, som hr. B. for få dage siden foretog til "De øde Bjerge", pådrog han sig en let forkølelse ledsaget af feber og stærk blodtilstrømning til hovedet. Dr. Templeton tog sin tilflugt til lokal åreladning. Igler blev anbragt i tindingerne. Patienten døde i løbet af forfærdende kort tid, og det viste sig nu, at en af de giftige, ormelignende blodigler, som af og til findes i omegnens damme, ved et ulykkeligt tilfælde var kommet med i det kar, der indeholdt iglerne. Og denne igle bed sig fast i en lille pulsåre i højre tinding. Dens store lighed med den i lægevidenskabens tjeneste anvendte igle forårsagede at fejltagelsen først blev opdaget, da det var for silde.

NB. Den giftige igle, som findes ved Charlottesville, kan altid kendes fra den ægte ved sin sorte farve og i særdeleshed ved sine bugtende, ormeagtige bevægelser, der i høj grad minder om en slanges."

Jeg talte med avisens redaktør om det mærkelige ulykkestilfælde og spurgte ham i forbigående, hvordan det kunne være, at man havde givet den afdøde navnet Bedlo.

"Jeg antager," sagde jeg, "at De har skellig grund til at skrive navnet sådan. Jeg mente ellers, det stavedes med e."

"Ikke spor grund. Det er en blot og bar trykfejl. Navnet staves med e hele verden over, i alt fald det jeg ved af."

"Da er så sandelig det tilfælde indtruffet," mumlede jeg, idet jeg vendte mig fra ham og gik, "at en sandhed er sælsommere end nogen opdigtelse; for Bedlo uden e er jo ikke andet end Oldeb læst bagfra. Og denne mand fortæller mig, at det er en trykfejl."

Åbenbaring ad hypnotisk vej

Hvad man end vil mene om det, der ligger til grund for hypnotismen, så er dens ytringsformer nu så at sige alment godkendte. De, der tvivler om dens kendsgerninger, må henregnes til de professionelle tvivleres golde og lidet agtværdige race. Man ville gøre sig skyldig i det mest fuldkomne tidsspilde, hvis man nu forsøgte at føre bevis for, at det ene menneske alene i kraft af sin vilje kan påvirke det andet menneske og hensætte ham i en abnorm tilstand, der i allerhøjeste grad minder om døden – i alt fald minder mere om den end om nogen anden af os kendt normal tilstand; at den person, der er under hypnotisk indflydelse kun med stort besvær og i ringe grad formår at bruge sine ydre sanser, mens han derimod med uendelig forfinet modtagelighed og ad hidtil ukendte veje opfatter ting, der ligger udenfor hans legemlige organers rækkevidde; at endvidere hans åndsevner er vidunderligt forhøjede; at han nærer den varmeste hengivenhed for den, der har hensat ham i den hypnotiske tilstand; og at endelig hans modtagelighed for påvirkning øges med hyppigheden af dens anvendelse, og at de fremkaldte symptomer på samme måde bliver mere og mere udprægede og varige.

Jeg har hermed givet en karakteristik af hypnotismen i dens hovedtræk, at give en videnskabelig, på eksempler baseret begrundelse, turde – som allerede sagt – være ganske overflødigt i vore dage, og jeg skal heller ikke trætte mine læsere dermed. Jeg har sandt at sige sat mig et helt andet mål. Jeg føler

mig trods verdens fordomme tvunget til at gengive indholdet af en højst besynderlig samtale, der førtes mellem mig og en søvngænger.

Jeg havde tit og ofte hypnotiseret vedkommende, en hr. Vankirk, og den vante stærke modtagelighed og den forhøjede hypnotiske opfattelsesevne var blevet følgen. Han havde i mange måneder lidt af tuberkulose, og hans smerter var i nogen grad blevet lindret ved mine strygninger. Jeg blev kaldt til hans seng onsdag aften den femtende dennes.

Patienten led heftige smerter i hjerte-regionen og åndede med stort besvær, frembød kort sagt de sædvanlige symptomer på astma. Under tidligere anfald havde han i almindelighed fundet lindring ved anvendelsen af sennepskager; midlet var også forsøgt denne gang, men uden virkning.

Da jeg trådte ind i værelset, bød han mig velkommen med et venligt smil. Skønt han øjensynlig led store legemlige smerter, syntes hans sindstilstand ikke påvirket deraf.

"I aften," sagde han, "sendte jeg ikke netop bud efter Dem, for at De skal stå mit legeme bi, men for at De skal hjælpe mig med at få klarhed over visse sjælelige indskydelser, der i den sidste tid har ængstet og forvirret mig. Jeg behøver ikke fortælle Dem, hvor tvivlende jeg hidtil har stillet mig med hensyn til sjælens udødelighed. Og dog har jeg altid haft en vag følelse af dens eksistens. Men denne vage følelse udviklede sig aldrig til overbevisning. Min forstand befattede sig ikke med den. Alle logiske overvejelser gjorde mig tværtimod mere tvivlende, end jeg var i forvejen. Man rådede mig til at studere Cousin. Jeg studerede ham, så vel hans egne værker som hans europæiske og amerikanske ekkoer. Jeg stiftede f. ex. bekendtskab med

Brownsons "*Charles Elwood*", som jeg læste med dyb interesse. Jeg fandt den gennemgående logisk, men de afsnit, der ikke var blot logiske, var uheldigvis dem, hvor bogens vantro helt begynder sin argumentation. Og ved hans afslutning af argumentationen fik jeg det indtryk, at det end ikke var lykkedes ham selv at blive overbevist. Ved enden var begyndelsen glemt akkurat som under Trinculos regimente. Kort sagt, det gik snart op for mig, at mennesket ikke intellektuelt lader sig overbevise om sin egen udødelighed af de abstrakte spekulationer, der så længe har været i kurs blandt Englands, Tysklands og Frankrigs moralfilosoffer. Abstraktioner kan underholde og opøve, men de får aldrig tag i sindet. Her på Jorden i det mindste – det føler jeg mig overbevist om – vil filosofien altid forgæves forlange af os, at vi skal betragte tingenes egenskaber som tingene selv. Viljen kan samtykke, men sjælen, intelligensen aldrig.

Jeg gentager derfor, at troen hos mig kun var en yderst vag følelse, der aldrig blev godkendt af min forstand. Men her i den sidste tid er følelsen blevet uddybet, forstanden synes at bøje sig, jeg er ikke rigtigt i stand til at skelne mellem de to længere. Jeg er tilbøjelig til at tro, at dette skyldes den hypnotiske indvirkning. Jeg kan måske bedst forklare, hvad jeg mener, ved at fremsætte den formodning, at mine hypnotisk forhøjede åndsevner tillader mig at drage slutninger, der overbeviser mig – så længe jeg er i den abnorme tilstand – men som i fuld overensstemmelse med de øvrige hypnotiske fænomener ikke griber ind over i min normale tilstand – kun at de efterlader deres virkning. I den hypnotiske tilstand er tankerækken og dens konklusion, årsagen og virkningen, samtidigt tilstede. I

min naturlige tilstand svinder årsagen bort, kun virkningen bliver tilbage og endda måske kun til dels.

Disse betragtninger har bragt mig på den tanke, at det ville lønne sig, hvis en række velafvejede spørgsmål blev stillet til mig, mens jeg befinder mig i hypnosen. De har ofte lagt mærke til den dybe selverkendelse, som søvngængeren viser sig i besiddelse af, den udstrakte viden, som han lægger for dagen vedrørende alt, hvad der angår hans egen hypnotiske tilstand; og i denne selverkendelse måtte vel kunne findes en ledetråd til den rette formulering af overhøringen."

Jeg indvilligede selvfølgelig i at gøre forsøget. Nogle få strygninger var tilstrækkelige til at dysse hr. Vankirk i hypnotisk søvn. Hans åndedræt blev øjeblikkelig mindre besværet; hans smerter syntes ophørt. Efterfølgende samtale fandt nu sted. I dialogen betegner V. patienten, P. mig selv.

P. "Sover De?"

V. "Ja – nej; jeg kunne ønske at sove mere trygt."

P. *[Efter endnu nogle få strygninger.]* "Sover De nu?"

V. "Ja."

P. "Hvorledes antager De, Deres nuværende sygdom vil ende?"

V. *[Efter lang tøven og som med stort besvær.]* "Jeg må dø."

P. "Er De bedrøvet ved tanken om at skulle dø?"

V. *[Meget hurtigt.]* "Nej, nej."

P. "Er De glad over det?"

V. "Hvis jeg var vågen, ville jeg ønske mig døden. Nu behøves det ikke. Den hypnotiske tilstand er i den grad overensstemmende med døden, at det er mig nok."

P. "Jeg ville ønske, De ville forklare det udtryk, hr. Vankirk."

V. "Det vil jeg gerne; men det volder mig mere anstrengelse, end jeg er i stand til at udholde. De stiller ikke spørgsmålene rigtigt."

P. "Hvordan skal jeg da spørge?"

V. "De må begynde med begyndelsen."

P. "Begyndelsen – ja, hvor er begyndelsen?"

V. "Begyndelsen er Gud." *[Dette blev sagt med sagte, skælvende stemme og med alle tegn på den dybeste ærbødighed.]*

P. "Hvad er så Gud?"

V. *[Efter mange minutters tavshed.]* "Det kan jeg ikke sige."

P. "Er Gud ikke ånd?"

V. "Da jeg var vågen, vidste jeg, hvad De mente med "ånd"; nu er det kun et ord for mig ligesom sandhed, skønhed – en egenskab, mener jeg."

P. "Er Gud da ikke immateriel?"

V. "Der er ingen immaterialitet – det er kun et ord. Det, der ikke er materielt, er slet ikke til – så sandt som tingenes egenskaber ikke er tingene selv."

P. "Er Gud da materiel?"

V. "Nej." *[Dette svar kom særdeles overraskende for mig.]*

P. "Ja, men hvad er han da?"

V. *[Efter en lang pause og hviskende.]* "Jeg ser det; men det er vanskeligt at forklare." *[Endnu en lang pause.]* "Han er ikke ånd; for han er til. Han er heller ikke stof i den betydning, som De opfatter det. Men der er gradationer af stof, som menneskene ikke kender noget til; det grove fremtvinger det fine, og det fine gennemtrænger det grove. Luften fremkalder f. ex. det elektriske princip, og den elektriske kraft gennemtrænger luften. Disse stofgradationer tager til i tyndhed eller finhed, til vi når et stof, som ikke lader

sig dele, som ikke består af atomer – det absolutte stof. Det endelige eller atomfri stof ikke blot gennemtrænger, men fremkalder alt og er således alle ting i sig. Dette stof er Gud. Det, som menneskene søger at indbefatte i ordet "tanke", er dette stof i bevægelse."

P. "Metafysikerne påstår, at al handling kan føres tilbage til bevægelse og tænkning, og at sidstnævnte er oprindelsen til førstnævnte."

V. "Ja; og nu indser jeg det forvirrede i denne forestilling. Bevægelse skyldes *sindets* – ikke tankens virksomhed. Det atomfri stof eller Gud i hviletilstand er – så vidt vi formår at fatte det – hvad menneskene kalder sind. Og evnen til selv-bevægelse, (der er analog med den menneskelige villen), beror på dets enhed og allestedsnærværelse; hvorledes – ved jeg ikke, og jeg ser klart, at jeg aldrig vil få det at vide. Men det atomfri stof sat i bevægelse af en lov eller en i det selv boende egenskab er tænkning."

P. "Kan De ikke give mig en mere bestemt forestilling om, hvad De kalder det atomfri stof?"

V. "De stoffer, menneskene har kendskab til, unddrager sig gradvis vore sanser. Vi har f. ex. et metal, et stykke træ, en vanddråbe, luften, en gasart, varmen, elektriciteten, den lysbringende æter. Alle disse ting kalder vi stof og indbefatter alt stof i en almindelig definition. Og dog kan intet være mere forskelligt end den forestilling, vi forbinder med et metal, og den, vi knytter til den lysbringende æter. Sidstnævnte føler vi en næsten uimodståelig tilbøjelighed til at betragte som ånd eller som det rene intet. Den eneste betragtning, der holder os tilbage, er vor forestilling om, at den er sammensat af atomer,

og selv her må vi søge tilflugt hos vort begreb om atomet som en uendelig lille del, der er i besiddelse af fast masse, følelighed, vægt. Men hvis vi ophæver vor forestilling om atomet, så vil vi ikke længere være i stand til at betragte æteren som en entitet, i hvert fald ikke som et stof. I mangel af et bedre ord kunne vi kalde den ånd. Men lad os nu gå et skridt videre end til den lysbringende æter, lad os forestille os et stof, der er lige så meget finere i sin sammensætning end æter, som æter er finere end metal, så vil vi (trods alle den lærde verdens dogmer) nå til en sammenhængende masse, et udeleligt stof. For, selv om vi kan gå med til at indrømme atomerne uendelig lidenhed, vil det være absurd at forudsætte uendeligt små mellemrum mellem dem. Vi må nødvendigvis nå til et punkt, en grad af finhed, hvor – forudsat at atomerne er tilstrækkeligt talrige – mellemrummene må forsvinde og massen blive absolut sammenhængende. Men nu, da vi har ophævet forestillingen om sammensætningen af atomer, antager massen uundgåeligt karakter af, hvad vi kalder ånd. Det er dog indlysende, at den er stof lige så fuldt som tidligere. Sandheden er den, at det er umuligt at danne os nogen forestilling om ånd, siden det er os umuligt at forestille os, hvad der ikke er det. Når vi smigrer os med at have dannet forestillingen om ånd, så har vi kun narret vor forstand ved betragtningen af uendeligt udtyndet stof."

P. "Det forekommer mig, at der kan rejses en uovervindelig indvending mod ideen om den absolutte sammenhæng, nemlig den ringe modstand, som himmellegemerne møder under deres fart gennem rummet, en modstand, der ganske vist, som det nu har vist sig, i nogen grad er til stede, men som dog er så ringe, at den blev overset selv af Newtons skarpe blik. Nu ved vi

jo, at legemers modstandsevne beror på deres tæthed. Men absolut sammenhæng er absolut tæthed. Hvor der ingen mellemrum er, kan der heller ingen eftergiven finde sted. En absolut tæt æter ville ganske anderledes grundigt standse en stjernes fremtrængen end en æter af diamant eller stål."

V. "Deres indvending er omtrent lige så let at besvare som den tilsyneladende er vanskelig. Med hensyn til stjernens bevægelse, så kan det ingen forskel gøre, om stjernen passerer gennem æteren, eller æteren gennem den. Der er ingen astronomisk vildfarelse, der er mere ufattelig end den, der søger at forklare kometernes kendte retardation som en følge af deres bevægelse gennem æteren; for hvor fin denne æter end er, så ville den standse stjernernes bevægelse i løbet af langt kortere tid, end det indrømmes af disse astronomer, som med harefod er gået hen over et punkt, som de fandt det umuligt at forstå. Den retardation, som virkelig finder sted, er derimod en sådan som man kunne vente af æterens gnidningsmodstand det øjeblik, den bruger om at passere igennem kloden. I det ene tilfælde er hæmningen indskrænket til øjeblikket og forbi med det; i det andet tilfælde akkumuleres dens virkning."

P. "Men er denne betragtning af Gud og stof som et og det samme ikke blottet for ærefrygt?" *[Jeg var nødt til at gentage dette spørgsmål, før søvngængeren fuldt ud forstod, hvad jeg mente.]*

V. "Kan De sige mig, hvorfor man skulle nære mindre ærefrygt for stof end for sind? Men De glemmer, at det stof, hvorom jeg taler, er det samme som de filosofiske skolers "sind" eller "ånd" og på samme tid, hvad disse skoler forstår ved stof. Gud med alle de evner, der tilskrives ånden, er kun det fuldkomne stof."

P. "De påstår altså, at det atomfri stof i bevægelse er tanke?"

V. "I almindelighed er denne bevægelse det universelle sinds universelle tanke. Denne tanke skaber. Alle skabte ting er kun Guds tanker."

P. "I almindelighed?"

V. "Ja. Det universelle sind er Gud. Af hensyn til nye individualiteter er stof nødvendigt."

P. "Nu taler De om sind og stof på samme måde som metafysikerne."

V. "Ja, for at undgå misforståelse. Når jeg siger "sind", da mener jeg det atomfri, det endelige stof; og ved "stof" forstår jeg alt andet."

P. "De sagde, at stof er nødvendigt af hensyn til nye individualiteter."

V. "Ja; for sind uden legeme er Gud. For at skabe individuelle, tænkende væsener var det nødvendigt at inkarnere dele af det guddommelige sind, således blev mennesket individualiseret. Berøvet sin legemlige iklædning ville han være Gud. Det atomfri stofs inkarnerede deles særlige bevægelse er menneskets tanke, som det heles bevægelse er Guds tænkning."

P. "De siger, at mennesket uden sit legeme ville være Gud?"

V. *[Efter lang tøven.]* "Det kan jeg ikke have sagt; det ville være en tåbelighed."

P. *[Efter at have rådført mig med mine optegnelser.]* "De sagde, at mennesket berøvet sin legemlige iklædning ville være Gud."

V. "Ja, og sådan forholder det sig. I så fald ville mennesket være uden individualitet, ville være Gud. Men han kan ikke berøves sin iklædning, i hvert fald vil han ikke blive det, ellers måtte vi jo forestille os en handling af Gud, der ophævedes; en

hensigtsløs og intetsigende handling. Mennesket er en skabning. Skabninger er Guds tanker. Men det hører med til tankens natur at være uigenkaldelig."

P. "Jeg forstår ikke. De siger, at mennesket aldrig vil aflægge sit legeme?"

V. "Jeg siger, det aldrig vil blive uden legeme."

P. "Forklar."

V. "Der er to legemer, det rudimentære og det fuldkomne, der svarer til de to tilstande: larve og sommerfugl. Hvad vi kalder "død" er kun den smertelige forvandling. Vor nuværende inkarnation er underkastet forandring, den er forberedende og midlertidig. Vor tilkommende inkarnation er fuldkommen, endelig og evig. Det endelige liv er vort mål."

P. "Men larvens forvandling er tilgængelig for vore sanser."

V. "Ja – for vore! Men ikke for dens egne. Det stof, hvoraf vort rudimentære legeme er sammensat, er tilgængeligt for dette legemes organer, eller nøjagtigere: Vore rudimentære organer er indrettet på det stof, hvoraf vort rudimentære legeme er dannet, men ikke på det, af hvilket vort endelige legeme er dannet. Det endelige legeme unddrager sig derfor vore rudimentære sanser; vi opfatter kun skallen, der brister og går til grunde for at lade den indre form træde frem, men ikke selve denne form. Men de, som allerede er nået til det endelige liv, er i stand til at opfatte den indre form så vel som skallen."

P. "De har ofte påstået, at den hypnotiske tilstand i høj grad ligner døden. Hvordan forholder det sig med det?"

V. "Når jeg siger, at den ligner døden, så mener jeg dermed, at den ligner det endelige liv; for når jeg befinder mig i hypnotisk tilstand, så lader mine rudimentære organer mig i

stikken, og jeg opfatter yderverdenen direkte, uden organer, gennem et medium, som skal stå mig til rådighed i det endelige, uorganiserede liv."

P. "Uorganiserede?"

V. "Ja. Organer er indretninger, ved hvis hjælp individet er i stand til at sanse visse klasser og former af stof med udelukkelse af andre. Menneskets organer er indrettet alene til brug for dets rudimentære tilstand. Dets endelige tilstand, der er uden organer, tillader det at opfatte alt – kun ikke en ting: Guds viljes beskaffenhed, det atomfri stofs bevægelse. De vil få en tydelig forestilling om det endelige legeme ved at opfatte det udelukkende som hjerne. Det er det ikke; men en sådan forestilling vil give det bedst mulige begreb om hvad det er. Et lysende legeme fremkalder svingninger i æteren. Disse svingninger forplanter sig til nethinden, der atter frembringer lignende svingninger i synsnerven. Fra den forplantes de til hjernen, og fra hjernen til det atomfri stof, hvoraf den er gennemtrængt. Og dette stofs bevægelse er tanke, og dennes første bølgeslag er opfattelse. Dette er måden, hvorpå det rudimentære livs bevidsthed står i forbindelse med omverdenen; og denne omverden begrænses for det rudimentære livs vedkommende af dets organers egenartethed. Men i det endelige, uorganiserede liv træder omverdenen i forbindelse med hele legemet, uden andet mellemled end en æter, der er endnu uendeligt finere end den lysbringende; og hele legemet svinger – i samklang med denne æter – og bringer bevægelse i det atomfri stof, hvoraf det er gennemtrængt. Manglen på særskilte organer må det derfor tilskrives, at vi i det endelige liv besidder en næsten ubegrænset opfattelsesevne.

For de rudimentære skabninger er organerne som bure, der indeslutter dem, til de bliver flyvefærdige."

P. "De taler om rudimentære væsener. Er der andre rudimentære tænkende væsener end mennesket?"

V. "Sammenhobningen af stof i tågepletter, sole, planeter og andre legemer, som hverken er tågepletter, sole eller planeter finder udelukkende sted for at fremskaffe næring for en uendelig mængde rudimentære væseners forskelligartede organer. Hvis det rudimentære liv, forløberen for det endelige, ikke havde det behov, ville ingen sådanne legemer eksistere. Enhver af dem bebos af en særegen slags organiske, rudimentære, tænkende væsener. Hos dem alle varierer organerne med opholdsstedet. Når døden eller forvandlingen indtræder, og disse skabninger kommer i besiddelse af det endelige liv, udødeligheden, og af alle hemmeligheder – på nær den ene, da foretager de sig alle deres handlinger og bevæger sig allesteds hen i kraft af den blotte vilje, da bebor de – ikke stjernerne, der forekommer os at være de eneste realiteter, og til gavn for hvilke vi tåbeligt tror rummet skabt – men rummet selv, den substantielle uendelighed, der opsluger stjerne-skyggerne, udsletter dem af englenes fornemmelses-sfære, som var de intetheder."

P. "De siger, at der ingen stjerner ville være, såfremt det rudimentære liv ikke havde dem behov, men hvorfor har det dem behov?"

V. "I det uorganiske liv så vel som i det uorganiske stof er der intet, der hindrer en eneste simpel lov – Guds vilje – i at herske. Det organiske liv og det organiske (sammensatte, med love bebyrdede) stof blev skabt for at fremskaffe hindring."

P. "Men hvortil denne hæmning?"

V. "Resultatet af den ukrænkede lov er fuldkommenhed – ret – negativ lykke. Resultatet af den krænkede lov er ufuldkommenhed, uret, positiv lidelse. På grund af hindringerne, som det organiske livs og stofs love frembyder i kraft af deres flertallighed, sammensathed og selvstændighed, er det til en vis grad blevet muligt at krænke loven. Og således er lidelsen, der er umulig i det uorganiske liv, blevet mulig i det organiske."

P. "Men i hvilken god hensigt er lidelsen da muliggjort?"

V. "Ingen ting er god eller slet undtagen i sammenligning med andre ting. En tilbørlig undersøgelse vil godtgøre, at lyst i alle tilfælde kun er lidelsens modsætning. Lystfølelse i sig selv er en blot og bar abstraktion. For at føle os lykkelige, må vi i forvejen have følt os ulykkelige. Den, der aldrig kendte lidelsen, ville heller aldrig kende lykken. Som påvist kan lidelsen ikke eksistere indenfor det uorganiske liv, derfor behovet for det organiske. Jordelivets smerte er den uomgængelige grundvold for den salighed, der er knyttet til det endelige liv i Himlen."

P. "Der er dog et af Deres udtryk, som jeg ikke forstår: 'Den substantielle uendelighed'?"

V. "De forstår mig sandsynligvis ikke, fordi De ikke har nogen korrekt opfattelse af ordet substans. Vi må ikke betragte den som en egenskab, men som en fornemmelse; den er de tænkende væseners fornemmelse af de for deres organer tilgængelige dele af stoffet. Der er mange ting på jorden, som slet ikke ville være til for beboerne af Venus, og mange ting at se og føle på Venus, hvis blotte eksistens vi ville være ganske ude af stand til at fatte. Men for de uorganiske væsener, for englene er

hele den atomfri masse substans; det vil sige: Det, vi kalder rummet, er for dem det virkeligste af alt, mens stjernerne netop i kraft af deres stoflighed i vore øjne undslipper deres fornemmelse akkurat som det atomfri stof unddrager sig vore sanser i kraft af dets – efter vor opfattelse – immaterielle natur."

Da søvngængeren udtalte disse sidste ord i en svag tone, studsede jeg og foruroligedes af et sært udtryk i hans ansigt; og jeg skyndte mig at vække ham. Aldrig så snart havde jeg gjort det, før et klart smil overstrålede hans ansigt, og han faldt tilbage på puden og udåndede. Det vakte min opmærksomhed, at hans lig øjeblikkelig efter var stift som sten, hans pande iskold. Sådan plejer den jo først at blive længe efter at dødsenglen har lagt sin klamme hånd på den. Havde da søvngængeren under den sidste del af vor samtale talt til mig fra skyggernes rige?

Du er manden!

Jeg vil ikke spille den blinde mands rolle med hensyn til Rattleborough-mysteriet. Jeg er den eneste der kan, og jeg vil også forklare det skjulte maskineri, der bevirkede Rattleborough-miraklet, det eneste, det sande, det anerkendte, det uomtvistede, det uomtvistelige mirakel, der omvendte de verdsligt sindede, der hidtil havde vovet at tvivle, til de gamle tanters ortodoksi og for alle tider gjorde ende på vantroen blandt Rattleboroughs indvånere.

Denne begivenhed, som jeg nødigst af alt vil omtale i en letfærdig tone, indtraf i sommeren 18–– Hr. Barnabas Shuttleworthy, en af de rigeste og mest agtværdige borgere i flækken havde i adskillige dage været savnet under omstændigheder, der måtte vække mistanke om, at der var tilstødt ham noget slemt. Hr. Shuttleworthy var en lørdag morgen tidlig redet hjemmefra for at tage ind til byen C., der lå godt og vel 3 mil borte; og det var hans hensigt at vende tilbage endnu samme aften. To timer senere vendte hesten imidlertid tilbage uden sin rytter og uden sadelposer; den var såret og tilsølet med dynd. Disse omstændigheder vakte selvfølgelig megen bekymring blandt den savnedes venner; og da han endnu ikke havde indfundet sig søndag morgen, begav samtlige byens borgere sig ud for at søge efter ham.

Den ivrigste og mest energiske fortaler for iværksættelsen af denne eftersøgning var Shuttleworthys hjertensven, en vis hr. Charles Goodfellow, eller som han i almindelighed kaldtes "gamle Charles Goodfellow". Det er aldrig gået op for mig, om

det skyldes et mærkeligt sammentræf, eller om selve navnet har en ubegribelig indflydelse på karakteren, men det er sikkert og vist, at enhver, der hedder Charles, også har en åben, mandig, godmodig og frejdig karakter, en kraftig og klar røst, som det gør en godt at høre på, og et par øjne, der ser en lige ind i ansigtet, som om de ville gøre en opmærksom på, at man her står overfor en mand, "der har sin samvittighed i orden, ikke frygter nogen, og for øvrigt er ganske ude af stand til at begå en gemen handling".

Alle scenens ædle helte går jo også omkring under navnet Charles.

Skønt gamle Charles Goodfellow ikke havde opholdt sig i Rattleborough mere end et halvt års tid, og skønt ingen kendte det bitterste til hans fortid, så havde det dog ikke voldt ham mindste vanskelighed at stifte bekendtskab med alle pæne folk i byen. Der var ikke en mand, der ikke ville tage hans blotte ord gyldigt for tusinder når som helst; og hvad kvinderne angår, så er det slet ikke til at sige, hvad de ikke ville have gjort for at være ham til behag, – og alt dette, bare fordi han i dåben havde fået navnet Charles, og fordi han følgelig havde et af disse frimodige ansigter, der, som man siger, er den "bedst mulige anbefalingsskrivelse".

Jeg har allerede omtalt, at hr. Shuttleworthy var en af de mest agtværdige borgere, og han var utvivlsomt den rigeste mand i Rattleborough, og gamle Charles Goodfellow stod på en så fortrolig fod med ham, som om de kunne have været brødre. De to gamle herrer boede dør om dør, og skønt hr. Shuttleworthy sjældent eller aldrig besøgte "gamle Charles" og aldrig nød noget hos ham, det man vidste af, så hindrede det aldeles ikke

de to venner i at stå på en særdeles fortrolig fod; for der gik ikke en dag, uden at gamle Charles tre-fire gange kiggede ind for at se, hvordan det stod til hos naboen, og han blev meget ofte til frokost eller te og næsten altid til middag; og da blev der drukket en ugudelig masse vin af de to gamle knage. Gamle Charles' yndlingsdrik var *Chateau Margaux*, og det syntes at fryde hr. Shuttleworthys hjerte at se den gamle knark bælge den i sig i litervis; i hvert fald sagde han en dag, da vinen var inde og forstanden som følge deraf ude, til sin gode ven, idet han daskede ham på ryggen: "Jeg vil sige dig en ting, gamle Charles, du er den sjoveste snegl, jeg nogen sinde er kommet på tværs af i mit livs skabte dage, og siden det morer dig at bælge i dig, så skal pokker tage mig, om jeg ikke forærer dig en stor kasse *Chateau Margaux*. Søren hente mig" – (hr. Shuttleworthy havde den sørgelige vane at bande, skønt han sjældent gik videre end til udtrykkene: "Søren hente mig", "sgu" eller "ved den søde grød") – "Søren hente mig", sagde han altså, "om jeg ikke endnu i eftermiddag sender en ordre til byen på en hel kasse af bedste slags; og jeg vil forære dig den, jeg vil! – nu ikke et ord, jeg vil! Og dermed basta. Nu kan du jo kigge efter den; den skal nok vise sig en skønne dag, når du allermindst venter den." Jeg meddeler dette udslag af hr. Shuttleworthys gavmildhed netop for at vise, på hvilken fortrolig fod de to venner stod med hinanden.

Nuvel, den søndag morgen da det blev klart for alle, at der måtte være tilstødt hr. Shuttleworthy en ulykke, lagde gamle Charles Goodfellow en sorg for dagen, så jeg aldrig har set noget lignende. Da han hørte, at hesten var vendt tilbage uden rytter og uden sadelposer og tilsølet af blod efter et pistolskud,

der havde gennemboret det stakkels dyrs bryst uden dog helt at dræbe det, da blev han så bleg, som om den savnede mand kunne have været hans egen kære broder eller fader og han kom til at ryste og skælve over hele kroppen, som havde han fået et anfald af koldfeber.

Han var først alt for overvældet af sorg til at kunne foretage sig noget som helst eller lægge nogen slags plan, så han søgte længe at afholde hr. Shuttleworthys øvrige venner fra at foretage sig noget i sagen; man måtte hellere vente – måske en uge eller to, måske en måned eller to – og se, om ikke noget skulle vise sig, om ikke hr. Shuttleworthy skulle indfinde sig og forklare, hvorfor han egentlig havde sendt hesten i forvejen. En sådan trang til at opsætte og trække i langdrag er jo såre almindelig hos folk, der knuges til jorden af en tung sorg. Deres åndsevner synes sunkne i dvale, så de nærer rædsel for al handling og intet hellere vil end lægge sig til sengs og "pleje deres sorg", som de gamle damer siger, det vil sige: fordybe sig i den og ruge over den.

De gode folk i Rattleborough havde i virkeligheden så stor respekt for gamle Charles' visdom og dømmekraft, at størsteparten af dem samstemmede med ham i ikke at foretage sig noget i sagen, "før noget viste sig", som den gamle hædersmand sagde; og jeg tror, at alle, når det kom til stykket, havde sluttet sig til ham, hvis ikke hr. Shuttleworthys nevø på en meget mistænkelig måde havde blandet sig i debatten; samme nevø var i øvrigt en temmelig udsvævende person, hvis ry var alt andet end godt. Han hed Pennifeather, og han ville aldeles ikke tage imod ræson og "ligge stille", han forlangte, at man ufortøvet skulle eftersøge den "myrdede mands lig". Det

var netop det udtryk, han anvendte; og hr. Goodfellow bemærkede træffende dertil, "at det mildest talt var et højst besynderligt udtryk". Denne bemærkning fra gamle Charles gjorde i øvrigt stærkt indtryk på de tilstedeværende, og en af dem spurgte skarpt: "Hvordan det kunne være, at den unge hr. Pennifeather var så nøje inde i alt, hvad der stod i forbindelse med hans rige onkels forsvinden, at han følte sig berettiget til klart og utvetydigt at påstå, at hans onkel var "en myrdet mand"? Derefter opstod noget kævl og klammeri mellem forskellige af de tilstedeværende, især mellem gamle Charles og hr. Pennifeather – det sidste var nu for resten ikke noget nyt; for der havde været et meget dårligt forhold mellem de to mænd de sidste tre-fire måneder, det var endog kommet dertil, at hr. Pennifeather havde slået sin onkels ven til jorden på grund af en utilbørlig frihed, som han skulle have taget sig i onklens hus, hvor også nevøen havde sin bopæl. Ved denne lejlighed skal gamle Charles have opført sig med stort mådehold og sand kristenkærlighed. Han rejste sig op, bragte sin klædedragt i lave, gjorde ikke det mindste forsøg på at øve gengæld, men gik sin vej, idet han mumlede, "at han skulle hævne sig til gavns ved den første den bedste lejlighed", – et højst naturligt og undskyldeligt vredesudbrud, der sikkert ikke betød noget og vel nok var glemt i samme øjeblik, som det kom til orde.

Hvordan det nu end forholder sig med dette, – og det har jo heller intet med den foreliggende sag at skaffe –, så er det sikkert, at de Rattleborough-folk hovedsagelig på hr. Pennifeathers tilskyndelse til sidst blev enige om at sprede sig i omegnen og søge efter den savnede hr. Shuttleworthy. Jeg siger,

at de blev enige om det. Da man først havde besluttet sig til at iværksætte efterforskningen, blev det vel næsten betragtet som en selvfølge, at de søgende skulle sprede sig – det vil sige: fordele sig i småflokke – for så meget des bedre at kunne afsøge omegnen. Jeg kan ikke i øjeblikket huske, hvad det var for skarpsindige betragtninger gamle Charles gjorde gældende, men det lykkedes ham i hvert fald til syvende og sidst at overbevise alle – alle på nær hr. Pennifeather – om, at det bedste de kunne gøre var at begive sig ud alle sammen i flok og følge og afsøge egnen fra ende til anden under hans førerskab.

For øvrigt kunne der ikke godt tænkes en bedre fører end gamle Charles, der som enhver vidste havde øjne som en los; men skønt han førte flokken til alle mulige krinkelkroge og ad veje, hvis tilværelse ingen havde anet i forvejen, og skønt efterforskningen blev drevet både ved dag og ved nat en hel uge igennem, så fandt man dog intet spor af hr. Shuttleworthy. Når jeg siger "intet spor", må det ikke tages for bogstaveligt; for på en vis måde fandtes der spor nok. Hans hests sko udmærkede sig ved deres ejendommelige form, og man kunne følge dens spor ad hovedvejen, der fører fra flækken ind til byen. 3/4 mil øst for flækken førte de ind på en smal sti, der som genvej skærer sig gennem en skov og et stykke længere fremme atter løber sammen med landevejen. Den søgende skare fulgte nu sporene ad stien og nåede derved til en dam, der lå til højre for den halvt skjult af buske og krat. Længere førte sporene ikke; men man kunne se, at en kamp havde fundet sted her, og at et stort, tungt legeme – meget større og tungere end et menneske! – var blevet slæbt fra stien ned til dammen. Denne blev nu afsøgt gentagne gange, men uden resultat, og mændene var ved

at opgive efterforskningen og ville forføje sig bort, da forsynet indgav hr. Goodfellow den idé at tørlægge dammen. Forslaget blev modtaget med meget bifald og mange komplimenter til gamle Charles for hans kløgt og omtanke. Da mange af borgerne havde medbragt spader i den tanke, at der muligvis kunne blive brug for dem til at grave hr. Shuttleworthys lig op med, så var det en let sag at tørlægge dammen; og aldrig så snart var bunden synlig, før man midt i mudderet opdagede en sort fløjls vest, der af næsten alle genkendtes som hr. Pennifeathers ejendom. Vesten var iturevet og tilsølet med blod; og adskillige af de tilstedeværende kunne tydeligt huske, at dens ejer havde båret den selvsamme morgen, som hr. Shuttleworthy begav sig afsted til byen; mens der var andre, der – hvis det forlangtes – med ed ville bekræfte, at han ikke havde haft omtalte klædningsstykke på hele resten af hin mindeværdige dag; og der var ingen, der kunne sige overhovedet at have set vesten siden hr. Shuttleworthys forsvinden.

Begivenhederne havde nu udviklet sig på en for hr. Pennifeather højst alvorlig måde, og den vakte mistanke bekræftedes yderligere af hans blegnen og hans totale målløshed, da man spurgte ham, hvad han havde at sige til sit forsvar. De få venner, hans tøjlesløse livsførelse havde ladet ham beholde, svigtede ham nu alle som en; de forlangte endog mere højrøstet end hans gamle og erklærede fjender, at han skulle arresteres på stedet. På den anden side lagde hr. Goodfellow en højsindethed for dagen, der var så meget mere iøjnefaldende som den var enestående. Han forsvarede hr. Pennifeather med varme og indtrængende veltalenhed, hvorved han lejlighedsvis

hentydede til sin egen oprigtige tilgivelse af den unge, ubesindige herre, "den brave hr. Shuttleworthys arving", for den fornærmelse som han (den unge herre) utvivlsomt i lidenskabens hede havde ladet sig henrive til at tilføje ham (hr. Goodfellow). "Han tilgav ham af sit inderste hjerte; han ville så langt fra tillægge de omstændigheder, der jo desværre talte til ugunst for hr. Pennifeather, en alt for overvættes betydning; han (hr. Goodfellow) ville gøre alt, hvad der stod i hans magt, han ville anvende hele sin smule veltalenhed for at neddæmpe, for at – at udglatte de værste træk i denne ganske vist overordentlig indviklede affære, for så vidt det lod sig forene med hans samvittighed.

Hr. Goodfellow blev ved på den manér en god halv times tid, hvad der tjente såvel hans hoved som hans gode hjerte til megen ære; men disse entusiastiske mennesker er nu en gang kun sjældent heldige i deres betragtninger; de forvilder sig ind i alskens bommerter, selvmodsigelser og kluntetheder i deres iver for at være en god ven til tjeneste; og derfor hænder det tit, at de med den bedste vilje af verden kommer til at skade hans sag uendeligt mere end de gavner den.

Således gik det her. Skønt gamle Charles opbød al sin veltalenhed til gunst for den mistænkte, så blev dog resultatet, at hvert eneste ord, der ikke tjente til at hæve den talende selv i hans tilhøreres omdømme, havde den virkning at uddybe mistanken mod den person, hvis sag han forsvarede, og vække hobens raseri imod ham.

En af de mest utilgivelige bommerter, han begik, var omtalen af den mistænkte som "den gamle hædersmand hr. Shuttleworthys arving". Det havde man ikke skænket en tanke.

Det var en kendt sag, at onklen, der ikke havde andre arvinger end Pennifeather, for et eller to år siden havde truet med at gøre ham arveløs, og man betragtede derfor arveløsheden som en kendsgerning, – så jævne og enfoldige var nu en gang de gode folk i Rattleborough, – men gamle Charles' bemærkning fik dem til at spekulere over sagen og bragte dem på den tanke, at truslerne måske dog ikke havde været andet og mere end trusler. Og straks derpå gjorde de sig det såre naturlige spørgsmål *cui bono*? – et spørgsmål, der bidrog mere end selve vesten til at lade mistanken for den frygtelige forbrydelse falde på den unge mand. For at undgå misforståelser må det måske være mig tilladt et øjeblik at afvige fra teksten og henlede opmærksomheden på, at det overordentlig korte og simple latinske udtryk, som jeg nys anvendte, altid bliver misforstået og forkert oversat. *"Cui bono"* bliver i alle knaldromaner lige fra Bulwers og Dickens' til Turnapennys og Ainsworths – og andetsteds – oversat med "i hvad øjemed" eller (som om der stod *quo* bono) "til hvad nytte". Ikke des mindre er deres virkelige betydning "til hvis fordel". Udtrykket er strengt juridisk og anvendeligt i tilfælde som det foreliggende, hvor sandsynligheden for at have begået en forbrydelse står i forhold til gerningsmandens sandsynlige udbytte af misgerningen. I det foreliggende tilfælde måtte spørgsmålet *cui bono* absolut implicere hr. Pennifeather. Der forelå et testamente til fordel for ham, men onklen havde truet med at gøre ham arveløs. Hvis testamentet var blevet forandret, kunne den mistænkte ene og alene have begået mordet af hævntørst, et motiv, der endda kraftigt modvirkedes af udsigten til atter at kunne indynde sig hos onklen. Men hvis testamentet ikke var blevet forandret,

mens truslen derom stadig svævede over nevøens hoved, så forelå der et yderst stærkt motiv til at begå forbrydelsen – og det var de brave rattlebourghere kløgtige nok til at regne ud.

Hr. Pennifeather blev følgelig arresteret på stedet, og efter at have anstillet endnu nogle efterforskninger vendte mængden hjem med ham i forvaring. På vejen skete der imidlertid noget, der bidrog til yderligere at bekræfte mistanken. Hr. Goodfellow, hvis iver altid bragte ham et godt stykke forud for de andre, sås at gøre 3-4 hastige skridt fremad, bøje sig ned og tage en eller anden lille genstand op fra græsset. Efter en hastig undersøgelse gjorde han et vagt forsøg på at skjule den i sin frakkelomme, hvad man hindrede ham i, og det viste sig nu, at den fundne genstand var en spansk kniv, der, som en halv snes af de tilstedeværende kunne bevidne, tilhørte hr. Pennifeather. I øvrigt var begyndelsesbogstaverne til hans navn indgraveret i skaftet. Kniven var åben, og knivsbladet indsmurt i blod.

Nu var ikke mindste tvivl tilbage om nevøens skyld, og ved hjemkomsten til Rattleborough blev han straks overgivet i øvrighedens hænder og underkastet forhør.

Og sagen stillede sig værre og værre for ham. På spørgsmålet om, hvor han havde opholdt sig, den morgen hr. Shuttleworthy forsvandt, havde fangen den dristighed at svare, at han havde været ude på dyrejagt med sin riffel i nærheden af den dam, hvor man takket være hr. Goodfellows skarpsindighed fandt den blodbestænkte vest.

Hr. G. indfandt sig nu og anmodede med tårer i øjnene om at blive taget i forhør. Han forsikrede, at hans pligt så vel mod hans skaber som mod hans medmennesker nu forbød ham længere at tie stille. Hans oprigtige hengivenhed for den unge

mand havde fået ham til at godkende enhver optænkelig forklaring hellere end at bøje sig for de kendsgerninger, der ophobede mistanke på mistanke mod mr. Pennifeather, men nu var beviserne blevet for overvældende, for domfældende, han kunne ikke tøve længere, han måtte sige alt, hvad han vidste, om så hans hjerte skulle briste derved. Han erklærede derpå, at han dagen før hr. Shuttleworthys afrejse til byen havde hørt ham meddele sin nevø, at han agtede sig til byen for at anbringe en meget stor pengesum i "Landmands- og Industribanken", og at omtalte hr. Shuttleworthy ved samme lejlighed klart og tydeligt havde meddelt omtalte nevø, at det var hans urokkelige beslutning at omstøde det testamente, han havde gjort, og gøre ham fuldkommen arveløs. Vidnet blev nu konfronteret med den anklagede og spurgte ham højtideligt, om det ikke i alt væsentligt forholdt sig som han havde sagt. Og hertil svarede hr. Pennifeather til stor forbavselse for alle tilstedeværende frimodigt jo.

Øvrigheden anså sig nu forpligtet til at sende et par betjente hen og undersøge anklagedes værelse i onklens hus. De vendte næsten umiddelbart efter tilbage med den velkendte stålbeslåede, brune læder-tegnebog, som i mange Herrens år havde været i den gamle herres besiddelse. Dens værdifulde indhold var imidlertid borte, og øvrigheden søgte forgæves at fravriste fangen tilståelse om, hvortil han havde brugt pengene, eller hvor han havde skjult dem. Han nægtede hårdnakket at kende noget til sagen. Betjentene fandt tillige skjult i den ulykkelige mands seng en skjorte og et halsklæde; de var begge mærket med begyndelsesbogstaverne til hans navn, og de var begge fælt tilsølede af offerets blod.

På dette tidspunkt blev det meddelt, at den myrdedes hest netop nu var død af sit sår i stalden, og hr. Goodfellow foreslog, at man skulle obducere den for om muligt at finde kuglen. Det gjorde man. Og som om den anklagedes skyld skulle hæves over al tvivl, lykkedes det hr. Goodfellow efter indgående undersøgelse af brysthulen at opdage og fremdrage en kugle af usædvanlig størrelse, som viste sig at passe nøje i løbet på hr. Pennifeathers riffel, mens den var meget for stor til de skydevåben, der ejedes af flækkens og omegnens beboere. Til yderligere vished opdagede man, at denne kugle havde en revne eller fordybning, der under rette vinkler skar sig ned gennem de sædvanlige riller, og ved foretagen undersøgelse viste det sig, at denne fordybning på det nøjeste svarede til en ophøjet rand i et par støbeforme, som anklagede måtte indrømme tilhørte ham. Da denne kugle var blevet fundet, gav øvrigheden afkald på yderligere vidnesbyrd, indstillede fangen til domfældelse og afslog på det bestemteste at tage mod kaution, skønt hr. Goodfellow gjorde heftige indvendinger mod denne strenghed og tilbød at stille et hvilket som helst beløb som sikkerhed. Gamle Charles' offervillighed stod i god samklang med den elskværdighed og ridderlighed, han altid havde lagt for dagen under sit ophold i Rattleborough. I det foreliggende tilfælde lod den brave mand sig i den grad rive med af sin medfølelse, at han, da han tilbød at kautionere for sin unge ven, rent forglemte, at han hverken ejede penge eller penges værd på Guds grønne jord.

Resultatet af domshandlingen er let at forudse. Hr. Pennifeathers sag kom for på de nærmest følgende retsdage, og beviskæden – hvortil den altid samvittighedsfulde hr.

Goodfellow havde føjet endnu nogle led – befandtes så stærk og så fuldkommen i orden, at nævningene uden at trække sig tilbage for at rådslå ufortøvet udfærdigede kendelsen: "Skyldig i overlagt mord". Kort efter forkyndtes dødsdommen for den arme forbryder, og han blev ført tilbage til fængslet for at afvente lovens ubøjelige hævn.

Gamle Charles' noble optræden havde imidlertid gjort ham dobbelt kær for byens brave borgere. Han blev en velset gæst alle vegne, og det så ud, som om den gæstfrihed, han overalt nød godt af, ligesom tvang ham til at gøre gengæld og i nogen grad mindske den strenge økonomi, som hans fattigdom hidtil havde tvunget ham til at iagttage; han afholdt ofte små gilder hjemme hos sig selv, hvor gækken rigtig blev slået løs – omend selvfølgelig lystigheden i nogen grad dæmpedes af tanken om den sørgelige skæbne, der ventede hr. Pennifeather, den ædle værts nylig begrædte hjertensvens nevø.

En skønne dag blev nævnte gamle hædersmand behageligt overrasket ved at modtage følgende skrivelse:

Hr. Charles Goodfellow,
Rattleborough.

Fra H. F. B. og Co.
Chat.Mar.A. – Nr. 1 – 6 Dus. Fl
(1/2 Gros)

21de juni 18––

Hr. Charles Goodfellow.

I følge ordre indløbet til vort firma for ca. 2 måneder siden fra en af vore højt-agtede forbindelser, hr. Barnabas Shuttleworthy, har vi den ære dags dato at sende Dem en

hel kasse Chateau-Margaux af antilope-mærket, violet segl. Kassen er adresseret som vedføjet i margenen.

Med højagtelse, ærbødigst

Hoggs, Froggs, Boggs & Co.

P.S. – Kassen vil nå Dem pr. bane dagen efter modtagelsen af denne skrivelse. Vi forbliver til tjeneste

Deres

H. F. B. & Co.

I virkeligheden havde hr. Goodfellow efter hr. Shuttleworthys død opgivet ethvert håb om nogen sinde at modtage den lovede Chateau Margaux, han blev derfor behageligt overrasket over dette udslag af Forsynets styrelse, og i sit overmål af glæde inviterede han en mængde venner hjem til sig næste aften for at de kunne sætte smag på hr. Shuttleworthys foræring. I øvrigt omtalte han slet ikke den "rare gamle hr. Shuttleworthy" ved den lejlighed. Han havde tænkt meget over det og besluttet at tie stille. Han omtalte heller ikke, om jeg mindes ret, at han havde modtaget en foræring af Chateau Margaux. Han bad blot sine venner, om de ville komme og hjælpe ham med at drikke et særlig fint og buketrigt mærke, som han havde bestilt fra byen for et par måneder siden og som ville ankomme næste dag. Jeg har ofte brudt mit hoved med at finde grunden til, at gamle Charles besluttede at tie med, at han havde fået vinen i foræring af sin gamle ven; jeg kunne ikke blive klar over hans bevæggrund, men en sådan – og naturligvis oven i købet en yderst fortræffelig og højhjertet bevæggrund – har han naturligvis haft.

Næste dag kom, og et anseligt og højst respektabelt selskab indfandt sig hos hr. Goodfellow. Det halve af byen var der – også jeg –, men til stor ærgrelse for værten indtraf vinen først meget sent, da gæsterne allerede havde gjort kraftige indhug på det overdådige aftensbord, som gamle Charles bød på. Vinen kom imidlertid, det var en vældig stor kasse, og de oprømte gæster vedtog enstemmigt at løfte den op på bordet og straks skille den af med dens indhold.

Som sagt så gjort. Jeg rakte en hjælpende hånd og en, to, tre havde vi kassen oppe på bordet mellem flasker og glas, hvoraf adskillige gik itu. Gamle Charles, der var godt fuld og blussede stærkt over hele ansigtet, tog nu med megen skrømtet værdighed plads for bordenden, bankede rasende i bordpladen med en karaffel, idet han opfordrede selskabet til at iagttage sømmelig ro og orden, "mens man gravede skatten ud".

Efter at man en tid havde råbt og skreget i munden på hinanden blev der endelig stilhed, og som det næsten altid går ved slige lejligheder:

Dyb, betagende stilhed. Jeg blev anmodet om at åbne låget og indvilligede selvfølgelig med "største fornøjelse". Jeg anbragte en mejsel, og da jeg havde givet den nogle få lette slag med en hammer, sprang låget pludseligt og voldsomt af, og den myrdede hr. Shuttleworthys mishandlede, blodige og halvvejs opløste lig rejste sig op i siddende stilling vendt mod værten. Det stirrede en kort stund med sine henfaldende, glansløse øjne ufravendt og bedrøvet ind i hr. Goodfellows ansigt og sagde langsomt, men tydeligt og indtrængende disse ord: "Du er manden". Derpå faldt det ud over kassens kant, som om alt var fuldbragt, og lagde sig med rystende lemmer til hvile på bordet.

Den scene, der nu påfulgte, trodser enhver beskrivelse. Gæsterne flygtede i vild rædsel mod vinduer og døre; store og stærke mænd faldt besvimet om af skræk. Men efter det første sanseløse, skrigende udbrud af rædsel rettedes alles øjne mod hr. Goodfellow. Om jeg så skulle leve og blive tusind år gammel, vil jeg aldrig kunne glemme den mere end dødelige rædsel, der afspejlede sig i hans uhyggeligt fordrejede ansigt, der endnu for et øjeblik siden havde blusset af vin og hoverende glæde. I adskillige minutter sad han stiv og ubevægelig som forvandlet til en støtte af sten, og hans fuldstændig udtryksløse blik syntes rettet indad og fortabt i beskuelsen af hans egen elendige, morderiske sjæl. Langt om længe syntes hans øjne med lynsnar hast på ny at tage farve af yderverdenen, han sprang op fra stolen, tumlede forover med overkrop og hoved mod bordet, så han kom til at ligge henover liget, og han aflagde nu tilståelse af den afskyelige forbrydelse, for hvilken hr. Pennifeather sad i fængsel dømt til døden.

Hans tilståelse gik i alt væsentligt ud på følgende: Han listede sig efter sit offer til de nåede hen til dammen. Der skød han hesten med sin pistol og slog rytteren ihjel med kolben, bemægtigede sig lommebogen og slæbte med stor møje hesten, som han anså for død, hen i krattet ved dammens bred. Han slængte hr. Shuttleworthys lig over sin egen hest og førte det langt bort gennem skovene til et sikkert skjulested.

Vesten, kniven, lommebogen og kuglen havde han selv anbragt, hvor de blev fundet, i den hensigt at hævne sig på hr. Pennifeather. Ligeledes havde han sørget for opdagelsen af det blodbestænkte halsklæde og skjorten.

Hen imod fuldendelsen af denne grufulde beretning svigtede misdæderens stemme ham. Da han var kommet til ende med den, rejste han sig, vaklede tilbage fra bordet, faldt om og var død.

Den måde, hvorpå denne yderst betimelige bekendelse blev fremtvunget, var såmænd ligeså simpel som virkningsfuld. Hr. Goodfellows påtrængende tilforladelighed havde fra først af irriteret mig og vakt min mistanke. Jeg var til stede, da hr. Pennifeather slog ham til jorden; jeg så det djævelske udtryk, der om end kun for et øjeblik glimtede frem i hans ansigt, og jeg følte mig forvisset om, at hans trussel om hævn ville blive fuldbyrdet til punkt og prikke. Jeg så derfor med helt andre øjne end de brave borgere i Rattleborough på gamle Charles' manøvrer. Jeg så, at alle de mistænkeliggørende opdagelser havde deres direkte eller indirekte udspring fra ham. Men det, der fuldstændig åbnede mine øjne for, hvordan sagen forholdt sig, var den kugle, som af hr. G. blev fundet i hestens ådsel. Jeg havde ikke – som rattlebourgherne – glemt, at der var et hul, hvor kuglen var trængt ind i hesten, og et andet, hvorigennem den var trængt ud. Når der alligevel blev fundet en kugle, så måtte den være blevet anbragt af den, som fandt den. Den blodstænkte skjorte og halsklædet bestyrkede den formodning, som kuglen havde vakt hos mig; blodet viste sig ved nærmere undersøgelse at bestå af fortræffelig rødvin og intet mere. Da jeg tog alt dette i betragtning – såvel som den gæstfrihed og flotte levemåde, hr. Goodfellow i den sidste tid havde lagt sig til, så kunne jeg ikke andet end nære en mistanke, der ikke var mindre stærk, fordi jeg beholdt den for mig selv.

Imidlertid brugte jeg min tid til at foranstalte en ihærdig, privat efterforskning efter hr. Shuttleworthys lig; af gode grunde søgte jeg alle andre steder end der, hvor hr. Goodfellow havde ført sine ledsagere hen. Resultatet blev, at jeg efter nogle dages forløb stødte på en gammel, udtørret brønd, hvis åbning næsten helt skjultes af buske, og her på bunden fandt jeg, hvad jeg søgte.

Nu havde jeg tilfældigvis hørt samtalen mellem de to venner ved den lejlighed, da hr. Goodfellow sleskede sig således ind hos sin vært, at denne lovede at forære ham en kasse Chateau Margaux, og deraf besluttede jeg at benytte mig. Jeg skaffede mig et stærkt stykke fiskeben, som jeg pressede ned gennem ligets strube; jeg anbragte derpå liget i en gammel vinkasse og sørgede for, at såvel det som fiskebenet kom til at indtage en bøjet stilling. Jeg måtte derfor med al magt trykke låget ned, mens jeg fæstede det med sømmene, og jeg gjorde regning på at det, så snart de blev fjernet, ville flyve til side og liget rejse sig op.

Da jeg nu havde forsynet kassen med dens indhold, mærkede, nummererede og adresserede jeg den som allerede fortalt; derpå afsendte jeg en fingeret skrivelse fra det vinfirma, som hr. Shuttleworthy handlede med, og gav min karl ordre til på et givet signal af mig at trille kassen i en trillebør hen foran hr. Goodfellows dør. Hvad angår de ord, som jeg havde til hensigt at lade liget sige, så stolede jeg fuldt ud på mine evner som bugtaler; og med hensyn til deres virkning stolede jeg på morderens onde samvittighed.

Nu er der vist ikke mere, der trænger til at forklares. Hr. Pennifeather blev ufortøvet løsladt; han arvede sin onkels

formue, drog lære af sine bitre erfaringer, blev et bedre menneske og levede siden hen såre lykkeligt.

Den aflange kiste

For nogle år siden tog jeg skibslejlighed fra Charleston til New York med det smukke postskib *Uafhængigheden*, kaptajn Hardy. Vi skulle sejle den femtende (juni), hvis vejret tillod det; og jeg gik ombord den fjortende for at indrette mig i min kahyt.

Jeg så, at vi skulle have en mængde passagerer med, deriblandt flere damer end sædvanlig. Adskillige af mine bekendte stod på listen, blandt andre en ung kunstner, hr. Cornelius Wyatt, som jeg satte megen pris på. Vi havde studeret sammen ved universitetet i C. og havde omgåedes hinanden meget. Han var som de fleste genier en underlig blanding af menneskeskyhed, følsomhed og entusiasme. Dertil besad han det varmeste og mest trofaste hjerte, der nogen sinde har banket i et menneskeligt bryst.

Jeg lagde mærke til, at hans navn var slået op på tre kahytter, og da jeg atter gennemså passagerlisten, så jeg, at han havde lejet overfart til sig selv og hustru, samt til sine to søstre. Kahytterne var tilpas rummelige; hver af dem var forsynet med to køjepladser, den ene oven over den anden. Disse køjer var ganske vist for snævre til at rumme mere end en person, alligevel kunne jeg ikke få ind i mit hoved, hvorfor disse 4 mennesker skulle have 3 kahytter. Jeg befandt mig netop da i en af disse nedtrykte sindstilstande, hvor man gør væsen af enhver bagatel; og jeg tilstår med skam at melde, at jeg hengav mig til en mængde grundløse og urimelige formodninger angående denne overflødige kahyt. Det var en sag, der slet ikke vedkom mig, og dog forsøgte jeg hårdnakket at løse gåden. Endelig kom

jeg på en tanke, der fyldte mig med stor forbavselse over, at den ikke straks var faldet mig ind. "Selvfølgelig er det en tjenestepige," sagde jeg til mig selv. "Hvor dumt, at jeg ikke før er kommet i tanker om det." Nu eftersă jeg på ny listen, men af den fremgik det klart, at ingen tjenestepige medfulgte, skønt det oprindelig havde været meningen; for på listen stod der skrevet "en pige", men ordene var bagefter stregede ud. "Aha, ekstrabagage," sagde jeg til mig selv; "noget, som han ikke vil have anbragt i lasten, noget, han selv vil tage vare på; – nu har jeg det: et maleri! Men om et sådant har han jo netop købslået med Nicolino, den italienske jøde." Med denne løsning slog jeg mig foreløbig til ro.

Wyatts søstre kendte jeg godt; det var to elskværdige og begavede unge piger. Hans hustru havde jeg endnu ikke set; de var først for nylig blevet gift; men han havde ofte omtalt hende i min nærværelse, med sin sædvanlige entusiasme naturligvis. Efter hans beskrivelse var hun et vidunder af skønhed, vid og dannelse. Jeg glædede mig derfor meget til at gøre hendes bekendtskab.

Den 14., da jeg besøgte skibet, fortalte kaptajnen mig, at også Wyatt og hans damer ventedes om bord, jeg opholdt mig derfor en times tid længere end beregnet i håb om at blive præsenteret for den unge kone. De sendte imidlertid afbud: "Fru Wyatt befandt sig ikke rigtig vel, hvorfor de først ville komme om bord næste dag ved skibets afgangstid."

Den næste dag kom, og jeg var netop undervejs fra mit hotel til havnen, da jeg mødte kaptajn Hardy, der lod mig vide, at *Uafhængigheden* på grund af "indtrufne omstændigheder" (en dum, men stående frase!) næppe ville komme til at sejle før om

et par dages tid; han skulle nok sende mig underretning, når alt var rede. Denne opsættelse forekom mig besynderlig, da vi havde en frisk søndenvind, men trods al ihærdighed lykkedes det mig ikke at pumpe de "indtrufne omstændigheder" ud af kaptajnen, og jeg måtte vende næsen hjemad og affinde mig på bedste måde med min utålmodighed.

Der gik næsten en uge, før jeg fik det ventede bud fra kaptajnen. Endelig kom det, og jeg gik straks om bord. Skibet var fuldt af passagerer, og søfolkene løb frem og tilbage for at gøre sejlene klar. Wyatts kom 10 minutter efter mig. De to søstre var der, den unge kone og kunstneren selv; han syntes i øvrigt at have et af sine anfald af menneskeskyhed. Dem var jeg imidlertid så vant til, at det ikke gjorde noget videre indtryk på mig. Han præsenterede mig ikke engang for sin hustru; det overlod han til sin søster Mariane, en meget sød og opvakt ung pige, der med et par hastige ord forestillede os for hinanden.

Fru Wyatt var tæt tilsløret, og jeg må tilstå, jeg blev yderst forbavset, da hun slog sløret til side for at gengælde min hilsen. Og jeg ville være blevet endnu mere forbavset, hvis ikke lang erfaring havde belært mig om ikke at stole alt for blindt på min ven, kunstnerens entusiastiske udgydelser, når talen faldt på kvindelig skønhed og ynde. Ved sådanne lejligheder, vidste jeg, svang han sig let op i idealets sfære.

Sandt at sige fandt jeg fru Wyatt yderst ordinær. Om ikke just grim så dog noget i den retning. Hun var imidlertid yderst smagfuldt klædt, og jeg tænkte mig da den mulighed, at hun havde fortryllet min vens hjerte ved sin følelses og forstands skønhed. Hun ytrede kun nogle få ord og gik derpå ind i kahytten med hr. Wyatt.

Min gamle nysgerrighed vågnede på ny. Der var ingen tjenestepige, – det var en afgjort sag. Jeg begyndte derfor at holde udkig efter ekstrabagagen. Og kort efter kom en kærre ned til havnen med en aflang fyrretræs kiste, som vi netop syntes at have ventet på; for straks efter gik sejlene til vejrs, og vi gik over barren og stod til havs.

Den omtalte kiste var som sagt aflang, omtrent 6 fod i længden og 2 ½ i bredden; jeg lagde nøje mærke til den; for jeg er grundig af naturen. Det var en besynderlig facon på en kiste, og aldrig så snart havde jeg set den, før jeg lykønskede mig til min egen skarpsindighed. Jeg var, som man vil huske, kommet til det resultat, at min vens ekstrabagage bestod af malerier, i hvert fald af et maleri; for jeg vidste, at han flere uger igennem havde været i forhandling med Nicolino, og nu så jeg her en kiste, hvis form sagde mig, at den umuligt kunne indeholde andet end en kopi af Leonardo da Vincis *Den sidste Nadver*, og jeg vidste, at Nicolino i nogen tid havde siddet inde med en sådan kopi af *Den sidste Nadver* udført af Rubini den Yngre i Florens. Jeg følte mig derfor overbevist om min gisnings rigtighed. Det kluklo i mig ved tanken om min egen skarpsindighed. Det var første gang, at Wyatt havde en hemmelighed for mig som kunstner; for nu havde han jo åbenbart i sinde at narre mig og indsmugle et sjældent maleri i New York lige for næsen af mig i den tro, at jeg ikke kendte noget til det hele. Jeg satte mig for ved lejlighed ordentlig at have ham til bedste.

Der var en anden ting, som ikke rigtig behagede mig. Kisten blev ikke anbragt i ekstrakahytten, den blev anbragt i Wyatts egen kahyt; og der fik den lov at blive, skønt den fyldte næsten

hele gulvet – utvivlsomt til stor gene for kunstneren og hans hustru, så meget mere som den tjære eller farve, hvormed indskriftens store ujævne bogstaver var malet, udsendte en skarp, ubehagelig, efter min smag aldeles nederdrægtig lugt. På låget var malet følgende: "Fru Adelaide Curtis, Albany, New York. Tilhører Cornelius Wyatt. Denne side opad – forsigtig."

Nu vidste jeg, at fru Curtis i Albany var kunstnerens svigermoder; jeg betragtede derfor adressen som en mystifikation, der ganske særligt var beregnet på mine øjne; jeg var ganske på det rene med, at kisten med samt dens indhold aldrig ville nå længere nordpå end til min reserverede vens atelier i Chambers Street i New York.

De første 3-4 dage havde vi smukt vejr om end stik modvind; den var nemlig sprunget om i nord, straks efter at vi havde tabt kysten af syne. Passagererne havde det som følge deraf storartet og dyrkede de selskabelige interesser. En undtagelse dannedes dog af Wyatt og hans søstre; de opførte sig stift, efter min mening ligefrem uhøfligt mod det øvrige selskab. Wyatts opførsel tog jeg mig nu ikke så nær; han var i sin dystre stemning, han var ligefrem frastødende, men jeg tog hans ejendommelige karakter med i betragtning; for søstrene derimod kunne jeg ingen undskyldning finde. De lukkede sig inde i deres kahytter og vægrede sig trods mine indtrængende opfordringer bestemt mod at omgås de andre passagerer.

Fru Wyatt selv var langt mere indladende. Hun var snaksom, og det er jo en stor anbefaling om bord. Hun kom snart til at stå på en særdeles fortrolig fod med de fleste af damerne, og til min usigelige forbavselse kunne hun ikke siges fri for at kokettere med herrerne. Hun morede os alle meget. Ja, jeg siger

"morede"; jeg kan ikke finde noget andet udtryk; for sandt at sige blev der leet adskilligt mere ad hende selv end ad hendes vittigheder. Herrerne udtalte sig ikke synderligt om hende; men damerne erklærede efter kort tids forløb, "at hun var en godhjertet skabning, temmelig almindelig af udseende, fuldkommen blottet for opdragelse og afgjort simpel." Og nu spekulerede man jo over, hvad det var, der havde bedåret Wyatt, og man gisnede på rigdom. At dette ikke var tilfældet, vidste jeg; for Wyatt havde betroet mig, at hun ikke bragte ham en øre i medgift hverken nu eller senere. "Han havde," sagde han, "alene giftet sig af kærlighed, og hans tilkommende var langt mere værd end han." Jeg tilstår, at disse min vens udtalelser gav mig meget at tænke på. Skulle han virkelig være ved at gå fra forstanden? Hvad skulle jeg tro? Han, der var så forfinet, så intelligent, så kræsen, han, der havde en så skarp opfattelse af det mangelfulde, en så fin modtagelighed for det skønne? Ganske vist, damen syntes meget indtaget i ham – i hvert fald, når han ikke var til stede; hun gjorde sig ligefrem latterlig ved idelig at gentage, hvad hendes "elskede mand, hr. Wyatt", havde sagt. Ordet "min mand" syntes bestandig at befinde sig "på spidsen af hendes tunge", som hun selv så smagfuldt udtrykte sig. Imidlertid kunne enhver se, at han undgik hende på det omhyggeligste og som oftest lukkede sig inde i sin kahyt; man kunne sige, at han levede der og indrømmede sin hustru fuld frihed til at adsprede sig efter forgodtbefindende sammen med de øvrige passagerer.

Det jeg så og hørte bibragte mig den overbevisning, at kunstneren i kraft af et uransageligt skæbnens lune eller måske under et anfald af entusiastisk fantasiforelskelse var blevet

knyttet til en skabning, der stod uendelig langt under ham, og at den naturlige konsekvens heraf, ubetinget og hurtigt indtrådt afsky, nu havde indfundet sig. Det gjorde mig usigelig ondt for ham, men derfor kunne jeg alligevel ikke tilgive ham hans mangel på åbenhjertighed med hensyn til *Den sidste Nadver*. Jeg var betænkt på at hævne mig.

En dag viste han sig på dækket, jeg tog hans arm som i gamle dage og spadserede frem og tilbage med ham. Hans tungsind var så stort som nogensinde, og det kunne jeg så inderlig godt forstå. Han var yderst nedtrykt, og det kostede ham synlig overvindelse blot at sige noget. Jeg kom med et par spøgefulde bemærkninger, og han gjorde et svagt forsøg på at smile. Stakkels fyr! Når jeg tænkte på hans kone, så undrede det mig, at han kunne få sig selv til blot at lade munter. Til sidst gik jeg over til angreb. Jeg besluttede at begynde med en række forblommede talemåder om den aflange kiste for således lidt efter at lade ham mærke, at jeg ikke så helt og aldeles var blevet et offer for hans lille spøgefulde mystifikation. Jeg åbnede mit maskerede batteri med en bemærkning om den "besynderlige facon", kisten havde; og da jeg sagde det, smilede jeg medvidende og puffede ham lempeligt i siden med min pegefinger.

Den måde, hvorpå Wyatt optog min harmløse spøg, overbeviste mig om, at han måtte være gal. Først stirrede han på mig, som om det var ham ganske umuligt at fatte vittigheden i min bemærkning, og da dens betydning lidt efter trængte ind i hans bevidsthed, så det ud, som om hans øjne samtidig ville krybe ud af deres huler. Så blev han blussende rød, dernæst afskrækkende bleg, og så gav han sig til at

skoggerle, som om min hentydning morede ham kosteligt, og til min forbavselse blev han ved med sin larmende latter en halv snes minutter. Til sidst faldt han om på dækket så lang han var. Og da jeg løb til for at løfte ham op, gjorde han indtryk af at være død.

Jeg råbte om hjælp, og det lykkedes med stort besvær at kalde ham til live igen. Da han vågnede af sin dybe afmagt, talte han usammenhængende. Vi årelod ham og bragte ham til sengs. Næste morgen syntes han atter at befinde sig vel, legemlig talt i alt fald; om hans åndelige tilstand skal jeg ikke udtale mig. Resten af rejsen undgik jeg ham; kaptajnen rådede mig til det, han syntes ganske at dele min opfattelse af Wyatts helbredstilstand, men bad mig om ikke at sige noget til de ombordværende.

Kort efter Wyatts anfald indtraf der adskilligt, der højnede den nysgerrighed, som jeg nu en gang var besat af. Blandt andet dette: jeg havde været nervøs, – jeg drak for megen stærk, grøn the og sov dårligt om natten, – i hele to nætter havde jeg overhovedet slet ikke sovet. Min kahyt vendte ud til den store salon, spisesalonen, hvilket var tilfældet med alle de ugifte mænds kahytter. Wyatts tre kahytter vendte ud til agtersalonen, der kun skiltes fra forsalonen ved en skydedør, der aldrig blev låset, ikke engang om natten. Denne dør gled ofte op på grund af skibets slingren og blev stående åben, eftersom ingen gad stå op og lukke den. Jeg lod altid min kahytsdør stå åben på grund af varmen, og min køje var således anbragt, at jeg gennem skydedøren havde frit overblik over den del af agtersalonen, ud til hvilken Wyatts kahytter vendte. Nuvel, de to nætter, da jeg lå vågen, så jeg fru Wyatt ved ellevetiden liste sig ud af sin mands

kahyt og ind i ekstrakahytten, hvor hun blev, til hr. Wyatt hen ad morgen hentede hende tilbage. Det var tydeligt nok, at de levede adskilt. De havde hver sit værelse åbenbart med henblik på en mere definitiv skilsmisse. Nu var jeg da endelig blevet klar over den overflødige kahyts bestemmelse.

Der var endnu en ting, der vakte min interesse. De to nætter, da jeg så fru Wyatt liste sig ind i ekstrakahytten, hørte jeg umiddelbart efter en besynderlig dæmpet, ligesom tilsløret lyd fra hendes mands kahyt. Da jeg en tid havde lyttet med stor opmærksomhed, var jeg klar over lydens betydning. Kunstneren var i færd med at åbne den aflange kiste ved hjælp af hammer og mejsel, og hammerens hoved var åbenbart indhyllet i et stykke tøj for at dæmpe lyden.

Jeg bildte mig ind at kunne følge med i hvad han foretog sig; jeg sagde til mig selv: nu er låget løsnet; nu løfter han det af kisten; og nu anbringer han det i den underste køje; det sidste fremgik af nogle svage bump, der skyldtes sammenstødet med køjepladsens træværk, idet han lempeligt søgte at skyde det ind; – på gulvet var der jo ingen plads til det. Derefter blev der dødsstille til hen ad morgen, og jeg hørte ikke en lyd, det skulle da være en dæmpet sukken eller hulken, der var så utydelig, at jeg ikke rigtig ved, om jeg hørte den eller om jeg skal tilskrive min fantasi den. Jeg siger, at den lyd lignede en sukken eller hulken, men det kan der jo ikke være tale om; lyden har nok ikke eksisteret andre steder end i mine egne øren. Wyatt har jo nok som sædvanlig redet en af sine kæpheste, bukket under for et anfald af kunstnerbegejstring. Han har åbnet sin kiste for at fryde sig ved synet af skatten, som den indeholdt. Det kunne da næppe falde ham ind at hulke. Jeg gentager det, det må have

været min egen fantasi, der spillede mig et puds, bragt af lave af den brave kaptajn Hardys stærke, grønne the. Lige ved daggry de to omtalte nætter hørte jeg hr. Wyatt på ny lægge låget på kisten og fæstne det ved hjælp af den indhyllede hammer. Da det var besørget, trådte han fuldt påklædt ud af sin kahyt for at hente fru Wyatt.

Vi havde været 7 dage undervejs og befandt os på højde med Kap Hatteras, da vi blev overfaldet af en voldsom storm fra sydvest. Vi var ikke helt uforberedte derpå; for vejret havde længe været truende. Alt blev surret fast både oppe og nede, og da stormen stadig tiltog, søgte vi at ride den af for dobbelt rebet mesan- og formerssejl.

Med denne sejlføring holdt vi det gående i 48 timer; skibet klarede sig godt i søerne og tog kun lidt vand ind. På dette tidspunkt var blæsten imidlertid steget til orkan, vort agtersejl blev flået i laser, og vi fik adskillige store søer ind over os. Tre mand gik overbord med kabyssen, og næsten hele bagbords skanseklædning skylledes bort. Straks efter hang også formerssejlet i laser, men det lykkedes os nu at få et stormstagsejl hejst og drejet skibet op i vinden på ny.

Stormen blev imidlertid ved med at rase, og der var ingen tegn til at den ville lægge sig. Riggen begyndte at give efter, og på blæstens tredje dag omtrent kl. 5 om eftermiddagen gik mesanmasten overbord under en svær overhaling til luvart. På grund af skibets voldsomme rullen brugte vi mere end en time til at blive den kvit; og endnu før det var lykkedes os, kom tømmermanden og meldte, at der stod 4 fod vand i lasten. Til al ulykke fandt vi pumperne uklare og næsten ubrugelige.

Alt åndede nu forvirring og håbløshed, dog søgte vi at lette skibet ved at kaste så meget af ladningen som muligt overbord og ved at kappe de to tiloversblevne master. Men pumperne havde vi ingen gavn af, og vandet steg og steg i lasten.

Ved solnedgang stilnede stormen og bølgerne begyndte at lægge sig, hvorfor vi fattede et svagt håb om at finde frelse ved hjælp af bådene. Ved ottetiden spredtes skyerne og fuldmånen kom frem, et lykkeligt tilfælde, der i høj grad bidrog til at hæve vort sunkne mod.

Efter utrolig møje lykkedes det os til sidst at bringe storbåden i søen. Mandskabet og størsteparten af passagererne indskibedes i den og satte straks fra borde. De fik mange lidelser at udstå men nåede sluttelig tredje dagen efter skibbruddet bugten ved Ocracoke og var frelst.

Fjorten passagerer samt kaptajnen var endnu om bord, bestemt på at sætte deres lid til jollen, der hang agter. Det voldte os ingen besvær at fire den ned, men da søen fik tag i den, var den nær gået til bunds for os med det samme. Jollen indeholdt, da vi gik fra borde: Kaptajnen og hans hustru, hr. Wyatt og familie, en mexicansk officer med hustru og fire børn, mig selv samt en sort tjener.

Vi havde naturligvis ikke andet med end de klæder, vi gik og stod i, nogle få yderst nødvendige instrumenter og en smule proviant. Ingen havde overhovedet tanke for at redde noget. Man kan derfor let forestille sig vor forbavselse, da hr. Wyatt pludselig – vi var allerede nogle favne borte fra skibet – stod op på agtertoften og bestemt forlangte at kaptajn Hardy skulle vende tilbage, for at han kunne få fat i sin aflange kiste.

"Sæt Dem ned," sagde kaptajnen barsk, "De får os til at kæntre, hvis De ikke forholder Dem roligt. Rælingen er næsten i vandskorpen."

Hr. Wyatt blev ved at stå oprejst og råbte af sine lungers fulde kraft:

"Kisten! Kisten! – kaptajn Hardy, De kan ikke, De vil ikke afslå min begæring. Den vejer jo næsten ingen ting. Ved Deres moder, ved Himlen, så sandt De håber en gang at blive salig, bønfalder jeg Dem om at vende tilbage efter kisten."

Kaptajnen syntes et øjeblik bevæget af Wyatts inderlige henvendelse, men genvandt sin strenge ro og svarede blot:

"Hr. Wyatt, De er forrykt. Jeg kan ikke føje Dem. Sæt Dem ned, ellers kæntrer De båden. Stands ham, – grib ham! – han vil springe over bord. Ja, jeg tænkte det nok."

Hr. Wyatt var sprunget over bord; vi befandt os jo i læ af skibet, og det lykkedes ham at få fat i en nedhængende tovende. Han klatrede om bord og styrtede i næste nu som en afsindig ned i kahytten.

Imidlertid var vi drevet agterud, og vi var nu ganske i de endnu mægtige søers vold. Vi gjorde ihærdige forsøg på atter at komme i læ af skibet. Men vor lille båd var som en fjer i uvejrets hånd. Det stod os klart, at den ulykkelige kunstners skæbne var beseglet.

Mens vor båd drev længere og længere bort fra skibet, så vi den gale – andet kunne vi jo ikke anse ham for – komme ud af kahytten slæbende på den aflange kiste. Mens vi stirrede på ham med målløs forbavselse, surrede han et tykt reb først adskillige gange om kisten og derpå om sig selv. I næste nu lå både kiste og mand i vandet; de sank straks og for bestandig.

Vi holdt båden stille med vore årer endnu en stund og stirrede ufravendt mod ulykkesstedet. Så roede vi bort. Der gik vel en time, uden at nogen talte. Endelig dristede jeg mig til at fremsætte en bemærkning.

"Lagde De mærke til, at de sank så hurtigt, kaptajn? Var det ikke højst besynderligt? Jeg nærede dog et svagt håb om hans redning, da jeg så ham surre sig fast til kisten og betro sig til søen."

"Det var ganske naturligt, at de gik til bunds som en sten," svarede kaptajnen. "De vil imidlertid snart komme op igen. Men ikke før saltet er smeltet."

"Saltet?" udbrød jeg.

"Tys," sagde kaptajnen med et blik til den afdødes hustru og søstre. "Vi kan tale nærmere om det ved en mere passende lejlighed."

Vi måtte døje mange genvordigheder, men lykken stod os bi, og efter fire dages uhørte lidelser landede vi på kysten, der ligger lige overfor Roanoke Island. Der opholdt vi os en uge, blev ikke dårligt behandlet af vragrøverne og fik endelig skibslejlighed til New York.

Omtrent en måned efter *Uafhængighedens* forlis mødte jeg tilfældigt kaptajn Hardy i Broadway. Vor samtale kom ret naturlig til at dreje sig om ulykken og om den stakkels Wyatts sørgelige skæbne. Jeg erfarede da følgende:

Kunstneren havde aftalt overfart til sig selv, hustru, to søstre og en pige. Hans hustru var ganske rigtigt en overordentlig tiltalende og fint dannet kvinde. Om morgenen den 14. juni var hun pludselig blevet syg og afgået ved døden. Den unge ægtemand var ude af sig selv af sorg, men omstændighederne

tvang ham til snarest muligt at rejse til New York. Han besluttede at føre sin elskede hustrus jordiske levninger til hendes moder trods de hindringer, som gængse fordomme ville lægge ham i vejen. De ni tiendedele af passagererne ville jo foretrække at gå fra borde frem for at rejse sammen med et lig.

For at slippe over denne vanskelighed foreslog kaptajnen at lade liget balsamere, nedlægge det i salt i en kiste af passende størrelse, der lod sig føre ombord som en almindelig pakkasse. Fruens død måtte slet ikke omtales, men da alle vidste, at hun var indskrevet blandt passagererne, blev det nødvendigt, at en anden overtog hendes rolle. Den afdødes kammerpige var let at formå til dette. Den ekstrakahyt, som var bestilt til hende, blev nu blot bibeholdt, og der tilbragte den foregivne hustru selvfølgelig natten. Om dagen optrådte hun efter evne som fru Wyatt; hun kunne så meget bedre gøre det, som denne var fuldstændig ukendt af passagererne om bord.

Min fejltagelse var udsprunget af mit alt for tankeløse, alt for nysgerrige og impulsive temperament. Men min nattesøvn er blevet urolig; jeg ser et ansigt for mig, hvordan jeg så vender og drejer mig; og jeg hører et vildt latterudbrud, der for bestandig vil klinge i mine øren.

Levende begravet

Der er emner, som vækker en altopslugende interesse, og som dog ikke lader sig behandle digterisk, fordi de er alt for grufulde. En skønlitterær forfatter kan kun give dem en overfladisk, en skitsemæssig behandling, hvis han vil undgå at vække anstød og afsky. De lader sig kun behandle indgående, når sandhedens strenge alvor og majestæt går i borgen for dem. Vi gennembæves f. ex. af "vellystig gysen" ved beretningerne om overgangen over Beresina, jordskælvet i Lissabon, pesten i London, St. Bartholomæus Nattens myrderier eller de 123 fangers kvælningsdød i "det sorte hul" i Calcutta. Men i disse beretninger er det kendsgerningerne, den historiske sandhed, der bringer vort blod i bevægelse. Hvis det var opdigtelser, vi stod overfor, ville vi simpelt hen føle afsky.

Jeg har anført nogle få storslået ulykkelige begivenheder; i dem alle er det så vel ulykkens omfang som dens art, der sætter vor fantasi i bevægelse. Jeg behøver ikke minde læseren om, at jeg af menneskeslægtens lange, uhyggelige lidelseshistorie kunne have fremdraget eksempler, der var langt rigere på lidelse for den enkelte end de anførte masse-tilfælde. Den sande elendighed, den yderste smerte er enkeltstående og ikke almindelig. Den forfærdeligste lidelse gennemgås af det enkelte menneske og ikke af menneskemassen, således har Gud i sin barmhjertighed besluttet det.

At blive begravet levende er sikkert den frygteligste skæbne, der nogen sinde er faldet i en dødeligs lod. Og dog er det hændet mangfoldige gange. Grænsen mellem liv og død er vag

og skyggefin. Hvem formår at afgøre, hvor den ene begynder og den anden hører op? Vi ved, der er sygdomme, hvor alle livsfunktioner ophører, og dog er dette ophør kun midlertidigt, kun en pause i organismens vidunderlige maskineri. En tid forløber, og på ny sætter en løndomsfuld drivkraft de magiske hjul i bevægelse. Den sølverne streng var ikke løsnet for stedse, det gyldne kar var ikke brudt for bestandig. Men hvor var sjælen i mellemtiden?

Men rent bortset fra den uomgængelige førstehånds-slutning, at slige årsager må fremkalde slige virkninger, at sådanne vitterligt indtræffende tilfælde, hvor alt liv tilsyneladende er udslukt, må føre til, at mennesker nu og da begraves i levende live, så har vi erfaringens vidnesbyrd for, at talrige sådanne begravelser også virkelig har fundet sted. Jeg kunne om fornødent anføre hundrede autentiske tilfælde. Et ejendommeligt tilfælde, hvis nærmere omstændigheder sikkert erindres af adskillige af mine læsere, indtraf for kort tid siden i Baltimore, hvor det vakte stor og pinlig opmærksomhed. En kvinde, der var gift med en af byens mest ansete borgere, en fremragende jurist og medlem af Senatet, blev angrebet af et pludseligt og uforklarligt ildebefindende, der fuldstændigt trodsede hendes læges bestræbelser. Efter store lidelser døde hun eller ansås for at være død. Ingen havde mistanke om eller grund til at nære mistanke om, at hun i virkeligheden ikke var død. Hun frembød alle de sædvanlige dødssymptomer. Hendes ansigt var skarpt og indfaldent; hendes læber marmorhvide; hendes øjne glansløse; legemets varme var borte; pulsslaget ophørt. Legemet henlå tre dage ubegravet, og i den tid blev det

stift. Så fremskyndede man begravelsen på grund af den formentlig hurtigt indtrådte opløsningsproces.

Hun blev hensat i familiens gravsted, som derefter forblev uåbnet i tre år. Ved udløbet af dette tidsrum åbnedes det for at modtage en sarkofag. Det var en frygtelig tilskikkelse, der ventede ægtefællen, som selv lukkede døren op! Da dens fløje sloges udad, faldt en hvidklædt skikkelse raslende om i hans arme. Det var hans hustrus skelet klædt i ligdragten, som endnu ikke var smuldret hen.

En grundig undersøgelse godtgjorde, at hun var vågnet op to dage efter begravelsen, at hendes anstrengelser for at udfri sig af kisten havde bragt denne til at falde ned fra den hylde, hvorpå den var henstillet; ved faldet mod gulvet var den gået i stykker, og hun var sluppet ud. En lampe, der tilfældigt var blevet ladt tilbage i graven fuld af olie, fandtes tom; men det kunne ganske vist skyldes fordampning. På det øverste af de trin, der førte ned i det sørgelige kammer, fandtes et stort stykke af ligkisten; ved at banke med det på døren havde hun øjensynlig søgt at vække opmærksomhed. Under dette forsøg var hun sandsynligvis faldet i afmagt, eller måske var hun død af rædsel; og hendes ligdragt var blevet indfiltret i dørens indvendige jernbeslag; faldet var hindret, og hun var rådnet stående.

I året 1810 indtraf i Frankrig et tilfælde, hvor en endnu levende blev begravet under omstændigheder, der på det kraftigste bekræfter den påstand, at virkeligheden er langt sælsommere end nogen digtning. Historiens heltinde var en frøken Victorine Lafourcade, en ung pige af fornem familie; hun var rig og udmærkede sig tillige ved stor skønhed. Blandt

hendes talrige tilbedere var Julien Bossuet, en fattig litterat eller journalist i Paris. Hans talenter og elskværdige karakter vakte den unge arvings interesse; hun synes at have elsket ham oprigtigt, men hendes fødselsstolthed fik hende dog til at give afkald på ham og ægte en hr. Renelle, en bankier og ret betydelig diplomat. Da de først var blevet gift, forsømte han hende imidlertid, ja måske endnu værre. Og da hun havde levet nogle ulykkelige år sammen med ham, døde hun – i hvert fald lignede hendes tilstand i den grad døden, at enhver, der så hende, måtte blive narret. Hun blev begravet – ikke i en gravhvælving, men i en almindelig grav i den landsby, hvor hun var født. Fortvivlet og endnu opfyldt af mindet om sin dybe hengivenhed rejste hendes tilbeder fra hovedstaden til den fjerne provins, hvor landsbyen ligger, i den romantiske hensigt at grave liget op og bemægtige sig hendes dejlige hår. Han finder graven. Ved midnatstid graver han kisten ud, åbner den og vil sætte sig i besiddelse af håret, da han pludselig ser hendes øjne åbne sig. Hun var blevet levende begravet. Livet havde ikke været helt udslukt, og hun vaktes på ny ved sin elskedes kærtegn af den dybe søvn, der var blevet forvekslet med døden. Ude af sig selv bar han hende til sin bopæl i landsbyen. Han, der ikke var ukyndig i lægevidenskaben, anvendte stærke oplivelsesmidler, og hun levede op og genkendte sin redningsmand. Hun blev hos ham, til hun lidt efter lidt vandt sin førlighed tilbage. Hendes hjerte var ikke af sten; det bevis, hun havde modtaget på kærlighed, gjorde det mygt. Hun skænkede Bossuet sin kærlighed. Hun vendte ikke tilbage til sin mand, hun skjulte sin opstandelse fra de døde for ham og flygtede med sin elsker til Amerika. Tyve år senere

vendte de tilbage til Frankrig i den tro, at tiden så grundigt havde forandret hendes udseende, at de ikke behøvede frygte genkendelse. De tog imidlertid fejl; hr. Renelle genkendte sin hustru og fordrede hende tilbage. Hun vægrede sig ved det, og domstolene gav hende medhold; de kendte for ret, at de særegne omstændigheder og den lange tid, der var hengået, ophævede mandens rettighed ikke blot moralsk men tillige juridisk.

Leipzigs *Chirurgische Journal*, et fortræffeligt og meget anset tidsskrift beretter i et for nylig udkommet nummer et overmåde sørgeligt tilfælde af levende begravelse.

En artilleriofficer, en mand af kæmpemæssig legemsbygning og robust helbred var blevet slynget til jorden af en ustyrlig hest; hans hoved var blevet stærkt kvæstet, og han var bevidstløs; der var sket et mindre brud på hjerneskallen, men der var ikke tale om overhængende fare. Trepanation blev foretaget med held. Han blev åreladt, og der skaffedes ham lindring på anden vis. Han faldt imidlertid mere og mere hen, og til sidst troede man, han var død.

Vejret var varmt, og han blev begravet med usømmelig hast på en af byens kirkegårde. Begravelsen fandt sted om torsdagen. Den påfølgende søndag var der som sædvanlig mange mennesker på kirkegården, og ved middagstid opstod der stor bevægelse blandt mængden, da en bonde erklærede, at han havde siddet på officerens grav og tydeligt sporet en bevægelse af jorden, som om en arbejdede sig opad. Straks skænkede man ikke mandens udsagn videre opmærksomhed, men hans rædsel og den hårdnakkede påståelighed, hvormed han gentog sin historie gjorde til sidst sin virkning. Spader

skaffedes i hast til veje, og graven, der ikke var dyb, blev snart så vidt åbnet, at dens beboers hoved kom til syne. Han så ud til at være død, men han sad næsten oprejst i kisten, hvis låg han under sine fortvivlede anstrengelser havde skudt til vejrs.

Han blev straks bragt til det nærmeste hospital, hvor man erklærede, at han endnu levede, omend han var skindød. Efter nogle timers forløb kom han til bevidsthed, genkendte sine bekendte blandt de tilstedeværende og talte i brudte sætninger om sine kvaler i graven.

Det fremgik af hans fortælling, at han måtte have været ved bevidsthed mere end en time, mens han lå begravet. Graven var løseligt og skødesløst fyldt med overordentlig porøs muld, og således var luftens tilgang ikke helt umuliggjort. Han hørte mængdens fodtrin over sit hoved og forsøgte til gengæld selv at blive hørt. Han mente, det var støjen på kirkegården, der havde vækket ham af hans dybe søvn; men aldrig så snart var han vågen, før han var fuldstændig klar over sin forfærdelige stilling.

Beretningen meddeler videre, at patienten befandt sig vel og syntes godt på vej til at komme sig, da han faldt som offer for lægernes trang til at anstille eksperimenter. Det galvaniske batteri bragtes i anvendelse, og han udåndede pludselig under et af de voldsomme krampeanfald, som det undertiden forårsager.

Omtalen af det galvaniske batteri får mig imidlertid til at huske på et velkendt og meget mærkeligt tilfælde, hvor det blev medvirkende til at kalde en ung londonsk sagfører, der havde ligget i graven i to dage, tilbage til livet. Tilfældet indtraf i året 1831 og vakte overordentlig opmærksomhed.

Patienten, hr. Edward Stapleton, var død af tyfus – i alt fald tilsyneladende – men med ejendommelige symptomer, der vakte lægernes interesse og fik dem til at anmode hans pårørende om tilladelse til at obducere liget; hvad der imidlertid blev dem nægtet. Som det så hyppigt sker i tilfælde af afslag, besluttede lægerne at lade hans lig grave op og i al stilhed dissekere det. De traf aftale med en af de talrige bander af ligrøvere, det vrimler med i London, og tredje nat efter begravelsen blev det formentlige lig gravet op og bragt hen i operationsstuen i et privat hospital.

Man havde allerede gjort et indsnit i underlivet, da legemets mærkeligt friske udseende fik lægerne til at anstille gentagne forsøg med det elektriske batteri. De sædvanlige virkninger indfandt sig, kun i et par tilfælde syntes sammentrækningerne særligt levende.

Det var blevet sent; det lakkede ad dag; og man fandt det nu på tide at skride til dissektionen. Kun en af studenterne var meget ivrig efter at anstille en prøve på en teori, som han havde udklækket, og bad om tilladelse til at bringe batteriet i forbindelse med en af brystmusklerne. Der blev skåret en flænge, og tråden bragtes i al hast i berøring med musklen; aldrig så snart var det sket, før patienten rejste sig fra operationsbordet; trådte ud på gulvet, så sig forvirret om nogle øjeblikke og begyndte at tale. Det var tydeligt udtalte men uforståelige ord, han ytrede. Derpå faldt han tungt om på gulvet.

Alle stod som lammede af rædsel, men sagens alvor gengav dem hurtigt deres åndsnærværelse. Det viste sig, at hr. Stapleton levede; han var kun faldet i afmagt. Anvendelse af

æter bragte ham hurtigt til live på ny, og han genvandt i løbet af kort tid sit helbred og vendte tilbage til sine pårørende, som man havde ladet uvidende om hans genoplivelse, så længe der endnu var fare for tilbagefald. Deres forbavselse og deres henrykkelse kan man lettere tænke sig til end beskrive.

Men dette tilfældes mest grufulde enkeltheder rummes af Stapletons egen beretning. Han erklærer, at han hele tiden var ved bevidsthed, at han dunkelt og forvirret fattede alt, hvad der foregik med ham fra det øjeblik, da lægerne erklærede ham for død, og til den stund, da han afmægtigt sank sammen på operationsstuens gulv. "Jeg er levende," var de ord, som han i sin rædsel søgte at få frem, da han forstod, at man var i færd med at obducere ham.

Det var let nok at fortælle mange sådanne historier, men jeg undlader det; for det er ikke nødvendigt for at fastslå den kendsgerning, at mennesker bliver levende begravet. Når vi tager i betragtning, hvor sjældent ifølge sagens natur slige tilfælde opdages, så må vi indrømme, at de såre hyppigt kan indtræffe, uden at vi erfarer noget om det. Og det er sjældent, at dele af en kirkegård sløjfes, uden at man finder skeletter i stillinger, der vækker den frygteligste af alle anelser.

Men er tanken derom forfærdelig, så er selve den levende begravedes lod uendeligt meget mere forfærdelig. Ingen tilskikkelse er i den grad ubarmhjertigt egnet til at fremkalde et højdepunkt af legemlig og sjælelig lidelse. Det uudholdelige tryk, der hviler på lungerne, den fugtige jords kvælende dampe, de tætsluttende ligklæder, den snævre boligs knugende favntag, gravens dybe mørke, den altomfattende stilhed, bevidstheden om ormene, der usynligt og sejrrigt nærmer sig – alt dette i

forbindelse med tanken om luften og græsset foroven, om dyrebare venner, der ville ile hid og frelse en, hvis de anede ens skæbne; men de vil jo aldrig erfare den; man er så hjælpeløs, som var man virkeligt død – alt dette, siger jeg, fylder det endnu bankende hjerte med en forfærdelse og rædsel, som selv den mest uforfærdede fantasi viger tilbage for. Vi kender intet så kvalfuldt på Jorden, vi kan ikke forestille os noget halvt så oprørende i Helvedes afgrund; derfor vækker alle beretninger om dette emne så dyb en interesse, en interesse, der imidlertid på grund af emnets frygtelige alvor er nøje knyttet til vor forvisning om sandheden af det der berettes os. Det, jeg nu vil fortælle, bunder i egne, personlige erfaringer.

Jeg har i nogle år lidt under anfald af den besynderlige sygdom, som lægerne i mangel af bedre benævnelse er blevet enige om at kalde katalepsi. Skønt såvel sygdommens direkte og indirekte årsager som dens diagnose endnu er hyllede i mystik, så er dens ydre tilsyneladelser en velkendt ting. Symptomerne synes kun at frembyde en gradsforskel. Undertiden henligger patienten kun en dag eller endnu kortere tid som i dyb søvn. Han er bevidstløs og ude af stand til at bevæge sig, men hjerteslaget spores endnu svagt, og legemets varme har ikke helt forladt ham; en antydning af farve er endnu tilbage i kinderne; og holder man et spejl hen foran hans mund, viser det sig, at lungerne endnu arbejder om end trægt og rykvis. Men afmagten kan også vare i uger, ja måneder, mens den omhyggeligste lægevidenskabelige undersøgelse er ude af stand til at godtgøre nogen forskel på patientens tilstand og det, vi forstår ved døden. Meget ofte frelses han kun fra at blive levende begravet, fordi hans venner ved, at han lider af

kataleptiske anfald, så der er al grund til at være på sin post, når forrådnelsesprocessen udebliver. Til alt held tager sygdommen gradvis til. Anfaldene bliver mere og mere udprægede og langvarige. Heri ligger væsentligst sikkerheden for ikke at blive levende begravet. Den ulykkelige, hvis første anfald var af samme beskaffenhed som de senere kan være, ville næsten uundgåeligt blive overgivet levende til graven.

Min sygdom lignede i alt væsentligt de tilfælde, der beskrives i medicinske værker. Til tider kunne jeg uden nogen påviselig årsag lidt efter lidt hensynke i en tilstand af halvbevidsthed eller halvafmagt; jeg led ingen smerte, men jeg var ude af stand til at røre mig, eller rettere sagt til at tænke, men jeg havde en dunkel drømmebevidsthed om liv og om mine omgivelsers nærværelse; og når anfaldet var ovre, fik jeg på en gang på ny herredømmet over mig selv. Til andre tider kom anfaldet pludseligt og voldsomt. Jeg blev syg, følelsesløs, kold og svimmel og sank med et til jorden. Og så var alt uger igennem tomhed, mørke og stilhed; hele universet blev til intet. Alt syntes fuldstændig tilintetgjort. Fra disse sidste anfald vågnede jeg kun langsomt op. Som dagen gryr for den venneløse og hjemløse tigger, der gennemstrejfer gaderne den lange, sørgelige vinternat, således vendte sjælens dag tilbage til mig – tøvende og tungt og lidet lysteligt.

Bortset fra min disposition for at falde i afmagt syntes min helbredstilstand i øvrigt god, og så vidt jeg kunne skønne, var den ikke påvirket af min sygdom, det skulle da være, at en vis ejendommelighed ved min søvn skyldtes den. Når jeg vågnede, vågnede jeg aldrig med et til fuld og klar bevidsthed; der hengik altid først nogle minutter fulde af uklarhed og ængstelig

forvirring; det var som om mine åndsevner, i særdeleshed min hukommelse endnu ikke var kommet til mig.

Jeg led ingen legemlige smerter, men jeg led så meget mere sjæleligt. Min fantasi blev ådselsbefængt. Jeg talte om orme, grave og gravskrifter. Jeg hensank i drømmerier om døden, og tanken om at blive levende begravet besatte min hjerne som en fiks ide. Den frygtelige fare, jeg var udsat for, hjemsøgte min bevidsthed ved dag og nat. Om dagen var mine grublerier en tortur, om natten en unævnelig kval. Ja, når mørket sænkede sig over jorden, da rystede jeg ved den blotte tanke herom. Når jeg endelig bukkede under for søvnen, var jeg halvt forstyrret af rædsel ved den tanke, at jeg kunne vågne og finde mig indesluttet i en grav. Og når endelig søvnen tog mig i besiddelse, da var det for at indeslutte mig i en sælsom drømmeverden, der overskyggedes af min altbeherskende forestilling om graven.

Af de mørke billeder, der viste sig for mig i drømme, vil jeg kun anføre et eneste. Det syntes mig, som om jeg henlå i en kataleptisk afmagt, der var dybere og varigere end ellers. Pludselig lagdes en iskold hånd på min pande, og en utålmodig stemme hviskede ordene: "Stå op" i mit øre.

Jeg sad oprejst. Mørket var uigennemtrængeligt. Jeg kunne ikke se den, der havde vækket mig. Jeg kunne hverken erindre tidspunktet, da jeg var faldet i afmagt, eller stedet, hvor jeg befandt mig. Jeg sad ganske stille og søgte at samle mine tanker, da den kolde hånd greb mig brutalt om håndleddet, ruskede heftigt i mig, mens stemmen sagde:

"Stå op, bød jeg dig ikke stå op?"

"Og hvem er du?" spurgte jeg.

"Jeg har intet navn i de verdener, hvor jeg færdes," sagde stemmen klagende. "Jeg var dødelig; jeg er Satan. Jeg var ubarmhjertig; jeg er fuld af medlidenhed. Føler du, jeg skælver? Mine tænder klaprer i munden; det er ikke nattens, den endeløse nats kølighed, der bringer dem til at klapre. Men denne vederstyggelighed er uudholdelig. Hvor kan du sove roligt? Det skrig, der stiger op fra disse dødsens kvaler, lader mig ikke finde hvile. Disse syner er mere end jeg kan udholde at se. Stå op, følg mig ud i natten, og jeg skal vise dig gravene. Se dig om, er dette ikke en ynk at se?"

Jeg så mig om, og den usynlige skikkelse, som bestandig førte mig ved hånden, lod alle menneskeslægtens grave åbne sig, og ud af dem alle strømmede forrådnelsens svage fosforlys, så jeg kunne se ind i deres mest skjulte kroge og betragte de ligklædte legemer i deres sorgvækkende søvn hos ormene. Men ak, de, som sov, var millioner færre, end de som slet ikke sov. Der stredes med svage kræfter, der herskede en kummerlig uro alle vegne; og op fra de talløse gruber steg en sørgelig raslen af de begravedes klædebon. Selv de, der syntes at hvile i fred, havde for en stor del skiftet stilling. Og røsten sagde atter til mig:

"Er dette ikke et ynkeligt syn at se?"

Men før jeg kunne finde ord til svar, havde skikkelsen sluppet mine håndled, fosforlyset var døet bort, gravene sloges til i hast, men ud af dem steg en larm af fortvivlede skrig: "Er dette ikke, oh Gud! er dette ikke en ynk at se?"

Natlige drømmesyner som dette udøvede også deres indflydelse på mine vågne timer. Mine nervers modstandskraft slappedes; angsten var altid over mig. Jeg vægrede mig ved at

ride ud, ved at spadsere, ved at indlade mig på nogen idræt, der kunne bringe mig hjemmefra. Jeg vovede mig overhovedet ikke bort fra mine omgivelser, som vidste besked med mine kataleptiske anfald, af frygt for at sygdommen skulle komme over mig og jeg skulle blive begravet, før man var klar over min virkelige tilstand. Jeg tvivlede om mine kæreste venners omhu og troskab. Jeg frygtede, at de, hvis et anfald varede særligt længe, skulle gå hen og betragte mig som virkelig død. Jeg frygtede endog, at de kunne være blevet kede af al den ulejlighed, jeg voldte, så de med glæde ville gribe et langvarigt anfald som påskud til at blive mig kvit. De søgte forgæves at berolige mig med de højtideligste løfter. Jeg aftvang dem de helligste eder om at de under ingen omstændigheder ville lade mig begrave, før opløsningen var så vidt fremskredet, at det ikke længere lod sig opsætte, og selv da lod jeg mig ikke trøste, selv da blev jeg ikke min rædsel kvit. Jeg traf en hel række vel udtænkte forsigtighedsforanstaltninger. Blandt andet lod jeg familiegravstedet bygge om, så det blev til at åbne indvendig fra. Det svageste tryk på en lang vægtstang, der nåede langt ind i graven, ville være tilstrækkeligt til at åbne jerndørene. Der var sørget for fri tilgang af lys og luft, og der var indrettet opbevaringsrum til fødemidler og vand i umiddelbar nærhed af kisten, som skulle indeslutte mig. Og selve kisten var udstyret med varme og bløde bolstre og forsynet med et låg, der hvilede på fjedre, så den ringeste bevægelse af det indesluttede legeme ville være i stand til at åbne det. Desuden hang en mægtig klokke under gravens loft, og der var truffet aftale om, at et reb skulle føres fra den gennem et hul i låget og fastgøres til en af ligets hænder. Men ak, hvad formår den kløgtigste årvågenhed

mod menneskets skæbne? Alle disse sindrige påfund formåede ikke at frelse en ulykkelig fra at lide de navnløse kvaler, der er den levende begravede forudbestemte.

Der kom en tid – som så ofte før – da jeg dukkede op fra den fuldkomneste bevidstløshed til den første svage og vage fornemmelse af at være til. Langsomt – med skildpadde-langsomhed – dagedes det første svage gry af sjælens dag. En dvalebunden uro – en sløv fornemmelse af smerte – ingen omtanke, intet håb, ingen anspændelse. Derpå efter lang, lang tid en ringen i mine øren, derpå efter en endnu længere tids forløb: en prikkende eller kriblende fornemmelse i lemmerne, dernæst en tilsyneladende evighed af nydelsesrig hvile, under hvilken de vågnende følelser kæmper sig frem til klare tanker; derpå en kortvarig synken tilbage i bevidstløshed, og så en pludselig opvågnen. Til sidst en sagte skælven af øjenlågene, og derpå et stød af dødelig rædsel, der gennemfarer mig og slynger blodet i strømme fra mit hoved tilbage til hjertet. Først nu forsøger jeg at tænke. Først nu prøver jeg at gribe min erindring. Det lykkes delvis og forbigående. Og snart efter har min hukommelse så vidt genvundet sit herredømme, at jeg til en vis grad er klar over min stilling. Jeg mærker, at jeg ikke vågner af en almindelig søvn; jeg skønner, at jeg har haft et kataleptisk anfald. Og så til sidst overskylledes min sygnende sjæl som af et ocean af tanken om den fare, der alle vegne til enhver tid lurede på mig.

Jeg lå i nogle minutter uden at røre mig. Og hvorfor? Fordi jeg ikke vovede at bevæge mig. Fordi jeg ikke vovede at gøre den bevægelse, der skulle bringe mig vished om min skæbne; og dog var der en indre stemme, der hviskede til mig, at den var

beseglet. Fortvivlelsen – en fortvivlelse, som ingen anden elendighed nogen sinde formår at fremkalde – fik mig efter lang tøven til at løfte mine øjenlåg. Det var mørkt, aldeles mørkt. Og jeg vidste, at anfaldet var ovre. Krisen var længst forbi. Jeg vidste, at jeg fuldstændigt havde genvundet brugen af mit syn; og dog var det mørkt, fuldkommen mørkt, den evige nats uigennemtrængelige mørke.

Jeg forsøgte at skrige; min indtørrede tunge og mine læber bevægede sig konvulsivisk mod hinanden under forsøget, men ingen lyd steg op fra mine lunger, der syntes knugede sammen som under byrden af et bjerg, der gispede og skælvede med mit skælvende hjerte ved hvert møjsommeligt og våndefuldt åndedrag.

Da jeg bevægede munden for at skrige, erfarede jeg, at underkæben var bundet op, som det sædvanligvis sker med de døde. Jeg følte også, at jeg hvilede på et hårdt underlag, og at mine sider var trangt indesluttede. Endnu havde jeg ikke vovet at røre mine lemmer, men nu slyngede jeg mine arme til vejrs; de havde ligget udstrakte med korslagte håndled. De slog mod en solid træ-skranke, der omsluttede mig i kun 6 tommers afstand fra mit ansigt. Jeg kunne ikke længere tvivle; jeg befandt mig i en ligkiste.

Men midt i min elendighed kom håbet til mig som en lysets engel; jeg mindedes mine forsigtighedsforanstaltninger. Jeg vred og snoede mig; jeg gjorde de voldsomste anstrengelser, men låget lod sig ikke fjerne. Jeg følte efter klokkens reb; det var der ikke. Og nu flygtede trøstens engel, og min fortvivlelse var dybere end før; nu følte jeg, at bolstrene, som jeg havde truffet omsorg for, manglede; og nu pirredes mine næsebor pludselig

af den skarpe, ejendommelige lugt, der strømmer ud fra fugtig jord. Tanken lod sig ikke afvise. Jeg befandt mig *ikke* i gravhvælvingen. Jeg måtte være faldet i afmagt, mens jeg var hjemmefra, mens jeg opholdt mig mellem fremmede, hvornår eller hvorledes kunne jeg ikke erindre. Og de havde begravet mig som en hund, sømmet mig inde i en almindelig kiste og sænket mig dybt, dybt ned i en almindelig og navnløs grav.

Da denne forfærdelige overbevisning gennemtrængte min sjæl, søgte jeg på ny at skrige højt; og denne gang lykkedes det mig. Et vildt, forrykt, langtrukkent skrig, et hyl af dødsens rædsel skingrede gennem underverdenens nat.

"Hov – halløj!" svarede en barsk stemme.

"Hvad i Djævelens skind og ben er der i vejen?" sagde en anden.

"Hold op med det," sagde en tredje.

"Hvad er meningen med de kattehyl?" sagde en fjerde. Og nu blev jeg grebet og rusket af en flok barsk udseende personer. De vækkede mig ikke af søvnen; for jeg var lysvågen, da jeg skreg; men de gengav mig den fulde brug af min hukommelse.

Dette eventyr hændte mig i nærheden af Richmond i Virginia. Jeg var sammen med en ven taget på jagt langs James-flodens bredder. Natten nærmede sig, og vi fik uvejr. En lille slup lå for anker i floden ladet med havejord; dens kahyt var det eneste sted, hvor vi kunne komme under tag. Vi indrettede os så bekvemt som muligt og tilbragte natten ombord. Der fandtes to køjer i fartøjet, og jeg sov i den ene – hvordan køjen ser ud i et fartøj på 60-70 tons, er det knap nok umagen værd at beskrive. Den, der tjente mig til leje, var ganske uden køjeklæder. Dens vidde beløb sig til atten tommer; og præcis

lige så stor afstand var der mellem dens bund og dækket ovenover. Det var i det hele taget særdeles vanskeligt at knibe sig ind i den. Ikke des mindre sov jeg fortræffeligt, og mit anfald – for det var ingen drøm, – opstod som en naturlig følge af min stilling, af min altbeherskende tanke om graven, og af den vanskelighed, jeg har ved at samle mig og især ved at genvinde min hukommelse, når jeg vågner. Mændene, som ruskede i mig, var sluppens mandskab og nogle arbejdere, som var ombord for at losse den. Lugten af jord kom fra selve ladningen. Bindet om mine kæber var mit eget silke-lommetørklæde, som jeg havde bundet om hovedet i mangel af min sædvanlige nathue.

De kvaler, jeg led, var dog utvivlsomt lige så store, som hvis jeg virkelig havde været levende begravet. De var forfærdelige; de var ufatteligt grufulde. Men af ondt kommer godt; mit overmål af lidelse fremkaldte en reaktion. Mit sind genvandt sin ligevægt, mit nervesystem blev atter stemt. Jeg foretog udflugter. Jeg øvede sport. Jeg åndede den frie, friske luft. Jeg tænkte på alt andet end døden. Jeg lagde de medicinske værker på hylden. "*Buchan*" brændte jeg. Jeg læste ingen "*Nattetanker*", ingen kirkegårdsfantasier, ingen skræmmehistorier – som denne her. Med få ord: jeg blev et nyt menneske, og jeg levede som et menneske. Efter hin mindeværdige nat gav jeg alle ligforestillinger løbepas, og med dem svandt min kataleptiske sygdom; måske har de langt snarere været dens årsag end dens virkning.

Der er øjeblikke, hvor det selv for fornuftens rolige blik kan se ud, som om vi arme mennesker bebor et helvede. Men fantasien udforsker ikke ustraffet dets afgrunde. Gravenes

utalte rædsler kan jo ikke betragtes som blotte fantasifostre, men de må – ligesom de dæmoner, der ledsagede Afrasiab på hans rejse ned ad Oxus – sove, eller de vil fortære os; de må slumre, eller vi går til grunde.

Scheherezades tusind-og-andet eventyr

Sandheden er sælsommere end noget digt.

Gl. ordsprog.

Visse orientalske studier, som jeg for nylig beskæftigede mig med, bragte mig i berøring med *Tellmenow Isitsoörnot*, et værk, der (ligesom Simeon Jochaides' *Zohar*) er så godt som ganske ukendt selv i Europa, og som aldrig så vidt jeg ved er blevet citeret af nogen amerikaner, det skulle da være af forfatteren til *Kuriositeter i den amerikanske litteratur*, og som jeg bladede i nævnte, yderst interessante værk, blev jeg ikke så lidt forbavset ved at gøre den opdagelse, at den litterære verden til dato har levet i en besynderlig vildfarelse med hensyn til den skæbne, der overgik vesirens datter, Scheherezade, som omtales i eventyrsamlingen *Tusind og én Nat*; det, som fortælles om hende deri, er ganske vist ikke unøjagtigt, det er blot alt andet end udtømmende.

Den videbegærlige læser, der ønsker fuldstændig besked om dette interessante emne, må jeg henvise til selve *Isitsoörnot*; imidlertid turde det måske være mig tilladt i hovedtrækkene at meddele, hvad jeg opdagede.

Det vil erindres, at der i den gængse udgave af eventyrene berettes om en konge, der havde al god grund til at være skinsyg på sin dronning, og som ikke blot lader hende ombringe, men sværger ved sit skæg og ved Profeten, at han hver nat vil ægte

den skønneste pige i riget og næste morgen overgive hende i bøddelens hænder.

Da han i mange år havde opfyldt sit løfte med en samvittighedsfuldhed og grundighed, der lader hans fromme sindelag og udmærkede forstand fremtræde i det skønneste lys, blev han en eftermiddag forstyrret (velsagtens i sine bønner) af storvesiren, hvis datter havde fået en idé.

Hun hed Scheherezade, og hendes ide gik ud på, at hun ville befri landet for den folkeødelæggende skat, der var lagt på dets skønhed, eller efter de bedste heltinders mønster gå til grunde ved forsøget.

Altså sender hun sin fader, storvesiren, afsted til kongen med tilbud om hendes hånd, (hvad der var så meget mere fortjenstfuldt, som det ikke var skudår). Og kongen modtager ivrigt denne hånd (noget, han i øvrigt længe havde haft i sinde og kun opsat, fordi han var bange for storvesiren), men idet han nu modtager den, lader han meget tydeligt forstå, at han – storvesir eller ikke storvesir –– ikke er til sinds at opgive så meget som en tøddel af sit løfte og sine rettigheder. Når den skønne Scheherezade alligevel fastholdt sin beslutning om at ville ægte kongen og virkelig ægtede ham trods faderens råd om, at det skulle hun lade være med, så var hendes smukke sorte øjne i alt fald i forvejen blevet åbnet for den skæbne, der ventede hende.

Det lader imidlertid til, at den diplomatiske frøken, (der sikkert har læst Machiavelli), havde udpønset et meget snedigt anslag. Bryllupsaftenen fik hun anbragt sin søster – under hvilket påskud husker jeg ikke i øjeblikket – i nærheden af det kongelige leje, så hun og søsteren bekvemt kunne tale sammen;

og lidt før hanegal fandt hun lejlighed til at vække den rare konge, hendes husbond (der i og for sig ikke havde det mindste imod hende rent bortset fra, at det var hans hensigt næste morgen at lade hende kvæle), – hun havde altså held til at vække ham, skønt han sov fast formedelst sin udmærkede samvittighed og sin fortræffelige fordøjelse), med en umådelig interessant historie (jeg tror, den handlede om en kat og en sort rotte), som hun (ganske sagte forstår sig) fortalte til sin søster. Da dagen brød frem, var historien tilfældigvis endnu ikke til ende, og Scheherezade var jo ude af stand til at fortsætte; for det var på høje tid, at hun kom op og blev kvalt, noget der i øvrigt kun er grumme lidt behageligere end at blive hængt.

Det gør mig ondt at måtte sige det, men kongens nysgerrighed var endnu stærkere end hans religiøse grundsætninger, og den fik ham til for denne ene gang at udsætte opfyldelsen af løftet til næste morgen, så havde han jo håb om i den kommende nat at høre videre, hvorledes det gik med den sorte kat (det var vistnok en sort kat) og rotten.

Natten kom, og Scheherezade blev ikke blot færdig med den sorte kat og rotten (rotten var blå), men uden at tænke rigtig over, hvad hun gjorde, forvildede hun sig langt ind i en spændende beretning, der (hvis jeg ikke tager meget fejl) handlede om en lyserød hest (med grønne vinger), der havde et urværk inden i sig og blev trukket op med en indigoblå nøgle. Denne historie interesserede kongen endnu mere end den foregående; og da dagen brød frem, før den var fortalt til ende (skønt dronningen gjorde sig al mulig umage for at blive færdig i rette tid og komme op og blive kvalt), så var der jo ikke andet for end på ny at udsætte ceremonien i 24 timer. Og ligeså gik

det næste nat og næste og næste igen; ja således gik hele Tusind og én Nat, uden at kongen fik lejlighed til at opfylde sit løfte, hvorpå han enten glemte det helt og holdent eller skaffede sig absolution eller (hvad der er det sandsynligste) brød det og sparkede sin skriftefader på porten. I hvert fald gik Scheherezade, der i lige linje nedstammede fra Eva og måske har arvet de syv kurve krøniker, som nævnte dame, efter hvad der er os fortalt, samlede op under træerne i Edens Have, til sidst af med sejren, og skønhedsskatten blev ophævet.

Nuvel, denne slutning (som er gængs og landskendt) er ganske vist meget passende og såre fornøjelig, men ak, det går med den som med så meget andet, den er mere fornøjelig end sand; *Isitsoörnot* sætter mig i stand til at kunne berigtige den. "*Le mieux*" siger et fransk ordsprog, "*est l'ennemi du bien*" *(Det bedste er det godes fjende)*; ved omtalen af Scheherezade som arving til de syv kurve krøniker burde jeg have tilføjet, at hun satte dem på rente og rentes rente, til de blev til syv og halvfjerdsindstyve.

"Kære søster," sagde hun den tusind og anden nat (jeg citerer her *Isitsoörnot* ordret) "kære søster" – sagde hun – "nu da der ikke længere er tale om kvælning og den kedelige skat er ophævet, indser jeg, hvor hensynsløst jeg har båret mig ad mod dig og kongen (der snorker, noget en gentleman aldrig burde tillade sig) ved ikke at fortælle slutningen af Sinbads historie. Han oplevede nemlig mange andre og endnu interessantere eventyr end de, jeg har fortalt; når jeg skal være ganske ærlig, så var jeg noget søvnig den nat, jeg fortalte om ham, og fattede mig derfor i alt for stor korthed, måtte Allah forlade mig min synd. Men endnu er det jo ikke for sent at gøre min store uret god igen, og når jeg nu har knebet kongen så vågen, at han

holder op med den skrækkelige støj, vil jeg derfor fortælle dig og ham (om det behager ham at høre efter) fortsættelsen af den yderst interessante historie."

Som det fremgår af *Isitsoörnot* lagde Scheherezades søster ikke nogen overdreven taknemmelighed for dagen i den anledning; kongen holdt imidlertid op med at snorke, da han var blevet tilstrækkeligt knebet og mumlede: Hov – hov! – ord, (de er utvivlsomt arabiske) der af dronningen opfattedes som tegn på, at han var lutter øre og ikke havde i sinde at snorke foreløbig, hvorfor hun gik videre i beretningen om Sinbad, matrosen.

"På mine gamle dage" – dette er Sinbads ord, som de gengives af Scheherezade – "på mine gamle dage, da jeg i årevis havde holdt mig i ro hjemme, fik jeg endnu en gang lyst til at se fremmede lande; og en dag pakkede jeg – uden at sige noget til min familie – nogle kostbare og lidet vægtige varer sammen i pakker, hyrede en drager til at bære dem og fulgtes så med ham ned til kysten for at vente på et skib, der kunne føre mig bort fra landet og hen til egne, som jeg endnu ikke havde gæstet.

Varerne lagde vi på stranden, hvorpå vi satte os under et træ og stirrede ud over havet i håb om at få øje på et skib; men der gik adskillige timer, uden at noget dukkede op. Til sidst bildte jeg mig ind, jeg kunne høre en sælsom snurrende eller mumlende lyd, og drageren erklærede efter nogen lytten at han ligeledes kunne høre den. Den tog stærkt til; det, der frembragte lyden, måtte åbenbart nærme sig. Til sidst fik vi lige i kimingen øje på en sort plet, der hurtigt tog til i størrelse og viste sig at være et kæmpemæssigt uhyre, der svømmede afsted med en stor del af kroppen oven over vandet. Det nærmede sig

til os med ufattelig hurtighed; vældige skumbølger tårnede sig op om dets bryst, og en luende ildsøjle belyste dets vej og tabte sig langt borte i det fjerne.

Som det nærmede sig, så vi det tydeligere og tydeligere. Det var så langt som tre af de højeste træer tilsammen, og det var så stort i omfang som den store audienssal i dit palads, oh du, den mest ophøjede og gavmilde af alle kalifferne! Dets krop, som ikke lignede andre fisks, var stærk som en klippe og blanksort for den dels vedkommende, som befandt sig oven over vandet, med undtagelse af en smal blodrød stribe, der løb hele vejen rundt om den som et bælte. Dets bug befandt sig under vandet; kun nu og da skimtede vi den, når uhyret steg og sank med bølgerne, og vi så da, at den var dækket af metalliske skæl, hvis farve var som månens i diset vejr. Ryggen var flad og næsten hvid; den dækkedes af seks torne, der var omtrent halvt så lange som hele kroppen.

Denne skrækkelige skabning havde så vidt vi kunne se ingen mund; i stedet for var den forsynet med mindst 4 snese øjne, der sprang frem af deres huler ligesom den grønne guldsmeds øjne og sad rundt om på hele kroppen i to rækker, den ene oven over den anden, parallelt med den blodrøde stribe, der vistnok var en slags øjenbryn. To eller tre af disse frygtelige øjne var meget større end de andre og skinnede som det pure guld.

Udyret nærmede sig til os med stor hastighed, hvad jeg allerede har fortalt, og dets bevægelse må være blevet udvirket ved trolddom; for det havde hverken finner som en fisk eller svømmefødder som en and eller vinger som en vingesnegl, der bevæges afsted for vinden på samme måde som et fartøj; ej heller bugtede det sig frem som ålene. Dets hoved og hale var

ganske ens, kun var der i nærheden af sidstnævnte to små huller, der gjorde tjeneste som næsebor, og gennem hvilke uhyret blæste sin ånde med stor voldsomhed og under en hvinende, yderst ubehagelig larm.

Vi blev såre rædde ved synet af dette frygtelige gespenst, men vor skræk blev endda overgået af vor forbavselse, da vi endelig på dets ryg opdagede en hel mængde dyr, der i størrelse og udseende mindede om mennesker, som de også i andre henseender lignede, på det nær, at de ingen klæder havde på (som mennesker har), hvorimod de (rimeligvis fra naturens side) var forsynet med et hæsligt og ubekvemt overtræk, der kunne ligne klæde men bare sluttede så stramt til huden, at det gjorde de sølle stympere latterligt kejtede og sikkert voldte dem stor pine. Øverst oppe på hovedet bar de nogle firkantede kasser; ved første øjekast troede jeg, disse skulle gøre nytte som turbaner, men da jeg havde set nøjere til, opdagede jeg, at de var overordentlig tunge og solide, og jeg kom derfor til det resultat, at det var en slags indretninger, der ved deres store vægt var bestemt til at holde dyrenes hoveder fast på deres skuldre. Om halsen bar de sorte kraver (velsagtens som tegn på, at de var trælle) ligesom vore hunde – kun meget højere og stivere, så det blev ganske umuligt for disse ynkværdige skabninger at bevæge hovedet uden samtidig at bevæge kroppen; de var således dømt til en evig beskuelse af deres egne braknæser, et syn der måtte siges at være i høj grad væmmeligt, om ikke ligefrem forfærdeligt.

Da udyret var nået omtrent helt ind til kysten, hvor vi stod, blev et af dets øjne på en gang frygtelig stort, udsendte en ildstråle ledsaget af en tyk røgsky og en tordenlignende larm.

Da røgen var drevet bort, så vi et af de pudsige menneskedyr stående i nærheden af det store dyrs hoved med en trompet i hånden, gennem hvilken han (efter at have sat den for munden) tiltalte os i nogle høje, rå, ubehagelige toner, som vi måske ville have antaget for et sprog, hvis de blot ikke var kommet ud gennem næsen.

Men det var jo åbenbart, at der blev talt til os, og jeg var meget i vildrede med svaret, eftersom jeg ikke forstod, hvad der blev sagt; i denne forlegenhed vendte jeg mig til drageren, der var lige ved at besvime af skræk, for at høre hans mening, om hvad det var for et uhyre, hvad det ville, og hvad det var for skabninger, der sværmede om på ryggen af det. Han svarede, at han en gang før havde hørt tale om dette havuhyre; det var en grusom dæmon med indmad af svovl og blod af ild; den var skabt af onde ånder for at bringe ulykke over menneskeheden; de tingester, der sås på dets ryg, var utøj, sådan som man ser det hos hunde og katte, kun noget større og glubskere, og dette utøj havde sin bestemmelse; for de lidelser, det voldte bestiet ved sin kriblen og stikken, tirrede det op til højtbrølende raseri og fuldbyrdelse af de onde ånders anslag.

Denne beretning fik mig til at tage benene på nakken, og uden at se mig tilbage en eneste gang løb jeg det bedste jeg havde lært op i bjergene, mens drageren styrtede afsted med lige så stor hurtighed, men rigtignok i modsat retning, så han slap bort fra mig med mine pakker, som han nok har taget omhyggeligt vare på; stå inde for det kan jeg dog ikke; for jeg har ikke senere hen set noget til ham.

Hvad mig angår, så blev jeg skarpt forfulgt af en sværm af menneske-utøjet (der var gået ind til kysten i både); jeg blev

snart indhentet, bundet på hænder og fødder og ført med ud på dyret, som straks derpå svømmede midt ud i havet.

Jeg angrede nu bittert den dårskab, der havde fået mig til at forlade mit hyggelige hjem og udsætte mig for alskens farer og eventyr; men min anger nyttede mig jo kun lidet nu, jeg søgte derfor så vidt muligt at forsone mig med min stilling og indynde mig hos det menneske-dyr, der ejede trompeten; han syntes nemlig at være herre over de andre. Og der gik ikke mange dage, før jeg havde held med mig; han gav mig ved forskellige tegn sin velvilje til kende, og til sidst indlod han sig endda på at lære mig begyndelsesgrundene til det, som han var indbildsk nok til at kalde sit sprog; og nu kunne jeg tale med ham og fortælle om min brændende lyst til at se mig om i verden.

"Washish squashish squeak, Sinbad, hey-diddle diddle, grunt unt grumble, hiss, fiss, whiss," sagde han til mig en dag, da vi lige havde spist til middag –, åh, tusind gange om forladelse, jeg havde rent glemt, at Deres Majestæt selvfølgelig ikke er fortrolig med hane-vrinskernes *(Cock-neighs, cockney=en londonerdialekt. O.a.)* dialekt (således hed menneske-dyrene nemlig; jeg antager, grunden var den, at deres sprog dannede en slags overgangsform mellem hanens og hestens). Hvis De ikke har noget imod det, vil jeg oversætte. "Washish squashish" osv. betyder: "Kære Sinbad, det glæder mig, at du er sådan en flink fyr; vi er nu i færd med at foretage, hvad man kalder en jordomsejling, og siden du har så stor lyst til at se dig om i verden, så vil jeg give dig fri rejse på ryggen af dyret."

Da Scheherezade var kommet så vidt med sin fortælling, vendte kongen sig – i følge *Isitsoörnot* – fra venstre om på højre

side og sagde:

"Det er højst besynderligt, kære dronning, at du indtil nu har undladt at fortælle disse eventyr. Vil du tro mig, jeg finder dem overordentligt sælsomme og underholdende."

Da kongen havde givet sine følelser luft i dette udbrud, fortsatte den skønne Scheherezade sin historie med følgende ord:

"Sinbad gik videre med sin fortælling og sagde: "Jeg takkede menneske-dyret for dets venlighed, og det varede ikke længe, før jeg følte mig som hjemme på udyret, der svømmede afsted gennem oceanet med vidunderlig hurtighed, skønt havspejlet i den del af verden slet ikke er fladt, men rundt som et granatæble, så at vi hele tiden så at sige drog op ad bakke eller ned ad bakke."

"Det var dog højst besynderligt," udbrød kongen.

"Det er ikke des mindre ganske sandt," svarede Scheherezade.

"Det har jeg mine tvivl om," sagde kongen, "men vær så god og gå videre med historien."

"Nuvel – "Dyret," fortsatte Sinbad, "svømmede altså op ad bakke og nedad bakke, til vi omsider landede på en ø, der vel var sine hundrede mil i omfang, og som dog var bygget op midt ude i havet af nogle små maddiker *(koraldyrene)*."

"Hm", sagde kongen.

"Vi forlod denne ø," sagde Sinbad – (Scheherezade tog nemlig ingen notits af sin ægteherres lidet høflige afbrydelse) – "vi forlod denne ø og kom til en anden, hvor skovene var af sten og så hårde, at de bedst hærdede økser røg i splinter, da vi forsøgte at fælde dem."

("En af de største naturejendommeligheder i Texas er en forstenet skov i nærheden af Pasigno-flodens udspring. Den består af adskillige hundrede træer, der alle i oprejst stilling er blevet forvandlet til sten. Nogle endnu voksende træer er delvis forstenet. Dette er en kendsgerning, der vil sætte de naturkyndige i forlegenhed og tvinge dem til at ændre den gængse teori om forstening". – ***Kennedy.***

Denne beretning, der først blev modtaget med mistillid, har senere hen fundet bekræftelse ved opdagelsen af en forstenet skov i nærheden af Chayenne-flodens hovedstrøm, der har sit udspring i Rocky Mountains.

Der er måske intet på jorden, der frembyder et interessantere skue end den forstenede skov ved Cairo. Den rejsende forlader byens porte, passerer kalifgravene, krydser vejen, der fører tværs over ørkenen til Suez, og fortsætter mod syd gennem en dyb, øde dal, der dækkes af sand, grus og muslingeskaller, som havde tidevandet først i går trukket sig tilbage fra den, og når endelig forbi en række sandhøje, der i nogen afstand strækker sig parallelt med stien. Det landskab, der nu viser sig for hans blik, er over al beskrivelse sælsomt og øde. Dele af træer, en hel sønderbrudt skov ligger milevidt henslængt på jorden, og alt er stenhårdt, klingende som støbejern, når det rammes af hestehov. Træet er mørkebrunt, men dets form er bevaret til fuldkommenhed; stykkerne er fra én til femten fod lange og fra en halv til tre fod tykke, og de er strøet så tæt imellem hinanden, at det ægyptiske æsel knap nok kan finde plads til sin fod, og så naturligt, at man – hvis man befandt sig i Irland eller Skotland – ville tro, man stod overfor en uhyre tørlagt mose, hvis træer nu lå og rådnede i solen. Rødderne og grenene er i nogle tilfælde næsten fuldkomment bevarede; og det kan endnu ses, hvorledes ormene har gnavet sig ind under barken. De fineste saft-kar og alle finere dele i træets indre er fuldkomment bevarede, ja tåler at efterses med det

stærkeste forstørrelsesglas. Og alt er forvandlet til sten, så hårdt, at det ridser glas, og modtageligt for den fineste politur. – ***Asiatisk Magasin.****)*

"Hm," sagde kongen på ny, men Scheherezade lod som om hun ikke hørte det og fortsatte med Sinbads ord:

"Vi forlod også denne ø og kom til et land, hvor der var en mægtig hule, der strakte sig 8-9 mil ind i Jordens indre og indeholdt en større mængde og langt prægtigere paladser end der findes i hele Damaskus og Bagdad. Ned fra hvælvingerne i disse paladser hang der kostelige stene, at se til som diamanter, men de var større end mennesker, og mellem slottene, pyramiderne og templerne strømmede vældige floder, der var sorte som ibenholt og indeholdt en myldrende mængde fisk, der ingen øjne havde." *(Mammut-hulen i Kentucky.)*

"Hm!" sagde kongen.

"Derpå svømmede vi et sted hen, hvor et mægtigt bjerg steg op af havet. Ned ad dets sider randt strømme af smeltet metal; og nogle af disse strømme var tre mil brede og tolv mil lange *(På Island, 1783)*; og fra en hule på bjergets top udslyngedes så uhyre askemasser, at Solen udslettedes af himlen og det blev mørkere end den mørkeste nat; selv i en afstand af 35 mile fra bjerget formåede vi ikke at skelne den lyseste genstand, hvor nær vi så holdt den til vort øje." *("Under Heklas udbrud i 1766 forårsagede askeskyerne et sådant mørke, at folk i Glaumba, der ligger over 35 mil fra bjerget, var nødt til at famle sig frem. Under Vesuvs udbrud i 1794 var der så mørkt i Caserta, der ligger 3 mil borte, at indvånerne kun ved hjælp af fakler kunne færdes på gaden. Den første maj 1812 bredte en vældig sky, der bestod af sand og aske og kom fra en vulkan på St. Vincent, sig ud over hele Barbados og frembragte midt på dagen et sådant mørke, at man var ganske ude af stand til at øjne træer eller*

andre genstande i ens umiddelbare nærhed, ja end ikke et hvidt lommetørklæde, der anbragtes i en afstand af kun 6 tommer fra øjet." – ***Murray.****)*

"Hm!" sagde kongen.

"Vi forlod denne kyst, og dyret ilede afsted, til vi kom til et land, hvor der syntes at være vendt op og ned på tingenes natur, – i alt fald så vi en stor sø, på hvis bund der voksede en stor og prægtig grøn skov." *("I året 1791 indtraf et jordskælv i Caracas, en del af jordskorpen sank, og der dannedes en sø, som var 2400 fod i tværmål og fra 80 til 100 fod dyb. Det var en del af skoven ved Aripao, der sank, og træerne holdt sig grønne i mange måneder under vandets overflade." –* ***Murray****.)*

"Nåda!" sagde kongen.

"Nogle snes mil længere borte kom vi ind i et klima, hvor atmosfæren var så tæt, at den kunne bære jern og stål, ligesom luften hos os kan bære fjer." *(Det hårdeste stål, der nogensinde er fremstillet, lader sig ved hjælp af et blæserør forvandle til et uendelig fint støv, der med lethed holder sig svævende i den atmosfæriske luft)*

"Dimmelimmelim!" sagde kongen.

"Vi blev ved med at rejse i samme retning og kom nu til det herligste land i hele verden. En prægtig flod slyngede sig hundreder af mil gennem det. Denne flod var usigelig dyb og mere gennemsigtig end rav. Den var fra en halv til halvanden mil bred. Dens bredder hævede sig lodret til en højde af 1200 fod; de kronedes af evigt blomstrende træer og sødt duftende blomster; hele egnen var som en have at se til, men dens navn var "Rædslens Rige", og den, som trængte ind i det, var vis på at dø." *(Landet omkring Niger. Jævnfør* ***Simmonds Koloni-Magasin****.)*

"Ser man det," sagde kongen.

"Vi forlod skyndsomst dette rige og kom efter nogle dages forløb til et andet, hvor vi til vor store forundring opdagede talløse mængder af nogle dyr, hvis hoveder var forsynede med leer. Disse modbydelige skabninger graver vidtstrakte tragtformede huler i jorden og udforer dem med sten, der er stablet sådan ovenpå hinanden, at de falder sammen, så snart andre dyr træder på dem, hvorved disse styrter ned i hulen til uhyrerne, der udsuger deres blod og derpå udslynger deres ådsler af "Dødshulerne"." *(Myreløven. Udtryk som uhyre (monstrum) kan såvel bruges om lidet som om stort, og betyder kun at det afviger fra det almindelige; "vidtstrakt" er et relativt ord; i sammenligning med den røde myres er myreløvens hule vidtstrakt. Et sandskorn er også en sten)*

"Puh," sagde kongen.

"Vi fortsatte vor rejse og kom til en egn, der vrimlede med planter, som ikke voksede på jorden men i luften *(Epidendron, Flos Aeris, der hører til orkideerne og vokser på træer, tager ikke sin næring af disse, men udelukkende af luften)*. Og nogle var der, som hentede deres næring fra andre planter *(Snylteplanterne, f. ex. den vidunderligt smukke Rafflesia Arnoldii.)*, og der var andre, som voksede på levende dyr *(Schouw anfører en hel klasse planter, – Plantæ Epizoae –, der lever på dyr. Til denne klasse hører nogle alger og tangarter. Hr. J. B. Williams fra Salem, Massachusetts gjorde det "Nationale Institut" bekendt med et insekt fra New Zealand, af hvilket han gav følgende beskrivelse: "Hotten", en art larve eller orm, findes ved Rata-træets rod, og planten vokser ud af dens hoved. Dette højst besynderlige insekt vandrer op så vel ad Rata- som Periri-træerne, og når den er kommet op i toppen, æder den sig ned gennem stammen, til den kommer ud ved roden, hvorpå den dør eller falder i dvale, mens*

planten vokser ud af dens hoved; dens legeme opløses ikke, men bliver endnu fastere end da den levede. Af dette insekt uddrager de indfødte en farve, som de anvender til tatovering."). Der var nogle, der lyste og skinnede *(I miner og i naturlige huler findes en slags svampe, fra hvilke der udgår et stærkt fosforlys)*, og der var andre, der efter behag flyttede sig fra sted til sted *(gøgeurt, skabiose og vallisneria)*; men hvad der er endnu vidunderligere, vi opdagede blomster, der levede, åndede og bevægede deres lemmer frit, ja endog havde samme afskyelige hang som menneskeslægten til at gøre andre skabninger til deres slaver, og indespærre dem i ensomme, skrækkelige fangebure, til de udførte det arbejde, der var pålagt dem." *(Kronen på denne blomst (Aristolochia Clematitis), som er rørformet, har forneden en kugleformet udvidelse. Den rørformede del er indvendigt besat med børster, der vender nedad. Den kugleformede del indeholder kønsorganerne, der kun består af en støvvej og ar samt støvdragerne. Men støvdragerne er end ikke så lange som støvvejen, de kan altså ikke bringe støvet i berøring med arret, eftersom blomsten står opret, så længe bestøvningen endnu ikke har fundet sted. Uden hjælp udefra ville støvet derfor falde ned på bunden af blomsten. Og naturen har sendt hjælp i skikkelse af et lille insekt, Tiputa Pennicornis, der for at søge honning trænger gennem den rørformede del og helt ned på bunden af blomsten, hvor det farer omkring, til det er helt dækket af blomsterstøv. Nu kan det imidlertid ikke slippe ud igen, det hindres deri af de nedadvendende børster, der sidder ligesom ståltrådene i en musefælde; det tumler omkring i alle hjørner og kroge og bringer så meget støv i berøring med arret, at befrugtning finder sted; og så snart det er sket, begynder blomsten at hænge og børsterne lægger sig ind til røret, så insektet har let ved at undslippe. –* ***P. Keith: Systematisk Plantefysiologi****.)*

"Uha!" sagde kongen.

"Vi forlod dette land og kom snart efter til et andet, hvor bierne og fuglene er matematikere og i besiddelse af slig lærdom og genialitet, at de dagligt giver rigets vise mænd undervisning i geometri. Landets konge havde udlovet en belønning for løsningen af to overmåde vanskelige opgaver, og de blev ufortøvet løst – den ene af bierne, den anden af fuglene. Men kongen holdt løsningerne hemmelige, og det var først efter mange dybsindige granskninger, først da der var gået år med at skrive tykke bøger om emnet, at menneskematematikerne kom til det selvsamme resultat, som bierne og fuglene straks havde haft på rede hånd." *(Bierne har – så længe der har været bier til – konstrueret deres celler i en sådan form, i et sådant antal, og med en sådan hældning, at de – som det viser sig efter indgående matematiske undersøgelser – har opnået den størst mulige plads i forbindelse med den størst mulige soliditet)*

"Tænkte jeg det ikke nok," sagde kongen.

"Vi havde næppe nok tabt dette land af syne, før vi nærmede os til et andet, fra hvis kyster der fløj en sværm fugle ud over vore hoveder, men flokken var en kvart mil bred og 50 mile lang, og skønt den fløj en kvartmil i minuttet, varede det derfor 4 timer, før den havde passeret os, men den talte jo også adskillige millioner millioner fugle." *("Han iagttog en flok vandreduer, der drog fra Frankfort ind i Indiana territoriet; flokken var mindst en kvart mil bred; den brugte 4 timer til at passere, hvilket giver en længde af halvtreds mil, når man regner med en hastighed af en kvart mil i minuttet; hvis man antager en due for hver tre kvadratfod af flokken, får man et antal af 2.230.272.000 duer." –* ***"Rejser i Canada og De Forenede Stater" af løjtn. F. Hall.****)*

"Man skal høre meget –" sagde kongen.

"Aldrig så snart var vi blevet af med disse fugle, der generede os slemt, før vi forfærdedes ved synet af en helt anden slags fugl, som var endda uendeligt meget større end fuglen Roc, som jeg traf på min forrige rejse; for den var større end den største af dit serails kupler, oh du, den mest gavmilde af alle kalifferne. Denne frygtelige fugl havde så vidt vi kunne se intet hoved, den bestod udelukkende af mave, og den var vidunderligt fed og trind og blød og rund og skinnede i forskelligt farvede striber. Den var åbenbart på vej til sin rede; i kløerne holdt den et hus, taget havde den revet af, inde i huset kunne vi se mennesker, der sikkert følte sig stedt i den bitreste vånde ved tanken om den forfærdelige skæbne, der ventede dem. Vi råbte og skreg af fuld hals for om muligt derved at skræmme fuglen til at give slip på sit bytte, men den svarede os kun med en prusten eller fnysen og smed en tung sæk, som viste sig at indeholde sand, ned i hovedet på os."

"Vrøvl," sagde kongen.

"Straks efter at vi havde oplevet dette eventyr, kom vi til et vældigt og vidtstrakt fastland, der ikke des mindre blev båret på ryggen af en himmelblå ko, der udmærkede sig ved at have ikke færre end 400 horn." *(Jorden bæres af en blå ko, der har fire hundrede horn. – Koranen.)*

"Ja, se det tror jeg på," sagde kongen, "for jeg har læst noget lignende i en bog."

"Vi passerede under dette fastland (svømmende mellem koens ben) og kom efter nogle timers forløb til et vidunderligt land, og menneske-dyret fortalte mig, at det var hans hjemland og beboedes af væsner af samme art som han selv; hvad der

hævede ham betydeligt i min agtelse; ja, jeg begyndte ligefrem at skamme mig over den nedladende fortrolighed, hvormed jeg havde behandlet ham; for jeg gjorde snart den opdagelse, at menneske-dyrene udgjorde en nation af mægtige troldmænd, der levede med orme i hjernen *(Indvoldsorme er gentagne gange blevet fundet i menneskets muskler og hjerne. – Jævnf. Wyatts Physiologi, s. 143.)*, hvilket sikkert har bidraget til at ægge og anspore deres indbildningskraft i allerhøjeste grad."

"Sludder!" sagde kongen.

"Troldmændene havde en mængde besynderlige husdyr, blandt andet en umådelig hest, hvis ben var af jern, og hvis blod bestod af kogende vand. Den åd ikke korn, men sorte sten og trods denne hårde kost var den i besiddelse af en sådan styrke og hurtighed, at den kunne løbe afsted med en byrde, der var tungere end det største tempel her i staden, tilmed i en fart, der kun overgås af de færreste fugles flugt." *(På den store vestbane mellem London og Exeter er opnået en hastighed af 16 mil i timen. Et tog, der vejede 90 tons, susede fra Puddington til Didcot (11 mil) på 51 minutter.)*

"Vissevasse!" sagde kongen.

"Jeg så også en høne, der ingen fjer havde, men var større end en kamel; den bestod ikke af kød og knogler, men af jern og murværk; dens blod bestod ligesom hestens, hvilken den i øvrigt i flere henseender lignede, af kogende vand, og den åd ligeledes brænde og sorte stene og intet andet. Denne høne udrugede ofte indtil hundrede kyllinger om dagen, og når de var krøbet ud af ægget, opslog de deres bopæl i maven på deres moder, hvor de opholdt sig adskillige uger."*(En udrugningsanstalt)*

"Trala-la!" sagde kongen.

"En af disse mægtige troldmænd skabte en mand af messing, træ og læder og begavede ham med et sådant snilde, at han ville have været i stand til at besejre alverdens mennesker i skak med undtagelse af den store kalif Harun al Raschid *(Maelzels automatiske skakspiller)*. En anden af disse troldmænd fremstillede (af samme slags materiale) en skabning, der endda stillede sin skaber aldeles i skygge; for dens åndskraft var så vældig, at den i løbet af et sekund foretog beregninger, som 50.000 almindelige mennesker ville have været et år om at udføre *(Babbages regnemaskine)*. Men en endnu vidunderligere troldmand frembragte et mægtigt væsen, der hverken var menneske eller dyr; dets hjerne var af bly blandet sammen med en sort masse, der kunne se ud som beg, og det havde fingre, som det brugte med en så ufattelig hurtighed og behændighed, at det i løbet af en time ville have kunnet skrive tyve tusind kopier af Koranen og gjort det med en sådan nøjagtighed, at der ikke blandt alle kopierne ville have været en, der udviste så meget som en hårsbred forskel fra en anden. Dette væsen besad en umådelig styrke, i løbet af et nu oprejste eller omstyrtede det de mægtigste riger; men dets styrke blev lige så fuldt anvendt i det ondes som i det godes tjeneste."

"Latterligt," sagde kongen.

"Blandt dette folk af troldmænd var der også en, der havde salamander-blod i årerne, og han betænkte sig ikke på at sætte sig ind i en gloende ovn og ryge sin pibe, mens hans middagsmad stod og stegte på ovnens gulv *(Chabert og efter ham mange andre)*. En anden besad den evne at kunne forvandle uædle metaller til guld; han behøvede end ikke se til dem, mens

processen stod på *(elektrolyse)*. En anden havde et sådant håndelag, at han dannede en tråd, der var så tynd, at den ikke kunne ses *(Wollaston lavede til synsfeltet i et teleskop en platintråd, der var 1/18000 tomme tyk og kun synlig gennem et mikroskop)*. En anden besad en så hurtig opfattelsesevne, at han talte et elastisk legemes svingninger, der beløb sig til 900 millioner i et sekund *(Newton påviste, at øjets nethinde under påvirkning af de violette lysstråler svingede 900.000.000 gange i løbet af et sekund)*."

"Absurd!" sagde kongen.

"En anden af disse troldmænd kunne ved hjælp af en væske, som ingen endnu har fået at se, få sine venners lig til at svinge med armene, slå ud med benene, fægte omkring sig, ja springe op og danse, om det lystede ham *(Volta-søjlen)*. En anden havde udviklet sin stemme til en sådan højde, at den kunne høres fra den ene ende af jorden til den anden *(Den elektriske telegraf sender i et nu meddelelse – i al fald så langt Jorden rækker)*. En anden havde så lange arme, at han kunne sidde i Damaskus og skrive et brev i Bagdad, ja så langt borte det skulle være *(Den elektriske telegrafs skriveapparat)*. En anden befalede lynet at stige ned fra himlen til ham, og det kom og forvandledes til et legetøj i hans hænder. En anden tog to høje lyde og skabte tavshed af dem. En anden skabte mørke af to klare lys *(Almindelige eksperimenter i fysik. Hvis to røde lysstråler fra to lyskilder ledes ind i et mørkt værelse, således at de falder på en hvid flade og afviger 0,00000258 tomme i længde fra hinanden, vil lysstyrken blive fordoblet. Det samme er tilfældet, hvis brøken multipliceres med et helt tal. Multipliceres den med 2 ¼, 3 ¼ osv., frembringes en lysstyrke, som om der kun var en lysstråle; men multipliceres den med 2 ½, 3 ½ osv., fremkommer totalt mørke. På lignende måde forholder det sig med de violette lysstråler, når længde-*

forskellen er 0,00000167 tomme, og ligeledes med alle andre lysstråler, idet forskellen øges gradvis fra violet til rødt. Lignende eksperimenter med lyd fører til lignende resultater.). En anden frembragte is i en glohed smelteovn *(Hold en smeltedigel af platin over en spritlampe, til den bliver rødglødende, hæld derpå svovlsyre i, og det vil vise sig, at der ikke undslipper så meget som en dråbe af denne; årsagen dertil er, at den ellers meget flygtige svovlsyre bliver omgivet af en damp-hinde og således slet ikke kommer i berøring med smeltediglen. Derpå hældes lidt vand i, syren kommer nu i direkte berøring med den hede digel og forflygtiges som svovlsyrling, og fordampningsprocessen går så hurtigt for sig, at vandets varme opsluges, og det falder ned på bunden som en klump is. Tager man nu øjeblikket i agt, før den på ny smelter, kan man altså kaste et stykke is ud af en rødglødende digel)*. En anden befalede Solen at male hans portræt, og solen gjorde det *(daguerreotypien)*. En anden tog Solen, Månen og planeterne, vejede dem omhyggeligt, undersøgte dernæst deres indre og udfandt, af hvilke stoffer de er dannede. Men hele nationen besidder i øvrigt slige trolddomsgaver, at deres børn, ja selv deres ganske almindelige hunde og katte uden vanskelighed er i stand til at se ting, som slet ikke er til, eller som gik til grunde for 20 millioner år siden." *(Skønt lyset bevæger sig med en hastighed af 42.000 mil i sekundet, er stjerne 61 i stjernebilledet Svanen (den eneste stjerne, hvis afstand til dato er målt) dog så ufattelig langt borte, at dens stråler er mere end ti år om at nå Jorden. Stjerner, der er længere borte, tør uden overdrivelse anslås til en 20 – ja, til 1000 års lynafstand. Hvis de nu er gåede til grunde for 20-1000 år siden, vil vi dog endnu den dag i dag kunne se dem eller det lys, som de udsendte for 20-1000 år siden. At mange af de stjerner, vi ser, er gået til grunde, er ikke blot muligt men endog sandsynligt. Den ældre Herschel påstår, at de*

svageste – gennem hans store teleskop synlige – tågepletters lys må have været 3.000.000 år om at nå Jorden. I så fald må nogle, der blev synlige i Lord Roses teleskop, befinde sig i en afstand af 20.000.000 år.)

"Urimeligt," sagde kongen.

"Disse uforligneligt store og vise troldmænds hustruer og døtre," – fortsatte Scheherezade uden i mindste måde at lade sig forstyrre af sin gemals højst upassende afbrydelser – "disse fremragende besværgeres hustruer og døtre er yderst forfinede og fuldendte i enhver henseende, og de ville være særdeles tiltalende og smukke, hvis de blot ikke var hjemfaldet til en grum skæbne, som end ikke deres ægtemænds og fædres vidunderlige evner hidtil har formået at udfri dem fra. Snart kommer skæbnen over dem i en form, snart i en anden, men den, jeg taler om, er kommet i form af en grille."

"En – hvad for en?" sagde kongen.

"En grille," sagde Scheherezade. "En af de onde ånder, der altid lurer på at anstifte ulykke, har sat disse fint dannede damer i hovedet, at personlig skønhed består i, at den del, der befinder sig lidt nedenfor ryggen, springer så langt frem som muligt. Jo større pukkel des større skønhed, siger de. Og da de længe har været besatte af den idé, og da bolstre er billige der i landet, er det nu snart længe siden, at man var i stand til at skelne en kvinde fra en dromedar –"

"Stop lidt," sagde kongen, "nu bliver det mig snart for meget af det gode. Jeg har allerede fået en skrækkelig hovedpine af at høre på disse løgnehistorier. Desuden er det lige ved at blive dag. Hvor længe har vi ellers været gift? – min samvittighed begynder at røre på sig. Og så den krønike om dromedaren –

anser du mig da virkelig for en idiot? Du må vist hellere se at komme op og blive kvalt."

Som det fremgår af *Isitsoörnot* blev Scheherezade såvel bedrøvet som forbavset over disse ord, men eftersom hun vidste, at kongen var en strengt retskaffen mand, som det ikke kunne falde ind at bryde sit ord, fandt hun sig roligt i sin skæbne. Imidlertid fandt hun (mens strikken snøredes sammen om hendes hals) stor trøst i den tanke, at hun ikke havde fået fortalt ret meget af historien, og at hendes bæst af en ægtemand ved at spille fornærmet havde nedkaldt straffen over sit eget hoved, idet han nu kom til at gå glip af mange ubegribelige eventyr.

Samtale med en mumie

Jeg havde spist min tarvelige aftensmad – det var kun fire-fem portioner ristet brød og ost og så nogle flasker porter – og trukket nathuen ned over ørerne i det salige håb, at jeg kunne sove sødeligt til op på formiddagen næste dag. Jeg lagde mit hoved på puden og faldt straks i en tryg søvn, sådan som en god samvittighed giver den.

Men hvornår går vi menneskebørns håb i opfyldelse? Jeg havde næppe nok snorket tredje gang, da der lød en rasende ringen på gadedørsklokken og så en utålmodig dunken med dørhammeren, som med et sæt gjorde mig lysvågen. Et øjeblik efter, mens jeg endnu sad og gned mine øjne, gav min kone mig et brev i hovedet. Det var fra min gamle ven, doktor Ponnonner og lød således:

> "Kom lige med det samme hen til mig, min kære, gamle ven. Kom og vær med til en stor fornøjelse. Langt om længe og med den allerstørste snedighed har jeg fået lov af direktørerne for museet til at undersøge mumien – du ved, hvad for en jeg mener. Jeg har tilladelse til at vikle svøbet af den og åbne den, hvis jeg også vil dét. Kun et par enkelte venner kommer med til det – mellem dem naturligvis du. Mumien er nu hjemme hos mig, og vi begynder at rulle den op klokken elleve i aften.
>
> Din altid hengivne
>
> *Ponnonner."*

Så snart jeg var nået til "Ponnonner", slog det ned i mig, at nu var jeg så lysvågen som noget menneske behøver at være. I ekstase sprang jeg ud af sengen, væltede alt, hvad der kom i vejen for mig, klædte mig på med en i sandhed vidunderlig hurtighed og fo'r afsted til doktoren, så hurtigt mine ben kunne bære mig.

Dér fandt jeg et brændende ivrigt selskab samlet. De havde ventet mig med den største utålmodighed; mumien lå udstrakt på spisebordet, og i det øjeblik jeg trådte ind, begyndte undersøgelsen af den.

Det var den ene af et par, der adskillige år før af kaptajn Arthur Sabeltask, en fætter til Ponnonner, blev bragt fra en grav i nærheden af Eleithias i de Lybiske Bjerge et anseligt stykke ovenover Theben ved Nilen. Grotterne på dette sted er ganske vist mindre prægtige end Theben-gravene, men af større interesse, da de viser os talrigere fremstillinger af ægypternes privatliv. Det kammer, hvorfra vort eksemplar var taget, sagdes at være meget rigt på sådanne fremstillinger, idet væggene var fuldstændig dækket med fresco-malerier og bas-relieffer, mens statuer, vaser og mosaik i rige mønstre antydede den afdødes uhyre rigdom.

Denne sjældne skat var blevet overgivet til museet nøjagtig i samme stand, i hvilken kaptajn Sabeltask havde fundet den – hylstret var således fuldkommen ubeskadiget. I otte år havde det stået således, kun udvendig fra til skue for publikums nysgerrighed. Vi havde derfor nu mumien urørt til vor rådighed, og de, der er vidende om, hvor uhyre sjældent u-undersøgte oldtidsminder når til vore egne, vil så være på det

rene med, at vi havde god grund til at lykønske os til vort ualmindelige held.

Da jeg nærmede mig til bordet, så jeg på det en stor kasse eller hylster af næsten syv fods længde og vel tre fods bredde, med to og en halv fods dybde. Den var langagtig, og ikke af form som en ligkiste. Materialet antoges at være morbærfigentræ *(platanus)*, men ved at skære i det fandt vi, at det var en papmasse, eller nøjagtigere: *papier maché*, fremstillet af papyrus. Det var tæt prydet med malede billeder, der forestillede gravscener og andre højtidelige emner, ind imellem hvilke på alle ledder og kanter der fandtes visse rækker af hieroglyf-tegn, der utvivlsomt angav den hedengangnes navn. Heldigvis var hr. Gliddon med i selskabet, og han læste uden vanskelighed bogstaverne *Vadvedvio*.

Vi havde nogen vanskelighed ved at få dette hylster åbnet uden at ødelægge det, men da vi endelig havde fået det gjort, kom vi til et andet, kisteformet og betydelig mindre af størrelse end det yderste, men ellers nøjagtig lignende dette i alle henseender. Mellemrummet mellem dem var fyldt med harpiks, som til en vis grad havde udvisket farverne på den indre æske.

Da vi åbnede denne sidste (hvad vi gjorde uden vanskelighed) kom vi ind til et tredje hylster, der ligeledes var af kisteform og ikke væsentlig forskelligt fra det andet undtagen i dets materiale, som var cedertræ og endnu udsendte den særlige og højst aromatiske duft, som er dette træ egen. Mellem det andet og tredje hylster var der intet mellemrum, det ene passede nøjagtig ind i det andet.

Idet vi åbnede det tredje hylster, fandt vi selve menneskelegemet og tog det frem. Vi havde ventet at finde det, som sædvanlig, indhyllet i talrige svøb eller bandager af lærred, men i stedet for disse fandt vi et slags foderal lavet af papyrus og overtrukket med et lag af kraftig forgyldt og malet gips. Malerierne forestillede emner, der stod i forbindelse med sjælens formodede prøvelser og dens fremstilling for forskellige guddomme, sammen med talrige lignende menneskelige skikkelser, der sandsynligvis var ment som portrætter af balsamerede medmennesker. Strækkende sig fra hoved til fod fandtes en søjleformet eller lodret indskrift, i fonetiske hieroglyffer, der igen meddelte hans navn og titler, og navnene og titlerne på hans slægt.

Rundt om den altså nu afdækkede hals var der et halsbånd af cylindriske glasperler, i forskellige farver og ordnede, så de dannede billeder af guddomme, af skarabæer etc., tilligemed den vingede jordkugle. Om midjen lå et lignende bånd eller bælte.

Idet vi fjernede papyruslaget fandt vi kødet udmærket bevaret; der var ingen lugt ved det at mærke, farven var rødlig. Huden var fast, glat og glinsende, tænderne og håret var udmærket bevaret. Øjnene, så det ud til, havde man taget ud og erstattet med glasøjne, der var meget smukke og af et forunderligt liv, afset fra noget alt for stift stirrende i blikket. Fingre og negle var brillant forgyldte.

Hr. Gliddon var af den mening, i betragtning af hudens rødlige farve, at balsameringen var blevet udført helt med asfalt; men da vi skrabede overfladen med et stålinstrument og

kastede lidt af det støv, vi således havde fået, på ilden, mærkede vi tydeligt lugten af kamfer og andre sødligt duftende gummier.

Vi søgte særdeles omhyggeligt legemet efter de sædvanlige åbninger, gennem hvilke indvoldene var udtaget, men til vor overraskelse kunne vi ingen finde. Intet medlem af selskabet var på det tidspunkt vidende om, at man ikke ganske sjældent finder hele eller uåbnede mumier. Hjernen plejede man almindeligvis at udtage gennem næsen, indvoldene gennem et indsnit i siden; legemet blev derefter barberet, vasket og saltet og så lagt til side i adskillige uger, inden den egentlige balsamering begyndte.

Da vi ikke kunne finde noget spor af, at legemet havde været åbnet, gjorde dr. Ponnonner sine dissektions-instrumenter klar, men så opdagede jeg, at klokken var blevet over to. Herefter bestemte vi at opsætte den indvendige undersøgelse til næste aften; og vi var i færd med at bryde op for denne gang, da der var en, som foreslog et forsøg eller to med voltasøjlen.

At anvende elektricitet på en mumie, der i det mindste var tre eller fire tusind år gammel, var et indfald, som vel ikke kunne kaldes videre fornuftigt, men i det mindste tilstrækkelig originalt, og det slog ned i os alle sammen på en gang. Sådan en tiendedel for alvor og ni tiendedele for spøg lavede vi et batteri til i doktorens studereværelse og bragte ægypteren derind.

Det var først efter meget besvær, at vi fik held til at blotte et parti af tindingemusklen, der lod til at være mindre hård end legemets andre dele, men naturligvis viste den, som vi havde forudset, ikke noget tegn på galvanisk modtagelighed, da den bragtes i berøring med ledningen. Dette vort første forsøg syntes i virkeligheden endelig afgørende, og med en hjertelig

latter over vor tåbelighed stod vi og sagde godnat, da mine øjne tilfældigvis i det samme faldt på mumiens – og dér nagledes de i det samme i dyb forbavselse.

Mit flygtige blik havde i virkeligheden været tilstrækkeligt til at overbevise mig om, at øjeæblerne, som vi alle sammen havde troet var af glas, og som oprindelig var mærkværdige ved en vis vild stirren, nu var så vidt dækkede af øjenlågene, at kun en ringe del af *tunica albuginea* endnu var synlig.

Med et højt råb henledte jeg opmærksomheden på denne kendsgerning, og øjeblikkeligt var det dem alle sammen påfaldende.

Jeg kan ikke sige, at jeg blev forfærdet over dette fænomen, fordi "forfærdet" ikke rigtig er ordet, når det gælder mig. Imidlertid er det muligt, at jeg kunne være blevet en smule nervøs, hvis jeg ikke i forvejen havde drukket porter. Hvad det øvrige selskab angår, så gjorde det absolut intet forsøg på at skjule den uforstilte skræk, som de blev grebet af. Doktor Ponnonner var det virkelig helt trist at se. Mr. Gliddon gjorde sig usynlig på en eller anden mærkelig måde, mr. Silk Buckingham tror jeg næppe vil være så dristig at nægte, at han på alle fire gemte sig under bordet.

Efter at det første anfald af forbløffelse var ovre, bestemte vi imidlertid som en selvfølgelig sag uopholdelig at give os i lag med videre eksperimenter. Vore forsøg rettedes nu mod højre fods store tå. Vi gjorde et indsnit ovenover den udvendige side af det ydre *os sesamoideum pollicis pedis* og nåede således til roden af *abductor*-musklen. Ved atter at anbringe batteriet rettede vi strømmen mod de tvedelte nerver, og så trak mumien først med en overmåde livagtig bevægelse sit højre knæ så højt op, at

det næsten kom i berøring med bugen og strakte derpå samme lem med en ufattelig kraft, så at det tildelte doktor Ponnonner et spark, der havde den virkning, at det sendte denne herre som en pil fra en katapult gennem et vindue ud på gaden nedenunder.

Vi styrtede ud *en masse* for at hente de sønderlemmede rester af ofret, men mødte ham lykkeligvis på trappen, ilende op i en ubeskrivelig hast, overstrømmende af den mest brændende videnskabelige iver og mere end nogensinde opfyldt af nødvendigheden af at fortsætte vore eksperimenter med omhu og iver.

Det var da også efter hans råd, at vi lige på stedet gjorde et dybt indsnit i mandens næse, mens doktoren selv voldeligt lagde hånd på ham og bragte ham i kraftig forbindelse med den elektriske tråd.

Moralsk og fysisk – figurligt og bogstaveligt – var virkningen elektrificerende. For det første åbnede væsnet øjnene og blinkede meget hurtigt i nogle minutter, ligesom Pjerrot gør i pantomimen; for det andet nyste det, for det tredje rejste det sig over ende, for det fjerde plantede det sin næve i ansigtet på doktor Ponnonner, for det femte vendte det sig til de herrer Gliddon og Buckingham og tiltalte dem på ganske fortræffeligt ægyptisk sålunde:

"Jeg må sige Dem, mine herrer, at jeg er lige så overrasket som krænket over Deres opførsel. Af doktor Ponnonner kunne man ikke vente sig bedre. Han er en stakkels, lille, tåbelig nar, som ikke ved bedre. Jeg har medlidenhed med ham og tilgiver ham. Men De, hr. Gliddon, – og De, Silk – som har arbejdet og opholdt Dem i Ægypten så længe, at man skulle tro, De var som

skabt til det arbejde – De, siger jeg, som har været så længe iblandt os, at De taler ægyptisk fuldkommen så godt som De skriver Deres modersmål – De, hvem jeg altid har været vant til at betragte som mumiernes sande ven – jeg var fra Deres side virkelig belavet på en mere dannet opførsel. Hvad skal jeg tænke om, at De står roligt her og ser mig blive så usømmeligt behandlet? Hvad skal jeg tro om, at De tillader alle og enhver at trække mig ud af min kiste og mine klæder i dette skrækkeligt kolde klima? I hvilket lys (for at komme til det afgørende punkt) skal jeg se det, at De hjælper og opmuntrer den elendige, lille kæltring, doktor Ponnonner, til at tage mig ved næsen?"

Uden tvivl vil det blive anset som givet, at vi alle ved at høre denne tale under de forhåndenværende omstændigheder enten stak ud af døren eller blev grebet af hysteriske anfald eller faldt i en almindelig besvimelse. En af de tre ting, siger jeg, kunne man vente sig. I virkeligheden kunne hvilken som helst af disse måder at tage sagen på, helt forsvarligt have været anvendt. Og på æresord, jeg begriber ingenlunde, hvordan eller hvorfor det gik sådan, at vi hverken bar os ad på den ene eller den anden maner. Men måske kan den sande grund søges i tidsånden, som alle vegne går frem efter urimelighedernes lov, og nu sædvanligvis antages som løsning på alt muligt i retning af paradoks og umulighed. Eller, når alt kommer til alt, var det måske kun mumiens overmåde naturlige og selvfølgelige mine, som tog det skrækindjagende bort af hans ord. Hvordan det nu imidlertid forholder sig, så er sagen selv dog klar, og ingen af selskabet røbede nogen særlig ængstelse, eller syntes at mene, at noget var gået synderlig forkert til.

Jeg, for min part, var overtydet om, at alt var i sin orden, og jeg trådte blot til side udenfor rækkevidden af ægypterens næve. Doktor Ponnonner stak hænderne i sine bukselommer, så hårdt på mumien og trak op i sin skjorteflip. Hr. Buckingham hang med hovedet og stak sin højre tommelfinger op i sin venstre mundvig.

Ægypteren så nogle minutter stift på ham med en streng mine og sagde til sidst med et spotsk smil:

"Hvorfor siger De ikke noget, hr. Buckingham? Hørte De, hvad jeg spurgte om eller ej? Tag dog den tommelfinger ud af munden!"

Det gav så et let ryk i hr. Buckingham, han tog sin højre tommelfinger ud af sin venstre mundvig og stak – efter den almindelige ligevægts lov – sin venstre tommelfinger ind i det højre hjørne af ovennævnte åbning.

Da væsenet nu ikke var i stand til at få et svar fra hr. B., vendte det sig gnavent til hr. Gliddon, og i en bestemt tone spurgte det i almindelige udtryk, hvad vi alle sammen mente.

Hr. Gliddon svarede særdeles udførligt i lydstavelser; og hvis vore trykkerier ikke manglede hieroglyfiske typer, ville det være mig en stor fornøjelse at optegne hele hans ganske udmærkede tale ordret.

Jeg kan lige så godt benytte denne lejlighed til at bemærke, at hele den følgende samtale, i hvilken mumien tog del, førtes på oldægyptisk, ved hjælp af (for så vidt som det angik mig selv og andre uberejste medlemmer af selskabet) – ved hjælp, siger jeg, af d'herrer Gliddon og Buckingham som tolke. Disse herrer talte mumiens modersmål med uforlignelig fart og ynde; men jeg kunne ikke undgå at bemærke (utvivlsomt hidrørende fra

indførelsen af fuldstændig moderne billeder, der naturligvis var fuldstændig nye for den fremmede), at de to berejste mænd lejlighedsvis blev nødt til at anvende let begribelige formler i den hensigt at tilvejebringe en nøjere bestemt mening. Hr. Gliddon kunne for eksempel en gang ikke gøre ægypteren udtrykket "politik" forståeligt, før han med en stump trækul i grove træk tegnede på væggen en lille herre med karfunkelrød næse, med huller på albuen, stående på en forhøjning med sit venstre ben trukket bagud, sin højre arm strakt frem, med sin næve knyttet, øjnene rullende vendt mod himlen og munden åbnet til en vinkel på halvfemsindstyve grader.

Man vil let forstå, at hr. Gliddons tale hovedsagelig drejede sig om de uhyre fordele, der tilførtes videnskaben ved oprulningen og åbningen af mumier; med henblik herpå førte han forsvar for den ubehagelighed, der i særdeleshed kunne være forårsaget ham, denne bestemte mumie, kaldet *Vadvedvio*; og han sluttede med et let vink (mere kunne det næppe betragtes som) om, at nu da disse småsager var udviklede, kunne man ligeså godt skride til den tilsigtede undersøgelse. Her gjorde doktor Ponnonner sine instrumenter i stand.

Hvad angår talerens sidste henstilling, synes det, at Vadvedvio havde visse samvittighedsskrupler, hvis natur jeg ikke rigtig erfarede; men han udtalte, at han var tilfreds med det fremstillede forsvar, og idet han steg ned fra bordet, trykkede han hele selskabet i hånden.

Da denne ceremoni var til ende, fik vi øjeblikkelig travlt med at hele de skader, som vort forsøgsobjekt havde fået af dissektionskniven. Vi syede såret i tindingen til, lagde bandage

på hans fod og anbragte en kvadrattomme sort plaster på hans næsetip.

Det iagttoges nu, at greven (det lader til, at det var Vadvedvios titel) overfaldtes af en skælven – utvivlsomt kom det af kulden. straks ilede doktoren til sin garderobe og kom snart efter tilbage med en sort klædes kjole, syet i det fineste snit efter nyeste mode, et par himmelblå, ternede benklæder med stropper, en blegrød Gingham skjorte, en langt nedhængende brokades vest, en hvid sækkeoverfrakke, en spadserestok med kroghåndtag, en høj hat uden skygge, patent-læderstøvler, stråfarvede kidskinds handsker, en monokel, et par whiskers og en stor brusende kravat. På grund af størrelsesforskellen mellem greven og doktoren (forholdet mellem dem var som to til en) var det forbundet med en smule vanskelighed at anbringe dette kostume på ægypterens person; men da alt var arrangeret, kunne han nok kaldes velklædt.

Hr. Gliddon bød ham derpå sin arm og førte ham hen til en magelig stol ved ilden, mens doktoren lige på stedet ringede på klokken og bestilte en gang cigarer og vin til.

Samtalen blev snart livlig. Meget blev der naturligvis ytret med henblik på den temmelig mærkelige kendsgerning, at Vadvedvio endnu var i live.

"Jeg skulle tro," bemærkede hr. Buckingham, "at det var på høje tid, De var død."

"Hvadbehager?" svarede greven særdeles forbavset, "jeg er ikke stort mere end syv hundrede år gammel. Min fader levede tusind, og han var på ingen måde affældig, da han døde."

Her påfulgte en forvirret række spørgsmål og beregninger, ved hjælp af hvilke det afgjordes, at mumiens alder var blevet

højst fejlagtigt bedømt. Det var fem tusind og halvtredsindstyve år og nogle måneder, siden han var bleven overgivet til katakomberne ved Eleithias.

"Men med min bemærkning," vedblev hr. Buckingham, "tænkte jeg ikke på den alder, De havde ved gravlæggelsen (jeg er virkelig villig til at bevidne, at De endnu er en ung mand), jeg hentydede til den uhyre lange tid, i hvilken De – som De selv har bevist – må have ligget indpakket i asfalt."

"I hvad for noget?" sagde greven.

"I asfalt," gentog hr. B.

"Ah, således; jeg har et svagt begreb om, hvad De mener; og det måtte jo uden tvivl kunne gøre god nytte, men på min tid anvendte vi næppe noget andet end bichloridet af mercurialis."

"Men hvad vi særligt er ude af stand til at begribe," sagde doktor Ponnonner, "det er, hvordan det går til, at De, der er død og begravet i Ægypten for fem tusind år siden, De sidder her i dag spillevende, og ser så dejligt rask ud."

"Var jeg, som De siger, *død*," svarede greven, "er det mere end sandsynligt, at jeg stadig ville være død også nu, for jeg ser, at galvanismen hos Dem endnu er i sin barndom, og at De ikke med den kan udføre, hvad der var noget ganske dagligdags iblandt os i gamle dage. Men sagen er, at jeg blev grebet af et kataleptisk anfald, og mine bedste venner var af den mening, at jeg enten var død eller kunne have godt af at være det; følgelig balsamerede de mig med det samme – jeg antager, at De er bekendt med hovedprincippet for balsameringsprocessen?"

"Å, ikke fuldkommen."

"Ah! Jeg mærker nok; – en ynkelig uvidenhed! Nå, jeg kan ikke gå i detaljer nu ved denne lejlighed; men det må

nødvendigvis stå klart, at det at balsamere (i ordets egentlige betydning) i Ægypten var at standse for ubestemt tid *alle* de animalske funktioner. Jeg bruger ordet "animalsk" i dets videste betydning, indbefattende i lige grad den fysiske, moralske og vitale væren. Jeg gentager, at det ledende princip ved balsameringen hos os bestod i den øjeblikkelige standsning og holden i en vedblivende rolig *ligevægt af alle* de animalske funktioner. Kort sagt, i hvilken som helst tilstand individet var på det tidspunkt, det blev balsameret, forblev det i den samme tilstand. Da det nu er mit store held, at jeg er af Skarabæernes blod, blev jeg balsameret levende, som De ser mig her."

"Skarabæernes blod?" udbrød doktor Ponnonner.

"Ja, skarabæen var *insignium* eller "våben" for en meget fremragende og en meget sjælden adelsslægt. At være af "Skarabæernes blod" betyder blot være medlem af den familie, for hvilken skarabæen var *insignium*. Jeg taler billedligt."

"Men hvad har det at gøre med, at De er i live?"

"Jo, det er den almindelige skik i Ægypten før balsameringen at berøve et legeme dets indvolde og hjerne; alene Skarabæernes slægt delte ikke denne skik. Havde jeg ikke været en Skarabæ, ville jeg derfor have været uden indvolde og hjerne, og det er ubekvemt at leve uden de dele."

"Jeg forstår det," sagde hr. Buckingham, "og jeg antager, at de *hele* mumier, som man får fat i, alle er af Skarabæernes blod."

"Uden tvivl."

"Jeg troede," sagde hr. Gliddon, ganske ydmygt, "at skarabæen var en af de ægyptiske guder."

"En af de ægyptiske hvad for noget?" råbte ægypteren, og fo'r op af stolen.

"Guder", gentog den berejste.

"Hr. Gliddon, jeg er virkelig forbavset over at høre Dem tale på den måde," sagde greven og satte sig ned igen. "Ingen nation på Jordens overflade har nogensinde troet på mere end *en gud*. Skarabæen, ibis'en osv. var hos os (som lignende skabninger har været hos andre) de symboler eller *medier*, gennem hvilke vi frembar vor andagt for skaberen, der var alt for ærefrygtindgydende til, at vi skulle nærme os mere direkte."

Der blev her en pause. Til sidst optog doktor Ponnonner atter samtalen.

"Det er altså ikke usandsynligt efter det, De siger," sagde han, "at der mellem katakomberne i Nilens nærhed kan eksistere andre mumier af den Skarabæiske stamme, der har mulighed for at kunne komme til live?"

"Der kan ikke være nogen tvivl om det," svarede greven, "alle de Skarabæer, der ved et tilfælde er blevne balsamerede, mens de var i live, er i live. Endog nogle af dem, der *med forsæt* er blevet således balsamerede, kan være blevet overset af deres eksekutorer og hviler endnu i gravene."

"Vil De være så venlig at forklare mig," sagde jeg, "hvad De mener med "balsamerede således med forsæt"?"

"Med største fornøjelse," svarede mumien, efter roligt at have kigget på mig gennem sin monokel i nogen tid – for det var første gang jeg havde vovet at henvende et direkte spørgsmål til ham.

"Med største fornøjelse," sagde han. "Den sædvanlige varighed af en mands liv var på min tid omkring otte hundrede år. Kun få mennesker døde, uden ved særligt ulykkestilfælde, før seks hundrede års alderen; kun få levede længere end ti

århundreder; men otte blev anset for at være den normale tid. Efter opdagelsen af balsameringsprincippet, som jeg allerede har beskrevet for Dem, faldt det vore filosoffer ind, at en rosværdig nysgerrighed kunne tilfredsstilles, og på samme tid de videnskabelige interesser vinde et stort fremskridt, når denne naturlige livstid levedes i forskellige terminer. Især på historiens område viste erfaringen så sandelig, at noget i den retning var uundgåelig nødvendigt. Det kunne f. ex. være en historiker, der var blevet fem hundrede år gammel, og som skrev en bog i sit ansigts sved, hvorefter han lod sig omhyggeligt balsamere, idet han gav besked til sine executorer *pro tem.* om at de skulle sørge for, han blev bragt til live igen efter en vis tids forløb – lad os sige fem eller seks hundrede år. Når han atter vaktes til live efter den tids forløb, ville han uvægerlig finde sit store værk forvandlet til noget som en tilfældig samling noter – det vil sige en slags litterær arena for modstridende gætninger, dunkle forklaringer og personligt kiv af hele horder rasende kommentatorer. Disse gætninger osv., der gik under navnet oplysende noter eller rettelser, ville vise sig at have overdækket teksten sådan, at forfatteren måtte søge rundt med en lygte for at finde sin egen bog frem. Når han fandt den, var den for resten ikke ulejligheden med eftersøgningen værd. Når han så havde skrevet den om igen fra ende til anden, blev det betragtet som en given pligt for historikeren øjeblikkelig at sætte sig hen og rette ud fra sin egen personlige viden og erfaring de nu gældende meddelelser om den epoke, i hvilken han oprindelig levede. Denne fremgangsmåde med omskrivninger og personlige rettelser, der fortsattes af forskellige lærde fra tid til anden, havde nu den

virkning, at de forhindrede vor historie fra at udarte til den rene fabelfortælling."

"Undskyld," sagde doktor Ponnonner på dette tidspunkt og lagde sin hånd blidt på ægypterens arm – "undskyld, men tillader De, at jeg afbryder Dem et øjeblik?"

"Bevares," svarede greven og vendte sig opmærksomt mod ham.

"Jeg ønskede blot at stille Dem et spørgsmål," sagde doktoren. "De omtalte historikerens personlige rettelser af overleveringerne fra hans egen periode. Tør jeg spørge, i hvad forhold gennemsnitlig disse krøniker almindeligvis viste sig at være rigtige?"

"Krøniker er ikke noget ilde udtryk om dem. De viste sig almindeligvis alle at stå i nøjagtigt samme forhold til selve den uskrevne historie; – det vil sige, at der ikke var et ærligt bogstav af nogen af dem, som ikke i enhver retning var fuldkomment grundfalsk."

"Men eftersom det nu er ganske klart," begyndte doktoren igen, "at der i det mindste er gået fem tusind år, siden De blev lagt i graven, anser jeg det for givet, at Deres historie, omend ikke Deres overleveringer, var fuldkomment på det rene med en sag af almindelig interesse, nemlig Skabelsen, som fandt sted, hvad De formodentlig ved, knapt ti århundreder i forvejen?"

"De mener?" sagde grev Vadvedvio.

Doktoren gentog sine bemærkninger, men det var først efter mange vidtløftige forklaringer, at den fremmede bragtes til at begribe meningen. Endelig sagde han nølende:

"De tanker, De der har berørt, er mig ærlig talt særdeles uvante. På min tid ved jeg ikke en eneste, der nærede den

besynderlige forestilling, at universet (eller denne verden, hvis De foretrækker det udtryk) nogensinde overhovedet har haft en begyndelse. Jeg mindes en gang, men også kun én gang, jeg har hørt noget flygtigt antydet af en mand, der spekulerede meget over oprindelsen af den menneskelige race; og den pågældende anvendte netop det ord *Adam* (eller: rød jord), som De nu brugte. Han anvendte det imidlertid i videre betydning som symbol for den spontane opståen fra urjorden (akkurat som tusind af skabningens lavere *genera* er opståede) – den spontane opståen, siger jeg, af fem uhyre menneskehorder, der samtidig har udviklet sig i fem adskilte og omtrent lige store dele af kloden."

Så at sige hele selskabet trak nu ved dette på skulderen, og en eller to af os pegede betydningsfuldt på panden. Hr. Silk Buckingham kiggede først flygtigt på Vadvedvios baghoved og så på hans forhoved; derefter talte han som følger:

"Det menneskelige livs lange varighed på Deres tid, i forening med den almindelige skik at udnytte det i afsnit, som De har fortalt os om, må unægtelig have haft en stor betydning i retning af almindelig udvikling og opsamling af viden. Jeg antager derfor, at de gamle ægypteres uomtvistelige underlegenhed på alle videnskabens felter, sammenlignet med vor tid, må tilskrives den ægyptiske hovedskals større tykkelse."

"Nu må jeg igen tilstå," svarede greven overmåde blidt, "at der er noget, jeg ikke fatter af det, De siger: Undskyld, hvad for en gren af videnskaben tænker De særlig på?"

Her opregnede nu hele vort selskab med forenede røster alle hypnotismens og spiritismens mangfoldige vidundere.

Greven hørte os roligt til ende, og så fortalte han et par historier, som gjorde det åbenbart, at vore mediers forskellige kunster var så gamle i Ægypten, at ingen længere gad se på dem, og at selv de fineste åndematerialisationer var enfoldige tricks i sammenligning med de thebanske troldmænd, der kunne skabe levende lus og mange andre lignende ting.

Nu spurgte jeg greven, om hans folk var i stand til at udregne solformørkelser. Han smilede lidt foragteligt og sagde, at det var de da.

Det forbløffede mig lidt, men jeg begyndte at stille andre spørgsmål med henblik på hans astronomiske viden, da en af selskabet, som endnu ikke selv havde åbnet munden, hviskede mig i øret, at hvis jeg ville vide noget om det, måtte jeg hellere søge oplysning hos Ptolemæus (Gud må vide, hvad det er for en Ptolemæus) så vel som i Plutarchs *De facie lunæ*.

Så spurgte jeg mumien om brændglas og linser og deres glassliberier i almindelighed; men jeg var endnu ikke færdig med mine spørgsmål, før det tavse medlem igen stilfærdigt rørte ved min albue og bad mig for Guds skyld huske på Diodorus Siculus. Hvad greven angår, spurgte han mig, i stedet for at svare, om vi moderne mennesker besad så gode mikroskoper, at vi var i stand til at skære kaméer så fine som ægypternes. Mens jeg tænkte over, hvad jeg skulle svare på dette spørgsmål, kompromitterede lille dr. Ponnonner sig i en ganske ualmindelig grad.

"Se til vor arkitektur!" udråbte han til begge de berejstes store harme – de kneb ham sort og blå, uden at det nyttede det mindste.

"Se," råbte han med entusiasme, "blot Capitol i Washington" – og den gode lille doktormand gik omhyggeligt i detaljer med beskrivelsen af bygningen. Han forklarede, at porticus alene var prydet med ikke mindre end fire og tyve søjler, fem fod i diameter og med ti fods mellemrum.

Greven sagde, at han beklagede, at han ikke lige i øjeblikket var i stand til at mindes de nøjagtige dimensioner af en eller anden monumental bygning i byen Aznac, hvis fundamenter var lagt i tidernes morgen, men hvis ruiner endnu stod på den tid, da han blev lagt i graven, på en uhyre sandslette vest ud for Theben. Han huskede imidlertid (nu da De nævnte den porticus), at en, der hørte til et temmelig ubetydeligt palads i en slags forstad, som hed Karnak, bestod af et hundred og fire og fyrretyve søjler, syv og tredive fod i omkreds og med fem og tyve fods mellemrum. Vejen til denne porticus gik fra Nilen gennem en en halv mil lang allé af sfinxer, statuer og obelisker, tyve, tres og hundrede fod i højden. Så vidt han huskede, var paladset selv en lille halv mil i den ene retning og kunne vel være hen ved to mil i omkreds; dets vægge far rigt bemalede, både indvendig og udvendig med hieroglyffer. Han ville ikke påstå, at halvtreds til tres af doktorens capitolier kunne have været byggede indenfor dets vægge, men han var på ingen måde sikker på, at en to-tre hundrede af dem ikke med lidt besvær kunne have været sammenpressede i det. Det palads i Karnak var, når alt kom til alt, en ussel lille bygning.

Her greb jeg lejligheden til at spørge greven om, hvad han havde at sige om vore jernbaner.

"Intet særligt," svarede han, de var både dårligt konstruerede og klodsede i udførelsen og kunne naturligvis aldeles ikke

sammenlignes med de uhyre, jævne, direkte, jernhårde landeveje, ad hvilke ægypterne transporterede hele templer og solide obelisker på 150 fods højde.

Jeg talte om vor mægtige mekaniske kraftudvikling. Han indrømmede, at vi nok kunne noget i den retning, men spurgte mig, hvorledes jeg ville have båret mig ad med at anbringe overliggerne ovenover dørkarmen bare i det lille palads i Karnak.

Jeg foretrak at overhøre dette spørgsmål og spurgte, om han kendte noget til artesiske brøndboringer; men han løftede kun øjenbrynene; i det samme gjorde hr. Gliddon tegn til mig og hviskede ganske sagte, at en ingeniør, som borede efter vand i den store oase, lige for nylig havde opdaget en gammel ægyptisk brøndboring.

Jeg talte derpå om vort stål; men den fremmede trak på næsen og spurgte mig, om vort stål kunne have hugget de skarpt udskårne billedarbejder, som vi ser på obeliskerne, og som alle var udført med værktøj af kobber.

Alt dette forstemte os så meget, at vi tænkte det var klogere at variere temaet og angribe ham på det metafysiske område. Vi sendte bud efter en bog, som hed *Udviklingslæren eller Fremskridtets Velsignelser*. Vi læste et kapitel af den for ham. Det var måske ikke rigtig klart, men det lød nydeligt.

Greven sagde blot, at man også i hans tid havde uhyre bryderi med fremskridt, men at det blot aldrig ret skred fremad.

Så talte vi om demokratiets store skønhed og betydning og fik svært travlt med at give greven tilstrækkeligt tydeligt indtryk

af de fordele, vi kunne glæde os ved, vi, som levede i et land, hvor der var stemmeret *ad libitum* og ingen konge.

Han lyttede med påfaldende interesse, og det lod i virkeligheden til, at det morede ham ikke så lidt. Da vi var færdige, sagde han, at man for meget længe siden havde kendt noget ganske lignende. Tretten ægyptiske provinser besluttede alle på en gang, at de ville være frie og således stå som et strålende forbillede for resten af menneskeslægten. De forsamlede deres viseste mænd og bryggede så den sindrigst tænkelige konstitution sammen. En tid lang regerede de virkelig rigtig godt, kun pralede de på den vidunderligste måde med det. Tingen endte imidlertid, da de tretten stater havde fået ordnet deres sager solidt og varigt i forening med femten eller tyve andre, med den mest ondsindede og utålelige despotisme, som man nogensinde har hørt om på nogen del af kloden.

Jeg spurgte, hvad navnet da var på den tyran, der tilrev sig herredømmet.

Så vidt greven kunne huske, var det *Mob*.

Da jeg ikke vidste, hvad jeg skulle sige til den ting, tog jeg kraftigt til orde med en beklagelse over, at ægypterne ikke havde kendt det mindste til dampmaskinen.

Greven så ganske forbavset på mig, men svarede ikke noget til det. Den tavse herre i selskabet gav mig imidlertid med albuen et kraftigt puf mellem ribbenene? sagde, at jeg havde dummet mig tilstrækkeligt én gang, og spurgte, om jeg virkelig var så uvidende, at jeg ikke havde hørt, den moderne dampmaskine stammede fra Heros opfindelse, gennem Solomon de Caus.

Vi sad nu og følte os i den yderste fare for at måtte give tabt; men vor gode lykke ville, at doktor Ponnonner nu igen havde fået samlet sig lidt og kunne komme os til undsætning: han spurgte, om det ægyptiske folk for alvor ville påstå, at det kunne tage det op med vor tid i klædedragtens dog virkelig betydningsfulde ejendommelighed.

Ved dette spørgsmål kiggede greven på sin høje hat, tog så fat i snippen af et af sine kjoleskøder og holdt den tæt op til øjet i nogle minutter. Så lod han det til sidst falde, hans mund udvidede sig lidt efter lidt fra det ene øre til det andet; men jeg mindes ikke han gav et eneste ord til svar.

Ovenpå dette steg humøret ikke så lidt hos os, og doktoren henvendte sig nu til mumien med stor værdighed og udbad sig hans oprigtige svar, på gentlemans tro og love, om ægypterne overhovedet nogensinde havde kunnet lave magen til Ponnonners Sundhedssalt eller Liebigs Hårbalsam eller Pink-pillerne.

Vi stirrede på ham i angstfuld venten på hans svar, men forgæves. Der kom ikke noget. Ægypteren sad der rød og hang med hovedet. Aldrig har nogen haft en mere komplet triumf; aldrig er noget nederlag bleven båret så ynkeligt. Oprigtig talt, jeg kunne ikke tåle synet af, hvor håbløst den stakkels mumie blev pulveriseret. Jeg fik fat i min hat, bukkede stift for ham og tog afsked.

Da jeg kom hjem, fandt jeg, klokken var blevet over fire og gik øjeblikkelig i seng. Nu er den ti, formiddag. Jeg har været oppe siden syv, for at nedskrive denne redegørelse til bedste for min familie så vel som for menneskeslægten. Den første vil jeg ellers ikke mere tage hensyn til. Min kone er en heks.

Sandheden er, at jeg er hjertelig ked af dette liv og af det nittende århundrede i almindelighed. Jeg er ganske vis på, at det hele går ad Hekkenfeldt til. I særdeleshed er jeg helt ængstelig for, hvem der bliver præsident i 2045. Så snart jeg derfor er blevet barberet og har fået slugt en kop kaffe, springer jeg over til Ponnonners og lader mig balsamere for et par hundrede år.

Dr. Tarr og prof. Fethers system

Da jeg i efteråret 18–– gjorde en rejse gennem Frankrigs sydligste provinser, førte min vej mig på nogle mils afstand af et vist *maison de santé* eller privat anstalt for sindssyge, som jeg i Paris havde hørt meget om fra mine venner indenfor lægestanden. Da jeg aldrig tidligere havde besøgt et sådant sted, fandt jeg anledningen for god til at forbigå, og jeg foreslog derfor min rejsefælle (en herre, som jeg et par dage i forvejen havde gjort bekendtskab med), at vi skulle gøre en afstikker en times tid for at bese anstalten.

Men han ville ikke være med, idet han i første række anførte, at han havde travlt, dernæst – den meget almindelige skræk for sindssyge personer. Imidlertid bad han mig, at jeg ikke skulle lade høflighedsgrunde overfor ham afholde mig fra at tilfredsstille min nysgerrighed. Han tilføjede, at han ville rejse videre i et så langsomt tempo, at jeg ville kunne indhente ham senere på dagen, eller eventuelt først den næste. Da han bød mig farvel, kom jeg til at tænke på, at det måske kunne blive besværligt for mig at få adgang, og jeg udtalte mine betænkeligheder i den anledning. Han svarede, at hvis jeg ikke var en personlig bekendt af direktøren, monsieur Maillard, eller havde en eller anden form for introduktionsskrivelse, så ville det virkelig være muligt, at man ville lægge mig hindringer i vejen, al den stund at reglementet for sådanne dåreanstalter var betydeligt strengere end de tilsvarende for almindelige

hospitaler. Men han havde selv, tilføjede han, for nogle år siden gjort Maillards bekendtskab og ville være mig så vidt behjælpelig, at han fulgte med til porten og præsenterede mig, selv om hans følelser med hensyn til alt, hvad der lignede sindssyge, ikke tillod ham gå med ind.

Jeg takkede ham, og vi drejede af fra landevejen og slog ind på en græsbevokset sti, som efter en halv times tid tabte sig ind i en tæt skov, der dækkede foden af et bjerg. Gennem denne dystre og fugtige egn måtte vi ride omtrent to mil, før vort *maison de santé* kom inden for synsvidde. Det var et fantastisk *château*, meget forfaldent og kun lige akkurat beboeligt som følge af alder og vanrøgt. Synet fyldte mig med en beklemt følelse, og jeg holdt min hest an, halvvejs besluttet på at vende om. Men så skammede jeg mig over mit manglende mod og fortsatte.

Idet vi red frem mod porten, bemærkede jeg, at den stod på klem, og at ansigtet af en mand kiggede ud gennem sprækken. Et øjeblik efter kom manden frem mod os, kaldte min rejsefælle ved navn og rystede hjerteligt hans hånd, idet han bad ham stige af hesten. Det var monsieur Maillard selv, en nydelig, noget korpulent herre af den gamle skole, med fine manerer og med en vis *air* af alvor, værdighed og autoritet, som gjorde ham særdeles respektindgydende.

Efter at min ven havde præsenteret sig, nævnte han mit ønske om at bese anstalten og fik monsieur Maillard forsikringer om, at han ville vise mig alt, hvad jeg ønskede. Derefter tog han afsked, og jeg så ham ikke igen.

Efter at han havde begivet sig afsted, førte direktøren mig ind i et lille, men ganske behageligt gemak, som blandt andre

tegn på en forfinet smag indeholdt adskillige bøger og tegninger såvel som blomsterkrukker og musikinstrumenter. Ved et klaver sad en ung og meget smuk kvinde og sang en arie af Bellini, men ved min indtræden holdt hun op med at synge og modtog mig med elskværdig høflighed. Hun talte med dæmpet stemme, og der var ligesom noget kuet ved hendes væsen. Det forekom mig også, at jeg kunne ane spor af lidelse i hendes ansigt, der var meget, men efter min smag ikke ubehageligt, blegt. Hun var klædt i dyb sorg og vakte i mig en følelse af interesseret ærbødighed og beundring.

Jeg havde allerede hørt i Paris, at monsieur Maillards anstalt blev ledet efter et system af mildhed og hensynsfuldhed – "det milde system", kaldte man det – at enhver form for straf blev undgået ... at man kun sjældent greb til indespærring ... samt at alle patienterne, samtidig med at de i al hemmelighed blev overvåget, nød en stor grad at tilsyneladende frihed, så at de fleste af dem fik lov til at gå rundt i huset og dets tilliggender i deres almindelige hverdagstøj, fuldstændig som hvis de havde været i besiddelse af deres forstands fulde brug.

Med disse oplysninger i erindring var jeg forsigtig med, hvad jeg sagde til den unge dame, for jeg kunne ikke med sikkerhed vide, om hun var rask eller ikke, og virkelig lyste også hendes øjne med en vis urolig glans, som fik mig til halvvejs at tro, at hun netop *ikke* var det. Jeg indskrænkede mig derfor til at samtale om almindeligheder og sådanne emner, jeg ikke mente var ubehagelige eller oprørende selv for en sindssyg. Hun svarede fuldstændig fornuftigt på alt, hvad jeg sagde, og selv i de tilfælde, hvor hun selv tog initiativet til en eller anden bemærkning, var hendes ord præges af den mest

umiskendelige sunde forstand. Men et langt bekendtskab med vanviddets metafysik havde lært mig ikke at sætte lid til den slags beviser på sindets helse, og jeg fortsatte derfor med under hele samtalen at iagttage den samme forsigtighed, hvormed jeg havde indledt den.

Imens kom en lapset udseende tjener ind med en bakke med frugt, vin og andre forfriskninger, som jeg straks lod vederfares sin ret. Straks efter forlod den unge dame værelset. Da hun var gået, så jeg spørgende på min vært.

"Nej," sagde han, "åh nej ... et medlem af min familie – min søsterdatter – en udmærket dannet pige."

"Jeg beder Dem tusinde gange om forladelse for min mistanke," svarede jeg, "men De vil nok finde den undskyldelig. Den udmærkede måde, hvorpå De passer Deres affærer her, er rygtedes vidt og bredt i Paris, og jeg tænkte, at det netop var alt for antageligt, ser De ..."

"Ja, ja, sig ikke mere – ellers bliver det bare mig, der i stedet skal takke Dem for Deres prisværdige klogskab. Det er sjældent, man møder så megen betænksomhed hos unge mænd, og det er sket mere end en gang, at der er indtruffet uheld som følge af tankeløshed hos vore besøgende. Dengang mit gamle system var i brug, og mine patienter nød det privilegium at færdes både ude og inde efter behag, lod de sig ofte ophidse til et farligt punkt af afsind takket være ukyndige, der kom her for at bese anstalten. Derfor blev jeg også til sidst tvunget til at oprette et strengt system af afsondrethed og afspærring, så at ingen får adgang til huset, hvis sunde dømmekraft jeg ikke først har forsikret mig om."

"Dengang Deres *gamle* system var i brug," gentog jeg, "skal jeg forstå det således, at *det milde system*, som jeg har hørt så meget om, ikke længere anvendes?"

"Det er nu," svarede han, "adskillige uger siden, vi besluttede at afskaffe det for altid."

"I sandhed, De overrasker mig ..."

"Vi fandt det uomgængeligt nødvendigt at vende tilbage til de gamle behandlingsmetoder," sagde han med et suk. "*Faren* ved skønsomhedssystemet gav altid anledning til nogen ængstelse, og dets fordele er meget overvurderede. Jeg tror, monsieur, at der i dette hus, om noget sted overhovedet, er blevet gjort et ærligt forsøg. Vi gjorde alt, hvad en rationel medmenneskelighed var i stand til at udtænke. Jeg er ked af, at De ikke har kunnet besøge os ved en tidligere lejlighed – så havde De kunnet dømme selv. Men jeg formoder, at De er inde i praksis omkring den nævnte metode i alle dens detaljer?"

"Ikke ganske. Alt hvad jeg har hørt, er på tredje eller fjerde hånd."

"Jeg kan da konstatere, at systemet, i det store og hele, gik ud på at skåne patienterne så meget som muligt. Vi imødegik *ingen* af de indbildninger, der havde vundet indpas i deres hjerner. Tværtimod, vi ikke bare tolererede, vi ligefrem opmuntrede dem, og mange af vore mest vellykkede helbredelser fandt sted netop på dette grundlag. Der er intet argument, der har samme virkning på den sindssyges svage logik som netop *reductio ad absurdum*. Vi har for eksempel haft patienter her, som indbildte sig at være kyllinger. Vor metode bestod da i at *insistere* på dette, som om det var et faktum – ja, ligefrem at anklage patienten for dumhed, når han ikke i tilstrækkelig grad opfattede det som

et sådant – og således i en hel uge til ende afholdt patienten fra al anden føde, end den som tilkommer en kylling. På denne måde kunne lidt korn og en smule sand udrette underværker."

"Men var denne form for eftergivenhed det hele?"

"Bestemt ikke. Vi havde også stor tiltro til enkle beskæftigelser som musik og dans, gymnastiske øvelser i almindelighed, kortspil, visse bestemte bøger og så videre. Og vi lod som om, vi behandlede hvert enkelt individ, som om der var tale om en eller anden almindelig fysisk sygdom – ordet 'sindssyge' blev aldrig nævnt. Ligeledes var det af stor betydning at give enhver af de sindsforstyrrede til opgave at overvåge alle de andres gøren og laden. At vise tiltro til en dåres fornuft og klogskab er det samme som at vinde ham for sig med legeme og sjæl. Og på den måde blev vi også i stand til at klare os uden en omfattende stab af sygeplejere."

"Og De anvendte ikke korporlig afstraffelse på nogen måde?"

"Ingenlunde."

"Og spærrede heller aldrig patienterne inde i en celle?"

"Meget sjældent. Engang imellem, når der havde indfundet sig en krise i et individs sygdom, eller den havde taget en pludselig vending i retning af virkeligt raseri, satte vi den pågældende person i hemmelig arrest, for at hans tilstand ikke skulle smitte de øvrige – og beholdt ham der, indtil vi fik lejlighed til at udlevere ham til hans venner og familie. For med de voldsomme sindssyge har vi intet at gøre med her. Den slags tilfælde går som regel videre til de almindelige dårekister."

"Og nu har De lavet alt dette om – og vundet ved det, efter Deres opfattelse?"

"Helt afgjort. Systemet havde sine mangler, ja ligefrem farer. Det er nu heldigvis afskaffet i alle *maisons de santés* i Frankrig."

"Jeg er i allerhøjeste grad forbløffet over, hvad jeg her hører," sagde jeg, "for jeg var ganske sikker på, at der i dette øjeblik ikke blev anvendt andre behandlingsmetoder ved galskab nogetsteds i landet."

"De er endnu ung, min ven," svarede min vært, "men den tid skal komme, hvor De lærer selv at dømme om ting og sager her i verden frem for at sætte lid til, hvad folk siger ... Tro intet af, hvad De hører og kun halvdelen af, hvad De ser ... Nå, skål på det – det er jo tydeligt nok, at et eller andet fjols har vildledt Dem. Når vi har spist, og De er kommet Dem efter Deres ridt, skal jeg med fornøjelse vise Dem rundt i huset og gøre Dem bekendt med et system, der efter min mening, og for resten enhver andens, der har set det i funktion, uden sammenligning er det mest virkningsfulde, som hidtil er opstået."

"Deres eget måske?" spurgte jeg, "et system af Deres egen opfindelse?"

"Jeg er stolt af at kunne sige, at det er således – i hvert fald i et vist omfang," svarede han.

Således samtalede jeg med monsieur Maillard i en times tid eller to, mens han viste mig stedets haveanlæg og drivhuse.

"Jeg kan ikke lade Dem se mine patienter lige i øjeblikket," sagde han. "For et følsomt sind kan der ligge noget mere eller mindre oprørende i en fremvisning af denne art, og jeg har intet ønske om at ødelægge Deres appetit. Nu vil vi spise til middag. Jeg kan byde på lidt kalv *à la Menehoult* med blomkål i *velouté*-sauce og efter det et glas *Clos de Vougeot* – så vil jeg tro, at Deres nerver er faldet tilstrækkelig til ro."

Middagen var klokken seks, og min vært førte mig ind i en rummelig *salle à manger*, hvor et temmelig talrigt selskab var forsamlet – omkring femogtyve til tredive personer i det hele. De var tydeligvis mennesker af en vis standard – ganske sikkert af god opdragelse – skønt deres klæder var overdrevent farverige efter min opfattelse, og mindede lovlig meget om *la vieille cour* og dets pralende måder. Jeg lagde mærke til, at mindst to tredjedele af gæsterne var damer, og at adskillige af disse ikke ligefrem var klædt i, hvad man i Paris ville anse for god smag. Flere af fruentimmerne, hvis alder måtte være mindst halvfjerds, var for eksempel smykket med en overflod af juvelér-artikler, såsom ringe, armbånd og ørenringe, og fremviste skamløst deres nøgne arme og halse. Jeg observerede ligeledes, at det kun var et fåtal af dragterne, der var velsyede, og at kun et fåtal af dem syntes fremstillet til dem, der bar dem. Idet jeg så mig omkring, opdagede jeg den interessante unge pige, som monsieur Maillard havde præsenteret mig for i det lille værelse, men min overraskelse var stor, da jeg så hende her, iført fiskebensskørt og højhælede sko samt en fedtet og smudsig hårbeklædning af brysseler-blonde, som var så meget for stor til hende, at den fik hendes ansigt til at se underligt lille ud. Da jeg første gang så hende, var hun klædt på en fuldkommen passende måde og i sørgedragt. Kort sagt, der lå over hele selskabets måde at klæde sig på en sådan besynderlig ånd, som straks fik mig til at vende tilbage til min oprindelige tanke om *det milde system*, og mente, at monsieur Maillard havde villet føre mig bag lyset til efter middagen, for at jeg ikke skulle få nogen ubehagelige følelser ved at vide, at jeg sad til bords med de sindssyge. Men så kom jeg i tanker om, at jeg i

Paris havde fået at vide, at provinsboerne sydpå var en særlig excentrisk menneskeslægt med et betydeligt antal antikverede forestillinger, og da jeg efterfølgende gav mig i snak med flere medlemmer af selskabet, blev mine mistanker øjeblikkelig og omgående gjort til skamme.

Selve spisesalen havde, skønt det virkelig var ganske bekvemt og af udmærkede proportioner, ikke nogen overdreven elegance ved sig. Der var for eksempel intet tæppe på gulvet, men i Frankrig klarer man sig ofte uden et sådant. Videre var der ingen gardiner for vinduerne. Ruderne var lukkede og sikrede med jernstænger, der sad diagonalt – efter samme princip som vore sædvanlige butiksruder. Jeg så, at rummet udbredte sig til en hel fløj af bygningen, og der var således vinduer på tre sider, mens døren fandtes på den fjerde. Der var i alt ikke mindre end ti vinduer.

Bordet var pragtfuldt dækket. Det var fuldt af sølvtøj og mere end overlæsset med delikatesser. Overfloden var ligefrem barbarisk. Der var mad nok til at mætte en hel familie af kæmper. Aldrig i levet havde jeg set en sådan ødselhed, en så uhæmmet ophobning af denne verdens gode sager. Imidlertid syntes der ikke at være nogen smagfuldhed i indretningen, og mine øjne, der var vant til et mere diskret lysskær, følte sig voldsomt generet af den overvældende glans fra en mængde vokslys i sølvkandelabre, der stod på bordet – og for resten overalt i rummet, hvor det havde været muligt at finde plads. Adskillige tjenende ånder var i livlig virksomhed med at varte op, og på et stort bord i den fjerne ende af rummet sad syv eller otte personer udstyret med fløjter, violiner, basuner og en tromme. Disse væsener mishandlede mig fra tid til anden

under måltidet med en uendelig mængde af lyde, som skulle forestille musik, og som lod til at berede alle de tilstedeværende, undtagen mig selv, stor fornøjelse.

I det hele taget kunne jeg ikke lade være med at tænke på, at alt, hvad jeg her så, var noget videre bizart – men verden er jo nu engang sammensat af alle mulige slags mennesker med alle tænkelige ideer og alle former for sædvaner. Desuden havde jeg rejst så meget, at jeg var blevet en stor tilhænger af talemåden *nil admirari*, og jeg indtog følgelig helt koldblodigt min plads på den højre side af værten. Og eftersom jeg var blevet temmelig sulten, lod jeg den gode mad, der blev mig tilbudt, vederfares fuld retfærdighed.

Konversationen var imidlertid livlig og almindelig. Damerne talte som de har for vane ganske meget. Jag fandt snart, at næsten hele selskabet bestod af veluddannede personer, og monsieur Maillard selv havde en hel del morsomme anekdoter at underholde med. Han syntes ingenlunde uvillig til at tale om sin stilling som direktør for en *maison de santé*, og til min store overraskelse var alt, hvad der havde relation til sindets sygdomme ligefrem et yndlingsemne hos de tilstedeværende. Der blev fortalt en mængde morsomme historier om patienternes tvangstanker.

"Vi havde engang en fyr," sagde en lille fedladen herre til højre for mig, "som bildte sig ind, at han var en tekande. Og er det ikke forunderligt, hvor ofte netop denne idé vinder indpas i de sindssvages hjerner! Der er næppe en dårekiste i hele Frankrig, som ikke har en menneskelig tekande at fremvise. Vor tekande var imidlertid af tin, og meget nøjeregnende med hver morgen at pudse sig selv med kridt og vaskeskind."

"Og så havde vi jo," ytrede en høj herre, som sad lige foran mig, "for ikke så længe siden en person her, som havde fået ind i hovedet, at han var et æsel – noget som han, allegorisk betragtet, havde fuldstændig ret i. Han var en besværlig patient, og vi havde fuldt op at gøre med at holde ham i skak. I en periode ville han ikke spise andet end tidsler, men det fik vi ham snart kureret for ved at fastholde, at han *aldrig* fik noget andet. Og så havde han den vane ustandselig at slå bagud med hælene ... sådan her ..."

"Monsieur de Kock, jeg ville sætte pris på, om De tog Dem en smule i agt," afbrød en gammel dame, som sad ved siden af den talende. "Vær så god at holde Deres fødder for Dem selv! De ødelægger min brokade ... skal det være nødvendigt, spørger jeg, i den grad at illustrere sine udtalelser. Vor ven her kan sikkert udmærket forstå Dem uden. På min ære, De er et lige så stor æsel, som den mand indbildte sig at være! De bærer Dem højst naturtro ad, forsikrer jeg Dem ..."

"*Mille pardons!* ma'mselle!" svarede den således tiltalte monsieur de Kock, "jeg beder Dem tusinde gange om forladelse. Det var ikke min mening at forulempe Dem. Ma'mselle Laplace – monsieur de Kock tager sig den frihed at drikke Dem til."

Og monsieur de Kock bukkede dybt, kyssede meget ceremoniøst på hånden og skålede med ma'mselle Laplace,

"Tillad mig, *mon ami*," sagde nu monsieur Maillard, idet han vendte sig mod mig, "tillad mig at byde Dem et stykke af denne kalv *à la St. Menehoult* – De vil sikkert finde den fremragende."

Det var netop lykkedes for tre håndfaste opvartere at placere et enormt fad på bordet, som forekom mig at indeholde hverken mere eller mindre end et *monstrum horrendum, informe,*

ingens, cui lumen adeptum. Et nærmere eftersyn overbeviste mig imidlertid om, at det kun var en lille kalv, stegt hel og anbragt på knæ med et æble i munden, på samme måde som man i England anretter en hare.

"Nej tak," svarede jeg, "for at være ærlig holder jeg ikke synderlig af kalv *à la St.* – hvordan var det nu? ... vi harmonerer ikke med hinanden. Men jeg skifter nu alligevel tallerken og forsøger mig med lidt kanin."

Der var nemlig flere mindre fade på bordet, som efter udseendet at dømme bød på en almindelig, hæderlig fransk kanin, en delikat ret, som jeg kan anbefale.

"Pierre!" råbte min vært, "skift den herres tallerken ud og server ham et stykke kanin *au-chat*."

"Kanin ... hvad ... hvad sagde De?"

"Kanin *au-chat*."

"Hm, ellers tak ... men ved nærmere eftertanke tror jeg, jeg lader den være. Jeg tager lidt skinke i stedet."

Man ved aldrig, hvad man får at spise hos disse provinsboere, tænkte jeg ved mig selv. Jeg ville bestemt ikke have noget af deres kanin *au-chat* – og for den sags skyld heller ikke af deres kat au-kanin.

"Desuden," begyndte en spøgelsesagtigt udseende personage ved bordets nedre ende, idet han optog samtalens tråd, hvor den var blevet afbrudt, "desuden havde vi engang blandt andre sære typer en patient, som særdeles stædigt fasthold, at han var en Cordova-ost, og gik rundt med en kniv i hånden og bad sine venner smage en lille skive af mellemstykket på hans lår."

"Han var uden tvivl en stor tåbe," faldt en anden ind, "men kan dog ikke sammenlignes med en vis person, som vi alle

kender, undtagen den fremmede herre dér. Jeg tænker på manden, der troede at være en champagneflaske og ustandselig lod sig høre med et knald og en brusen – sådan her ..."

Med disse ord lod taleren – temmelig hårdhændet, så vidt jeg kunne skønne – sin højre tommel køre op ad venstre kind, og trak den så til sig igen med en lyd, der lignede smældet fra en prop, hvorpå han med en behændig bevægelse af tungen mod tænderne udstødte en højlydt brusende lyd, der varede i flere minutter og skulle vise, hvordan champagnen bruser over. Denne opførsel passede ikke monsieur Maillard, kunne jeg tydeligt se, men han sagde intet, og konversationen blev på ny genoptaget af en lille, tynd fyr med en stor paryk.

"Ja, og så var der jo også en idiot," sagde han, "som forvekslede sig selv med en tudse, hvilken han for øvrigt lignede i ikke ringe grad. Jeg ville ønske, De havde set ham, monsieur," – her vendte den talende sig mod mig – "det ville have varmet Deres hjerte at se, hvor naturligt han opførte sig. Hvis den mand *ikke* var en tudse, så kan jeg kun sige, at det var skade, at han ikke var det. Hans kvækken ... sådan her ... kwaks ... kwaks – var den allerfineste lyd i hele verden – tonen b; og når han lagde sine albuer på bordet sådan her ... efter at have fået sig et glas vin eller to ... og spærrede munden op sådan her ... og rullede med øjnene på denne måde ... og blinkede hurtigt med dem ... lige sådan her – ja, monsieur, da kunne jeg have svoret en dyr ed på, at De ville stå ganske henrykket i beundring over mandens geni."

"Det er jeg slet ikke i tvivl om," sagde jeg.

"Og så," begyndte en anden, "havde vi jo Petit Gaillard, som troede, han var en pris snustobak, og var så inderlig bedrøvet

over, at han ikke kunne tage sig selv mellem tommelen og pegefingeren!"

"Ja, og hvad så med Jules Desoulières, som var et ganske særpræget subjekt, og hvis galskab bestod i, at han troede, han var et græskar! Han forfulgte kokken med bønner om at blev anvendt i en tærte – noget som bemeldte herre indigneret nægtede ham. Men selv er jeg da ikke ganske overbevist om, at den tærte med græskar à la Desoulières ikke skulle have været en ganske fortræffelig anretning."

"De overrasker mig virkelig!" udbrød jeg og så forundret på monsieur Maillard.

"Ha-ha-ha!" lo denne herre, "he-he-he – – hi-hi-ho – – uh-uh … glimrende – udmærket! De må ikke blive overrasket, *mon ami*, vor ven her er en spøgefugl, og man skal ikke altid tage ham på ordet, må De vide!"

"Men," sagde endnu én af selskabet, "vi må heller ikke glemme Bouffon le Grand – også en særpræget personlighed af sin art. Han blev gal af kærlighed og bildte sig ind, at han havde to hoveder. Det ene af dem påstod han var Ciceros, og det andet anså han for en slags sammenstilling – Demosthenes fra det øverste af panden til munden og lord Brougham fra munden til hagen. Det er ikke umuligt, at han tog fejl, men han skulle nok have haft held til at overbevise Dem om det modsatte, for han var en mand af stor veltalenhed. Han havde en ligefrem passion for at holde tale og kunne slet ikke lade være. For eksempel plejede han at springe op på middagsbordet … sådan her … og … og …"

I dette øjeblik lagde en person, der sad ved siden af den talende, hånden på hans skuldre og hviskede ham et par ord i

øret, hvorved han blev ganske bestyrtet, ophørte at tale og sank tilbage i sin stol.

"Og så," sagde vennen, der havde hvisket, "så havde vi jo Boullard – snurretoppen. Jeg kalder ham snurretoppen, fordi han var behæftet med den mærkværdige, omend ikke ganske uræsonnable idé, at han var blevet forvandlet til en snurretop. Ja, De ville være faldet om af latter, hvis De havde set ham, når han var i gang. Han kunne dreje rundt på hælen i timevis … sådan … sådan …"

Nu var det vennen, han nylig havde afbrudt ved sin hvisken, der gjorde ham præcis den samme gentjeneste.

"Men," råbte en gammel dame i skinger diskant, "Deres monsieur Boullard var en galning, og i bedste fald en meget enfoldig galning, for tillad mig at spørge: hvem har nogen sinde hørt om en menneskelig snurretop? Det er jo en ganske urimelig tanke. Nej, så var madame Joyeuse mere fornuftig, som I alle sammen ved. Hun *havde* en fiks idé, men den var da i hvert tilfælde påvirket af en sund forstand og havde den evne, at den morede alle, som havde æren af hendes bekendtskab. Efter moden overvejelse fandt hun, at hun som følge af en uheldig tilfældighed var blevet forvandlet til en hanekylling, men som sådan opførte hun sig efter anstændighedens love. Hun flaksede med vingerne med stor dygtighed … sådan … sådan … sådan … og hvad hendes galen angik, så var den henrivende! Kykeliky … kykeliky … kykeli … kykeli … ky … y … y …"

"Madame Joyeuse, jeg ville være Dem taknemmelig, om De ville være så elskværdig at iagttage almindelig bordskik," afbrød vor vært, højlig forbitret. "Enten opfører De Dem som det

anstår sig en fin dame, eller også forlader De bordet med det samme – vælg selv!"

Den gamle kvinde (som jeg efter den beskrivelse, hun netop havde givet over madame Joyeuse, blev meget forbavset over at høre tiltalt med dette navn) rødmede til op over øjenbrynene og virkede yderst skamfuld over tilrettevisningen. Hun hang med hovedet og svarede ikke med så meget som en stavelse. Men en anden og yngre dame genoptog temaet. Det var min kønne pige fra det lille værelse!

"Åh ja, madame Joyeuse var en tosse," råbte hun, "men i Eugénie Salsafettes overvejelser var der megen sund sans, når alt kommer til alt. Det var en temmelig køn og pinefuldt følsom ung dame, som anså den sædvanlige måde at anbringe sine klædningsstykker på for upassende. Hun forlangte kun at få lov at klæde sig sådan, at hun selv var uden på sit tøj i stedet for inden i det. Det er for resten en sag, der er meget let at få i stand, man skal bare gøre sådan … og derpå sådan … og sådan … og sådan … og …"

"*Mon Dieu!* Ma'mselle Salsafette!" råbte et dusin stemmer på en gang. "Hvad er det De gør! – Hold dog inde! – Nok, nok! – Vi ser udmærket, hvordan det skal gøres! – Men så stop dog!" … og adskillige var allerede sprunget op fra deres pladser med henblik på at forhindre ma'mselle Salsafette i at stille sig op i samme antræk som den medicæiske Venus, da en række skrig uventet afbrød det hele – skrig, som lod til at komme fra et sted i hovedbygningen.

Mine nerver blev voldsomt påvirkede af disse skrig – men hvad mine bordfæller angik, så følte jeg virkelig medlidenhed med dem. Aldrig i mit liv havde jeg set en samling

fornuftsvæsener så inderligt skræmt fra vid og sans. De blev alle blege som et tilsvarende antal lig, og idet de ligefrem krøb sammen på deres pladser, sad de der skælvende af skræk og mumlende for sig selv, mens de lyttede efter en gentagelse af lyden. Den kom også – højere og tilsyneladende nærmere lød det, og så hørte man det endnu en gang *meget* højt, men en fjerde gang med tydeligt mindsket styrke. Ved denne tydelige hendøen af uvæsenet kom selskabets livsånder øjeblikkelig til sig selv igen, og snart var alt atter munterhed og morsomme anekdoter som før. Nu først vovede jeg at forhøre mig om årsagen til forstyrrelsen.

"Ah, blot en bagatel," svarede monsieur Maillard. "Vi er vante til det, og tager os i virkelighed ikke særlig meget af sagen. Fra tid til anden hænder det jo, at de syge kommer med en sådan tuden i kor – den ene skræmmer den anden, ganske ligesom det sker med en flok hunde ved nattetide. Men det hænder sig også, at en sådan hylekoncert efterfølges af et samlet forsøg på at bryde ud – og så kan der naturligvis godt være en smule fare på færde."

"Og hvor mange har De i Deres varetægt?"

"For tiden har vi ikke mere end ti patienter i det hele."

"Og fortrinsvis kvindelige, formoder jeg?"

"Åh nej, det er alle sammen mænd, og tilmed kraftige fyre, kan jeg forsikre Dem om."

"Virkelig? Og jeg som troede, at størstedelen af de sindssyge altid var af det svage køn."

"Sådan er det også i reglen, men ikke altid. For nogen tid siden havde vi omkring syvogtyve patienter her, og af dem var

ikke mindre end atten kvinder, men i den senere tid er meget forandret, som De jo kan høre."

"Ja … meget er forandret, som De jo kan høre," gentog den herre, som havde generet ma'mselle Laplaces nedre ekstremiteter.

"Ja … meget er forandret, som De jo kan høre," faldt hele selskabet ind i kor.

"Hold nu tungen lige i munden, alle sammen!" råbte min vært i heftig vrede. Hvorpå hele selskabet iagttog en dødsstilhed i næsten et minut. Og hvad en af damerne angik, så adlød hun monsieur Maillard ganske bogstaveligt, for hun rakte sin tunge ud, der oven i købet var særdeles lang, og holdt resigneret fast i den med begge hænder, idet hun samvittighedsfuldt iagttog, at den hverken kom for meget til højre eller til venstre.

"Og dette fruentimmer," sagde jeg til monsieur Maillard, idet jeg lænede mig frem mod ham og tiltalte ham i en hviskende tone, "den gode frue dér, som netop underholdt os med sit kykeliky, hun er vel ufarlig … fuldkommen ufarlig, ikke sandt?"

"Ufarlig!" udbrød han med oprigtig overraskelse. "Men … men, hvad mener De?"

"Bare ganske lidt forstyrret," sagde jeg, idet jeg bankede mig på panden. "Jeg tager for givet, at hun ikke er særlig … ikke på nogen måde er alvorligt angrebet …?"

"*Mon Dieu!* Hvad finder De dog på for en historie? Denne dame, min særdeles gode veninde madame Joyeuse, er lige så meget ved sine fulde fem som jeg selv. Hun har visselig sine små særheder, men De ved jo nok, at alle gamle kvindfolk – alle *meget* gamle kvindfolk – plejer at være mere eller mindre excentriske!"

"Javist," sagde jeg, "javist. Og således er altså resten af disse damer og herrer ...?"

"Mine venner og sygeplejere," afbrød monsieur Maillard mig, idet han rettede sig op med *hauteur*, "mine meget gode venner og medhjælpere."

"Hm ... alle sammen ..." spurgte jeg, "også kvinderne?"

"Til visse," svarede han, "vi ville slet ikke kunne klare os uden kvinder, de er de bedste sygeplejere for sindssvage, der findes. De har en måde, der er dem egen, ser De, deres klare øjne har en vidunderlig virkning – lidt ligesom slangens blik, De ved nok ..."

"Javist," sagde jeg, "javist. Men de opfører sig en smule aparte ... er måske lidt *mærkelige* ... sig mig, syntes De ikke det samme?"

"Mærkelige! Hm ... mener De virkelig det! Vi er ikke så nøjeregnende her i syden, må De vide ... vi gør mest, hvad der falder os ind ... nyde vor sorgløse tilværelse ... og så videre ..."

"Javist," sagde jeg, "javist."

"Og for resten, denne *Clos de Vougeot* går måske lidt til hovedet ... et lidt stærk ... ja, De forstår ..."

"Javist," sagde jeg, "javist. Men for resten, monsieur, forstod jeg Dem ret, da jeg mente, at De sagde, at det system, De har antaget i stedet for det gamle og prøvede er meget strengt?"

"Slet ikke. Indespærringen må vi nødvendigvis overholde strengt, men behandlingen – den medicinske behandling, mener jeg, er snarere behagelig for patienterne end det modsatte."

"Og det nye system er af Deres egen opfindelse?"

"Ikke helt og holdent. Visse dele af det stammer fra professor Tarr, som De naturligvis har hørt om, og desuden har jeg gennemført nogle modifikationer, som jeg med glæde indrømmer, at jeg skylder den rette ejer, den berømte Fether, som De, hvis jeg ikke tager meget fejl, har den ære at være nøje bekendt med."

"Jeg må med skam at melde indrømme, at jeg hverken har hørt den ene eller den andens navn før," svarede jeg.

"Milde Himmel!" råbte min vært, idet han heftigt skød sin stol bagud og rakte hænderne i vejret. "Hører jeg rigtigt? Det er vel ikke Deres mening at påstå, at De hverken har hørt tale om den lærde doktor Tarr eller den berømte professor Fether?"

"Jeg må nødvendigvis erkende min manglende kundskab," fortsatte jeg, "men sandheden går forud for alt andet! Imidlertid føler jeg det ligefrem sønderknusende ikke at være fortrolig med disse uden tvivl bemærkelsesværdige herrers arbejde. Jeg vil uopholdeligt anskaffe mig deres skrifter og studere dem grundigt. Monsieur Maillard, De har i sandhed – ja, det må jeg tilstå – De har i sandhed fået mig til at skamme mig!"

Og således var det virkelig.

"Sig ikke mere, min kære unge ven," sagde han og trykkede velvilligt min hånd. "Drik nu et glas *Sauterne* med mig i stedet!"

Vi drak – og resten af selskabet fulgte vort eksempel uden tøven. De snakkede ... de lo ... de spøgte ... de foretog sig tusinde galskaber ... violinerne jamrede ... basunerne stønnede som lige så mange af Phalaris' kobbertyre ... og hele skuespillet, som blev værre og værre, efterhånden som vinen fik overhånd, udviklede sig til sidst til et rent pandæmonium. Med et par flasker

Sauterne og Vougeot mellem os fortsatte monsieur Maillard og jeg imidlertid vor samtale, råbende af vore lungers fulde kraft. For en replik fremsagt med almindelig stemmestyrke havde ikke større udsigt til at blive hørt end stemmen af en fisk på bunden af Niagarafaldet.

"Men, monsieur," råbte jeg i hans øre, "De nævnte før middagen noget om den fare, der var forbundet med det gamle system. Hvordan var det egentlig med det?"

"Jo," svarede han, "faren var virkelig meget stor ind imellem. Man kan ikke regne med noget, når det gælder gale menneskers luner, og efter min opfattelse, såvel som doktor Tarrs og professor Fethers, er det *aldrig* sikkert at lade dem gå omkring uden overvågning. En sindssvag kan være "stille og rolig", som det hedder – en tid, men før eller senere må man formode, at han bliver balstyrig. Desuden er han meget lumsk – det er der vist ligefrem en talemåde om. Hvis han har en plan for øje, så ved han nok at skjule sine hensigter med utrolig dygtighed, og den måde, hvorpå han kan lade som om, han er ved sin fulde forstand, frembyder for metafysikerne et af de mest ejendommelige problemer i studiet af sjælelivets forviklinger. Når en afsindig synes at være blevet helt normal igen – ja, så er det sandsynligvis på høje tid at lægge ham i spændetrøje."

"Men den fare, De omtalte? Har De nogensinde af egen erfaring – i den tid, hvor De har ledet denne anstalt måske – haft praktiske grunde til at anse det for risikabelt at lade de sindssyge nyde en vis frihed?"

"Her ... af egen erfaring? ... Nuvel, jeg kan jo udmærket svare ja. For eksempel: for ikke så længe siden skete der noget enestående i netop dette hus. 'Det milde system' var endnu i

brug, og patienterne gik frit omkring. De opførte sig bemærkelsesværdigt godt – ja netop – og ethvert fornuftigt menneske burde have kunnet indse, at netop på grund af denne omstændighed, på grund af, at de opførte sig så bemærkelsesværdigt, måtte der være et eller andet djævelsk forehavende under opsejling. Og ganske rigtigt, en skønne morgen sad sygeplejerne bundne på hænder og fødder og spærrede inde i en celle, hvor de blev bevogtet, som om *de* var de afsindige – af de sindssyge selv, som havde forskaffet sig vogternes rolle."

"Men hvad er det dog, De siger! Jeg har aldrig hørt noget så absurd i hele mit liv!"

"Og dog et faktum! Det hele kom i stand takket være en dumrian – en afsindig – som på en eller anden måde havde fået i sit hoved, at han havde opfundet et bedre regeringssystem end noget andet, der hidtil havde eksisteret – nemlig de sindssyges regering. Han vil eksperimentere med sin opfindelse, formoder jeg, og så overtalte han de andre til at forene sig med ham i en sammensværgelse med henblik på at vælte de regerende myndigheder."

"Og det lykkedes ham virkelig?"

"Ganske vist. De bevogtede og deres vogtere skiftede plads. Eller måske ikke ligefrem, for tidligere havde dårerne gået løs, men vogterne blev uopholdeligt sat bag lås og slå og blev – jeg er ked af at måtte sige – behandlet på en noget hensynsløs måde."

"Men jeg må antage, at det straks kom til en kontrarevolution. En sådan tingenes tilstand kunne jo ikke vare

længe. Folk i nabolaget ... mennesker, der kom for at besøge anstalten ... slog vel alarm?"

"Der tager De fejl. Den fremmeste blandt rebellerne var dem for snu. Han tog slet ikke mod besøgende – med undtagelse af én gang, en ung mand, som så temmelig enfoldig ud, og som han ikke havde nogen grund til at nære frygt for. Han lod ham komme ind og besigtige lokaliteterne – bare for afvekslingens skyld og for at more sig lidt på hans bekostning. Så snart han havde moret sig længe nok, slap han ham ud igen og lod ham tage hjem."

"Og *hvor længe* varede så de sindssyges regimente?"

"Åh, temmelig lang tid ... en måned ... hvor meget længere kan jeg ikke sige med sikkerhed. Imidlertid førte de sindssyge et lystigt liv, kan De tro. De aflagde deres egne grimme klæder og tog for sig efter behag af familiesmykker og garderobe. Slottes kældre var velforsynede med vin, og sindssvage er de rene djævle til at tage for sig af den vare. De levede godt, det kan jeg forsikre Dem for."

"Og behandlingen – hvad var det så for en særlig behandlingsmetode, som hovedmanden for oprøret indførte?"

"Åh, hvad det angår, så er en dåre ikke nødvendigvis dum, som jeg allerede før har bemærket, og det er min ærlige overbevisning, at hans metode var langt bedre end den, den afløste. Det var i sandhed et højst fortræffeligt system – enkelt – ukompliceret – helt uden besværligheder – kort sagt, det var fremragende – det var ..."

Her blev min vært afbrudt i sine betragtninger af en ny serie skrig, lige som dem, der nylig havde bragt os ud af ligevægt.

Denne gang lod de dog til at komme fra nogen, der nærmede sig i rask fart.

"Store Gud!" udbrød jeg, "de sindssyge er vist virkelig sluppet fri!"

"Jeg frygter, at det er tilfældet," svarede monsieur Maillard og blev ganske bleg. Han havde næppe nået at tale ud, før der lød høje råb og forbandelser under vinduerne, og umiddelbart efter blev det tydeligt, at nogle personer udefra søgte at få adgang til salen. Døren blev bearbejdet med et eller andet, der lød som en forhammer, og man bankede og rystede vinduesskodderne med stor voldsomhed.

Nu fulgte en scene af den forfærdeligste forvirring. Monsieur Maillard krøb til min yderlige overraskelse ned under serveringsbordet. Jeg havde dog ventet mig en mere resolut adfærd fra hans side. Medlemmerne af orkesteret, som det sidste kvarters tid tydeligvis havde været noget for overrislede til at kunne fortsætte deres spil, sprang nu alle op og idet de greb hver deres instrument, kravlede de op på bordet og stemte i med *Yankee Doodle*, som de under hele den påfølgende tumult gav til bedste – måske ikke i den rette tonart, men så dog med en overmenneskelig energi.

Men op på selve spisebordet, mellem flasker og glas, sprang den samme herre, som for lidt siden med nød og næppe var blevet forhindret i at vove det samme spring ... og efter at have gjort sig klar deroppe, begyndte han at holde tale – en uden tvivl fortræffelig tale, hvis man blot havde kunnet høre, hvad han sagde! I samme øjeblik begyndte manden, som havde en så stor forkærlighed for snurretoppe at hvirvle rundt i salen med umådelig viljestyrke, og med armene udstrakt fra kroppen i en

ret vinkel, så at han virkelig lignede en snurretop, skubbede han enhver omkuld, der tilfældigvis kom ham i vejen ... Da jeg nu hørte en vældig smælden af propper og lyden af brusende champagne, fandt jeg, at disse lyde hidrørte fra den samme person, som under middagen havde optrådt i egenskab af en flaske med netop den nævnte velsmagende drik som indhold ... Og ligervis tudse-manden – han kvækkede og kvækkede, som om hans sjæls salighed afhang af hver eneste lyd, han kunne få frem! Men midt i alt dette og overdøvende alt andet lød et æsels uafbrudte skryden ... Og hvad angår min gamle veninde madame Joyeuse, så var jeg nær ved at græde for den gamle dames skyld, så grænseløst bestyrtet så hun ud! Det eneste, hun mægtede, var at stille sig op i et hjørne ved siden af kaminen, mens hun uafbrudt og af alle kræfter oplod sit "kykeliky..y..y." – – –

Og nu kom klimaks – dramaets katastrofe. Siden intet andet forsøg på modstand end kvækken og skryden og galen blev foretaget mod de udenfor ståendes anstrengelser for at skaffe sig adgang, blev alle ti vinduer hurtigt og næsten samtidigt slået ind. Men jeg vil aldrig glemme de følelser af undren og rædsel, hvormed jeg så, hvordan der – ind gennem vinduerne og ned mellem os, hulter til bulter ... stampende, fægtende, kæmpende ... kom en veritabel hær af, hvad jeg antog for at være chimpanser eller orangutanger eller store sorte bavianer fra Kap Det gode Håb.

Jeg fik et voldsomt slag, rullede ind under en sofa og blev liggende der. Og da jeg havde ligget der sådan noget som et kvarters tid, mens jeg hele tiden lyttede alt, hvad mine øren formåede, til det, der foregik i salen, kom jeg endelig til en

nogenlunde tilfredsstillende løsning på denne tragedies gåder. Monsieur Maillard havde tilsyneladende med sin historie om den sindssvage, som opæggede sine kammerater til oprør, blot skildret sine egne bedrifter. Han havde ganske rigtigt for to eller tre år siden været direktør for anstalten, men var så selv blevet forrykt og indlagt som patient. Og dette faktum var ukendt for min rejsefælle, som havde præsenteret mig for ham.

Imidlertid var sygeplejerne, ti i tallet, pludselig en dag blevet overmandede og som det første omsorgsfuldt blevet bestrøget med tjære og derefter længe og grundigt blevet rullet i fjer, hvorefter de var blevet låst inde i de underjordiske celler. Således sad de fængslet i over en måned, i hvilket tidsrum monsieur Maillard ikke blot generøst gav dem deres daglige dosis *tjære* og *fjer* (hvilket var grundbestanddelene i hans "system"), men også noget brød og rigelige mængder af vand, der blev sprøjtet ud over dem hver dag. Men til sidst lykkedes det en af fangerne at undvige gennem et kloakrør og sætte de øvrige i frihed.

"Det milde system" er, med visse indskrænkninger, atter taget i brug på anstalten, men jeg kan ikke lade være med at indrømme, at monsieur Maillards behandlingsmetode var overlegen i sin art. Som han så rigtigt bemærkede: den var enkel, ukompliceret og uden noget som helst besvær – ikke det mindste!

Jeg har nu kun at tilføje, at skønt jeg har ledt højt og lavt, i hvert eneste bibliotek i Europa efter dr. Tarrs (tjære) og professor Fethers (fjer) værker, er det indtil nu ikke lykkedes mig at finde et eneste eksemplar.

Hvad der virkelig hændte M. Valdemar

Begribeligvis mener jeg ikke, der er nogen grund til forbavselse over den store opsigt, den sælsomme tildragelse med M. Valdemar har vakt. Det ville have været sært, om det modsatte havde været tilfældet, – især under de foreliggende omstændigheder. Da alle de i sagen interesserede personer ønskede at holde publikum udenfor den i alt fald for øjeblikket, eller indtil vi havde fundet lejlighed til at anstille nye undersøgelser, opstod der ret naturligt et rygte, der forvanskede og overdrev sagen, hvilket igen gav anledning til adskillige ubehagelige misforståelser og vakte megen tvivl.

Det er derfor blevet nødvendigt at meddele, hvad der virkelig skete, – så vidt jeg da selv har forstået og opfattet det. Det forholder sig i al korthed således:

Jeg havde i de sidste tre år gentagne gange beskæftiget mig med hypnotismen; og jeg kom for ni måneder siden pludselig i tanker om, at der fandtes en højst mærkelig og uforklarlig lakune i de hidtil anstillede eksperimenter: Intet menneske var til dato blevet hypnotiseret i selve dødsøjeblikket. Endnu vidste man intet om, hvorvidt patienten for det første var modtagelig for hypnotisk påvirkning i det øjeblik, for det andet: om han – i bekræftende fald – var mere eller mindre modtagelig end ellers, for det tredje: i hvilken udstrækning, hvilket tidsrum det var hypnosen muligt at holde den kommende død stangen. Også andre punkter ville der falde lys over, men det var disse, der

især vakte min nysgerrighed – og da navnlig det sidste, der jo ville kunne få en ganske overordentlig stor betydning.

Jeg så mig altså om efter et passende forsøgsobjekt og kom derved i tanker om min gode ven M. Ernst Valdemar, der er vel kendt som udgiver af *Juridisk Bibliotek*, og som blandt andet også (under pseudonymet Issachar Marx) har oversat *Wallenstein* og *Gargantua* til polsk. M. Valdemar, der siden 1839 hovedsagelig har opholdt sig i Harlem i staten New York, udmærkede sig ved sin overordentlige slankhed og da navnlig ved sine tynde ben, han mindede i så henseende om John Randolph; endvidere stod hans kindskægs snehvide farve i påfaldende modsætning til hans kulsorte hår, hvorfor han også i almindelighed fik skyld for at gå med paryk. Han var yderst nervøs, altså meget modtagelig for hypnotisk påvirkning. Jeg havde ved et par lejligheder uden vanskelighed bragt ham til at sove; i andre henseender havde de af mig anstillede forsøg ikke ført til noget resultat, hvad jeg i øvrigt var forberedt på i betragtning af hans særegne temperament. Hans vilje havde aldrig fuldt ud været undergivet mit herredømme, og i retning af clairvoyance var de opnåede resultater ligeledes alt andet end tilfredsstillende. Årsagen hertil var efter min mening hans mangelfulde helbredstilstand. Nogle måneder før jeg lærte ham at kende, var han blevet undersøgt, og lægerne havde erklæret, at han led af stærkt fremskreden tæring. Han plejede i øvrigt at tale om sin nært forestående død med stor sindsro; den kunne nu en gang ikke undgås, så der var intet at klage over.

Det var da såre naturligt, at jeg udkårede ham til genstand for mine forsøg. Hans rolige sindsligevægt var mig en garanti for, at mit forslag ikke ville vække skrupler hos ham, og i

Amerika havde han ingen slægtninge, der kunne finde på at blande sig i sagen. Jeg talte derfor til ham uden omsvøb, og han syntes til min overraskelse straks at være stærkt interesseret. Jeg siger "til min overraskelse"; for hidtil havde han ganske vist altid beredvilligt stillet sig til rådighed for mine forsøg, men han havde egentlig ingen interesse ytret for dem. Hans sygdom var af en sådan art, at det tidspunkt, da den ville ende med døden med bestemthed lod sig forudsige; og vi var blevet enige om, at han skulle sende bud efter mig 24 timer før det af hans læger for døden angivne tidspunkt.

Det er nu godt og vel syv måneder siden, at jeg fra M. Valdemar selv modtog følgende billet:

> Kære P.
>
> Det er bedst, De kommer nu. D. og F. er enige om, at jeg højst lever til næste midnat. Og efter mit skøn vil det slå til.
>
> *Valdemar.*

Jeg modtog denne billet en halv time efter at den var skrevet, og et kvarter senere stod jeg i den døendes værelse. Jeg havde ikke set ham de sidste ti dage, og jeg forfærdedes ved synet af den frygtelige forandring, der var foregået med ham i mellemtiden. Hans ansigt var blyfarvet, øjnene fuldstændig glansløse, og afmagringen så frygtelig, at kindbenene sprang frem gennem huden. Han hostede overordentlig meget op. Pulsen var yderst svag, næsten umærkelig. Derimod havde han mærkeligt nok endnu bevaret sin åndskraft og et vist fond af fysisk energi. Hans tale var tydelig, han tog uden hjælp en

smertestillende medicin, og netop da jeg trådte ind, gjorde han med blyant nogle optegnelser i en lommebog. Han sad over ende i sengen med puder stablet op bag ryggen. Lægerne D. Og F. var tilstede.

Så snart jeg havde hilst på Valdemar, talte jeg i enrum med lægerne og fik en nøjagtig beskrivelse af den syges tilstand. Venstre lunge var nu en til dels benagtig eller bruskagtig masse og havde været det de sidste halvandet år. Den øvre del af højre lunge var ligeledes delvis forkalket, mens den nedre del kun bestod af flydende materie. Den var perforeret adskillige steder og et sted fastvokset til ribbenene. I øvrigt var disse symptomer i højre lunge af forholdsvis ny dato. Forkalkningen var gået for sig med usædvanlig hurtighed, for en måned siden havde den ikke været at spore; og sammenvoksningen med ribbenene havde først fundet sted i løbet af de sidste tre dage. Uafhængig af tuberkulosen mistænktes patienten for at lide af en svulst på aorta, dog udelukkede forkalkningen en nøjagtig diagnose på dette punkt. Det var begge lægers mening, at M. Valdemar ville dø den følgende dag (søndag) ved midnatstid. Vor samtale fandt sted kl. 7 lørdag aften.

Da de to læger fjernede sig fra sygesengen for at konferere med mig, tog de med det samme afsked med patienten. Det var ikke deres hensigt at tilse ham oftere, men på mit ønske indvilligede de i at indfinde sig næste aften ved titiden.

Da de var gået, talte jeg frit med M. Valdemar om den kommende død så vel som om det forsøg, vi var blevet enige om at anstille. Han erklærede sig fremdeles villig, ja endda ivrig efter at anstille det og opfordrede mig til at begynde ufortøvet. En sygepasser og en sygeplejerske var til stede, men jeg dristede

mig dog ikke under disse omstændigheder til at påtage mig opgaven. Jeg udsatte derfor mit forehavende; næste aften kl. otte udfriedes jeg af min forlegenhed ved hr. Theodor L.'s komme; han var mediciner og en bekendt af mig. Det havde oprindelig været min hensigt at vente på lægerne, men jeg tilskyndedes til at skride til værket, for det første af M. Valdemars indtrængende bønner, for det andet af min overbevisning om, at der ikke var et øjeblik at spilde; for han havde åbenbart ikke langt igen.

Hr. L. indvilligede elskværdigt i at optegne alt, hvad der skete; og det jeg nu har at berette, er for største parten enten sammentrængt eller ordret gengivelse af hans optegnelser.

Klokken var ca. fem minutter i otte, da jeg tog patientens hånd og bad ham erklære overfor hr. L., at det var hans (M. Valdemars) ubetingede ønske at blive hypnotiseret i sin daværende tilstand.

Han svarede svagt, men dog hørligt: "Ja, jeg ønsker at blive hypnotiseret," og han tilføjede straks efter: "Jeg frygter, De har opsat det for længe."

Jeg begyndte nu at foretage de strygninger, der hidtil havde vist sig formålstjenlige overfor ham. Og allerede den første sidestrygning over panden viste sig virkningsfuld; men skønt jeg anspændte mig til det yderste, udeblev alle yderlige virkninger til nogle minutter over ti, på hvilket tidspunkt lægerne D. og F. efter aftale indfandt sig. Jeg satte dem med få ord ind i min plan; de rejste ingen indvendinger, bemærkede kun, at dødskampen allerede var begyndt, og jeg fortsatte nu forsøget, kun afløste jeg sidestrygningerne med strygninger

nedad, og mens jeg foretog dem, stirrede jeg ufravendt patienten ind i hans højre øje.

På dette tidspunkt var pulsen umærkelig og åndedrættet rallende; det indfandt sig kun med et halvt minuts mellemrum.

Denne tilstand forblev noget nær uforandret et kvarters tid. Efter forløbet af dette tidsrum undslap et meget dybt suk den døendes bryst, åndedrættets rallen ophørte, mellemrummene var fremdeles på et halvt minut. Patientens hænder og fødder var iskolde.

Da klokken var fem minutter i elleve sporede jeg usvigelige tegn på den hypnotiske påvirkning. Øjet var ikke længere glasagtigt og flakkende, det prægedes af den urofyldte indre optagethed, som kun ses hos søvngængere, og som det derfor er umuligt at tage fejl af. Nogle få hastige sidestrygninger bragte øjenlågene til at skælve som ved søvnens komme; endnu nogle strygninger, og de lukkede sig helt. Dermed slog jeg mig imidlertid ikke til tåls, jeg fortsatte energisk og med anspændelse af al min viljestyrke mine strygninger, til jeg fuldstændig havde lammet patientens lemmer efter først at have anbragt dem i en nogenlunde bekvem stilling. Benene lå fuldt udstrakte; armene ligeledes, de hvilede på sengen lidt ud fra lænderne. Hovedet var hævet en ubetydelighed.

Det var imidlertid blevet midnat under alt dette, og jeg opfordrede nu de tilstedeværende til at undersøge M. Valdemar. De anstillede nogle få forsøg og erklærede, at han befandt sig i usædvanlig dyb hypnotisk søvn. De to lægers videbegærlighed var vakt i højeste grad. Dr. D. besluttede straks at blive hos patienten natten over, dr. F. tog afsked med løfte om at vende tilbage ved daggry. Hr. L. og sygeplejerne blev.

Vi lod M. Valdemar være fuldkommen i fred til kl. 3 om morgenen, på hvilket tidspunkt jeg nærmede mig til ham og fandt ham i ganske samme tilstand som da dr. F. forlod os, det vil sige: stillingen var den samme, pulsslaget var umærkeligt, åndedrættet svagt (kun når man holdt et spejl hen til hans mund, lod det sig påvise), øjnene var naturligt lukkede, lemmerne var så stive og kolde som marmor. Dog fik man ikke indtrykket af at stå overfor en død.

Da jeg trådte hen til M. Valdemar, gjorde jeg en slags forsøg på at få hans højre arm til at følge min, idet jeg holdt min arm ind over ham og ganske langsomt bevægede den op og ned. Jeg havde aldrig før haft held til sådanne eksperimenter med patienten, derfor ventede jeg mig heller intet resultat nu; til min store forbavselse fulgte hans arm imidlertid beredvilligt om end svagt enhver bevægelse, som jeg angav med min. Jeg besluttede om muligt at bringe ham til at tale.

"M. Valdemar, sover De?" sagde jeg.

Han svarede ikke, men hans læber skælvede, hvorfor jeg gentog spørgsmålet atter og atter. Da jeg tredje gang henvendte det til ham, skælvede hele hans legeme ganske let, øjenlågene åbnede sig så meget, at en hvid stribe af øjeæblerne kunne ses, læberne åbnede sig trægt for en knap hørlig hvisken:

"Ja, jeg sover; væk mig ikke, lad mig dø sådan."

Jeg befølte nu lemmerne og fandt dem lige så stive som tidligere. Højre arm adlød ligesom før min hånds bevægelser. Jeg rettede et nyt spørgsmål til søvngængeren:

"Føler De endnu smerte i brystet, M. Valdemar?"

Svaret kom straks, men næsten endnu utydeligere end forrige gang:

"Ingen smerte – jeg dør."

Jeg fandt det ikke tilrådeligt at besvære patienten yderligere nu, og intet blev foretaget før dr. F.'s ankomst; han indfandt sig lidt før solopgang og udtalte sin mest ubegrænsede forbavselse over at finde den syge i live. Han følte pulsen, holdt et spejl hen foran patientens mund og opfordrede mig til atter at tale til ham. Det gjorde jeg med disse ord: "M. Valdemar, sover De endnu?"

Ligesom før forløb der nogle minutter, før svaret kom; i mellemtiden syntes den døende at samle kræfter til at kunne tale. Da jeg for fjerde gang gentog mit spørgsmål, svarede han meget svagt, næsten uhørligt:

"Ja, jeg sover – jeg dør."

Det var nu lægernes mening, eller rettere sagt deres ønske, at M. Valdemar skulle lades i fred i sin nuværende efter alt at dømme smertefri tilstand, til døden indfandt sig, hvilket efter alles mening ville ske i løbet af nogle få minutter. Jeg besluttede imidlertid at tale til ham endnu en gang; jeg gentog blot mit foregående spørgsmål.

Mens jeg talte, foregik der en udpræget forandring med den hypnotiseredes ansigt. Øjnene åbnedes langsomt; pupillerne forsvandt opad; huden blev ligfarvet, den lignede måske snarere hvidt papir end pergament; og de to kredsrunde hektisk røde pletter, der hidtil havde blomstret på begge kinder, udsluktes med et. Jeg anvender dette udtryk, fordi de forsvandt så brat, at min tanke uvilkårlig henledtes på et lys, der pustes ud. Overlæben krængedes i samme nu bort fra tænderne, som den hidtil havde dækket; og hagen sank ned med et smæk, hvorved munden kom til at stå på vid gab og den sortsvulne

tunge blev synlig i hele sin udstrækning. Jeg antager, at alle de tilstedeværende var fuldt fortrolige med dødssengens rædsler; og dog var M. Valdemars udseende i det øjeblik så modbydeligt, at alle forfærdet veg tilbage.

Jeg føler, at jeg nu er kommet til et punkt i min fortælling, hvor enhver læser vil blive grebet af vantro. Det får så være; jeg går videre.

M. Valdemar forrådte ikke længere det svageste tegn til liv, og vi ville netop overgive ham til sygeplejerne og forlade værelset, da vi med et blev opmærksomme på en stærkt vibrerende bevægelse i tungen. Den vedvarede sådan noget som et minut. Og da udgik der fra de vidt skilte og ubevægelige kæber en røst –, oh, det ville være galskab, om jeg forsøgte at beskrive den. Der er ganske vist to-tre tilnavne, der kunne bringes i anvendelse; jeg kunne f. ex. sige, at lyden var hård, brudt og hul, og dog er den grufulde helhed ubeskrivelig af den simple grund, at lignende lyde ingensinde ellers har skurret i et menneskeligt øre. Og dog var der et par ejendommeligheder, forekom det mig den gang og forekommer det mig endnu, som måske kunne bidrage til at vække en vis forestilling om røstens ujordiske karakter. For det første syntes lyden at nå vore øren – i al fald mine – fra en uhyre afstand, ligesom fra en dyb hule i jordens indre. For det andet gjorde den samme indtryk på min hørelse som (ja, nu er jeg rigtignok bange for, at man ikke forstår mig) gelatine eller lim på følelsen.

Jeg har talt om "lyd" og "røst"; ja, lyden var tydelig nok, ordene gik til marv og ben. M. Valdemar talte; han besvarede det spørgsmål, jeg havde stillet til ham få minutter forud. Jeg

spurgte ham, som det vil erindres, om han fremdeles sov. Nu sagde han:

"Ja-a, – nej! – jeg *har* sovet, og nu – *nu er jeg død.*"

Ingen af de tilstedeværende søgte at fornægte eller undertrykke den usigelige, den gysende rædsel, som disse få ord fremkaldte. Hr. L. (medicineren) faldt i afmagt. Sygeplejerne forlod uopholdelig stuen og var ikke at formå til at vende tilbage. Mine egne følelser skal jeg ikke forsøge at gøre rede for. Vi arbejdede næsten en hel time uden at mæle et ord med på ny at tvinge liv i hr. L. Da det var lykkedes os, henvendte vi på ny vor opmærksomhed på M. Valdemars tilstand.

Den stemte i alle henseender undtagen en med min sidste beskrivelse; spejlet aflagde nemlig ikke længere vidnesbyrd om åndedrætsvirksomhed. Vi forsøgte en åreladning på armen, men der flød ikke en dråbe blod. Heller ikke var dette lem nu længere prisgivet min vilje. Jeg søgte forgæves at lade den følge min hånds bevægelser. Det eneste virkelige tegn, der endnu fandtes, på hypnotisk påvirkning, var tungens sitrende bevægelse, hver gang jeg rettede et spørgsmål til M. Valdemar.

Han syntes at anstrenge sig for at svare, men besad ikke længere tilstrækkelig viljekraft dertil. For spørgsmål, der rettedes til ham af enhver anden end mig, syntes han fuldstændig ufølsom, uagtet jeg søgte at etablere en hypnotisk forbindelse mellem ham og hver enkelt af de tilstedeværende. Jeg tror, jeg nu har meddelt alt fornødent til forståelse af den hypnotiseredes tilstand på dette tidspunkt. Der blev sørget for andre sygeplejere, og ved titiden forlod jeg huset sammen med de to læger og hr. L.

Om eftermiddagen vendte vi alle tilbage for at se til patienten. Hans tilstand var aldeles uforandret. Vi drøftede nu hensigtsmæssigheden og muligheden af at vække ham; men vi blev snart enige om, at det ingen nytte ville være til. Det var jo tydeligt nok, at døden (eller det, man sædvanlig kalder døden) var blevet standset i sin fremtrængen af hypnosen. Det stod os klart, at vi ved at vække M. Valdemar kun ville fremkalde hans øjeblikkelige, i hvert fald meget snarlige død.

Fra dette øjeblik og til sidst i forrige uge – *et tidsrum på næsten syv måneder!* – gæstede vi daglig M. Valdemars bolig; af og til ledsaget af gode venner, især læger. Og i al denne tid var den hypnotiseredes tilstand uforandret. Der var altid sygeplejere hos ham.

I fredags besluttede vi os endelig til at gøre et forsøg på at vække ham; og det er rimeligvis dette forsøgs (muligvis) ulykkelige udfald, der har vakt så megen opmærksomhed blandt publikum og fremkaldt en efter min mening ugrundet folkestemning.

Jeg anvendte de sædvanlige strygninger for at vække M. Valdemar af hypnosen. En tid var mine anstrengelser frugtesløse. Det første tegn til genoplivning bestod i en sænkning af iris. Det vakte særlig opmærksomhed, at pupillens sænkning ledsagedes af et stærkt, gulladent, noget ildelugtende udflod, der trængte frem under øjenlågene.

Det blev nu foreslået, at jeg ligesom før skulle forsøge at påvirke patientens arm. Forsøget mislykkedes. Dr. F. ytrede nu det ønske, at jeg skulle stille et spørgsmål. Jeg stillede følgende:

"M. Valdemar, kan De sige os, hvilke følelser eller ønsker, De nu nærer?"

Øjeblikkelig vendte de røde pletter tilbage på kinderne, tungen skælvede eller rettere sagt: rullede hid og did i munden (selv om kæber og læber forblev i deres stivnede tilstand), og til sidst lod den afskyelige stemme, som jeg allerede en gang har beskrevet, sig på ny høre:

"For Guds skyld, hurtigt! – hurtigt! – få mig til at sove, eller væk mig – hurtigt! Hurtigt! *Jeg siger jer, jeg er død!*"

Mine nerver bukkede under, og i første øjeblik vidste jeg hverken ud eller ind. Jeg søgte at dysse patienten til ro, men det mislykkedes, antagelig fordi min vilje svigtede mig; og derefter rettede jeg energisk mine bestræbelser på at vække ham. Jeg så snart, at jeg ville få held med mit forsøg; i det mindste bildte jeg mig ind, at det ville lykkes mig at vække ham fuldt og helt; og jeg er vis på, at alle de tilstedeværende var forberedt på at se patienten vågne.

Det, der virkelig skete, er det umuligt, at noget menneske skulle kunne være forberedt på.

Mens jeg i hast foretog mine strygninger og mens ordene: "Død – død!" brast fra den lidendes tunge, begyndte hans legeme at skælve, og i et eneste nu, på mindre end et minut visnede det bort, smuldrede hen, rådnede bort mellem hænderne på mig. Og foran os på sengen lå en rådden, modbydeligt stinkende pøl.

Sfinxen

Da koleraen svang sit frygtelige scepter over New York, tog jeg mod en slægtnings indbydelse til at tilbringe en fjorten dages tid hos ham i hans ensomt liggende villa ved Hudson-flodens bred. Sommerens sædvanlige adspredelser stod til vor rådighed, og tiden ville sikkert være gået behageligt med spadsereture i skoven, tegning, bådture, fiskeri, badning, med musik og bøger, hvis de skrækkelige nyheder fra den folkerige by ikke var nået ud til os hver eneste morgen. Der gik ikke en dag, uden at vi jo bragte en bekendts død i erfaring. Og sygdommen blev mere og mere ondartet, vi måtte være forberedt på, at hver dag kunne bringe os efterretning om tabet af en ven. Til sidst skælvede vi ved det blotte syn af en budbringer. Den lammende tanke om døden bemægtigede sig til sidst helt og holdent min sjæl. Jeg kunne ikke tale, ikke tænke, ikke drømme om andet. Min vært havde et mindre let bevægeligt sind, og han gjorde sit bedste for at skjule sin egen nedtrykte stemning og opmuntre mig. Hans klare, velskolede forstand lod sig ikke påvirke af indbildninger. Han var modtagelig nok for den virkelige fare, men for dens skygge nærede han ingen frygt.

Hans bestræbelser for at udrive mig af mit overvættes tungsind modarbejdedes stærkt af visse bøger, som jeg havde fundet i hans bibliotek. De var af en sådan natur, at de nok skulle bringe de frøkorn af nedarvet overtro, der måtte ligge skjult i mit bryst, til at spire frem. Jeg havde læst disse bøger, uden at han vidste af det; og han var derfor i almindelighed

uden anelse om, hvorfor min fantasi var kommet i så heftig bevægelse.

Et emne, der stærkt beskæftigede mig, var den folkelige tro på varsler, en tro, som jeg på det tidspunkt var noget nær rede til at forsvare for ramme alvor. Om det tema diskuterede vi vidt og bredt; han påstod naturligvis, at en sådan tro savnede enhver grund, mens jeg hævdede, at en forestilling, der opstod spontant og uden suggestion blandt massen, indeholdt umiskendelige sandhedselementer og fortjente at blive betragtet med al mulig respekt.

Sagen er den, at der kort efter min ankomst til villaen var sket mig noget ganske uforklarligt, noget der i den grad havde karakter af et varsel, at det vel kan tilgives mig, at jeg opfattede det som et sådant. Det forfærdede mig, og det forvirrede mig samtidig i den grad, at der forløb flere dage, uden at jeg kunne bekvemme mig til at betro min ven de nærmere omstændigheder.

Det var mod slutningen af en ganske usædvanlig varm dag, at jeg sad med en bog i hånden ved et åbentstående vindue, hvorfra der var vid udsigt til floden og dens bredder samt til en fjerntliggende høj, som på den side der vendte mod mig på det nærmeste var blevet renset for træer af et såkaldt jordskred. Mine tanker var længst gået på vandring fra bogen, der lå opslået foran mig, og til den nære hærgede og hjemsøgte by. Nu løftede jeg mine øjne fra bogens side, og mit blik faldt på den nøgne høj og på en genstand, et levende, grufuldt uhyre, der hurtigt bevægede sig fra højens top til dens fod og til sidst blev borte i den tætte skov, som fandtes der. Straks da uhyret blev synligt, tvivlede jeg på min egen forstand eller i hvert fald om

mine øjnes vidnesbyrd, og der gik adskillige minutter, inden det lykkedes mig at overtyde mig selv om, at jeg hverken var gal eller drømte. Dog, når jeg nu beskriver uhyret, sådan som jeg tydeligt så det og roligt iagttog det, så frygter jeg næsten for, at mine læsere vil have endnu mere vanskelighed ved at føle sig overbevist i så henseende end jeg selv havde.

Jeg bedømte dyrets størrelse ved at sammenligne det med de store træer, det passerede, de få skovens kæmper, der havde modstået jordskredets raseri, og jeg kom til det resultat, at det var langt større end det største linjeskib. Jeg siger linjeskib, fordi uhyrets form henledte tanken derpå; skroget af en af vore tredækkere vil nogenlunde give en forestilling om dets ydre. Dyrets mund befandt sig i den yderste ende af en snabel, der vel kunne være 60-70 fod lang og så tyk som en almindelig elefant. Ved roden af snablen fandtes en kolossal mængde sort, busket hår, mere end der vokser i en snes bisonoksers manker, og ud af dette hår sprang – sideværts og nedad – to glinsende hugtænder, noget nær af samme form som vildornens, men uendeligt mange gange større. Og på hver side af snablen og parallel med den sås en kæmpemæssig stav, vel en 30-40 fod lang, efter udseendet at dømme dannet af rent krystal og af form fuldkommen prismatisk; den tilbagekastede på det prægtigste den synkende sols stråler. Kroppen havde form som en kile med spidsen vendt nedad mod jorden. Fra den udgik to par vinger – hver vinge var ca. 300 fod lang, – det ene par var anbragt oven over det andet, og de var alle dækket med metalliske plader; hver plade så ud til at være 10-12 fod i diameter. Jeg lagde mærke til, at det øvre og det nedre vingepar var forbundet med en svær kæde. Men den største

ejendommelighed ved uhyret var billedet af et dødningehoved, der dækkede så godt som hele brystet og fremtrådte i skinnende hvid farve på legemets mørke baggrund og i en form, som om det var udført af en duelig og omhyggelig kunstner. Som jeg nu betragtede dette frygtelige dyr og i særdeleshed fremtoningen på dets bryst med en følelse af angst og rædsel, med en forudanelse af kommende ulykke, som det ikke var min forstand muligt at få bugt med, så jeg pludselig de uhyre kæber i spidsen af snablen åbne sig for en lyd, der var så gennemtrængende og så uhyggelig, at den ramte mine nerver som klangen af en ligklokke, og idet udyret blev borte ved højens fod, faldt jeg brat om på gulvet; jeg var besvimet.

Da jeg atter kom til mig selv, følte jeg naturligvis straks trang til at fortælle min ven, hvad jeg havde set og hørt; og jeg kan egentlig ikke forklare hvad det var for en ulystfornemmelse, der afholdt mig fra at gøre det.

Men så var det en aften en tre-fire dage efter begivenheden, at vi sad sammen i det værelse, hvor jeg havde set synet; jeg sad netop i samme stol ved vinduet som den gang, og han lå og drev på en sofa. Tilskyndet af tiden og stedet meddelte jeg ham nu det forefaldne. Han hørte mig til ende, så lo han hjerteligt og derpå gebærdede han sig med en afmålt alvor, som var min forrykthed hævet over al tvivl. Lige i dette øjeblik så jeg på ny uhyret ganske tydeligt, jeg udstødte et skrig af rædsel og henledte dermed hans opmærksomhed på det. Han så efter med stor iver, men påstod at han slet ingen ting kunne se, skønt jeg på det nøjeste angav dyrets vej nedad højens nøgne flade.

Og jeg var nu for alvor ræd; jeg betragtede synet som et varsel om min død eller – hvad der var endnu værre – som forløber for

et anfald af galskab. Jeg kastede mig heftigt tilbage i stolen og skjulte mit ansigt i hænderne. Da jeg atter fjernede dem, var synet forsvundet.

Min ven havde imidlertid nogenlunde genvundet sin sindsligevægt, og han udspurgte mig nu på det grundigste om dyrets udseende. Da jeg til fulde havde tilfredsstillet hans videbegærlighed, sukkede han dybt som befriet for en utålelig byrde og gav sig derpå med en sindsro, der forekom mig grusom, til at tale om visse emner henhørende under den spekulative filosofi, som tidligere havde været genstand for samtale os imellem. Jeg erindrer, hvorledes han blandt andet understregede den anskuelse, at hovedkilden til menneskets vildfarelser måtte søges i forstandens redebonhed til at undervurdere eller overvurdere en genstands betydning i kraft af unøjagtighed i opfattelsen af dens afstand. "Hvis man f. ex." – sagde han – "nøjagtigt vil vurdere den indflydelse, de demokratiske grundsætningers almindelige udbredelse vil øve på menneskeslægten i sin helhed, så burde man ikke glemme et så vigtigt punkt i vurderingen som fjernheden af det tidspunkt, da en sådan udbredelse kan tænkes fuldbyrdet. Og dog kan De vist ikke nævne mig en skribent, der har afhandlet politiske spørgsmål, som overhovedet har fundet det umagen værd at skænke denne side af sagen nogen opmærksomhed."

Min ven holdt inde og gik straks derefter hen til en reol og tog en af de gængse lærebøger i naturhistorie ned. Han bad mig nu, om jeg ville bytte plads med ham, så han bedre kunne skelne bogens fine tryk, hvorpå han satte sig i lænestolen ved vinduet og genoptog samtalens tråd fra før:

"Hvis De ikke havde beskrevet uhyret så overordentlig nøjagtigt," sagde han, "så ville jeg aldrig have været i stand til at oplyse Dem om, hvad det var. Lad mig allerførst oplæse skolebogens beskrivelse af arten *Sfinx*, af tusmørkesværmernes familie, af de florvingedes orden, af insekternes klasse. Den lyder således:

"Fire hindeagtige vinger dækkede af små farvede, metalglinsende skæl; munden danner som følge af kæbernes forlængelse en snabel; ved siden af denne ses rudimenter af kindbakker og lodne følehorn; de underste vinger forbindes med de øverste ved et stift hår; følehornene prismatiske, stavformige; underlivet spidst. Den dødningehovedede sfinx har til tider vakt stor ængstelse blandt almuen på grund af den melankolske lyd, den udstøder, og det dødssymbol, som den bærer på sit brystskjold."

Min ven lukkede bogen og lænede sig frem i stolen, så han kom til at indtage ganske samme stilling, som jeg havde indtaget, da jeg så "uhyret."

"Åh, der er den jo," udbrød han straks. "Den er i færd med at stige op ad højen på ny, og jeg indrømmer, det er en højst besynderlig skabning. Men den er nu alligevel ikke nær så stor eller nær så fjern, som De bildte dem ind; for som den her kryber op ad denne tråd, som en edderkop har udspændt over vinduesrammen, så kan jeg ikke anslå den til mere end en sekstendedel tomme i længden, og den er heller ikke mere end en sekstendedel tomme fjernet fra pupillen i mit øje."

Amontillado-fadet

Alt det onde, Fortunato tilføjede mig, fandt jeg mig i, som jeg bedst kunne; men da han skred til åbenlys forhånelse, svor jeg hævn. De kender min sjæl til bunds, og De vil forstå, at ikke den mindste trussel kom over mine læber. Jeg ville have hævn, det var afgjort; og derfor var det også afgjort, at jeg selv ingen fare skulle løbe. Jeg ville ikke blot straffe, jeg ville straffe uden at nedkalde ulykken over mit eget hoved. En uret bliver ikke gjort god igen, når gengældelsen rammer den, som søger at råde bod på den. Den bliver heller ikke gjort god igen, hvis det ikke lykkes for hævneren at blive opfattet som hævner af urettens udøver.

Jeg havde hverken i ord eller gerning givet Fortunato grund til at tvivle på min velvilje. Jeg smilede til ham som før, og han fattede ikke, at mit smil nu skyldtes tanken om hans tilintetgørelse.

Han havde et svagt punkt, den gode Fortunato, skønt han i andre henseender var en mand, som man måtte nære agtelse for, ja frygte. Han bildte sig ind, at han forstod sig på vin. Meget få italienere er specialister. Størsteparten af deres entusiasme går med at tage tiden og lejligheden i agt til at tage engelske og østrigske millionærer ved næsen. Når det drejede sig om malerier og juveler var Fortunato som sine landsmænd en humbugmager; når spørgsmålet drejede sig om gamle vine var han pålidelig. I den henseende stemte vi overens. Jeg forstod mig godt på de italienske vine, og jeg gjorde store indkøb, når lejlighed bød sig.

Det var i mørkningen, at jeg mødte min ven, karnevallet var på sit højeste. Han kom mig hjerteligt i møde; han havde drukket tæt. Han var klædt ud som nar. Han bar en stramtsluttende stribet dragt, og på hans hoved tronede den spidse narrehue med bjælderne. Jeg var så glad ved at se ham, at jeg næsten ikke kunne holde op med at trykke hans hånd. Jeg sagde til ham:

"Vel mødt, kære Fortunato! Hvor ser du brillant ud i dag. Jeg har for resten købt et fad amontillado, ja, det skulle det da være, men jeg har nu mine tvivl."

"Hvad for noget?" sagde han, "Amontillado? Et fad? Nu i karnevalstiden! Umuligt!"

"Jeg har mine tvivl; men jeg var tosset nok til at betale den fulde amontillado-pris uden først at have rådført mig med dig. Du var ikke til at finde; og jeg var bange for at gå glip af handelen."

"Amontillado!"

"Jeg har mine tvivl."

"Amontillado!"

"Og dem må jeg se at få bugt med."

"Amontillado!"

"Jeg er nu på vej til Luchesi; du er jo optaget. Og hvis nogen har forstand på de dele, så er det ham; han vil sige mig –"

"Luchesi kan ikke skelne amontillado fra sherry."

"Visse folk er dumme nok til at påstå, at hans smag er lige så god som din."

"Kom, lad os gå!"

"Hvorhen?"

"Til din kælder."

"Kære ven, nej, nej, jeg vil ikke misbruge din godmodighed. Jeg skønner, du har en aftale, Luchesi –"

"Jeg har ingen aftaler, – kom."

"Kære ven, lad aftale være aftale, men du må da tage hensyn til den svære forkølelse, du har pådraget dig. Kælderhvælvingerne er utåleligt fugtige. De er belagt med en hel skorpe af salpeter."

"Lad os nu gå derhen alligevel. Min forkølelse betyder ingenting. Amontillado! – Man har taget dig ved næsen. Og hvad denne Luchesi angår, så kender han ikke sherry fra amontillado."

Med disse ord greb Fortunato min arm. Jeg skjulte min ansigt under en sort silkemaske, indhyllede mig i en kappe og fulgte den utålmodige til mit palads.

Der var ingen tjenestefolk hjemme; de havde fjernet sig for at deltage i karnevalslystighederne. Jeg havde fortalt dem, at jeg ikke agtede at vende tilbage før hen ad morgen og udtrykkelig pålagt dem ikke at sætte deres ben udenfor huset. Jeg vidste, at disse ordrer var tilstrækkelige til at få dem til alle som en at løbe deres vej, så snart jeg vendte ryggen til.

Jeg tog to brændende fakler fra deres holdere, rakte Fortunato den ene og ledsagede ham gennem mange værelser til den buegang, der førte til hvælvingerne. Jeg steg ned ad en lang vindeltrappe; jeg lagde ham på sinde at se sig godt for, idet han fulgte mig. Endelig nåede vi ned og trådte nu på den fugtige jordbund i Montresorernes katakomber.

Min vens gang var usikker, og bjælderne på hans hue klirrede for hvert skridt han tog.

"Fadet?" spurgte han.

"Det er længere borte," svarede jeg. "Men læg en gang mærke til det hvide fletværk, der glimter os i møde fra væggene."

Han vendte sig om mod mig og så på mig med øjne, der var dunkle og døsige af rusen.

"Salpeter?" spurgte han langt om længe.

"Salpeter," svarede jeg. "Hvor længe har du ellers haft den hoste?"

"Ugh! Ugh! Ugh! – Ugh! Ugh! Ugh! – Ugh! Ugh! Ugh! – Ugh! Ugh! Ugh! – Ugh! Ugh! Ugh!"

Min arme ven var i nogle minutter ganske ude af stand til at svare mig.

"Det betyder intet," fik han til sidst sagt.

"Kom, lad os vende tilbage," sagde jeg bestemt. "Dit helbred er kostbart. Du er rig, anset, beundret, elsket; du er lykkelig; det var jeg også en gang. Du vil efterlade dig savn. Med mig er det en anden sag. Lad os vende tilbage; her vil du blive syg; og jeg tør ikke påtage mig ansvaret. Desuden kan Luchesi jo –"

"Det er nok," sagde han. "Den hoste betyder ingenting; den vil ikke slå mig ihjel; jeg dør ikke af en smule hoste."

"Sandt nok, sandt nok," svarede jeg. "Jeg har heller ikke i sinde at forlede dig til unyttig ængstelse; men forsigtighed skader aldrig. En slurk af denne Medoc vil væbne os mod fugtigheden."

Jeg knækkede halsen på en flaske, som jeg tog op fra jorden, hvor den lå i en række med mange andre.

"Drik," sagde jeg og rakte ham vinen.

Han hævede den til sine læber med et sideblik til mig. Han holdt inde, nikkede fortroligt til mig; så alle bjælderne raslede, og sagde:

"Skål for alle de døde, som hviler rundt om os."

"Og måtte du leve længe, det drikker jeg på."

Han tog på ny min arm, og vi gik videre.

"Disse hvælvinger er vidtstrakte," sagde han.

"Montresorerne", svarede jeg, "var en talrig slægt."

"Jeg kan ikke huske jeres våbenmærke."

"Det er en stor, gylden menneskefod i et azurblåt felt; foden knuser en krybende slange, hvis gifttænder har boret sig ind i dens hæl."

"Og devisen?"

"Nemo me impune lacessit." [Ingen krænker mig ustraffet.]

"Godt," sagde han.

Vinen funklede i hans øjne, og bjælderne klirrede. Min egen fantasi blev opflammet af Medoc'en. Vi var kommet forbi hele mure af opstablede ben, hvorimellem der lå fade og tønder; vi var trængt ind i den fjerneste del af katakomberne. Jeg standsede og nu tog jeg mod til mig og greb Fortunato ved armen lidt ovenfor albuen.

"Salpeteren," sagde jeg. "Se, der bliver mere og mere af den. Den hænger som mos på hvælvingerne. Vi er nu inde under floden. Dråber af væde drypper ned mellem knoglerne. Kom, nu vil vi vendte om, før det bliver for sent. Din hoste –"

"Den betyder intet," sagde han; "lad os gå videre. Men først må vi have endnu en slurk Medoc."

Jeg åbnede og rakte ham en flaske de Grâve. Han tømte den i et åndedrag. Hans øjne funklede med en uhyggelig glans. Han lo og kastede flasken til vejrs med en gestus, som jeg ikke forstod.

Jeg så forbavset på ham, og han gentog den besynderlige bevægelse.

"Forstår du ikke?" sagde han.

"Nej."

"Så tilhører du altså ikke broderskabet."

"Hvad for et broderskab?"

"Du er ikke frimurer."

"Jo, jo, – netop."

"Du? Umuligt! – frimurer?"

"Ja."

"Så giv mig et tegn."

"Her er det," sagde jeg og fremdrog en murske fra min kappes folder.

"Du spøger," udbrød ham og veg tilbage. "Men lad os komme i kast med den amontillado."

"Lad os det," sagde jeg, gemte på ny murskeen under kappen og rakte ham min arm. Han lænede sig tungt til den, og vi fortsatte vor vandring mod amontilladoen. Vi vandrede gennem lave buegange; vi steg gentagne gange nedad og nåede sluttelig ind i en dyb krypt, hvor luften var så dårlig, at vore fakler snarere glødede end flammede.

For enden af denne krypt var en anden og mindre krypt. Dens vægge havde været beklædt med menneskeknogler, der var stablet helt op til hvælvingen foroven ligesom tilfældet er i katakomberne under Paris. Tre af væggene i den indre krypt var endnu udsmykket på den måde. Fra den fjerde var benene kastet ned; de lå nu imellem hinanden på jorden og dannede en ret anselig dynge. I denne nøgne væg så vi et endnu fjernere dyb, der var 6-7 fod højt, 3 fod bredt og fire fod dybt. Det syntes

ikke at være indrettet i noget særligt øjemed, det dannede kun mellemrummet mellem to af de mægtige søjler, der bar katakombernes tag, og omsluttedes helt af deres granitvægge.

Fortunato løftede sin ulmende fakkel og søgte forgæves at gennemtrænge dette dyb, hvis grænser i det svage lys ikke afsløredes for os.

"Gå videre," sagde jeg; "der er amontilladoen. Hvad Luchesi angår –"

"Luchesi er en ignorant," sagde min ven og gik usikkert fremad, mens jeg fulgte ham tæt i hælene. I løbet af et øjeblik nåede ham nichens bund og standsede, fortumlet over at støde mod klippen. Et øjeblik endnu, og jeg havde lænket ham til granitten, i hvilken der i lige stor højde, i en indbyrdes afstand af to fod sad to jernkramper; fra den ene af dem hang en kort lænke, fra den anden hang en hængelås ned. Jeg slyngede lænken om hans liv, det var sekunders værk at fastgøre den; for han var alt for overvældet til at yde modstand. Jeg trak nu nøglen ud af låsen og trådte tilbage fra nichen.

"Lad din hånd glide hen over muren," sagde jeg, "Du kan ikke undgå at føle salpeteren. Her er virkelig meget fugtigt. Jeg bønfalder dig endnu en gang om at vende tilbage. Du vil ikke? Så bliver jeg nødt til at forlade dig. Men jeg vil først vise dig al den opmærksomhed, der står i min magt."

"Amontilladoen!" brast det ud af min ven, der endnu ikke var kommet sig rigtigt af sin forbavselse.

"Det er rigtigt, amontilladoen," svarede jeg.

Og jeg gav mig nu i lag med den bendynge, som jeg før har nævnt; jeg kastede knoglerne til side og fandt mursten og kalk.

Og nu fremtog jeg min murske og begyndte at mure nichens indgang til.

Jeg havde næppe nok lagt det første lag af muren, før det gik op for mig, at Fortunatos rus var gået over. Det første varsel om dette blev bragt mig af et sagte, jamrende skrig, der klang ud fra nichens dyb. Det var ikke en drukken mands skrig. Det efterfulgtes af en langvarig, hårdnakket tavshed. Jeg lagde andet lag, tredje og fjerde, og da hørte jeg lænkens voldsomme raslen. Larmen varede adskillige minutter, og jeg holdt inde med mit arbejde så længe og satte mig ned på knoglerne for at kunne høre efter i ro og mag. Da støjen hørte op, tog jeg atter fat på min murske og fuldførte nu uden afbrydelse femte, sjette og syvende lag. Muren nåede mig nu næsten til brystet. Jeg holdt inde med mit arbejde; jeg løftede min fakkel, og et svagt lysskær faldt hen over skikkelsen der indenfor.

En række høje og skarpe skrig brast ud af det lænkede væsens strube og slog mig voldsomt tilbage. Et kort øjeblik nølede jeg, skælvede jeg. Jeg trak min kårde af skeden og gennemfamlede nichen. Men snart fik jeg atter herredømmet over mig selv; jeg lænede min hånd mod en af katakombernes svære støtter og følte mig rolig. Jeg nærmede mig atter til muren. Jeg besvarede den skrigendes hyl: jeg gentog dem som et ekko, jeg støttede dem, jeg overgik dem i styrke og voldsomhed. Og nu tav dem skrigende stille.

Det var blevet midnat, og mit arbejde var snart tilendebragt. Jeg var blevet færdig med ottende, niende og tiende lag. Jeg havde fuldført en del af ellevte og sidste lag; der var nu kun en eneste sten, som skulle lægges til rette og mures ind. Jeg havde mit besvær med den på grund af dens vægt; jeg kunne ikke

rigtig få den i leje. Og nu lød der fra nichen en sagte klukken, og derpå lød en bedrøvet røst, som jeg havde vanskeligt ved at genkende. Røsten sagde:

"Ha, ha, ha, – he, he – det var en god spøg, en ganske fortræffelig spøg. Den vil skaffe os megen moro siden hen, når vi sidder i paladset – he, he, he, – over vor vin, he, he, he!"

"Vor amontillado!"

"He, he, he – he, he, he, – ja, vor amontillado. Men er det ikke ved at blive sent? Mon de ikke venter os i paladset, fru Fortunato og de andre? Lad os gå?"

"Ja," sagde jeg, "lad os gå."

"For Guds barmhjertigheds skyld, Montresor."

"Ja," sagde jeg, "for Guds barmhjertigheds skyld."

Jeg lyttede omsonst efter svar på disse ord. Min tålmodighed brast. Jeg råbte højt.

"Fortunato!"

Intet svar. Jeg råbte på ny.

"Fortunato!"

Jeg jog en fakkel gennem åbningen og lod den falde ned indvendig. En bjælde-klirren svarede mig. Jeg blev syg om hjertet; der var jo også meget fugtigt i katakomberne. Jeg skyndte mig at fuldføre mit arbejde. Jeg bragte den sidste sten i leje; jeg murede den ind. Jeg genrejste den gamle benvold foran den nye mur. Der er gået et halvt hundrede år, og ingen dødelig har forstyrret den.

In pace requiescat! [Han hvile i fred!]

Springfrø

Jeg har aldrig kendt nogen, der i den grad som kongen forstod at sætte pris på en god spøg. Han syntes kun at leve og ånde for lutter morskab. Den mand, der kunne fortælle en lystig historie – og fortælle den godt –, var sikker på at finde nåde for hans øjne. Derfor var alle hans syv ministre også berømte som ypperlige spasmagere. I endnu en henseende slægtede de kongen på; de var alle sammen store, svære og fedtglinsende. Om folk bliver fede af at spøge, eller om selve fedtet gør dem lystige, har jeg aldrig kunnet komme på det rene med, men det er i hvert fald både vist og sandt, at en mager spøgefugl er sjælden her på Jorden.

Kongen brød sig kun lidt om det udarbejdede vid, viddets "genfærd", som han udtrykte sig. Hans smag gik i retning af bredde, og længde kunne han for den sags skyld også godt tage til takke med. Det alt for forfinede trættede ham. Han ville have foretrukket Rabelais' *Gargantua* for Voltaires *Zadig*; han satte kort sagt mere pris på en spøg i gerning end i ord.

Min fortælling foregår på den tid, da det endnu ikke var gået helt af mode at anvende professionelle spasmagere ved hofferne. Adskillige af "magterne" på fastlandet havde fremdeles deres narre, der bar stribede klæder, narrehætte og bjælder, og af hvem man ventede, at de altid skulle have en bidende vittighed på rede hånd til gengæld for de smuler, der faldt af til dem fra det kongelige bord.

Kongen, som her er tale om, havde selvfølgelig sin nar. Sagen er den, han måtte have en vis dårskab – om ikke for andet så

som modvægt til hans syv vise ministres digre visdom, for slet ikke at tale om hans egen.

Hans nar var imidlertid ikke blot professionel spasmager; hans værdi tredobledes i kongens øjne, fordi han tillige var dværg og krøbling. Dværge var den gang lige så almindelige ved hofferne som narre, og også andre end en monark ville have fundet det vanskeligt at få has på sine dage, (tiden plejer jo at snegle sig afsted ved hofferne), uden en nar, som han kunne le med, og en dværg, som han kunne le ad. Jeg har allerede bemærket, at spasmagerne i 99 af 100 tilfælde er fede, runde og svære personer, så kongen havde god grund til at lykønske sig med, at han i "Springfrøen" – sådan hed narren, – besad en trefoldig skat.

Jeg tror ikke, at fadderen havde givet dværgen det navn i dåben, det skænkedes ham enstemmigt af de syv ministre, fordi han var ude af stand til at gå på samme måde som andre mænd. "Springfrøens" gang bestod i virkeligheden af vridninger og spring, en art bevægelse, der voldte kongen usigelig fornøjelse – og selvglæde; for han selv blev af hele hoffet anset for en meget smuk mand trods hans maves stærke fremadrunding og hans medfødte hoved-omfangsrighed.

Men skønt Springfrøen på grund af sine bens vanskabthed kun med stort møje og besvær bevægede sig hen ad en vej eller et gulv, så var han til gengæld i stand til at klatre i reb eller træer med fast utrolig behændighed; for naturen havde – som en slags erstatning for hvad hans ben manglede – forlenet hans arme med ganske overordentlig muskelstyrke. Ved sådanne lejligheder mindede han unægteligt mere om et egern eller en lille abe end om en frø.

Jeg kan ikke med bestemthed sige, fra hvilket land Springfrøen oprindelig var kommet; men det var et barbarisk land, som man aldrig talte om; og det lå såre langt fra kongens rige. Spring-frøen og en ung pige, der var omtrent lige så lille som han, omend hun udmærkede sig ved smuk legemsbygning og dansede fortræffeligt, var blevet slæbt bort fra deres hjem og sendt kongen som en gave af en af hans altid sejrrige generaler.

Det er ikke så sært, at der under disse omstændigheder opstod et fortroligt venskab mellem de to små fanger. Spring-Frøen voldte ganske vist andre megen morskab, men han yndedes ikke og var derfor sjældent i stand til at vise Tripetta nogen tjeneste; hun derimod blev almindeligt beundret og forkælet, fordi hun – skønt dværg – udmærkede sig ved en sjælden ynde og skønhed, hun besad derfor megen indflydelse og anvendte den ved enhver mulig lejlighed til bedste for Spring-Frøen.

Ved en særlig festlig lejlighed – jeg kan ikke huske hvilken – besluttede kongen at afholde en maskerade, og når en sådan eller lignende fest afholdtes ved hoffet, plejede man altid at lægge stærkt beslag på Springfrøens og Tripettas talenter. Han var især dygtig til at finde på optog, nye roller og nye kostumer, så det syntes rent umuligt at sætte noget i scene uden at tage ham med på råd.

Festaftenen var oprunden. En pragtfuld sal var under Tripettas ledelse blevet udsmykket på enhver måde, der kunne bidrage til at give maskeballet glans. Hele hoffet var opfyldt af forventningens feber. Man skulle tro, at enhver for længe siden havde truffet sin bestemmelse med hensyn til kostume og rolle. Og mange havde for dage, ja for flere uger siden bestemt sig for

den rolle, de ville optræde i, der var sandt at sige ingen tvivl tilbage angående det spørgsmål – undtagen hos kongen og hans syv ministre. Hvorfor de trak tiden ud, skal jeg ikke kunne sige, måske skyldtes det kun et spøgefuldt indfald. Eller måske fandt de det besværligt at tage en beslutning, de var jo så tykke og fede. I hvert fald løb tiden fra dem, og de måtte sende bud efter Tripetta og Spring-Frøen og bede dem om råd.

De to små venner indfandt sig efter kongens ordre og fandt ham siddende ved sin vin sammen med de syv medlemmer af statsrådet; men monarken syntes at være i ondt lune. Han vidste, at Spring-Frøen ikke holdt af vin; for vin ophidsede den stakkels krøbling til raseri, og raseri er ingen behagelig følelse. Men kongen satte nu en gang pris på en god spøg, og det morede ham at tvinge Spring-Frøen til at drikke og "være munter", som han kaldte det.

"Kom her hen, Spring-Frø," sagde han, da narren og hans veninde trådte ind i værelset, "og tøm dette bredfyldte glas på dine fraværende venners sundhed" (Spring-Frøen sukkede, da han hørte disse ord) "og lad os så se, at du kan finde på noget nyt. Vi trænger til roller, menneske! til roller, til noget nyt, noget usædvanligt. Vi er ked af det evindelige et-og-det-samme. Kom hid og drik, vinen vil klare dine tanker."

Narren søgte som sædvanlig at besvare kongens imødekommenhed med en vittig spøg; men det klikkede for ham; det var tilfældigvis den sølle dværgs fødselsdag, og da han fik befaling til at drikke på sine "fraværende venners" sundhed, fyldtes hans øjne med tårer, og mange tunge og bitre dråber randt ned i bægeret, som han ydmygt modtog af tyrannens hånd.

"A-ha-ha-ha," brølede kongen, mens dværgen modstræbende tømte glasset. "Se, hvilke vidundere et godt glas vin kan udrette! Dine øjne skinner jo allerede."

Stakkels fyr! Hans store øjne snarere funklede end skinnede; for den virkning, vinen øvede på hans let modtagelige hjerne, var ikke blot frygtelig, den indfandt sig tillige øjeblikkelig. Han satte med en nervøs bevægelse glasset fra sig på bordet og stirrede på de tilstedeværende med et halv-forrykt blik. De syntes alle at være henrykte over kongens vellykkede spøg.

"Og nu til forretningerne," sagde konseilspræsidenten, en meget trivelig mand.

"Ja," sagde kongen, "nu må du hjælpe os. Vi trænger til en rolle, kammerat; vi trænger virkelig alle sammen til at spille en rolle – ha, ha, ha," lo kongen, og de syv ministre lo i kor med ham, da det gik op for dem, at han spøgte.

Spring-Frøen lo også om end svagt og mindre hjerteligt.

"Nåda," sagde kongen utålmodigt, "har du intet forslag?"

"Jeg prøver på at udspekulere noget nyt," sagde dværgen tankeløst; for han var ganske omtåget af vinen.

"Prøver på!" råbte tyrannen barsk. "Hvad mener du med det? Åh, nu fatter jeg det. Du er gnaven; du trænger til mere vin. Her, drik ud." Og han skænkede et nyt glas fuldt til randen og rakte det til krøblingen, som blot stirrede på det og gispede efter vejret.

"Drik!" råbte utysket, "eller ved alle djævle –"

Dværgen tøvede. Kongen blev purpurrød af raseri. Hofmændene gebærdede sig ivrigt. Tripetta gik bleg som et lig frem for kongens stol, kastede sig på knæ og anråbte ham om at skåne hendes ven.

Kongen stirrede en tid på hende lamslået af forbavselse over hendes frækhed. Det så ud, som om han hverken vidste, hvad han skulle gøre eller sige, hvorledes han bedst skulle udtrykke sin harme. Endelig stødte han hende heftigt fra sig uden at mæle et ord og slyngede hende glassets indhold i ansigtet.

Den stakkels pige fik rejst sig op, – hun vovede end ikke at sukke – og indtog på ny sin plads ved den nederste bordende.

Et halvt minut igennem herskede dødsstilhed; man ville have kunnet høre et blad, en fjer falde til jorden. Stilheden blev afbrudt af en skarp, langtrukken, skurende lyd, der på en gang syntes at komme fra alle værelsets hjørner.

"Hvad for noget – hvorfor laver du det spektakel?" sagde kongen og vendte sig rasende mod dværgen, der nu til en vis grad syntes at have fået bugt med sin rus og fast og roligt så tyrannen i øjnene, idet han udbrød:

"Jeg! Jeg! – hvordan skulle jeg dog komme afsted med det?"

"Lyden syntes at komme udefra," indskød en af ministrene. "Jeg tror, det var papegøjen henne ved vinduet, der hvæssede sit næb på burets ståltråd."

"Ja vist," sagde kongen beroliget af denne forklaring. "Jeg ville ellers have svoret på, at det var den lømmel, der stod og skar tænder."

Nu skoggerlo dværgen, (kongen var for stor en spøgefugl til at gøre indvendinger mod at nogen lo), og fremviste et sæt store, kraftige og meget hæslige tænder. Desuden erklærede han sig villig til at bælge så megen vin i sig, som man bare ville forlange. Majestæten lod sig forsone, og Spring-Frøen tømte uden synderlig virkning endnu et bredfyldt glas og gik nu

ufortøvet og oprømt i gang med at udkaste planer for maskeraden.

"Jeg kan skam ikke sige, hvor den tanke kom fra," ytrede han så roligt, som om han aldrig i sit liv havde smagt vin, "men netop som Deres Majestæt havde slået Tripetta og kastet hende vinen i ansigtet, – netop som Deres Majestæt havde gjort det og netop som papegøjen udenfor vinduet frembragte den besynderlige støj, kom jeg til at tænke på en brillant spas, en af mit eget lands kåde galskaber, der ofte sættes i scene ved maskerader. Her vil den jo være ganske ny; desværre kræves otte mand –"

"Otte! Det er vi jo netop, jeg og mine syv ministre," sagde kongen og lo ad sin egen træffende bemærkning: "lad os høre, hvad går det ud på?"

"Vi kalder optoget De Otte Lænkede Orangutanger," svarede krøblingen, "og det er virkelig meget morsomt, hvis det bliver godt arrangeret."

"Vi går i det optog," sagde kongen og kneb grundende øjnene sammen.

"Det smukke ved legen består i den skræk, den forvolder kvinderne," fortsatte Spring-Frøen.

"Storartet!" brølede monarken og hans ministerium i kor.

"Jeg vil klæde herrerne ud som orangutanger; lad kun mig om det. Ligheden skal blive så slående, at de øvrige deltagere i maskeraden skal komme til at anse Dem for virkelige dyr og som følge deraf blive mindst lige så forskrækkede som forbavsede."

"Men det er jo udmærket!" udbrød kongen. "Spring-Frø, jeg vil gøre dig til noget stort."

"Lænkerne skal ved deres raslen tjene til at øge forvirringen. Den formodning vækkes, at hele flokken er undsluppet sine vogtere. Deres Majestæt kan næppe forestille sig den virkning, der frembringes på en maskerade, når otte lænkede orangutanger, der af de fleste anses for ægte nok, under vilde skrig styrter løs på de smagfuldt og prægtigt klædte herrer og damer. Kontrasten er uforlignelig."

"Det må den være," sagde kongen, og nu afsluttedes statsrådet i hast for at bringe Spring-Frøens plan til udførelse; for det var allerede blevet sent.

Den måde, hvorpå han udstafferede kongen og hans ministre som orangutanger, var yderst simpel og dog formålstjenlig. De omtalte dyr var den gang så godt som ukendte i den civiliserede verden; og de efterligninger, som dværgen stillede på benene, var tilstrækkeligt dyriske og mere end tilstrækkeligt hæslige, til at man kunne tro, det var virkelige dyr, man havde for sig. Kongen og hans ministre blev først iført stramtsluttende tricots, som derpå blev oversmurte med tjære. Da man var kommet så vidt, var der en, der foreslog fjer, men dværgen kuldkastede straks det forslag ved at lade dem med egne øjne overbevise sig om, at hør frembød langt mere lighed med en orangutangs hår. Et tykt lag af dette blev nu klistret fast til tjære-overtrækket. Derpå skaffedes en lang lænke til veje. Den blev først slynget om livet på kongen og fastgjort, derpå om en af ministrene og ligeledes fastgjort, og således hele rækken igennem. Da dette var fuldbyrdet, og de lænkede havde taget så stor afstand fra hinanden som det var muligt, dannede de en cirkel; og for nu at gøre alt så naturligt som muligt anbragte Spring-Frøen resten af lænken i form af to diametre, der skar

hinanden i rette vinkler, tværs over cirklen, ganske på samme måde som endnu den dag i dag anvendes af de folk, der fanger chimpanser eller andre store aber på Borneo.

Den store sal, i hvilken maskeballet skulle finde sted, var cirkelrund, meget høj, og den fik sit lys fra et enkelt vindue i taget. Den anvendtes som regel kun om natten og oplystes da hovedsagelig af en stor lysekrone, der i en lang kæde hang under tagvinduets midte og som man plejer det blev hævet og sænket ved hjælp af en modvægt, der imidlertid af skønhedshensyn var anbragt udenfor kuplen, ovenover taget.

Tripetta havde haft overopsyn med indretningen af salen; men det syntes, som om hun på nogle punkter havde ladet sig lede af sin ven dværgens klarere og roligere dømmekraft. På hans forslag var lysekronen ved denne lejlighed blevet fjernet. På grund af varmen kunne det ikke undgås, at vokslysene dryppede, og de rigt klædte gæsters antal var jo så stort, at man ikke kunne vente, de alle skulle holde sig borte fra salens midte og dermed udenfor lysekronens rækkevidde. Til erstatning var der forskellige steder i salen blevet anbragt fakkelholdere, og hver af de karyatider, der i et antal af 50-60 stod langs væggen, holdt i sin højre hånd en virakduftende fakkel.

De otte orangutanger fulgte Spring-Frøens råd og ventede tålmodigt til midnat, da salen var helt fuld af gæster, før de viste sig. Næppe havde klokken imidlertid slået sine 12 slag, før de styrtede eller rettere sagt rullede ind; for lænken bragte de fleste af dem til at falde og dem alle til at vakle.

Der opstod uhyre bevægelse blandt maskerne, og kongens hjerte frydede sig. Det gik ganske efter forventning, mange af gæsterne antog de grumt udseende skabninger for en eller

anden slags vilddyr, om ikke netop for orangutanger. Adskillige kvinder dånede af skræk; og hvis kongen ikke havde været så forsigtig at nedlægge forbud mod at bære våben i salen, så var han og hans følge let kommet til at betale deres kåde spas med livet. Nu søgte gæsterne i vild flugt mod dørene; men de var efter ordre blevet låst umiddelbart efter kongens indtræden, og dværgen havde fået nøglerne i sin varetægt.

Da forvirringen var på sit højeste, og alle gæsterne kun tænkte på deres egen sikkerhed, som i virkeligheden også truedes stærkt af den umådelige trængsel, kunne man se kæden, hvori lysekronen til daglig hang, og som ved dens fjernelse var blevet hejst op, ganske langsomt blive firet ned, til dens nederste med en krog forsynede ende befandt sig tre fod fra gulvet.

Kongen og hans syv venner havde imidlertid dinglet rundt i salen i alle retninger, og de var til sidst havnet i dens midte i umiddelbar nærhed af kæden. Dværgen havde hele tiden holdt sig i hælene på dem og ansporet dem i deres faren omkring; nu sprang han til, greb fat i deres lænke på det sted, hvor diametrene skar hinanden i rette vinkler, og fæstnede med lynets hast krogen, hvori lysekronen ellers plejede at hænge. Og i samme nu blev kæden af en eller anden skjult drivkraft trukket til vejrs, så krogen kom udenfor rækkevidde og de syv orangutanger pressedes tæt sammen med ansigterne mod hinanden.

Maskeballets gæster havde på dette tidspunkt til dels forvundet deres skræk, de begyndte at betragte optoget som en vellykket spøg, og da de nu så, hvorledes aberne var gået i fælden, brast de i skoggerlatter.

"Overlad dem til mig," råbte Spring-Frøen, og hans skarpe stemme brød skingrende gennem larmen. "Overlad dem til mig. Jeg tror nok, jeg kender dem. Bare jeg rigtig kan få kig på dem, så skal jeg nok fortælle, hvem de er."

Og nu klavrede han over mængdens hoveder hen til væggen, hvor han tog en brændende fakkel fra en af karyatiderne. Derpå vendte han tilbage på samme vis, sprang med en abes behændighed op på kongens hoved og klatrede derfra nogle fod opad kæden, mens han holdt faklen ned for at tage orangutangerne i øjesyn, idet han råbte: "Jeg skal snart komme på det rene med, hvem de er."

Hele selskabet – aberne indbefattet – vred sig af latter, men nu udstødte dværgen pludselig en skarp fløjten, og kæden fo'r voldsomt omkring 30 fod til vejrs med sin byrde af fortvivlede og sprællende orangutanger, som nu kom til at hænge midtvejs mellem tagvinduet og gulvet. Spring-Frøen klamrede sig under opfarten til kæden og bibeholdt sin plads nogle få fod oven over de andre, og han vedblev – som om intet var forefaldet – at stikke sin fakkel ned, som om han gjorde sig umage for at opdage, hvem de var.

Hele selskabet var så lamslået af forbavselse over denne pludselige himmelfart, at der fulgte en dødsstilhed, der vel varede en minuts tid. Stilheden blev afbrudt af en sagte, skarp og skærende lyd som den, der vakte kongens og hans statsråds opmærksomhed, da han havde kastet vinen i ansigtet på Tripetta. Men denne gang var enhver tvivl om, hvorfra lyden kom, udelukket. Det var dværgen, der frembragte den med sine rovdyrtænder, som han skurede og skar mod hinanden, mens fråden stod ham om munden og han med et udtryk af afsindigt

raseri stirrede ind i kongens og hans syv fællers opadvendte ansigter. "Aha," sagde den rasende nar langt om længe. "Aha, jeg ser nu snart, hvem det er, jeg har for mig." Og han lod nu, som ville han undersøge kongen nøjere, og stak den brændende fakkel hen til hans hør-pels, der straks stod i lys lue. På mindre end et minut havde ilden forplantet sig til alle otte orangutanger og skjult dem i en kåbe af flammer for maskeballets gæster, der skreg af angst og rædselsslagne stirrede opad ganske ude af stand til at yde mindste hjælp.

Efterhånden som flammerne greb mere og mere om sig, tvang de dværgen til at klatre højere til vejrs for at komme udenfor deres ødelæggende rækkevidde. I et sådant øjeblik blev gæsterne tavse, og han tog på ny til orde:

"Ja, nu ser jeg tydeligt, hvem jeg har for mig. Det er den store konge og hans syv rådgivere, kongen, som ikke betænker sig på at slå en forsvarsløs ung pige, og hans syv rådgivere, som bifalder hans forbrydelse. Hvad mig angår, så er jeg bare Spring-Frøen, narren, og dette er min sidste narrestreg."

Dværgen havde knap nok afsluttet sin korte tale, før hævndåden på grund af hørrens og tjærens store brændbarhed allerede var fuldbyrdet. De otte lig hang og dinglede i deres kæder som en stinkende, sortkullet, afskyelig og ukendelig masse. Krøblingen slyngede sin fakkel mod dem og klatrede roligt opad, hvorpå han forsvandt gennem tagvinduet.

Man mener, at Tripetta havde opholdt sig på taget og hjulpet sin ven med hans hævn-dåd, og at det lykkedes dem begge at flygte bort til deres eget land; i hvert fald har ingen siden hen set noget til dem.

Von Kempelen og hans opdagelse

Efter at Aragos omhyggeligt udarbejdede redegørelse er fremkommet, for ikke at nævne den sammentrængte beretning, der lige er blevet offentliggjort i *Silliman's Journal* af løjtnant Maury, vil man selvfølgelig ikke vente, at jeg i nogle få, hastigt nedskrevne bemærkninger om von Kempelens opdagelse skulle have til hensigt at behandle sagen fra et videnskabeligt synspunkt. Det er simpelt hen min agt at sige et par ord om von Kempelen selv, (med hvem jeg havde den ære for nogle år siden at stifte et flygtigt bekendtskab), eftersom alt hvad der vedrører ham i øjeblikket nødvendigvis må kunne påregne interesse; dernæst vil jeg tillade mig nogle betragtninger i al almindelighed vedrørende opdagelsens rækkevidde.

Før jeg fremsætter mine flygtige bemærkninger, turde det måske være på sin plads at nedlægge den bestemteste indsigelse mod den – som det synes – gængse opfattelse (der jo ved slige lejligheder har sin oprindelse fra aviserne), at denne i og for sig forbavsende opdagelse kommer uventet.

Hvis man søger oplysning i Sir Humphry Davys *Dagbog* (udkommet hos Cottle og Monroe, London, 150 sider) vil man side 53 og 82 erfare, at denne berømte kemiker ikke blot havde syslet med ideen, men med held anstillet forsøg i ganske samme retning som de, der medførte et så smukt resultat for von Kempelen, der, omend han ikke kommer med ringeste

hentydning til "dagbogen", dog ganske sikkert (jeg siger det uden tøven, fordi jeg kan bevise det) står i gæld til den – i hvert fald for den første tilskyndelse til sit eget foretagende. Skønt det fører ind på den tekniske side af spørgsmålet, kan jeg dog ikke afholde mig fra at anføre et par sider fra *Dagbogen* tilligemed en af Sir Humphrys ligninger. (Da vi ikke har de algebraiske tegn blandt vore typer, og da *Dagbogen* er tilgængelig i biblioteket "Athenæum", udelader vi her en ubetydelighed af hr. Poes manuskript. Red.)

Den opsats i *Nyhedsposten*, der nu går rundt i bladene, og som går ud på at tillægge en vis hr. Kissam fra Brunswick i Maine æren for opdagelsen, gør af forskellige grunde et temmelig utroværdigt indtryk, skønt den fremsatte påstand i sig selv hverken er urimelig eller særlig usandsynlig. Jeg behøver ikke gå i enkeltheder. Min mening om artiklen grunder jeg hovedsagelig på dens form. Den gør intet vederhæftigt indtryk. De, der har kendsgerninger at meddele, er sjældent så nøjagtige med hensyn til tid og sted, som hr. Kissam synes at være. Desuden, hvis hr. Kissam virkelig gjorde opdagelsen på den angivne tid – altså omtrent for 8 år siden –, hvor kan det da være, at han ikke ufortøvet gjorde skridt til at høste de store fordele, der, hvad selv et tossehoved ville have indset, kunne udvindes af opdagelsen for ham selv om ikke for menneskeslægten som helhed? Det forekommer mig ganske utroligt, at et menneske i besiddelse af jævn sund sans skulle have gjort den opdagelse, som hr. Kissam påstår at have gjort, og så bagefter have båret sig ad som et barn, som en ugle – hvad hr. Kissam jo indrømmer om sig selv. Men hvem er for resten hr. Kissam? Mon hele artiklen i *Nyhedsposten* ikke skulle

være sat op bare for at skabe sensation? Det må indrømmes, at den gør et yderst uvirkeligt indtryk. Efter min ringe mening er der i alt fald ingen grund til at fæste lid til den, og hvis jeg ikke havde gjort den erfaring, at videnskabsmænd såre let lader sig narre, så snart de kommer uden for deres eget specielle område, så ville det have forbavset mig overordentligt at se en så fremragende kemiker som professor Draper indlade sig på en alvorlig drøftelse af hr. Kissams (eller måske hr. Qvizzams?) påstand om, at det er ham, der har gjort opdagelsen.

Men for at vende tilbage til Sir Humphry Davys *Dagbog*. Dette skrift var aldeles ikke bestemt til offentliggørelse, heller ikke ved forfatterens død, hvad enhver, der har mindste kendskab til skribentvirksomhed, let kan forvisse sig om ved en betragtning af stilen. Omtrent midt på side 13 forekommer f. ex. følgende om hans eksperimenter med kvælstofforilte: "Da åndedrættet endnu havde fungeret et lille halvt minut, formindskedes det lidt efter lidt og afløstes som et let tryk på alle muskler." At det ikke var åndedrættet, der aftog, fremgår noksom af den følgende tekst. Sætningen har utvivlsomt haft meningen: "Da åndedrættet endnu havde fungeret et halvt minuts tid, formindskedes *[disse følelser]* lidt efter lidt og afløstes *[af en fornemmelse]* som et let tryk på alle muskler." Utallige andre eksempler kunne anføres som bevis på, at det manuskript, der så ubetænksomt er blevet offentliggjort, kun var en skitsebog bestemt for dens forfatters egne øjne; men et blik på selve skriftet vil overtyde ethvert tænkende menneske om rigtigheden af mit anbringende. Sagen er jo den, at en mand som Sir Humphry Davy sidst af alt ville kompromittere sig i et videnskabeligt spørgsmål. Han nærede ikke alene en

usædvanlig afsky for alt, hvad der kunne komme ind under begrebet humbug, han nærede en sygelig rædsel for alt halvgjort arbejde, han ville aldrig have udtalt sig, før han var i stand til at levere det afgørende bevis. Jeg tror sågar, hans sidste øjeblikke ville være blevet forgiftede, hvis han havde anet, at hans ønske om at brænde denne *Dagbog* (der var fuld af umodne tanker) var blevet tilsidesat. Jeg siger "hans ønske"; for det forekommer mig, at der ikke kan være tvivl om, at han indbefattede notesbogen blandt de forskellige papirer, der efter hans anvisning "skulle brændes". Om det var et held eller uheld, at den undslap flammerne, vil tiden vise. At de af mig citerede steder og andre lignende gav von Kempelen det første vink, tvivler jeg ikke i mindste måde om; men jeg gentager, at det først skal vise sig, om denne under alle omstændigheder såre betydningsfulde opdagelse vil blive til gavn eller skade for menneskeslægten som helhed. At von Kempelen og hans venner i al fald vil høste et smukt udbytte af den, ville det være tåbeligt at betvivle. De vil sikkert være kloge nok til i tide at "realisere" ved store indkøb af huse, jorde og anden i sig selv værdifuld ejendom.

Den korte redegørelse af von Kempelen selv, der fremkom i *Hjemmets Blad*, og siden hen blev gengivet i utallige blade, synes på adskillige punkter at være blevet misforstået af oversætteren, der efter eget sigende har taget den fra et af de sidste numre af Presburg *Schnellpost*. "*Viele*" er åbenbart som så ofte før blevet misforstået, og det ord, som oversætteren gengiver med "sorger", har sikkert været "*leiden*", der rettelig oversat betyder "lidelser", hvad der ville give beretningen et helt andet præg. Selvfølgelig er dette dog kun en hypotese.

Von Kempelen er imidlertid ingenlunde nogen "menneskehader"; i alt fald lægger han det ikke for dagen. Det var rent tilfældigt, at jeg stiftede bekendtskab med ham, ja, jeg er vel knap nok berettiget til overhovedet at påstå, jeg kender ham, men blot at have set og talt med en sådan berømthed, som han er eller i hvert fald vil blive inden længe, har jo også sin betydning i disse tider.

"Den litterære verden" omtaler ham i god tro som født i Presburg (måske er den blevet vildledt af beretningen i *Hjemmets Blad*), men jeg er i stand til med bestemthed at fastslå, at han er født i Utica i staten New York; for han har selv fortalt mig det; derimod stammer, så vidt jeg ved, begge hans forældre fra Presburg. Familien er beslægtet med Maelzel, opfinderen af den automatiske skakspiller. (Så vidt vi ved, var opfinderen af den automatiske skakspiller en Kempelen, von Kempelen eller af et lignende navn. Red.) Han er lavstammet og undersætsig, har store, fede, blå øjne, rødt hår og kindskæg, en stor men tiltalende mund, smukke tænder og – så vidt jeg husker – romersk næse. Der er en fejl ved en af hans fødder. Han er ligefrem i sin optræden og gør indtryk af stor godmodighed. Han minder i det hele taget hverken i sit udseende, sin tale eller handling om en menneskehader. Vi opholdt os begge for ca. 6 år siden en uges tid på Earls Hotel i Providence på Rhode Island, og jeg vil antage, at mine samtaler med ham til forskellige tider alt i alt kan have strakt sig over en 3-4 timer. Vore samtaler drejede sig om dagens nyt, og det, han sagde, lod mig ikke ane, at han var en betydelig videnskabsmand. Han brød op fra hotellet før jeg i den hensigt at rejse til New York og derfra til Bremen; det var i denne by, at hans store opdagelse

først blev bekendt eller rettere sagt der, man først fik ham mistænkt for at have gjort den. Dette er omtrent alt, hvad jeg personlig ved om den nu udødelige von Kempelen; jeg tænkte mig at selv dette kunne have interesse for publikum.

Der kan næppe være tvivl om, at de fleste af de vidunderlige historier, der er i omløb om denne sag, ikke er andet end slet og ret opdigtelse, der fortjener akkurat så megen tiltro som historien om Aladdins lampe; og dog må man ikke være blind for, at sandheden i et tilfælde som dette – som tilfældet var med de i Californien gjorte opdagelser – kan være sælsommere end nogen opdigtelse. Følgende beretning er under alle omstændigheder pålidelig og kan modtages med fuld tillid:

Mens von Kempelen opholdt sig i Bremen, var hans pengesager i den sørgeligste uorden, og det er vitterligt, at han ofte havde yderst vanskeligt ved at rejse selv mindre summer. Da det store falskneri blev begået mod huset Gutsmuth og Co., rettedes mistanken mod von Kempelen, fordi han havde købt en stor ejendom i Gasperith Lane, og fordi han på forespørgsel nægtede at opgive, hvorfra han havde købesummen. Han blev til sidst sat fast, men da intet afgørende bevis fremkom mod ham, blev han atter sat i frihed. Politiet holdt imidlertid skarpt øje med ham og gjorde den opdagelse, at han hyppigt forlod sin bopæl, altid gik samme vej og altid slap bort fra sine forfølgere i nabolaget af de trange og krogede gyder, der går under det stolte navn "Dondergot". Sluttelig lykkedes det dem at spore ham til et kvistværelse i et gammelt syv-etages hus i en smøge, der heder Flätplatz; de overraskede ham pludseligt og traf ham (det mente de) optaget af sin falskmøntnervirksomhed. Han syntes overordentlig forskrækket, så betjentene nærede ikke

fjerneste tvivl om hans brøde. De gav ham håndjern på og undersøgte hans værelse eller rettere sagt værelser; for det viste sig, at hele kvistetagen var hans.

Til kvistkammeret, hvor han blev pågrebet, stødte et lille aflukke, der var ti fod den ene, otte den anden vej; det indeholdt nogle kemiske apparater, hvis bestemmelse man endnu ikke er klar over. I et hjørne af aflukket fandtes en meget lille smelteovn, hvori ilden glødede, og på ilden fandtes en slags dobbelt smeltedigel – to digler forbundne med et rør. Den ene af disse digler var næsten fuld af smeltet bly, som dog ikke nåede op til rørets åbning, der var lige ved randen. Den anden digel indeholdt en væske, der, da betjentene trængte ind, syntes at være i stærk fordampning. De fortæller, at von Kempelen, da han så sig overrumplet, greb diglerne med begge hænder (de var iført handsker, der senere hen viste sig at bestå af asbest) og slyngede deres indhold på kammerets teglstensgulv. Nu var det, de gav ham håndjern på og underkastede ham en omhyggelig undersøgelse; de fandt dog intet usædvanligt med undtagelse af en lille pakke i hans frakkelomme; den viste sig senere hen at indeholde en omtrent ligelig blanding af antimonium og et andet, et ukendt stof. Alle forsøg på at analysere sidstnævnte er hidtil slået fejl, men at analysen til sidst vil lykkes, kan der jo ingen tvivl være om.

Betjentene forlod aflukket med deres fange, gik igennem en slags forstue, hvor intet af betydning forefandtes, og kom nu ind i kemikerens sovekammer. De rumsterede i skuffer og skrin, men opdagede kun nogle få betydningsløse papirer og en del god mønt, i sølv og guld. Til sidst kiggede de ind under sengen og så der en stor, almindelig skindkuffert; den var uden

hængsler, uden haspe og lås og låget lå ganske løst på dens underste del. De forsøgte at trække kufferten frem men gjorde den opdagelse, at de med forenede anstrengelser (de var tre, alle kraftige mænd) end ikke "formåede at rokke den en tomme". De blev meget forbavsede over dette, og en af dem kravlede nu ind under sengen, så i kufferten og sagde: "Intet under, at vi ikke kunne rokke den af stedet; den er fuld til randen af gamle messingstumper."

Derpå stemte han fødderne mod væggen, satte ryggen mod kufferten og skød på af al magt; hans kammerater hjalp til og halede så godt de kunne, og på den måde lykkedes det endelig omend med stort besvær at få kufferten trukket frem, og dens indhold blev nu undersøgt. Det formentlige messing, hvormed den var fyldt, forefandtes som lutter små glatte stykker; de varierede i størrelse fra en ært til en specie; de var uregelmæssige i form – dog alle mere eller mindre flade, de så i det hele taget ud "som bly, der er kastet på jorden i smeltet tilstand og har fået lov til at størkne der". Ikke en af disse betjente mistænkte et eneste øjeblik dette metal for at være andet end messing. Den tanke, at det var guld, dukkede selvfølgelig ikke op i deres hjerner. Hvorfra skulle de vel også have fået en så vild idé? Man kan tænke sig deres forbavselse, da det næste dag blev bekendt over hele Bremen, at den "dynge messing", som de så foragteligt havde kørt til stationen uden at gøre sig den ulejlighed at stikke den mindste stump i lommen, var ikke blot guld – rigtigt guld – men langt finere guld end det, der anvendes i mønter, guld, der var absolut rent, jomfrueligt, uden tilsætning af nogen art.

Jeg behøver ikke gå nærmere ind på von Kempelens tilståelse (for så vidt han tilstod) og løsladelse; dem kender publikum. At han har virkeliggjort den gamle drøm om de vises sten, har intet menneske, der er ved sin fornufts fulde brug lov at betvivle. Aragos anskuelser fortjener naturligvis al mulig opmærksomhed, men ufejlbarlig er han ikke, og hvad han siger om vismuth i sin indberetning til Akademiet turde det være rigtigst at behandle med stor varsomhed. Sandheden er jo dog den, at al analyse til dato er slået fejl, og det er sandsynligt, at vi ikke kommer af stedet, før det behager von Kempelen selv at række os nøglen til gådens løsning. Alt, hvad vi med bestemthed ved, er, *"at rent guld efter behag og meget let nu kan fremstilles af bly og visse andre stoffer af ukendt art og mængde"*.

Selvfølgelig er det fristende at anstille betragtninger over denne opdagelses øjeblikkelige og fremtidige følger, en opdagelse, som de fleste tænkende mennesker vel næppe vil betænke sig på at sætte i forbindelse med den stærkt øgede interesse for guldspørgsmålet, der er opstået på grundlag af de i Californien indtrufne begivenheder, og denne betragtning medfører uvægerlig en anden, nemlig den: at von Kempelens opdagelse er kommet på et overordentlig ubelejligt tidspunkt. Når så mange allerede nu lod sig afholde fra at rejse til Californien af frygt for at guld skulle falde så stærkt i pris på grund af den mængde, hvori det forekom, så det kunne blive en tvivlsom forretning at rejse den lange vej for at søge efter det, – hvilket indtryk vil så ikke beretningen gøre på dem, der står i begreb med at udvandre, og i særdeleshed på dem, der allerede befinder sig i mineegnene; for opdagelsen betyder jo simpelt hen, at guld bortset fra sin værdi i industrielle øjemed (hvis det

har en sådan) nu ikke længere er eller snart ikke vil være (for længe vil von Kempelen dog næppe kunne bevare sin hemmelighed) af større værdi end bly og langt mindre værd end sølv. Det er nu sin sag at se ud i fremtiden, men så meget kan siges med bestemthed: var beretningen om opdagelsen kommet for 6 måneder siden, så ville det have øvet stor indflydelse på udvandringen til Californien.

I Europa er de mest betydningsfulde følger af opdagelsen indtil videre: en stigning på 200 procent af blyets pris, mens sølvet er steget ca. 25 procent.

Om "Fortællinger II"

Forfatter: Edgar Allan Poe (1809-1849).

De nedenfor anførte førsteudgaver er de først kendte trykte udgaver af den enkelte fortælling. Poe redigerede og forandrede løbende på sine historier for hvert nyt optryk, og den første udgave er næppe den udgave, de forskellige danske oversættere har benyttet.

Førsteudgaver mm.:

Hjertet, som sladrede: *The Tell-Tale Heart.* Førsteudgave i *The Pioneer. A Literary and Critical Magazine,* januar 1843. Oversætter: Jakob Hansen

Guldbillen: *The Gold-Bug.* Førsteudgave i *Dollar Newspaper,* 21. og 28. juni 1843. Oversætter: Jakob Hansen

Den sorte kat: *The Black Cat.* Førsteudgave i *United States Saturday Post,* 19. august 1843. Oversætter: Jakob Hansen

Brillerne: *The Spectacles.* Førsteudgave i *Dollar Newspaper,* 27. marts 1844. Oversætter: Jakob Hansen.

Ballon-krøniken: *"Astounding News! By Express via Norfolk!",* titlen senere ændret til *The Balloon Hoax.* Førsteudgave i *New York Sun, Extra,* 13. april 1844. Oversætter: Jakob Hansen

En historie fra de øde bjerge: *A Tale of the Ragged Mountains.* Førsteudgave i *Godey's Lady's Book,* april 1844. Oversætter: Jakob Hansen

Åbenbaring ad hypnotisk vej: *Mesmeric Revelation.* Førsteudgave i *Columbian Magazine*, august 1844. Oversætter: Jakob Hansen

Du er manden! *Thou art the Man.* Førsteudgave i *Godey's Lady's Book*, november 1844. Oversætter: Jakob Hansen

Den aflange kiste: *The oblong Box.* Førsteudgave i *Godey's Lady's Book*, september 1844. Oversætter Jakob Hansen.

Levende begravet: *The Premature Burial*. Førsteudgave i *Philadelphia Dollar Newspaper*, 31. juli 1844. Oversætter: Jakob Hansen.

Scheherazades tusind-og-andet eventyr: *The Thousand-and-Second Tale of Scheherazade*. Førsteudgave i *Godey's Lady's Book*, februar 1845. Oversætter: Jakob Hansen.

Samtale med en mumie: *Some Words with a Mummy*. Førsteudgave i *Godey's Lady's Book*, april 1845. Dansk udgave i *Gads danske Magasin* oktober 1906 med titlen "En stump samtale med en mumie". Oversætter ikke oplyst.

Dr. Tarr og prof. Fethers system: *The System of Dr. Tarr and Prof. Fether*. Førsteudgave i *Graham's Magazine*, november 1845. Oversætter: Kim N. Jensen

Hvad der virkelig hændte M. Valdemar. *The Facts of M. Valdemar's Case*, titlen senere ændret til *The Facts in the case of M. Valdemar*. Førsteudgave i *American Review*, december 1845. Oversætter: Jakob Hansen

Sfinxen: *The Sphinx*. Førsteudgave i *Arthur's Ladies' Magazine* januar 1846. Oversætter: Jakob Hansen

Amontillado-fadet: *The Cask of Amontillado*. Førsteudgave i *Godey's Lady's Book*, november 1846. Oversætter: Jakob Hansen.

Springfrø: *Hop-Frog, or The Eight Chained Ourang-Outangs*, titlen senere forenklet til *Hop-Frog*. Førsteudgave i *The Flag of Our Union*, 7. marts 1849. Oversætter: Jakob Hansen.

Von Kempelen og hans opdagelse: *Von Kempelen and His Discovery*. Førsteudgave i *The Flag of Our Union*, 14. april 1849. Oversætter: Jakob Hansen.

Oversættere:

Jakob Hansen (1868-1909). Jakob Hansens oversættelser er alle hentet i udgaven Edgar Allan Poe: **Hemmelighedsfulde Fortællinger**, Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, København 1907.

Kim N. Jensen (1955-). Oversættelsen er foretaget til denne udgave.

Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter motiv af Fritz Kraul (1862-1935): Omslag til Poe: Mystiske Historier. Illums Forlag 1910.

ISBN 978-87-7628-001-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-228-9 (Ølstykke 2011).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk